

ÇANKIRI

CAMİLERİ-TÜRBELERİ-ŞİFALI SULARI

Bahattin AYHAN

ÇANKIRI
CAMİLERİ-TÜRBELERİ-ŞİFALI SULARI

Bahattin Ayhan

ISBN : 978-605-5760-05-2

Tasarım : Ömer Karaman

Kapak Tasarım: Nazlı Genç

Baskı : Yeni Gün Ofset Matbaacılık

Cumhuriyet Mah. Kapalı Sokak Fakođlu Pas. No: 6 ÇANKIRI

Tel. : 0376 212 33 53 Faks : 0376 212 77 47

Birinci Baskı

Haziran 2012

Kitabın birinci baskısı 2000 adet olarak gerçekleştirilmiştir.

© Her hakkı saklı ve yazarına aittir.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılmaz, çoğaltılamaz, baskısı yapılamaz.

Birinci baskı için yazarına herhangi bir telif üreti ödenmemiştir.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	5
KİTAP HAKKINDA	7
CAMİLER	9
Merkez	9
Bayramören	29
Çerkeş	30
Eldivan	35
Ilgaz	36
Kızılırmak	40
Korgun	43
Kurşunlu	46
Orta	52
Şabanözü	59
Yapraklı	63
TÜRBELER	69
Merkez	74
Atkaracalar	91
Bayramören	95
Çerkeş	99
Eldivan	109
Ilgaz	115
Kızılırmak	127
Korgun	127
Kurşunlu	130

Orta	133
Şabanözü	146
Yapraklı	150

ŞIFALI SULAR

157

Kavram-Terim-Sözcük Açıklamaları	158
Yağmur Duası - Yağmur Taşı	158
Çankırı'da Yağmur Duası Geleneği	158
Türbe Ziyaretlerindeki Uygulamalar	159
Ziyaret/Ziyaretgâh	159
Kültlerin Doğuşu-Göktaşı Yağmuru	160
Ziyaretgah Kültünün Nedenleri Ve Gelişmesi	160
Kaynakça Ve Göndermeler	163
Dizin	165
Yazarın Diğer Yayınları	168

TAKDİM

Çankırı Belediyesi olarak kentimizin geçmişine ilişkin somut ve somut olmayan zengin kültür mirasını ortaya çıkarmak ve yaşatarak gelecek kuşaklara aktarmak üzere son 7 yıldır önemli çalışmalar yapıyoruz.

Elinizde bulunan bu kitap ise hem Çankırı'daki dini yapıların tanıtımı hem de ilim ve irfanları ile insanlarımıza kılavuzluk eden, yön gösteren büyük zatlar hakkında bilgiler vermesi açısından dikkate değer, kıymetli bir eserdir.

Zengin bir kültürel mirasa sahip Çankırı'mızda manevi şahsiyeti yüksek kanaat önderleri, bu toplumun mayası ve harcı olarak birlik ve beraberliğimizin muhafazasında da önemli katkılar sağlamıştır. Yüzyıllar öncesinde yaşayanlar olduğu gibi yakın geçmişimizde de bizleri aydınlatan bu mübarek insanların medfun bulunduğu türbelere, kabirlere insanlarımız yoğun ilgi göstermekte ve bu kabirler insanlarımız tarafından ziyaret edilmektedir.

Çankırı'mızda maneviyat sahibi zatların çokluğu bizlere her zaman güç ve kuvvet vermiştir. Belediyemiz kent merkezindeki mübarek zatların belirli olan kabirlerini onarıp çevre düzenlemesini yaparak, halkımızın ziyaretlerini rahat bir şekilde yapabilmeleri için gereken özeni göstermektedir. Yine dini eğitim veren medreselerimiz belediyemizce restore edilip, tefriş edilerek kültürel ve sanatsal amaçlı kullanılmaktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü ile görüşülüp tarihi camilerimizin bir bir elden geçirilip onarılması sağlanmaktadır.

Çankırı üzerine yaptığı araştırmalar ve yayınladığı kitaplarla bizleri bilgilendiren değerli araştırmacı Sayın Bahattin Ayhan'a Çankırı'mızda önemli bir boşluğu dolduracak olan bu eseri nedeniyle yaptığı çalışmalar için teşekkür ediyorum. Ve bu kitabı Çankırı Belediyesi'nin bir kültürel hizmeti olarak siz değerli hemşehrilerimin takdirine sunuyorum.

İrfan DİNÇ
Belediye Başkanı

KİTAP HAKKINDA

Araştırmanın amacı durum tespittir. Yerine gidilerek yapılan çalışmalar yanında, çeşitli kaynakların taranması ile elde olunan bilgiler, okuyucuya aktarılmaya çalışıldı. Batıl inanca, tevatüre dayansa da halkın inançlarının yaşamakta ve yaşatılmakta olduğu yadsınamaz. Rastlanan çelişkili bilgiler için çok kısa açıklamalarla yetinildi. Elde edilen ve derlenen bilgilerin çoğu rivayete (tevatüre) dayandığından okuyucu ve araştırma yapacaklar bunu dikkate almak zorundadır. Takdir edersiniz ki kesin kaynağa dayandırılmayan bilgilerin sağlıklı olduğu söylenemez.

Bu çalışma: Çankırı'da bulunan tarihi cami, türbe ve şifalı olduğuna inanılan sular hakkında ki bilgilerin çoğunluğunu içine almaktadır. Suların kimyasal ve fiziksel özelliklerini özetlerken, hangi rahatsızlıklara iyi geldiklerini belirttim. Cami ve türbelerde; ulaşabildiklerimi, haklarında bilgi edinebildiklerimi okuyucunun istifadesine sundum. İlgili bölümlerde kısa açıklamalarla Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ve Müftülük uyarılarını ekleyerek okuyucuyu kendi inanç ve iç dünyası ile baş başa, yorumu ve yargıyı okuyucuya bıraktım. Kısada olsa kaynakça ve terimlerin açıklamasını yaparak metinlere açıklık sağlamaya çalıştım.

Geçmiş çalışmalarımda ve bu çalışmamda Eşim Gülbahar Ayhan görüşleri ve desteği ile katkı sağlamıştır. Katkıda bulunan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne, köy muhtar ve cami görevlilerine, köylerde şahsımla ilgilenen hemşerilerimize teşekkür ederim.

Gelecekte daha kapsamlı çalışmaların yapılacağı inancıyla, araştırmacılara, meraklılara ve ilgilenenlere bu çalışmanın rehber olmasını dilerim.

Bahattin AYHAN
Çankaya, Ankara 2012

CAMİLER

Cami: İçerisinde mihrabı, minberi ve kürsüsü olan, müminlerin ibadet maksadıyla toplandıkları yerlere cami adı verilir. Çankırı’da bulunan Camiler: Çatı ve kubbe şekli, kullanılan malzeme, minare sayısına ve şerefesine göre sınıflandırılabilir.

Çankırı Ulu cami

Minare: Caminin bitişiğinde ince silindirik ve kule şeklinde olur. Üzerinde ezan okunmasını sağlamak amacıyla bir veya daha fazla şerefe bulunur. Genellikle Arap minare mimarisi köşeli, diğer minareler düz ve silindirik olarak yapılır. İslâm tarihinde ilk minarenin 682’de

Muaviye’nin Mısır valisi tarafından Kahire’de bulunan “Amr Camisi”ni yaptırdığı rivayet edilir. Çankırı’nın deprem kuşağı üzerinde olması nedeniyle geçmiş dönemlerden kalma camilerden çok azı günümüze kadar gelebilmişse de bunlar çok sayıda onarım görmüş, yıkılanların yerine yenisi yapılmıştır.

Çankırı’da ki camiler içinde en eskileri XIII-XIV. Yüzyıldan kalma ahşap olanlarıdır. Bunların da ayakta kalabilmeleri öncelikle ahşap yapıların depreme karşı daha dayanıklı olmaları ve buldukları yerlerde halk tarafından iyi korunmalarından kaynaklanmaktadır. Çankırı merkez de Büyük Cami hariç, ilçe ve köylerde bulunan camiler, yerel ustalar tarafından yapılmış, camiye yapan ustanın mahareti ile ortaya çıkmış olan mimari eserlerdir.

Camide belli başlı bölümler: Avlu, şadırvan, son cemaat yeri, iç mekân, tavan ve duvar süslemeleri, mihrap, minber, kürsü, kadınlar mahfili, kapılar, pencereler, duvarlar, minare, çatı ve saçaktır. Minare ise caminin bütünlücüsü olup bazen ana yapıya bitişik, bazen de ana yapının parçası olarak yapıldığı gibi, ayrı olanlarda vardır. Minarenin ana parçaları ise; pabuçluk, gövde, şerefe, petek, külah ve alemidir.

KENT MERKEZİNDE BULUNAN CAMİLER

ALİ BEY CAMİ

Çankırı merkezde, 708 m. rakımlı Ali Bey mahallesindedir. Caminin yapım tarihi, ilk bânisi bilinmemektedir. Beylikler Dönemi eserleri arasındadır. (Candaroğulları dönemi 1291-1461). 1297 yılında yapılan eski caminin yerine halk tarafından yenisinin yapıldığı, hayırseverler tarafından minaresi yıktırılarak yeniden inşa edildiği, çok sayıda onarım gördüğü belirtilmektedir. 1606 tarihli kitabesi vardır. (ÇAD-2: 199) Bir kısım yerleri okunamayan, silik kitabede: Ali Bey zâde Ali bin Mustafa Anasuru için yaptı câmi Didi (..) tarih Müverrih (...) ü’l-cevâbü’l hayr.

Ali Bey Cami

Ali Bey Cami

Mustafa oğlu Ali Bey'in anasının ruhu için" yaptırıldığı yazılıdır. Kitabede: "Dedi... tarih, Müverrih...el cevab ül-hayır" yazılı olup yapım tarihi okunamamıştır.

Mütesellim Ali Bey tarafından 1609 yılında camiye bir medrese eklenmiştir. H.1297'de (1879) Çankırlı şair Zahmi, camiye tamir ettirmiş, H.1317 (1899) depreminde cami büyük oranda hasar görmüştür. Beden duvarları kesme taştan örülmüş, kasnaksız olan tek kub-

besi kurşunla örtülü ve yarım küre tromplar üzerine inşa edilmiştir.

Ali Bey Cami

Minaresi kesme taştan dört köşe kaide üzerine yapılmıştır. Gövde tuğla olup, tek şerefeli ve külahı çinko kaplamadır. 13.71x13.32 m. boyutunda, kare planlı bir yapıdır. Beden duvarı kalınlığı 0.72 m.dir. Mihrabı ve minberi alçıdan olup süslemesiz ve yalındır. Kürsü kesme taştan, gövde ise çok köşeli tuğladır. Sonradan eklenen son cemaat yeri ahşap, kapı söveleri mermer üzeri kemerlidir. Mermer söveler üzerinde kitabe yer alır. Geçmişte etrafında medrese, kütüphane ve hamamın varlığından söz edilmektedir. 1953-1957 yıllarında onarım görmüş, Çankırı kent merkezinde bulunan üzeri kubbeli üç taş yapıdan biridir. Sanatsal yönden değeri vardır.

BUĞDAYPAZARI CAMİ

Çankırı merkezde Buğdaypazarı'ndadır. Kitabesi kaybolan caminin yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber, mimari özelliklerine dayanılarak XVIII. yüzyılda (1797) yapılmış olabileceği tahmin olunmaktadır. Müftülük kayıtlarında caminin yapım tarihi 1500 olarak gözükmektedir. Cami avlusu içinde kuzeybatısında, kuzey-güney yönünde sıralanmış medrese odaları yer alır. Dikdörtgen planlı, iki katlı sade görünümlüdür. Beden duvarları ahşap arası kerpiç dolgudur.

Kuzeybatısında tek şerefeli, kaidesi kare taşlı minaresi pabuçluk üstü tuğla örgülü, çatı ahşap üstü kiremit ve ahşap saçaklıdır. Kapı ve pencereler dikdörtgen formudur. Yapılan

onarım ve ilaveler sonucu mimari özellikleri kısmen bozulmuştur. Medrese ve hamam ile bir bütün olarak düşünülmelidir. Medrese, vakıflarca restore edilmiş, odaları Çankırı belediyesince el sanatları üretim atölyesi, el işleri ve sergi, toplantı odası olarak kültürel amaçlı kullanılmaktadır.

Buğdaypazarı Cami

BÜYÜK-ULU-SULTAN SÜLEYMAN CAMİ (1522-1558)

Mimar Sinan Mahallesinde, Osmanlı dönemi eseridir. Eski kayıtlarda Cami-i Şerif, Sultan Süleyman Han Cami-i, halk arasında Ulu Cami, Büyük Cami ve Kanuni Sultan Süleyman Camisi olarak da bilinir. Geçmiş kayıtlarda, Cami-i Şerif, Sultan Süleyman Han Camisi adlarıyla belirtilmiştir. İnşa kitabesine göre 929-966 H/ 1522-1558 M. yılları arasında Kanuni Sultan Süleyman'ın emri ile yapıldığı yazılıdır. Osmanlı mimarisinin ve Mimar Sinan ekolünün örnekleri arasındadır. Mimari yönden İstanbul'da bulunan Mihrimah Sultan ve Şehzade Camileri ile benzerlik gösterir. Selçuklu ve Osmanlı sanatı etkisi yanında, Avrupa etkisinde rokoko tarzında yapılmıştır. Planlama olarak, üç yarım kubbeli camiler grubu içinde değerlendirilir. Kente egemen bir yerde göste-

rişli bir yapıdır. Kanuni Sultan Süleyman, tahta geçtiğinin ikinci yılında yapıldığı anlaşılan, diğer adı Cami-i Kebir

Ulu Cami

Caminin güneyindeki duvarda bulunan Eski Camiye ait sülus hatlı, (1324) 1339 tarihli kitabeden anlaşıldığına göre, önceden var olan Çandaroğlu Beyliği dönemine ait caminin yerine 1522-1558 yılları arasında eski veya yıkılmaya yüz tutmuş bir caminin (Cami-i Şerif) üzerine yapıldığı belirtilmektedir. (Elibol 119-120)

Mimar Sinan'ın yetiştirdiği mimarlar tarafından inşa edildi. Mimarı Sadık Kalfa'dır. Camiye, vakfedilmiş çok sayıda taşınmazı vardı.

Ulu Cami

1522 yılında yapımına başlanan cami, aradan 36 yıl geçtikten sonra, 1558 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın emri ile Mimar Sinan'ın yetiştirdiği kalfalarından olan Sadık Kalfa, diğer bir rivayete göre Mustafa Kalfa tarafından tamamlandı. (ÇAD-2:1999) İç kapının üzerinde iki parçadan oluşan 50x150 cm. boyutunda, caminin esas inşa kitabesi vardır. Son cemaat yerinden iç mekana açılan kapı üzerindeki kitabede 1522-1558 yılları kaydı bulunur. Ge-

çirdiği depremlerde çok hasar görmüş, bunun sonucunda da güney cephesine iki adet payanda ile takviye edilmiştir.

Ulu Cami kitabesi

Sülüs hatla yazılmış olan kitabesinde ejder, örgü yılan motiflidir. İki beyitli üzeri altın yaldızlı kitabede: “Buyurdu yapmağa isnâ yılında Bunu Sultan Süleyman tâli’ü’l hayır Mûnadi görücek hayretle hatmin Dedi tarihi ya câmi’l-hayr” yazılıdır.

1884 tarihli tamir kitabesinin üst kısmında yuvarlak çerçeve içinde Allah ve H 1302 tarihi kaydedilmiştir. 1894, 1922, 1926, 1935, 1945, 1994 de onarım görmüştür.

Ulu Cami-Eski Cami kitabesi

Belgelerden anlaşıldığına göre geçmişte çevresinde bulunan yapılar ve müstemilat zaman içinde yıkılmıştır. 1898’de on bir adet musluklu abdest alma yeri, mevcut medrese ve kütüphanenin yerine okul, havuz ve şadırvan eklenmiştir. On bir adet musluklu abdest alma yerinin üstünde 30x60 cm. boyutunda rika tarzında yazılmış kitabe bulunmaktadır. Camiye ait önceden var olan medrese ve kü-

tüphanenin yerine okul yapılmıştır. (çii-47) Aynı yıllarda camiye ait vakfiyelerde elden çıkarılmıştır. (ÇTKT-242) Üç tarafını çevreleyen genişçe bir avlu, avlu içinde şadırvanı yer alır. Doğu yönünde caminin ana yapısı sokakla bitişiktir. Beden duvarları kesme taştan olup güney yönü sağır tutulmuş ve deprem hasarlarına karşı payanda eklenmiştir. Camiye giriş, sağır tutulan güney yön hariç sundurması bulunan diğer girişlerden sağlanır. Genelde batı giriş kapısı daha çok kullanılmaktadır. Kuzey kapısı mihrabın karşısındadır, diğer kapılarda caminin kuzeydoğu (doğu) ve kuzeybatı (batı) tarafında ana giriş kapısının her iki yanında mermer kaideli ve başlıklı sütunlar yer alır. Son cemaat yeri daha sonra eklenmiştir. Cami kare planlı olup, kubbeyi; ana mekân (sahin) içindeki dört adet fil ayağı üstüne yerleştirilen sivri kemer taşır.

Ulu Cami (İç mekan)

Kuzey yön hariç diğer yönlerde yarım kubbeler yer alır. Orta kısımda, kare mekân üzerinde bulunan sekizgen kasnak üzerine oturtulmuş ana kubbe, ana kubbenin dört tarafında yarım kubbe ve köşelere de birer kubbe yerleştirilmiştir. Yarım kubbeler kare mekândan sonra çıkıntı yapacak şekildedir. Ana kubbeye sekiz adet, yarım kubbelerde ise üç adet yuvarlak kemerli küçük pencere, büyük ve küçük kubbelerin eteklerinde yer alır. Döşemesi tahtadır. Minber ve yarım silindirik gövdeli kürsü taşır. Kapısı kafes biçimli korkuluklu ve sivri kemerlidir.

Mihrap: Beşgen gövdeli olan mihrap dikdörtgen şekillidir. Kaval silmelerle dizayn edilmiştir. Taş olup, istelaktidli ve nişlidir.

Minare: Kuzeybatıda giriş kapısının sağında bulunur. Kesme taştan yapılmıştır. Kaidesi ve pabuçluk kısmı son cemaat yerinin içindedir. Minare gövdesi silindirik, tek şerefesi kadeh formu altı şişkin, biçimli, altı profil saçaklı, külahı sivri ve kurşun kaplıdır.

Ulu Cami (Minare)

Pencereler: İç mekanın aydınlatması pencereler ile sağlanmış olup, alt pencereler dikdörtgen şekilli ve basık kemerlidir. Ayrıca pencerelerin üstünde yuvarlak pencereler yer alır.

Ulu Cami (İç mekan)

Son Cemaat Yeri: Caminin kuzeyindedir. Dört sütun üstünde üç kubbeyle örtülüdür Oval bir kubbenin desteklenmesi ile oluşturulmuştur.

Kapılar: Kapı söveleri mermer, kemerler ise içleri oluklu kilit taşından yapılmıştır. Batı girişinde bulunan kapı; geometrik desenli bezekli, yarım kubbeler payelere ve duvarlar arasındaki kemerler üzerine oturtulmuştur. (Can-Akel)

Ulu Cami'nin Yapılışı Hikayesi: İran Seferine gitmekte olan Kanuni Sultan Süleyman Çankırı'ya uğrar Çankırı ileri gelenleri ve halk Kanuni'nin Çankırı'ya uğramasından dolayı ziyadesiyle memnun olur, ve kendisini ziyaret eder. Kanuni'de kendisine gösterilen ilgiden hoşnut olur ve orada bulunanlara sorar "Bizi ziyarete gelmeyen oldu mu?" der. Herkes gelmiş, halvette olan Hacı Ömer efendi gelmemiştir. Kanuni'ye durum anlatılır. Herkes endişe içinde Kanuni'nin ne yapacağını merak etmektedir. Kanuni orada bulunanlara "O halde biz onu ziyarete gidelim" der. Küçük bir kulübede Hacı Ömer Efendi tefekkür ve tezekkür ile meşguldür. Kanuni Hacı Ömer Efendi'nin ibadetini bozmaz ve bir müddet onu ayakta bekler. Hacı Ömer Efendi'nin başında beyaz bir örtü (astar) bulunmaktadır. Kanuni "Bu astarlı şeyh çok büyük bir zat. Onun huzurunu bozmayalım" der. Bu olay üzerine padişah bu kulübenin yanına bir cami, bir medrese ve birde hamam yapılsın diye emir buyurur. Yanında bulunan Mimar Sinan'ın kalfalarından Mustafa Ağa'yı yapım işi ile görevlendirir.

Külliyenin planı Mimar Sinan tarafından çizilmiş ve kalfasının nezaretinde tamamlanmıştır. (Şölen 3- s 156-Mustafa Aşkar) Cami inşaatını gerçekleştiren kalfalar olarak Mustafa Ağa ve Sadık kalfalar konu edilmektedir. Hangisinin yaptığı veya ikisinin birden mi yaptığı aydınlığa kavuşmamıştır. (YN)

Ulu Cami (Gece)

İMARET (Kâsım Bey) CAMİ

Çankırı merkezde, İmaret mahallesindedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan caminin kuzeyindeki çatal kapının üzerinde Candaroğlu Kasım Bey tarafından 1297 yılında yaptırıldığı yazılıdır.(ÇAD-2:199).

Dikdörtgen planlı olan cami, yalın dış görünüşlü, iki katlı ve taş temel üzerine oturtulmuştur. Su basman kısmı moloz taş, bağdadi, beden duvarları ahşap arası kerpiç örgülü, ahşap saçaklı, çatı kiremit örtülüdür. Tavan ve döşeme tahtadır. Mihrap ve minber işçiliği yalın, pencereleri kasalı ve dikdörtgen şekillidir. Son ce-maat yerinden sonra, ikinci bir çatal kapıdan geçilerek caminin ana bölümüne ulaşılır. Cami girişinde ahşap direkler üzerine oturtulmuş çıkıntılı balkonu vardır. Tavan ortasında ahşap göbek bulunur. Mihrap ve minber işçiliği sadedir.

İmaret Cami

İmaret Cami

İmaret Cami

Caminin tek şerefeli minaresinin kaidesi kare ve kesme taştan yapılmış, minare depremlerde yıkılmış, geriye pabuçluk kalmışsa da 1984 yılında pabuçlukta yıkılarak, taşları cami bahçesi duvarının kenarına konmuştur.

Avlu içinde bulunan cami, medrese ve hazine ile birlikte bir bütündür. İki ayrı bahçe girişi vardır. Bunlardan birincisi kuzeydeki medrese ana girişinden, diğeri doğu yönündendir. Orijinal yapısında onarımlar nedeniyle değişiklikler yapılmış, mimari özellikleri kaybolmuştur.

Yakınında şimdi yok olan bedesten ve kuzeyinde günümüzde metruk halde olan İmaret medresesi vardır. İmaret Camisi XVI-XVII. yüzyılda (1635 ?) Levent eşkiyasınca tahrip edilmiş, daha sonra Kasım Bey'in soyundan gelenler tarafından onarılmıştır. 1916, 1924, 1952 yıllarında büyük çapta onarım görmüştür. Şu an mevcut olan caminin önceden mescit olduğu, eşkiya tahribatından sonra yerine şimdiki caminin mi yapıldığı veya mescidin mi onarıldığı hakkında bilgi yoktur.

İmaret Cami

Harap olan Beğ Camisinin yerine İmaret cami adıyla yeni bir caminin yapıldığı belirtilmektedir. 1430 tarihli bir vakfiyeden, imaret ve camiye çok sayıda taşınmazın vakfedildiği anlaşılmaktadır. İmaret camisinde bulunan tamir kitabesinde caminin 600 yıldan bu tarafa hizmet verdiği, banisinin Kasım Bey olduğu vurgulanmıştır. Ey Kerîm Kâsım Bey İbn-i Emir İsfendiyar Rahmet etsün ruhuna her dem Cenâb-ı Kird-gâr Mescidin dîne imârâtın da insâniyete Altıyüz yıldan beri hizmete olmuş ber-karar Oldu dârâyette ecdâdın da nâmın ölmedi Nâsa nef etmek gibi âlemde bir devlet mi vâr Tâzelensün de bu âsâr-ı ulüvv-i himmetin Pâyidar oldukça insâniyet olsun pâyidar Hazreti-i Allâh razı olsun onlardan dahi Etiler bu emri ta'mire ki hasr-ı iktidâr 1332 H/1913-1914 M

İmaret Cami (Kitabe)

İMÂRET CÂMİ-İ ŞERÎFİ KİTÂBESİ- GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE (DÜZ YAZIYA) AKTARILIŞI: Ey cömert olan Emir İsfendiyar oğlu Kasım Bey ! Cenâb-ı Hak her an ruhuna rahmet etsin. Senin mescidin altıyüz yıldan beridir dine, İmaretlerin de insanlığa devamlı hizmet etmiştir. Ecdâdın hüküm sürdü, senin ismin de ölmedi. Dünyada, insanlara yardımcı olmak gibi güzel bir şey var mı? Yüce himmetinin eseri, böylece tazelenisin. İnsanlık var oldukça o da var olsun. Onlar buranın ta'miri için bütün güçlerini ortaya koydular. Güçlerini ortaya koydular. Hazreti Allah onlardan da razı olsun.

İmâret CÂMİ-i Şerifi giriş kapısının üst bölümünde yer alan bu kitâbe; Osmanlı Türkçesi, ta'lik hattıyla yazılmış olup aruz vezninin " Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün" kalıbına uymaktadır. Kitâbeden anlaşıldığına göre burayı yaptıran Emir İsfendiyar oğlu Kasım Bey'dir. Mescit olarak yapılmış olup civarında imaretler bulunmaktadır. Mescidin tamir tarihi Hicri 1332/ Miladi 1913-1914 yıllarıdır. Bu

mescit ve civarındakiler dine ve insanlığa 600 yıldan beridir hizmet etmektedir. Kitabeyi kimin yazdığı ise bilinmemektedir. Ruhları şâd, mekânları cennet olsun. (Levha)

İmaret Cami Haziresi : Çankırı'da beylik yapan İsfendiyaroğulları'na ait bir mezarlıktır. İldızım taşından ve mermerden yapılmış şahideler üzerinde rumi, palmet ve bitki süslemeleri yer alır. Güneybatı yönünde baş ve ayak ucu şahideleri Roma dönemi sütunlardan yapılmış etrafı demir parmaklıklarla çevrilmiştir.

İmaret Cami (Hazire)

Fatih Sultan Mehmet'in kız kardeşinin kabri vardır. (Bazı kayıtlarda kızı olarak geçmektedir). Levent eşkiyası kabirleri de tahrip etmiş olup, hangi kabrin kime ait olduğu kesin değildir. (YN)

KASIM İSFENDİYAROĞLU VAKFI İMARET CÂMİİ-OSMANLI DEVLETİ VE CANDAROĞULLARI BEYLİĞİ SANCAK BEY'İ- KIVAMEDDİN KASIM BEY- Doğumu.....Ölümü 1484 Kasım Bey, Çankırı ve yöresine 1392 yılından 1464 yılına kadar ekonomik, sosyal yönleriyle hizmet vermiş ve tarihini etkilemiş bir liderdir. Babası Candaroğulları Beyliğinin beylerinden İsfendiyar Bey'dir. Hanımı Osmanlı Devleti padişahlarından I. Mehmet Çelebi'nin (Fatih Sultan Mehmet'in halası) kızı Sultan Hatundur. Candaroğulları beyliği 1385 idari ve siyasi yönden ikiye ayrılarak Sinop'ta İsfendiyar Bey, Kastamonu ve Çankırı'da Süleyman Paşa II Bey olarak yönetiyorlar. Süleyman Paşa II. nin 1392'de ölmesiyle Çankırı'ya Kasım Beyin genç yaşta hizmet verdiği görülüyor. 1402 Ankara savaşından sonra beyliğin tüm topraklarına sahip olan İsfendiyar Bey'in oğlu Kasım Bey Çankırı sancak beyliğini yapmaktadır.

Kasım Bey Osmanlı Devletinin 1416 Rumeli seferine Candaroğulları Beyliğinin kuvvetleri başında katılmaktadır. Sefer dönüşünde Osmanlı Devletine katılıyor. Çankırı merkez olmak üzere Tosya, Kalecik, Kargı ve yöreleri kendisine veriliyor. Kasım Bey Osmanlı Devleti himayesinde yerel beyliğini kuruyor. Kasım Bey, İstanbul'un fethi önce çalışmalarına katılıyor. 1453 den Bizans'la yapılan müzakerelerin heyetinde bulunuyor. İstanbul'u kuşatan Türk Ordusu içinde Çankırı'dan kuvvetlerin başında Kasım Beyin oğlu Kaya Bey bulunmaktadır. Kaya Bey'de babası Kasım bey gibi Osmanlı damadıdır. Hanımı padişah Murat 2. Kızı Hafsa hatundur. Kasım Bey adına yazılmış 4 ciltlik Türkçe Hülasatü't tıb adı verilen eser vardır. Kasım Bey'in oğullarından Rüstem Bey divan yazmış bir şairdir. Kasım Bey'in ölümü sonrası vasiyeti üzerine vakıf mütevelliliğine diğer oğlu İskender Emirza Bey getirilmiştir. Kaya Bey İstanbul'un fethinde başarıları ödüllenenek Malkara ve yöresi tımar-ıktta olarak verilerek Fatih Sultan Mehmet tarafından vali olarak yollanmıştır. Kasım Bey'e Fatih Sultan Mehmet tarafından verilen berat ve mukarrername nişanları da vardır. Kasım Bey 1430'da Vakıflar Genel Md. Vakıf Defteri 580 sırasına göre 2 kez vakıf yaptığı görülüyor. Vakıf senedine ve bugüne kadar gelebilmiş kültür varlıklarına göre Çankırı merkezde medrese, sübyan okulu, sağlık merkezi, cami, 2 hamam, çeşme, zaviye, iş hanları dükkanlar ve Çankırı tiftiğinden yapılan sof adı verilen yünlü dış ülkelere ihraç olan kumaşa kalite veren büyük cendere denen baskı makinelerinin bulunduğu fabrikayı, 20 köyü Saray köyde imareti bahçe ve tarlaları vakıf yapmıştır. Kargı'da 6 köy ve Kalecik, Derbent'ini bekleyen Avşar köyü halkını vergiden muaf tutulması için vakıf yapılmıştır. Kasım Bey, ölümü sonrası Çankırı, İmaret semtindeki aile mezarlığına kendisinden önce ölen hanımı Sultan Hatunun yanına defnedilmiştir. Hazire'de Kasım Beyin soyundan bazılarının mezarları vardır. Çocuk yaşta ölen kızı Selçuk Hatun'un mezarı Kastamonu Keman köyündedir. Kasım Bey külliyesi ve camisi Çankırı'da meydana gelen Çeleli (Celali) ve Kadıkıran olaylarında (isyanlarında) büyük oranda tahrip edilmiştir. Vakıf Mütevellisi tarafından

1916 yılında tamir ettirilmiştir. Caminin ilk defa kitabeye göre Kasım Bey tarafından H. 800, M. 1397 tarihinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Kasım Bey'e ve Hanımına onların soyundan gelenlere Allah'tan rahmet diler. Ruhları şat olsun. (Levha)

İMRANIYE CAMİ

Yenimahalle Bağlar sokaktadır. 1950-1951 yıllarında yapım tarihi bilinmeyen eskinin yerine yapılmıştır. Vakıfların mülkiyetinde olup, şadırvan ve çevre düzenlemesi sonradan gerçekleştirilmiştir. Cami iki katlı olup alt kata kuzeyde bulunan çift kanatlı, üst kata batıda bulunan tek kanatlı ahşap kapılardan girilmektedir. Tabutluk ve odunluk olarak işlev gören bodrum katın girişi doğu tarafta bulunan kapıdan sağlanır.

Mihrap bezemeli, tavan altı çepeçevre Dua yazılarak iç mekana zenginlik kazandırılmıştır. Minber ahşap, üst kat ahşap korkulukludur. Minaresi kaide üzerine oturtulmuş ve camiye bitişik, tek şerefli, çinko külahlıdır. Beden duvarlarının alt sırasındaki pencereler kemerli, üst sıradakiler küçük ve yatay dikdörtgen şekillidir. Tavanı düz ahşap, çatı kırma, üzeri ki-remit örtülüdür.

İmraniye Cami

İmraniye Cami

İPLİK PAZARI CAMİ

Cumhuriyet mahallesi, Belediye sokaktadır. Geçmişte var olan ve sonradan yıkılan eski caminin yerine 1950-1951 yıllarında yapılmıştır. Eski camiyle ilgili kitabe ve bilgi yoktur.

Dikdörtgen planlı camiye giriş doğu ve batı yönlerinde bulunan ahşap kapılardandır. Tavanı ahşap, çatısı kırma, üstü kiremit örtülüdür. Beden duvarlarında bulunan pencereler iki sıralı olup alt sıradakiler dikdörtgen, üst sıradakiler yuvarlak ve kemerlidir. Mihrap, kürsü ve minber yalındır. Ana bölümün güneyinde son cemaat yeri ve kadınlar mahfili bulunur. Kuzeybatıda yer alan tek şerefeli, külahlı, alemlî minaresi, camiden yaklaşık 12-15 cm ayrık durmaktadır.

İplikpazarı Cami

İplikpazarı Cami

KARATAŞ CAMİ

Karataş mahallesi, Su deposu caddesi üzerindedir. Vakıf kayıtlarında 1731 tarihinde buraya bir görevlinin tayin edildiği belirtilmektedir. Görevli gönderilmiş olması o tarihte caminin faaliyette olduğunu göstermektedir. Ayrıca camide "Karataş Cami 1220/1805" tarihli bir levha yer almaktadır. Levhanın onarım tarihi olması olasıdır. Güney cephesi yol seviyesinden yüksekte, meyilli arazide inşa edilmiştir.

Karataş Cami

Kare planlı, yığma taş üzeri dolgu malzemesi ile yapılmıştır. Kare plan üzerine altıgen kasnak oturtularak içte kubbe görünümü sağlanmıştır. Alt pencereler demir korkulukludur. Kırma çatısı ahşap üstü kiremit örtülüdür.

13.99x7.80 m. boyutunda ve 4.71 m. yüksekliktedir. Minaresi pabuçluk üstü tuğla örgülü, tek şerefeli ve külahlıdır. Tavanı düz, mihrabın orta kısmı ve çevresi bezekli, minber ve kürsü ahşaptır. İçten alt pencereler nişli, üst pencereler dikdörtgen görünümündedir.

Karataş Cami

Caminin 1220'de Rum ustalar tarafından yapıldığı belirtilmektedir. İnanışa göre burada yeri belli olmayan "Karataş Yatırı" vardır. Sözü edilen yatırın mahalleyi koruduğu, geçmiş yıllarda meydana gelen depremlerden cami ve çevresinin etkilenmediği anlatılmaktadır. Karataş Cami Haziresi: XX. yüzyıl (1333 H) tarihli olup Karataş mahallesi, Cami Sokak ile Karataş Çeşmesi Sokağı'nın köşesinde ve caminin güneybatısındadır. Osmanlıca yazılmış şahideden burada Hacı Mustafa isimli birinin yattığı yazılıdır.

Karataş Cami

Karataş Cami Haziresi

MİRAHOR CAMİ (Kutlu Bey Mescidi)

Çankırı merkezde, Karatekin mahallesi Cimbe sokaktadır. 1960 yılında yıkılan caminin yerine 1967 yılında yapılmıştır. Yıkılan önceki cami kitabesinde: Kengri tüfenkçi başısı hem ol ez haseki Yani kim el-hâc İsmail Ağa ehl_i kerem Sa'y idüp yaptı minare ile müceddet cami'i Hazret-i Hakk eyleye hayrını makbûlûl en'âm Bezl-i maksûd eyledi bu câmi'in tami-rine Himmet-i ehl-i delâlet-birle temâm oldu benâm... ifadeleri okunmaktadır.

Cami vakfiyesinden, caminin bahçesinde kabristanda yatan mevtaların olduğu, yıkılan önceki caminin Kutlu bey mescidi olarak bilindiği anlaşılmaktadır. Avlu içinde, dörtgen planlı, iki katlı, ikinci kat kolonlarla desteklenmiş, taş malzeme ve betonarme, çatı ahşap üstü kiremit örtülü olarak yapılmıştır. Kareye yakın formlu altta ve üstte sıralanmış pence-relerin altta olanları demir korkuluklu olup cami korumaya alınmıştır. Minaresi ana yapının kuzeybatısındadır. Malzeme olarak tuğla kullanılmış olup, tek şerefesi, külah üstü alemi bulunmaktadır.

Mirahor Cami

Ana giriş, çift kanatlı ahşap kapıdandır. Girişte her iki tarafta son cemaat yeri olarak kullanılan bölümler yer alır. Burayı geçtikten sonra ana bölüme giriş yapılır.

İç bölüm sade süslemelidir. Mihrabın çevresi sıralı alçı, ahşap olan minber ise yalındır. Düz tavanı kolonlarla desteklenmiş olan caminin

balkon bölümü (Kadınlar mahfili) demir parmaklıklardır. Beden duvarları temelden çatıya kadar moloz taş örgüdür. Duvarlarda bulunan pencereler kare şekilli, çift kanatlı ve alt pencereler korkulukludur.

ŞEYHOĞLU CAMİ

Karataş mahallesinde, Su deposu caddesi ile Su deposu sokağının kesiştiği 758 m. rakımlı geniş bir avlunun içersindedir. Doğu ve batı yönlerden girişi vardır. Caminin doğusunda dört adet kabir bulunur. Kitabesi bulunmayan caminin Seyyid Mehmet Efendi tarafından yaptırılmış olabileceği sanılıyor.

Caminin yapım tarihi XVIII. Yüzyılın sonları veya XIX. Yüzyılın başı olduğu tahmin olunmaktadır. (Şölen 3-s 248) Cami 7.87 x 8.63 m boyutunda 8.14 m. yüksekliktedir. Kasnak üzerine oturtulmuş kubbesi ahşap üstü kiremit örtülüdür. Minaresi taş kaide üzere tuğla örgülü, tek şerefeli, çinko külahlıdır.

Mirahor Cami

Kuzeybatı köşede yer alan minare tek şerefeli ve tuğladır, Düz çatısı ahşap üstü kiremit örtülüdür

Şeyhoğlu Cami

Şeyhoğlu Cami Haziresi: Caminin avlusunda, etrafı duvarla çevrili ve içinde 5 adet kabir bulunmaktadır.

Mirahor Cami

Şeyhoğlu Cami

Şeyhoğlu Cami Haziresi

Şahidenin birinde Hacı Şeyh Zade Hacı Seyyid Mehmet Efendi ve H 1245/ 1829 tarihi okunmaktadır.

YENİ CAMİ-HAZNEDAR HACI MEHMED AĞA CAMİ

Çankırı il merkezinde Mimar Sinan mahallesindedir. Hacı Mehmet tarafından 1720 -1723 yılında yaptırılmış, bir kısım gayrimenkul ve gelirler camiye vakfedilmiştir. Camiden çok mescit görünümündedir. Cami yanında birde mektebin vakfedildiği cami vakfiyesinden anlaşılmaktadır.

Duvarlar moloz taştan örülmüş, duvarları moloz taşlı harç, sade, çatı ahşap üstü kiremit örtülü, tavan ve döşemesi ahşaptır. Mihrabı alçıdan yapılmış ve sadedir. Caminin batısında ve camiye bitişik kaide üstüne oturtulmuş ana yapıya bitişik tek şerefeli minaresi bulunmaktadır.

Yeni Cami

YAKIN ZAMANDA YAPILAN ÇİFTE MİNARELİ CAMİLER

Bademlik ve Şeyh Rumi Camileri

Şeyh Rumi Cami

MESCİTLER

Secde edilen yer anlamına gelir. Kubbesiz, minaresiz ve sade yapılarıdır. İlk mescit Hazreti Muhammed (SAV) tarafından hicreti sırasında Kuba'da yaptırmıştır. Çankırı kent merkezinde:

Alaca Mescit, Medrese Mescidi, Taş Mescit, Haşşihlar (Su deposu sokakta) mescitleri bulunmaktadır.

ALACAMESCİT

Alacamescit: Buğdaypazarı mahallesindedir, banisi ve yapım tarihi bilinmiyor. 1530'lu yıllarda yapıldığı tahmin olunuyor. Alacamescit vakfı ve Belediyenin mülkünde olup Sıbyan mektebi olarak kullanılmış, çok sayıda onarım görmüştür. Dikdörtgen formudur. Çatısı kırma çatı olup ahşap üstü kiremit kaplıdır. Doğu tarafta bulunan minaresi 1909 yılında yapılmıştır. Son cemaat yerinin batısında merdivenle çıkılan kadınlar mahfili yer alır. Tavan çıtakari, göbek geometrik desenlidir.

Alacamescit

MECBUR EFENDİ MESCİDİ

Alacamescit

Beden duvarları üzerinde alt sırada büyük, üst sırada küçük boyuna dikdörtgen pencereler bulunmaktadır. Giriş yoldan yüksekte ve birkaç basamaklı merdivenle sağlanmakta, ana mekana kanatlı ahşap kapıdan girilmektedir.

Mecbur Efendi Mescidi

Mecbur Efendi Mescidi: Saat Kulesi'nin yakınındadır. Kütüphane, mescit, tekke olarak kullanılmış metruk bir yapıdır. Geçmişte tekke ve medrese olarak kullanılması nedeniyle restore edilmesi yönünde girişimler vardır.

Alacamescit

TAŞ MESCİT (Dar-ül Hadis)

Taş Mescit

Taş Mescit, günümüzde mescit olarak kullanılan Dar-ül Hadis müstemilati içinde yer almaktadır. Binanın batı yönünde bulunan zemin kapısından türbeye girilir. Binanın kuzey kısmındaki zemin kapısından girilen mezar odasında kim oldukları, doğum ve ölüm tarihleri, belli olmayan, halk arasında kaditler adı verilen tabutlar içinde iskeletler vardır. Mescit, sadece namaz vakitleri açılmaktadır.

Tarihi hiç uyuşmasa da anlatılan efsaneye göre, Emir Karatekin ilk kuşatmada kaleyi fethedememiş, ikinci kuşatma sırasında Cemaleddin Ferruh ve yanında bulunanlardan yardım istemiş.

Taş Mescit

“Biz burada helva yapıyoruz” karşılığını vermeleri üzerine Emir Karatekin “Orada kadit olun” der. Helva yapanlar orada kadit olurlar.

Taş Mescit

O gün bu gündür toprağa gömülmemişlerdir. Binaın kuzey giriş alt kat sol tarafta bulunan mezar odasında günümüzde üstü örtülerle kapanmış açık tabutlar ve kurumuş insan iskeletlerinin var olduğu söylenmektedir. Tarafımızdan yapılan ziyarette var olduğu söylenen kaditler, helva kazanları ve kepeçler yetkili olmadığı için görülemedi.

Taş Mescit

Taş Mescit: Çankırı kent merkezinin güney batısında bulunan, Yenimahalle Taş Mescit caddesinde, Derbent deresi (Kuruçay) kıyısında, Hıdırlık tepesinin güneyinde küçük ve meyilli bir tepe üzerinde kurulmuştur. Selçuklu Dönemi yapısı olup sanat tarihi ve plastik sanatları açısından kayda değer bir yapıdır. Eyvanlı Medrese planındadır. Selçuklu hükümdarı Aladdin Keykubat'ın emri üzerine Atabeyi (Vali) Cemaleddin Ferruh tarafından 1235'de Şifahane olarak yaptırıldı, hastane kısmı tamamen yıkılmıştır. Sonradan yaptırılan Darülhadis ile mescit ve türbe günümüze kadar gelebilmiş değerli yapılardan biridir. 1242'de Darülhadis eklendi. Mevlevihane olarak kullanıldığı dönemde dervişler için hücreler, yemekhane, şeyhler için konut ve benzeri eklentiler yapıldı.

1892'de Mevlevihane şeyhi Nuri Dede tarafından üç hücre, semahane ve bir adet şeyh dairesi yaptırıldı. 1926 yılında Tekke ve Zaviyelerin kapatılması üzerine Nuri Dede'nin yaptırdığı kısımlar yıkıldı. İşlevsel döneminde orman içinde çam ağaçları ile çevrili olan yapıda, akıl hastaları müzikle tedavi edilir ve sağlıklarına kavuşurdu. Darülhadis, Tımarhane ve Mevlevihane olarak kullanıldı. Merdivenleri ve kapısı, Selçuklu döneminde görülen nadide taş yapılar arasında bulunmaktadır. Yıkılan Darülşifa moloz taştan, mevcut Darülhadis kesme taştan yapılmıştır. Taş duvarları oldukça kalın olup, kapı süslemelerinin sanat değeri yüksektir. İki katlı, kesme taştan, dışarıdan iki duvar ve bir köşe kulesi ile desteklidir.

Taş Mescit'te bulunan ve Çankırı müzesinde sergilenmekte olan gövdesinde yılan sarılı kupa, eczacıların sembolüdür. Ayrıca tıp sembolü olan iki yılan kabartma kaybolmuştur. Yerine imitasyon kabartma yaptırılarak monte edilmiştir. Çeşitli zamanlarda bilinçsizce onarım gören Taş Mescit'in ayakta kalan kısımları kısmen özelliğini yitirmiş durumdadır. Selçuklu Hükümdarı I. Aladdin Keykubat'ın Çankırı Atabeyi olan Cemaleddin Ferruh kendisinin yaptırmış olduğu Taş Mescit'te yatmaktadır. (Bkz. Türbeler) Kuzeyde bulunan cümle kapısından girildiğinde kesme taştan inşa edilmiş, dört sivri kemerin üstünde tuğla pandatiflere oturtulmuş, tuğla kubbeli küçük bir hacim ve bunun sağ ve sol tarafında kesme taş, sivri tonozların örttüğü ve merkezi zeminden farklı seviyelerde yükseltilmiş iki eyvandan ibarettir. Yapı malzemesi olarak dış alt kısımda kül rengi-kırmızı, üst kısımda gri-beyaz kesme taş kullanılmıştır. Ön cephede ana binaya göre daha ileriye çıkarılmış ve konsol taşlarından yapılmış iki kollu merdiven vardır. Merdivenlerin bitiminde Selçuklu profilleriyle çevrelenmiş staliktitli niş içinde ana kapı yer alır. Bunun altında da basamaklardan oluşan üçgen ortasında, üst kapı aksına tesadüf eden kısım, küçük mumyalık girişidir. Taş Mescit'in cümle kapısı düz lentolu ve iki parçadır. Parçalar bugün yeri boş olan ortadan çifte kırlangıç kuyruğu şeklinde bir kilit taşı ile bağlanmıştır. İki tarafta simetrik ve altıgen şekilli iki kabartma geçme motif işlenmiştir. Yukarda ise staliktitlerin altında Darülhadis'in orijinal kitabesi vardır.

Sırtınızı kuzeye döndüğünüzde toprak seviyesinin az üzerinde sağ taraftaki nispeten alçak

kapıdan Cemaleddin Ferruh'un kabrine giriş yapılır. Kapı seviyesinden birkaç merdiven basamağı yükseklikte olan türbenin içinde namaz kılmak için seccade, tespih ve örtü malzemeleri vardır. Ön tarata bulunan alt kapıdan içeri girildiğindeki mekânın sol tarafında kaditler bulunur. En üst merdivende mescit girişidir. Mescidin kuzey ve güney olmak üzere iki kapısı vardır. Kuzey kapıdan girişte sol tarafta mescitten bölünmüş kısımda boş sanduka bulunmaktadır. Taş Mescid'in içerisinde farklı mekânlarda mezarlar bulunmaktadır. Asil cemaat yerinde bulunan sanduka Cemaleddin Ferruh Atabeğ'e ait olup asıl defin Selçuklu geleneğine uygun olarak mezar odasına yaptırılmıştır. İki bölümden oluşan orta kattaki mezar odasına dışarıdan basık bir kapıdan girilmekte olup mumyalanmış 6 mezar bulunmaktadır. Batı yönünde zemin katta bulunan tek mezarın ise binanın mimarı Şehabettin inal Bin El-Cemali'ye ait olduğu sanılmaktadır.

Tekkelerin kapatılmasına kadar Çankırı Mevlevihanesi olarak da görev yapmış olan Taş Mescit, Çankırı Mevlevihanesi olarak kullanıldığı yıllarda Balkan Harbinde mücadele veren Osmanlı ordusuna her türlü maddi ve manevi yardımı göstermekten geri kalmamıştır. Şeyh Hasib Dede kendilerine düşen bu ulvi görevi yerine getirebilmek için derhal harekete geçerek bir hafta gibi kısa bir sürede 20 Kasım 1912 tarihinde kendi nezaretinde bir yardım defteri açtırmıştır. Zamanın yokluk ve kıtlık şartları içinde Çankırı halkı ve ileri gelenleri ellerinden gelen yardımları yapmışlardır. Hasip Dede 33 gönüllü Mevlevi ile Mücâhidin-i Mevlevi Alayına katılmıştır. Balkan Savaşlarının başlangıcından itibaren Çankırı Mevlevihanesinin gösterdiği bu duyarlılık ve vatanperverlik Taş Mescidin Tarihi misyonunu daha da arttırmıştır.

Darü'l Hadis ile bitişik olan Şifahane'nin yıkılmasına; moloz taştan yapılması ve arazinin durumunun sebep olduğu tahmin edilmektedir. Buna karşılık olan ön taraftan yedi yıl sonra yapılan Darül Hadis iki katlı olarak kesme taştan yapılmış dışarıdan iki duvar ve köşe kulesi ile desteklenmiştir.

Taş Mescit'in taç kapı mahallinde altlı üstlü iki kapı yer alır. Asil cemaat yerinin kuzeyinde yer alan taç kapıya, her iki tarafından çıkılan dar bir merdivenle ulaşılmaktadır. Bu alan, bir görev halinde ana yapıya göre öne çıkmakta

yapının tavanında çok gen bir kubbe bulunmaktadır. Uzaktan bakıldığında büyük hacimli klosal zarif bir bibloyu andırmaktadır.(ÇB levha)

Taşmescit içerisinde farklı mekânlarda yedi mezar bulunmaktadır. Taşmescidin asıl cemaat yerinde Cemaleddin Ferruh'un sandukası bulunurken, ilk katta eserin mimarına, orta katta ise yan yana sıralanmış ve kimlikleri bilinmeyen altı kişiye ait sanduka yer almaktadır. Altı sandukadan birisinin C. Ferruh olduğu düşünülmektedir. (Şölen 3 s-230)

Kaditler için anlatılan başka bir rivayette ise; külliyyede bulunan bir derviş, katıldığı bir savaşta Selçuklu ordusunun zayıf düşmesi üzerine medresede bulunan öğrencilerin savaşa katılmalarını istemiş. Öğrencilerin içinde beş kişi askerlik görevinden kaçmış. Dervişte taş olun diye talebelere beddua etmiş. Onlarda taş olmuşlar. Kaditler olarak anılan cesetlerin bunlara ait olduğu söylenir. (Şölen 3-s230) Türbenin üst kat kapısına sağlı sollu sekiz basamaklı bir merdivenle çıkılır. Kapı taş işçiliği ile süslenmiş, doğu be batı yönünde dikdörtgen planlı, tonoz örtülü iki eyvanla genişletilmiştir.

Üstü pandatifli bir kubbe ile örtülü merkezi bir salona geçilir. Girişin tam karşısında eksenden hafifçe sola kaymış olan portal geçmişte var olan Darüşifaya aittir. Doğu tarafta bulunan tonozlu bölüm türbenin üst katına ait olup batıdakinden farklı olarak düzenlenmiştir. Batı cephesindeki eyvanın kuzey duvarında bir adet pencere bulunur. Doğudaki eyvanın döşeme seviyesi ortadaki kubbeli bölümden daha yüksektir ve Türbenin üst katıdır. İçerideki seki cephesi firuze renkli dik tuğlalarla ve sırsız yatık tuğlalar yerleştirilerek dizayn edilmiştir. Türbenin iki bölümden meydana gelen alt katına girişi, üst kata çıkan merdiven sahanlığı altında yer alan kemerli basık kapıdandır. Kapıdan girişten sonra esas mezar odasına geçişi sağlayan tonozlu bölüme geçilir. Tonozlar ve duvarlar muntazam kesme taşla kaplanmıştır. Bu bölümün doğusunda mahzen bulunur. Buradan kemerli, derin ve geniş bir çıkıkla mahzene geçilir. Mahzen kare planlı, beşik tonozla örtülü ve içinde altı adet tabut vardır.

Darüşifafa-Darülhadis: Binanın içinde kalaslarla askıya alınmış 6 kabir bulunmaktadır.

Bunlardan birinin Cemaleddin Ferruh olduğu diğerlerinin ise Çankırı fethinde şehit düşenler olduğu söylenmektedir?. Kabrin birinin ise Zaviye ve vakfı bulunan Şeyh Şehabeddüne ait olduğu belirtilmektedir.

Taş Mescit (1900-1910)

Mevlevihane Darüşifanın bir kısmını kaplamakta olan mevlavianeye giriş, Darülhadisin kuzey batı köşesindeki basık kemerli, üzeri tahta, üçgen saçaklı cümle kapısından girilirdi.

İki katlı ahşap kubbeli semahane, imaret, mutfak, tuvalet, ahır gibi birimlerden meydana gelirdi.

Taş Mescit (1900-1910)

Taş Mescit Şeyh Cemaleddin, İsfendiyar zade Kasım Bey'e tahsis olunan, Seyyid Ahmed Paşa, Mevlana Muhyiddin Türbesi, Bimarhane Mescidi ve Mevlana Sinan Biraderi İshak Türbesi Mescidi Vakıfları başta olmak üzere çok sayıda vakıf gelirine sahip idi. (ÇAD-1: 41)

MERKEZ İLÇE CAMİLERİ

BAŞEĞMEZ CAMİ

AKÖREN CAMİ

Akören: Çankırı-Ankara karayolu yakınında il merkezine 33 km. uzaklıktadır. Yapım tarihi 1946'dır. Kullanılmamakta ve bakımsızdır. İhata duvarı ile çevrili küçük bir avlu içinde kare planlı olarak yapılmıştır. Bir cephesi sağır tutulmuş, diğer cephelerde altta dikdörtgen iki pencere ve pencerelerin üstünde ortada daha küçük ahşap dikdörtgen pencere vardır. Kıрма çatısı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Düz tavanlı olan ana bölüme üç tarafı açık çift direk üzerine oturtulmuş çift kanatlı ahşap kapıdan girilir.

Akören Cami

Sundurma tavanında çıta ile yapılmış göbekten çıkan ışınal bezeme vardır. Sundurma ve ana kısmın çatısının saçakları testere ağz, çentik ı şekli verilmiş tahtadır. Cami içine girildiğinde mihrap ve alemlî minber göze çarpar. İç kısım süslemesiz ve yalındır. Minaresi yoktur.

Akören Cami

Başeğmez Cami

Başeğmez: Çankırı kent merkezinin kuzeyinde, Çankırı-Ilgaz yolunun yakınında, Çankırı'ya 19 km. uzaklıktadır. Mülkiyeti köy tüzel kişiliğine aittir.

Başeğmez Cami

Dikdörtgen planlı, kıрма çatı üstü kiremit örtülü caminin Vakıflarca restorasyonu yapılmış olup, iyi durumdadır. Temeli moloz taş ve beden duvarı 80 cm kalınlıkta ahşap arası kerpiç örülüdür. Ana giriş batı yönünden çift kanatlı ahşap kapıdan sonra ara bölüme girilir. Ara bölümde üç adet dikdörtgen pencere, ocak, çift kanatlı dolap ve şerbetlik yer alır.

Beden duvarlarında altta dikdörtgen, üstte kare formulu aydınlatma pencereleri vardır. Kuzeyde ahşap ayaklar üzerine yerleştirilen kadınlar mahfili bulunmakta ve ahşap merdivenle ulaşılmaktadır. Alçı olan mihrap gülbezek ve mukarnaslı olup yalındır.

Minber ahşap ve bezemelidir. Tavan ahşap süslemelidir.

Başğmez Cami

Minber ahşap üstü boyalı, tavan ortası altıgen göbeklidir. Göbekte çita ile geometrik bitkisel süsleme yapılmıştır. Caminin minaresi bulunmamaktadır.

BOZKIR CAMİ

Bozkır Cami

Bozkır: Çankırı-Kızılırmak yolu üzerinde ve il merkezine 36 km uzaklıktadır. Vakıfların mülkiyetinde olan cami (1949 ?-) Müftülük kayıtlarında 1958) yapım tarihidir. Bakımsız, metruk durumda olup yıkılma tehlikesi vardır. Minaresi bulunmaz, ihata duvarı ile çevrili bahçe içinde ve yeni yapılan cami ile yan yanadır. Beden duvarları taş, tavan ahşap kaplama, çatı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Tavan ve duvarların tamamında yer alan değişik bezemeleri ile dikkati çeker. Tek sıra olan aydınlanma pencereleri kemerlidir.

Bozkır Cami

Bozkır Cami,

KARADAYI CAMİ

Karadayı: Külburun veya Yukarıalagöz üzerinden ulaşılan Karadayı, Çankırı il merkezine 39 km. uzaklıktadır. Vakıfların mülkiyetinde olan caminin yapım tarihi H 1237- M 1821'dir.

Karadayı Cami.

Minaresi bulunmayan caminin yapımı ile ilgili kitabe güneydoğu cephesindedir. Dikdörtgen planlı, kireçtaşından yapılmış beden duvarlarının kalınlığı 80 cm ve 16.50x11.10 m. boyutundadır. Dış cephe yontma taş kaplı, kırma çatı üstü kiremit örtülüdür. Yakınında yeni yapılan cami bulunmaktadır.

Karadayı Camii

Karadayı Camii

Cami girişi kuzeyde bulunan kemerli ahşap çatal kapıdır. Girişte sağ ve soldaki revaklı bölüm, üst kat ortada balkon yer alır. Pencere-ler küçük ve dikdörtgen şekillidir. Doğu ve batıda ikişer, altta, üçer üstte yuvarlak alınlıklı toplam beşer tane pencere bulunur.

Karadayı Camii

Mihrap alçı sıvalı, minber ahşap ve süslemeli- dir. İç duvar süslemeleri bitkisel ve geometrik desenlerden oluşur. Tavanın ortasında küçük göbek vardır.

OVACIK CAMİ

Ovacık: Çankırı-Ünür yolu üzerinde ve Çankırı'ya 22 km. uzaklıktadır. Köy tüzel kişiliğine ait olan caminin yapım tarihi XIX. Yüzyıldır. Kuzey beden duvarının dışa bakan kısmında H 1302 tarihi yazılıdır.Kare planlı olan camiye doğu yönünde 1967 yılında ilave yapılmıştır.

Ana giriş taş kemerli ve çift kanatlı kapıdır. Farklı düzgün kesme taştan yapılmış, kırma çatılı üzeri kiremit örtülüdür. Yeni eklenen bölüm eski bölümle uyumlu olarak yapılmıştır. Dıştan, eski ve yeni bölüm taş renginin farklılığından anlaşılmaktadır.

Ovacık Camii

Kadınlar mahfilinin balkon ve korkulukları yuvarlak kemerlidir. Tepesinde alem bulunan mihrap taş, etrafı alçı kaplı ve mukarnalıdır. Minber ve kürsüsü yalın, basittir. Tavan düz ahşap olup çıta ile süsleme yapılmıştır. Beden duvarlarında bordür vardır. Çok kollu tavan göbeği yıldız görünümlü aşı boyalıdır. Batı ve güney cephelerde üçer adet pencere bulunur. Doğu cephesindeki pencereler dıştan altıgen içten kare şeklindedir.

Eski bölüm 9.92x11.35 m boyutunda ve 5.42 m. yüksekliktedir. Beden duvarı kalınlığı 104 cm.dir. Yeni ilave edilen bölüm 14.74x5.42 m boyutunda olup cami iyi durumdadır. Minaresi bulunmamaktadır.

Ovacık Cami

Ovacık Cami

ÜNÜR ESKİ CAMİ

Ünür: Çankırı il merkezine 48 km. uzaklıkta bulunan 781 m. rakımlı Ünür camisinin yapımı, H 1320-M 1902'dir. Mülkiyeti Belediyeye ait ve metruk durumdadır. Beldede kurulu olan dernek tarafından onarımının yapılacağı konusunda bilgi alınmıştır. İhata duvarı ile çevrili avlu içinde ve minaresizdir.

Ünür Eski Cami

Ünür Eski Cami

Beden duvarı kalınlığı 0.76 m. 9.82x 13.15 m boyutunda ve 5.78 m. yüksekliğindedir. Yanında 1985 yapımı yeni cami bulunmaktadır. Ahşap kırma çatılı, üzeri kiremit örtülüdür. Camiye kuzeyde iki taş sütun arasında yer alan çift kanatlı ahşap kapıdan girilmektedir. Sütunlar silimli, sütun başlıklı, kilit taşı yuvarlak kemeri taşımaktadır. Girişin sağ ve solunda müezzin mahfili yer alır. Kadınlar mahfiline çıkan ahşap merdiven bulunmamaktadır.

Ünür Eski Cami

Ünür Eski Cami

Kadınlar mahfili altı adet direk üzerinde çıkıntı balkon şeklindedir. Mahfilin altındaki tavanda

yıldız motifli süslü göbek bulunur. Kuzeyinde üstte iki adet kare, girişte sağlı sollu ikişer adet küçük, altta yuvarlak kemerli ikişer büyük pencere yer alır. Mihrabın iki yanında altta yuvarlak kemerli, üstte iki küçük pencere bulunur. Mihrap yarım silindirik, basit ve yalındır. Sanatsal değeri olan ahşap tavanı vardır. Tavan bordürleri bitkisel motifli, orta göbek etrafı bitkisel bezemeli baklava dilimli şekillidir. Köşelerde üçgenler oluşturularak süslenmiştir. Motifler; mavi, yeşil, sarı, kırmızı, siyah ve beyaz aşı boya kullanılarak renklendirilmiştir.

ALANPINAR ve PAŞAKÖY camileri

Alanpınar Çankırı'ya 15 km. Paşaköy 17 km. uzaklıktadır. uzaklıktadır. Camilerin tarihi değeri olmamakla birlikte iç süslemeleri ve iyi bakımlı, korunan camiler arasında yer alır.

Alanpınar Cami

Paşaköy Cami

BAYRAMÖREN CAMİLERİ

Ulaşım: Bayramören ilçesine ulaşım Kurşunlu üzerinden sağlanmaktadır. Kurşunlu-Bayramören arası 24 km. Kurşunlu-Bayramören yolu iyi olmakla birlikte köy yolları bozuktur. Ayrıca kış aylarında buzlanma ve kar yağışı nedeniyle yollar kapanmaktadır. Bayramören-Ankara arası 165, İstanbul 390 km. uzaklıktadır.

DALKOZ CAMİ

Aşağı Mahalle Eski Cami-Bayramören'e 3, Çankırı il merkezine 74 km uzaklıkta bulunan 838 m. rakımlı Dalkoz'dadır. Alaybeyli Ali Ağa tarafından yaptırılmış XIX. Yüzyıl Osmanlı Dönemi eseridir. Girişi doğu tarafta olup, boyuna dikdörtgen planlı camilerdendir. Bağdadi kubbeli, ahşap üstü kiremit örtülüdür. Beden duvarı kalınlığı 0.77 m. dir. 1966'da camiye son cemaat yerine bitişik minare yapılmıştır. Batı köşede kapısı bulunan yarım bodrum bulunur. Ana yapı, meyilli arazide olup, caminin güney ve kuzey cephelerinde yaklaşık bir katlık kot farkı vardır.

Dalkoz Eski Cami

Ana mekân aydınlatma pencerelerine ilaveten bağdadi kubbede de kareye yakın formda pencereler vardır. Caminin bulunduğu Aşağı mahalle, deprem nedeniyle yukarı, yol kenarına taşınmıştır. Geçmişte oldukça kalabalık olduğu anlaşılan yerleşim yeri terk edilmiş durumdadır. Cami kullanılmakta ve iyi durumdadır. Minaresi kısa boylu (güdük) yontma taş pabuçluk üzerine oturtulmuş bilezikli ve taş gövdeli, çinko külahlı olup alemle son bulur.

Dalkoz Eski Cami

ERENLER CAMİ

Erenler: Çankırı il merkezine 86 km. Bayramören ilçe merkezine 9 km. uzaklıktadır. 838 m. rakımlı olup, 15.70 X 8.75 m boyutunda, 4 m. yüksekliktedir. Ana girişe ara kapısı olan bölmeden sonra geçilir.

Erenler Cami

Minaresi camiye bitişiktir, üzeri ahşap üstü kiremit örtülüdür. İç kısımda balkon şeklinde kadınlar mahfili bulunur. Minber ve tavan ahşap olup yalındır. Kalınlığı 77 cm olan beden duvarları içte lambri kaplı, tavan işlemez sade ve mihrap renkli seramik, minber ahşaptır.

Erenler Cami

Erenler Cami

ÇERKEŞ CAMİLERİ

Ulaşım: Çerkeş, Çankırı'ya 115 km. Ankara'ya 128 km İstanbul'a 365 km. uzaklıktadır. İstanbul ulaşımı Gerede, Ankara ulaşımı Kızılcahamam veya Orta-Şabanözü, Çankırı: Orta-Şabanözü-Eldivan üzerinden sağlanmaktadır. İstanbul, Ankara ve Çankırı arasında karşılıklı otobüs seferleri vardır. Ulaşım sorunu yoktur.

DEMİRCİ ŞEYH (TİMURİ) CAMİ

İlçe merkezinde Kurtlar Mahallesi, Osman Paşa caddesi üzerindedir. Cami etrafı ihata duvarı ile çevrelenmiş avlu içinde yer alır. Dikdörtgen planlı, kırma çatı üstü kiremit örtülüdür. Tavanı düz olup ahşap kaplıdır. Giriş kısmında, cami beden duvarı ile yol arasına sundurma ilave edilmiştir. Ahşap olan minber beden duvarından öne çıkık olarak yapılmıştır. Minaresi kaide üzerine silindirik olup tek şerefelidir.

Demirci Şeyh Cami

Haydar Cami

Demirci Şeyh Cami

MURADİYE CAMİ

İlçe merkezindedir. Osmanlı padişahlarından IV. Murat zamanında Silahtar Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır. Cami, Abdülhamit döneminde onarım görmüş, 1943 depreminde tamamen yıkılmış, yerine 1953’de bugünkü cami yaptırılmıştır. Meyilli arazide yapılmış olup altında bodrum bulunmaktadır. Beden duvarlarında altta dikdörtgen, üstte kemerli pencere yerleştirilmiştir,

HAYDAR CAMİ

Haydar Cami

İlçe merkezinde, Karalar mahallesi Haydar sokaktadır. Dikdörtgen planlı, üzeri kırma çatılı ve kiremit örtülüdür. Tavanı düz ahşap kaplamadır. Sonradan sundurma ayakkabılık eklenmiştir. Minaresi kesme taş olup üzerinde soğan başlı bilezik, şerefe ve külah yer alır. Tek şerefelidir. Beden duvarlarında tek sıra dikdörtgen formu aydınlanma pencereleri bulunmaktadır. Pencereler üzerinde kemerli pencere yerleştirilmiştir.

Muradiye Cami

giriş kapısına sundurma ilave edilmiştir. Ana yapıya bitişik olan minaresi taş kaide üzerinde soğan başı bilezikli üzerinde şerefe ve çinko külâh yer alır. Cepheleri yola bakmaktadır.

PİR-İ SANİ (KADINŞAH) CAMİ

İlçe merkezinde Kurtlar Mahallesi Osman Paşa Caddesi üzerinde, belediye binasının kuzeyinde ve yakınındadır. Pir-i San-i Hacı Mustafa Efendi'nin adını alan ve kitabesi olmayan Kadınşah Camisi, Pir-i San-i Hacı Mustafa Efendi'nin türbesi ve hazireden oluşur. Pir-i San-i Hacı Mustafa Efendi'nin ölümünden sonra dergâhı yıkılmış, yerine hayırsever biri olan Kadınşah tarafından mescit yaptırılmıştır.

Çerkeş-Kadınşah Camisi (Mescidi)

Kadınşah Cami

Mescit'in yapım tarihi 18 yy. sonu-19. yy başlarında olduğu tahmin edilmektedir. 1944 yılında Çerkeş'te meydana gelen depremde diğer tarihi yapılar ile birlikte bu mescit de yıkıldı. Deprem sonrası mescidin temelleri üzerin bugün ki cami inşa edildi. Dikdörtgen planlı, ahşap kırma çatı üzeri kiremit örtülüdür. Beden duvarında altta büyük üstte küçük kemerli pencereler yer alır.

Kadınşah Cami

Zemin ve tavan düz ahşap kaplı, giriş kısmı sonradan ilave edilmiş sundurmalıdır. Minaresi kesme taştan, tek şerefeli, sonradan ilave edilmiş, değişik tarihlerde ufak tefek onarımlar görmüş ve son olarak da 2008 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce onarımı yapılmıştır.

Kadınşah Cami

Cami bitişiğinde Pir-i Sani türbesi, avlusunda hazire bulunmaktadır. (Bkz. Türbeler)

AĞACA CAMİ

Ağaca, Çankırı'ya 96, Çerkeş ilçe merkezine 11 km. uzaklıktadır. Ağaca camisi dikdörtgen planlı üzeri kırma çatılı ve kiremit örtülüdür. Pencereler ahşap ve yuvarlak kemerli, kadınlar mahfili ve düz tavan ahşaptır. Akhasan baraj alanı içinde kalmıştır.

Ağaca Cami

Ağaca Cami

BELKAVAK CAMİ

Belkavak, Çankırı'ya 102, Çerkeş ilçe merkezine 17 km uzaklıktadır. Caminin yapımı 1946 yılında gerçekleştirilmiştir.

Belkavak Cami

Belkavak Cami dikdörtgen planlı, su basmanı taş üzeri ahşap arası kerpiç dolgudur. Kıрма çatılı ve kiremit örtülüdür. Tavan ahşap ve düz olup herhangi bir bezeme yoktur. Kadınlar mahfili çıta kafesle ayrılmıştır. Beden duvarlarında yer yer çatlaklar meydana gelmiş, iç

kısımdan askıya alınmıştır. Yapı olarak kötü durumdadır. Önceden var olan cami malzemesi ile yapılmış, antik taş yontu malzemesi kullanılmıştır.

Belkavak Cami

BOZOĞLU CAMİ

Bozoğlu Cami, 1887 Yılında Hidayet Beyzade Hacı Mehmet Ağa tarafından yaptırılan caminin depremlerden hasar görmesi nedeniyle yıkılmış ve 1977 yılında yerine bugünkü cami yaptırılmıştır. Herhangi bir özelliği bulunmamaktadır. Çankırı'da çok sayıda cami aynı akıbete uğramış, tarihi camilere bakım ve özen gösterilmeyerek elden çıkarılmıştır.

GÜZELYURT CAMİ

Güzelyurt (Yalakçukurören): Çerkeş-Orta karayolu üzerinde ve Çankırı'ya 78, Çerkeş ilçe merkezine 17 km. uzaklıktadır. Caminin kitabesi olmadığından yapım tarihi bilinmemektedir.

Güzelyurt Cami

Dikdörtgen planlı, çatısı ahşap üstü kiremit örtülü, beden duvarları moloz taş örgülüdür.

Güzelyurt Cami

Ahşap tavan 1944 de Kalfat'lı İbrahim Usta tarafından yenilenmiş, 1990'da onarım görmüştür.

KUZDERE CAMİ

Kuzdere, Çankırı'ya 106, Çerkeş ilçe merkezine 21 km uzaklıktadır. Dikdörtgen planlı, kırma çatılı ve ahşap üzeri kiremit örtülüdür. Cephelerde ikişer adet tek sıralı yuvarlak kemerli pencere vardır.

Kuzdere Cami

Beden duvarları moloz taş, sonradan yapılmış tek şerefeli minaresi bulunur.

Kuzdere Aşağı Mahalle Cami

ÖRENKÖY (IV.MURAD) CAMİ

Örenköy: Çankırı'ya 87, Çerkeş ilçe merkezine 10 km. uzaklıktadır. XVII. yüzyılda IV. Murat'ın lalası Mirza Bey tarafından yaptırılmıştır. Kare planlı, tek kubbeli, dışa baskın su basmanı üzerine inşa edilmiştir. Son cemaat yeri 1944 depreminde yıkılmış ve halk tarafından tekrar yaptırılmıştır.

Örenköy Cami

Beden duvarları kesme, devşirme taş ve tuğladan örülmüştür.

Örenköy Cami

1958, 1991 yılında Vakıflarca minaresi yenilenmiştir. Değişik zamanlarda onarım görmüş olması nedeniyle orijinal özelliğini kaybetmiştir.

SAÇAK CAMİ

Saçak: Çankırı'ya 75 Çerkeş ilçe merkezine 12. km uzaklıktadır. Cami, tamamen yenilenmiştir.

Saçak Cami

ELDİVAN CAMİLERİ

GÖLEZ CAMİ

Gölez, Çankırı'ya 17, Eldivan ilçe merkezine 7 km. uzaklıktadır. Caminin giriş kapısı kuzeyde bulunan alçak kapıdandır. Batı ve güney duvarları sağır tutulmuş, doğu yönünde 2 adet ve kubbe kasnağında küçük aydınlatma pencereleri vardır. Caminin yapım tarihi hakkında bilgi olmamakla beraber yapım özelliklerinden Osmanlı dönemine ait olduğu anlaşılmaktadır. Dış görünüş itibarıyla kalın taş duvarlı ve üzerine kubbe oturtulmuştur. Minaresi giriş kapısının sağında ve binaya bitişiktir.

Gölez Cami

Dikdörtgen pabuçlu minarenin alt kısmı yöresel Yontma taştan, üst kısmı açık renk kesme taştan yapılmıştır. Giriş kapısı ve pencereler oval, doğu da bulunan pencere korkulukları taş, mihrap mukarnaslı ve taştandır. 2008 yılında Vakıflarca onarılmış, caminin orijinalliği kaybolmuştur.

Eldivan-Gölez Köyü Cami

Gölez Cami

HACI MURADI VELİ CAMİ

Seydiköy: Çankırı'ya 29, Eldivan ilçe merkezine 10 km. uzaklıktadır. Cami, boyuna dikdörtgen planlı, düz ahşap tavanlı, türbe kısmının üzerini de kapatacak biçimde kiremit kaplı çatılıdır. İç duvarlarda yer alan kalem işleri Tosyalı Ali Usta tarafından 1951 yılında yapılmıştır. Güneybatı köşede tuğladan sekiz sıra kirpi saçaklı pah yer alır. Caminin doğu duvarına bitişik türbenin kare planlı ve ahşap tavanlı ön mekânında Hacı Murad-ı Veli'nin oğlu ve kızlarının kabrinin bulunduğu asıl türbe kare planlı ve tromp geçişli kubbe ile örtülüdür. Su basmanı taş duvar, çatıya kadar olan kısım kerpiçtir. Beden duvarı kalınlığı bir metredir. Minaresi bulunmamaktadır. Çatı piramidal şekilli üstü kiremit örtülüdür. Mimari olarak özelliği bulunmamakla birlikte Horasan Erenleri'nden olan Hacı Murad-ı Veli'nin Türbe'si olması sebebiyle önem arz etmekte ve çok sayıda ziyaretçi çekmekte, özellikle yaz aylarında adak kurbanı kesmek isteyen vatandaşlarca tercih edilmektedir. İnşa kitabeleri bulunmadığından yapılış tarihleri bilinmemektedir.

H. Murad-ı Veli Cami

H. Murad-ı Veli Cami

Hacı Murad-ı Veli'nin ölüm tarihi 1207 olduğuna göre türbe bu tarihten sonra yapılmış, daha sonra cami ilave edilmiş olmalıdır. Çeşitli dönemlerde yapılan bakım ve onarımlarla bugünkü şeklini almıştır. (Bkz Eldivan Türbeleri)

ILGAZ CAMİLERİ

Ulaşım: Ilgaz Çankırı'ya 53 km, Ankara'ya 183 km. uzaklıktadır. Transit yol üzerinde bulunan ilçenin ulaşımı kolaydır. Ankara, Çankırı ve İstanbul arasında düzenli otobüs seferleri vardır. Ankara-Çankırı-Ilgaz, Ankara-Kızılcahamam-Çerkeş-Kurşunlu-Ilgaz yönlerinden gidilebilir.

YERKUYU ESKİ CAMİ

Yerkuyu: Çankırı'ya 49, Ilgaz'a 13 km. uzaklıktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan ve 2008 de onarılan caminin ne zaman yapıldığı bilinmemekle beraber, yapısal olarak Selçuklu dönemi mimarisine benzerlik

göstermektedir. Yerkuyu Eski Camisi 1041 m. rakımlı yükseltide 8.56x10.47 m boyutunda ve 4.28 m yüksekliktedir. Pencerelemi 1.58x1.02 boyutunda, duvar kalınlığı 1.02 m. Son cemaat yeri 9.62x3.92 m boyutunda ve 3.98 m yüksekliktedir. Duvarlar moloz taştan yapılmıştır. Pencerelemi üstten yuvarlak kemerlidir.

Ilgaz-Yerkuyu Cami

Yerkuyu Eski Cami

Tavanı düz, ortasında kare şekilli bezemeli koyu renkli göbekli ve çıtakari ahşap kaplamadır.

Ilgaz-Yerkuyu Cami

Yerkuyu Eski Cami

Minarelemi tuğla ve tek şerefelidir. Duvarlar taş dolgu duvar olup bir metre kalınlığa sahiptir. Güney ve doğu yönlerde 4 pencere yer alır ki bir tanensin camı renklidir. Batıda tek pencere vardır. Pencerelemi altta dikdörtgen, üstte yuvarlak kemerlidir. Temeli taş diğer kısımları tuğla ve horasan harcından yapılan tek şerefeli minareye cami içinden çıkılır. Bayram, Cuma ve Sabah namazları burada diğer vakitler öbür camide kılınır. (Şerafettin Erdoğan)

Ilgaz-Yerkuyu Eski Cami

Yerkuyu Eski Cami

YERKUYU TEKKE CAMİ

Mevcut cami 1826 tarihli eski caminin yerine yapılmıştır. Tuğla örgülü minare eski camiden kalmadır. Cami bitişiğinde sonradan üstü kubbe ile kapanmış türbe yer almaktadır. Şimdiki kubbeli caminin bulunduğu yerde bulunan tekkenin yapım tarihi ve kimin tarafından yapıldığı bilinmemektedir. Tek şerefeli tuğla gövdeli minaresi taş kaide üzerine oturtulmuştur. 1987 de cami yıkılarak yerine mevcut türbe ile bitişik olan cami yaptırılmıştır. (Bkz. Türbeler)

Ilgaz-Yerkuyu Aşağı Cami ve Türbe

Yerkuyu Tekke Cami

GAZİLER CAMİ

Gaziler, Çankırı'ya 50, Ilgaz'a 5 km. uzaklıktadır. Köy tüzel kişiliğine ait olup H.1329 / M.1905 de yapılmıştır. Boyuna dikdörtgen planlı, bağdadi kubbeli, kapı ve pencereleri kesme taş, kubbesi zengin motiflidir. Ahşap olan son cemaat yerine kuzeyden çıkarılır. Son cemaat yeri kuzeyinde tavan ortasında bezekli göbeği vardır. Kesme taştan, motifli kilit taşlı ve kemerli olarak yapılmış olan giriş kapısı kuzeyde olup etrafında ve üstünde kemerli pencereler bulunmaktadır. Beden duvarları saçağa kadar taş, duvar pencereler kesme taştır. Ortada sekizgen kasnak yer alır. Kubbe üstü kırma çatılı ve kiremit örtülüdür. Kubbe eteğinde Ayet yazılı bordur çevreler. Ana giriş kapısı ahşaptır. Duvarlar vazo, çiçek, sancak benzeri süslerle süslenmiştir. Minber ahşap, mihrap yarım silindirik alçıdır. 1962 de yapılan minaresi tek şerefeli, kesme taştan olup caminin kuzeybatısındadır.

Gaziler Cami

Beden duvarında alt sırada kemerli büyük, üst sırada küçük pencereler vardır. Kubbede de küçük kemerli pencereler bulunmaktadır. Caminin dış duvarında bulunan mermerde 1905, içerdeki güney duvarda (mermer levhada), yeni yazılmış 1905 tarihi; iç güney duvarında se 1329 H. (1913 M) yazılıdır.

Gaziler Cami

CENDERE CAMİ

Cendere: Çankırı'ya 51, Ilgaz'a 2 km. uzaklıktadır. Cami: 9.60x7.92 m boyutunda 7.68 m yüksekliktedir. Pencere derinliği 0.67 m. ve caminin bulunduğu yerde rakım 915 m.dir. Son cemaat yeri 7.41x5.54 m boyutunda ve 4.18 m yüksekliktedir. Temelden itibaren moloz taş ve tuğla karışımı örgülü olup beden duvarı kalınlığı 0.80 m.dir.

Cendere Cami

Bağdadi olan çatı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Ana temel duvarları üzerine sekizgen kasnaklı ahşap kubbe oturtulmuştur. Pencere söveleri sivri kemerli, kesme taştan yapılmıştır. Minare ve pencerelerde onarım yapılmış kısmen orijinal yapıya müdahale edilmiştir. Cami içinde bezemeye rastlanmaz, yalındır.

Cendere Cami

KAYI CAMİ

Kayı, Çankırı'ya 7, Ilgaz'a 22 km. uzaklıktadır. Bölgede ayakta kalabilen en eski cami-

dir. Caminin orijinal kitabesinde 719 H, giriş kapısının sol tarafında 1247, çeşmede 1837 tarihleri yazılıdır. Cami kapısı üzerinde bulunan kitabeye göre 1310 (Hicri 710) yılında Şeyh Muharrem ve Şeyh Mahmut hayrına yapılmıştır. 1300 yılında Selçuklular Döneminde yapılmıştır. Cami, 1061 m rakımlı, 7.86x7.90 boyutunda ve 4.13 m yükseklikte olup beden duvarı 140 cm kalınlığında taş duvardır. Küçük pencerelerin boyutları ise 0.82x1.24 m yükseklik 1.40 m. dir. Cami inşaatında kesme doğal taş kullanılmıştır. Cami kapısından içeriye eğilerek girilir. Caminin minaresi ahşaptır. Günümüze kadar kubbenin dış örtüsü ve minaresi birkaç kez tamir görmüştür. Cami kapısı üzerinde bulunan orijinal kitabesi Arapça ve Farsça yazılmış olup kitabede Şeyh Muharrem ve Şeyh Mahmut hayrına yapıldığı yazılır. Cami 120 metrekarelik bir alana kurulmuş olup kare planlı, sekizgen kasnak üzerine oturtulmuş kubbesi vardır.

Kayı Cami

Malzeme olarak kesme doğal taş kullanılmıştır. Cümle kapısı taş kemerli ve taş sövelidir. Cami kapısından içeriye eğilerek girilmektedir, alçak yapılmıştır. Bunun nedeni kutsal mekanlara girerken gösterilmesi gereken saygıyı anımsatmadır. Kare planlı olan caminin üzeri sekizgen kasnaklı yuvarlak kubbe ile örtülüdür. Ana kubbe dört çeyrek kubbe üzerine oturtulmuştur. Kuzeyde ahşap kadınlar mahfili yer alır. Caminin güneyinde köşede beton kaide üzerindeki minaresi ahşap iken yakın zamanda yıkılmış yerine yenisi yapılmıştır. Caminin orijinalliği yapılan onarımlar ve tadilatlar nedeniyle bozulmuştur.

Ilgaz-Kayı Cami

Kayı Cami

Kitabelerde: Şih Mahmut, Şeyh Muhammet, Muharrem, Yunus gibi isimlerde yer almaktadır. Türbede Şeyh Muharrem yatmaktadır. Köy girişinde ise Şeyh Davut'un oğlu ve kızına ait kabir bulunmaktadır. Kimlikleri hakkında bilgi yoktur. Cami girişinde giriş kapısının hemen üzerinde hadis ve Tesulullah (SAV) adı yazılıdır. Kitabede Camiyi inşa eden şeyh Muharrem ve Mahmut isimleri okunmakta en alt iki satır okunmamaktadır. Altta 719 (1319) tarihi okunmuştur.

Kayı Cami eski ahşap minaresi

İnanç ve Uygulamalar:

Caminin yapılışı hakkında anlatılanlar: Müslüman ülkelerden her yıl İstanbul'a görevli gönderilmiş. Gönderilenlerin yolu da Ilgaz üzerinden geçmiştir. Görevli gönderilenlerden üç Horasan Ereni şeyh Kayı köyüne gelmişler. Köyde cami olmaması üzerine, köylüye neden cami yok diye sormuşlar. Onlarda cemaat yok diyerek cevap vermişler. Şeyhler bir cami yapmalarını söyleyip köyden ayrılmışlar. Dönüşlerinde bakmışla cami yapılmamış. İstanbul'da edindikleri bilgileri götürmeleri için diğer arkadaşlarına vermişler ve köyde kalmışlar. Şeyhler: Köyde cami yapmaya karar verirler. Gündüzleri cami inşaatı ile uğraşırlar, örmek için taş çekmezlermiş. Taşları nereden ve nasıl getirdikleri köylülerin dikkatini çekmiş, merak etmeye başlamışlar. Şeyhlerin gece herkes uyku dayken öküzlerini çalıp, taş taşıdıkları, sonrada öküzleri aldıkları yere bıraktıkları dedikodusu yayılmaya başlamış. Şeyhleri gece takip etmeye başlamışlar. Gece cami inşaatı önünde taş yüklü kağnıda geyiklerin koşulu olduğunu görmüşler, gözcülük yapanlar bu durumu sabahleyin köy halkına anlatmışlar. Neticede yanıldıkları ve hata ettikleri ortaya çıkmış.

Durumu öğrenen şeyhler dedikodulardan dolayı çok üzölmüşler. (Cami içinde bulunan bilgi levhasından alınmıştır) Eskiden camiinin içinde bir direk bulunuyormuş. Günümüzde bu direk, bir dolabın içine yerleştirilip kamufle edilmiştir.

İnanç ve uygulamalar:

Çocuğu olmayanlar bu direğe çaput bağlayıp, adak adar ve çocuklarının olması için dua ederlermiş. Not: Minare yıkıtrılmış yenisini yapılmıştır. Ahşap olan eski minarenin parçaları türbe içinde korunmaktadır.(Bkz.Türbeler)

Ilgaz-Kayı Camii

Kayı Cami

Kayı Cami

KIZILIRMAK CAMİLERİ

Ulaşım: Çankırı'ya 60 km, Ankara'ya 149 km. uzaklıktadır. Kızılırmak-Çankırı, Kızılırmak-Ankara arası sefer yapan otobüs ve dolmuşlar vardır. Ayrıca Çorum-Bayat otobüs seferlerinden de yararlanılır.

KIZILIRMAK- ESKİ CAMİ

Kızılırmak ilçe merkezinde olup XIX. Yüzyıl yapıdır.

Kızılırmak Eski Cami

Dış kısmı taş, iç kısmı kerpiç duvarlıdır. Karamürsel Camisi ile benzerdir. 7.54x8.72 m boyunda ve 4.34 m yükseklikte. Duvar beden kalınlığı 0.65 m, pencere boyutu 0.90x1.12 m. dir. Çatısı ahşap üstü kiremit örtülüdür.

Kızılırmak Eski Cami

Minaresi bulunmamaktadır. Beden duvarlarında altta dikdörtgen, üstte kare formulu pencereler yer alır. Mihrap ve minber sade olup, tavanda bezeme bulunmaz, yalındır.

KARAMÜRSEL CAMİ

Karamürsel, Kızılırmak ilçe merkezine 11, Çankırı'ya 57 km. uzaklıktadır. Caminin bulun-

duğu yerde rakım 539 m. Cami kitabesi okunamadığından yapım tarihi olarak 1876 veya 1879 yılında yapıldığı tahmin edilmektedir. Cami, 11.36x7.25 m boyutunda 4.30 m. yüksekliktedir. Duvarları kesme taş ve tuğla, çatı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Kadınlar mahfili ahşap çıkma balkon şeklindedir. Pencere derinliği (duvar kalınlığı) 0.60 m. pencere boyutları 1.11x1.11 m boyutunda kare şeklindedir. Mi-naresi taş kaide üzerine oturtulmuş binadan ayrı ve iki şerefelidir.

Çatı ahşap üstü kiremit ile örtülüdür. Mimari özelliği yoktur. Son cemaat yeri 1984'de camekânla kaplanmıştır. Karamürsel, Sungurlu'ya bağlı iken 1953'de Irmak bucağına bağlandı.

KARALLI CAMİ

Karallı, Kızılırmak ilçe merkezine 13, Çankırı'ya 67 km. uzaklıktadır. Temeli bir metre kalınlıkta taş duvardır. Duvar arasına hatillar yerleştirilerek yapılmıştır. Üzeri sıvalıdır.

Kızılırmak - Karamürsel Cami

Karamürsel Cami

Kızılırmak - Karamürsel Cami

Karamürsel Cami

Karallı Cami

Çatı tipi kırma çatı olup ahşap üstü kiremit örtülüdür. Zemin yol kotunun aşağısındadır. Zemin ahşap kaplamalı, yalın mihraplı, minber ve kürsüde ahşaptan yapılmıştır. Tavan ise renkli ahşap ve çita bezemelidir. Tavan ahşap ve kalem işi ve çıtalarla süslenmiştir. Cami kullanılmamaktadır.

Karallı Cami

SAKARCA CAMİ

Sakarca, Kızılırmak ilçe merkezine 6, Çankırı'ya 60 km. uzaklıktadır. Sakarca cami Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetindedir.

Sakarca Cami

Su basman üzerine kumtaşı ile örülmüş, beden duvarı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Vakıflar tarafından onarılmıştır.

Kadınlar mahfili ahşap olup çıkıntı şeklinde ve merdivenle çıkılır. Duvarlarda bulunan bitkisel motifleri ise tahrip olmuştur. Bakımsızlıktan kötü durumdadır.

Tımarlı Cami

Yapım tarihi 1255 H-1839 M.dir. Caminin bulunduğu yerde rakım 524 m. dir. Cami 8.25x10.50 m boyutunda 4.42 m yüksekliktedir. Beden duvarı kalınlığı 0.70 m.dir. Camiye çift kanatlı ahşap kapıdan girilir. Dikme ve hatıllar kullanılarak balkon yapılmıştır.

Sakarca Cami

TIMARLI CAMİ

Tımarlı, Kızılırmak ilçe merkezine 3, Çankırı'ya 57 km. uzaklıktadır. Tımarlı camisi, Köy Tüzel kişiliğinin mülkiyetinde olup, 1940 yılında yapılmıştır. Taş temelli, kerpiç duvarlı, üzeri ahşap üstü kiremit örtülüdür. Çift kanatlı giriş kapısı vardır. Tavan ve taban ahşap döşemedir.

Tımarlı Cami

YUKARIALAGÖZ CAMİ

Yukarıalagöz, Kızılırmak ilçe merkezine 10, Çankırı'ya 45 km. uzaklıktadır. Yukarıalagöz camisi Kızılırmak-Çankırı yolunun batısında ve yola yakın bir yerdedir. Mülkiyeti köy tüzel kişiliğine aittir. Dikdörtgen planlı, pencere lentolarına kadar kireç taşı üzeri kum taşı ile örülmüştür.

Yukarıalagöz Cami

Tavanı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Minaresi bulunmamaktadır. Cami bakımlı ve kullanılabilir durumdadır.

Yukarıalagöz Cami

Yapım tarihi bilinmemektedir. Karamürsel köyü camisi ile aynı özellikleri taşır, aynı tip malzeme kullanılmıştır. XIX. Yüzyıl yapılarıdır.

Yukarıalagöz Cami

KAHYALI CAMİ

Kahyalı, Çankırı'ya 68, Kızılırmak'a 14 km. uzaklıktadır. Yapım tarihi 1826 yılı olup Osmanlı dönemi eseridir. Kare bezemeli tavan ortasında yuvarlak bezeli göbek bulunmaktadır. Kadınlar mahfili ahşap, balkonlu ve korkulukludur.

KORGUN CAMİLERİ

Ulaşım: Çankırı'ya 21 km. Ankara'ya 152 km. uzaklıktadır. Ankara-Çankırı ve Ankara-Kastamonu otobüsleri ile ulaşım sağlanmaktadır. Ankara-Çankırı, Gerede-Çerkeş-Kurşunlu üzerinden gidilebilir.

DOĞU MAHALLESİ (KUYTU) CAMİ

İlçe merkezinde, 1190 m. rakımlı Çankırı-İlgaz karayolu üzerindedir. Kare planlı, bağdadi kubbelidir. Duvar ve kubbesindeki kalem işleri Tosyalı Ali Usta tarafından gerçekleştirilmiştir. Taş su basman üzerine yapılan ana duvarlarda alt sırada ikişer kemerli, üstte küçük kemerli ve yuvarlak küçük pencereler yer alır. Bağdadi kubbedeki pencereler dikdörtgen formludur. Mihrap çevresi seramik, minber ahşaptır. Kubbelere değişik formlu bezelidir.

Kuytu Cami

Kuytu Cami

ALPSARI CAMİ

Alpsarı, Çankırı il merkezine 19, ilçe merkezine 8 km. uzaklıktadır.

Alpsarı Cami

Alpsarı Cami

Yapım tarihi 1323-1324 H / 1905-1906 M. Beden duvarları taş olup, dikdörtgen planlıdır. Kubbe bağdadi, minare taş yapımdır. Duvarlar beton saçağına kadar mozaik kaplı olup dikdörtgen beden duvarları üzerinde sekizgen kasnak çatı ile örtülmüştür. Minaresi 1954 yapımı kesme taştan yapılmış ve tek şerefelidir. Giriş kuzeyden kemerli, taş söveli kapıdandır. Girişte sağda bulunan merdivenlerden yedi ahşap direğin taşıdığı kadınlar mahfiline çıkılır. Mihrabı beton, minber çini kaplıdır. Mahfil direkleri kalem işi süsleme ile bezenmiştir.

KESECİK CAMİ

Kesecik, Çankırı-Ilgaz karayolu yakınında ve Çankırı il merkezine 28, ilçe merkezine 9 km. uzaklıktadır. Avlu içinde, olup beden duvarları taştır. Kare planlı, kırma çatılı, ahşap üstü kiremit örtülüdür.

Girişte etrafı açık sundurma çatılı ayakkabılık vardır. Kesme taş olan tek şerefeli minaresi ana yapının solunda ve sonradan yapılmıştır. Yeni cami yapıldığı için kullanılmamaktadır.

Minaresi kesme taş gövde üzerine taş devam edilerek yapılmıştır. Şerefesi taş bilezikler üzerine oturtulmuş, külahı çinko ve üzerinde ale mi vardır.

Kesecik Cami

YOLKAYA CAMİ

Yolkaya Cami

Yolkaya, Çankırı il merkezine 26, ilçe merkezine 7 km. uzaklıktadır. Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olup, yapım tarihi 19. yy sonu 20. yy. başı olarak tahmin olunmaktadır.

Yolkaya Cami

1009 m. rakımlı caminin bulunduğu yer düzlüktür. Şeklen kareye yakındır. Beden duvarları moloz taşlı ve üzerinde sekizgen kasnaklı çatı ile örtülüdür. 11.13 x 7.78 m. boyutunda ve 4.90 m.. yüksekliktedir. Kadınlar mahfili son cemaat yerinin üstündedir. Beden duvarı kalınlığı 0.78 m ve pencereler kemerli dikdörtgen şekillidir. Duvarlara renkli motifler işlenmiştir. Minber ve kürsü fayans kaplıdır. Mihrap sadedir.

Tek şerefeli olan minaresi ana yapının sağ tarafında taş kaideli, pabuçluk üstü tuğladır. Mermer olan mihrabı sadedir. Minber, vaaz kürsüsü üzeri fayans kaplıdır. Cümle kapısı taş kemer içinde bulunan dikdörtgen şekilli çift kanatlı ahşap kapıdandır.

MARUF CAMİ

Maruf cami

KURŞUNLU CAMİLERİ

Ulaşım, Ankara 167 km. İstanbul 420 km, Çankırı 52 km. uzaklıktadır. Ankara-Kurşunlu arası ulaşım karşılıklı işleyen düzenli otobüs seferleri ile sağlanır. Ankara- Kızılcahmmam-Çerkeş-Kurşunlu veya Ankara – Çubuk – Orta – Atkaracalar – Kurşunlu üzerinden ulaşılabilir.

KURŞUNLU-PAZAR CAMİ

Pazar Cami, Pazar Kilise (Pazar Cami), İlçe merkezinde Comartlar mahallesindedir. Selçuklu dönemi eseridir (?) Tek şerefeli olan minaresi sonradan yapılmıştır. Son cemaat yeri yıkılmış ve onarım görmüştür. 11.50 x 11.50 m. boyutunda kare planlı ana mekân üzerinde basit, tuğladan sekizgen kasağa oturtulmuş basık kubbe ile örtülüdür. Kubbe yüksekliği 9 m.dir. Rivayet odur ki: Önceleri kilise olup sonradan camiye çevrildiği söylenen yapının kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Kilise iken cami mi yapılmış, yoksa yıkılan Kara kilise'nin yerine mi caminin yapılmış olduğu konusunda bilgi yoktur, Yapım yılının XV. yüzyıl olduğu tahmin edilmektedir. Caminin yapım tarihi konusunda çelişkili

Pazar Cami

bilgiler vardır. Kullanılan malzemeye bakılarak Selçuklu dönemi eseri olduğu da söylenmektedir.

Pazar Cami

Minare kürsüsünde 1301 H (1883) tarihi kaydı olmakla beraber cami hakkında kesin bir bilgi vermemektedir. Onarım tarihi olması kuvvetle muhtemeldir. Cami minaresi 1763 veya 1717'de yapılmış olabileceği düşünülmektedir.

Beden duvarları depremlerde zarar görmüş ve desteklenerek yıkılması önlenmiştir. Son cemaat yeri yıkılmış, 1982'de restore edilmiş, döşeme ve minberi tahta, mihrap basit, çok gen kesitli nişli, mukarnas kavsaralıdır. Tek kubbeli ve sekiz köşeli kasağa oturtulmuş, üzeri kiremit örtülü, minare kaidesi kesme taş, gövde tuğladır.

Mihrap istalaktidli, çok köşelidir. 1943 yılında son cemaat yeri yıkılan cami 1982 yılında restore edilmiştir. Kare planlı ana mekân, sekizgen kasağa oturan tuğladan basık bir kubbeye örtülüdür. Minarenin kaidesi kesme taştan, çok köşeli gövdesi tuğladandır.

DUMANLI ESKİ CAMİ (Kayıkçı Şaban Ağa Camii)

Dumanlı, Çankırı'ya 72, Kurşunlu'ya 26 km. uzaklıktadır. Kayıkçı Şaban Ağa Camide bulunan Osmanlı Padişahı IV. Mehmet'in tuğrasına dayanarak 1642-1693 yılları arasında yapıldığı sanılmaktadır. Kitabesinde 1654 yılında Ramazan ve Resul ustalar tarafından yapıldığı yazılıdır.

Bazı kaynaklarda da caminin XVIII. Yüzyılda yaptırıldığı Sultan Abdulmecid döneminde 1897'de onarıldığı belirtilmektedir. Cami içinde kible yönünde yer alan bir madalyon içinde Abdulmecid'in tuğrası bulunur.

Cami kare planlı olup sekizgen kasnak üzerine oturtulmuş çatısı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Kalem işlemeleri XIX. Yüzyılda Tosyalı Ali Usta tarafından yapılmıştır. Minare kaidesindeki kitabeye göre XVIII. Yüzyılda Şaban Ağa tarafından yaptırılmıştır. Yapı kare planlı ve bağdadi kubbelidir. Giriş doğu ve batı yönlerinde yer alan iki ayrı kapıdan sağlanır. Beden duvarları kesme taştan örülüdür. Minaresi Caminin kuzeybatı köşesinde bulunmaktadır.

İç mekân bitki ve geometrik desenlerle süslenmiştir. Minarenin pabuç kısmı köşeleri üçgen perdeli, gövde silindirik, tek şerefeli ve taş korkulukludur. Şerefenin üstü silindirik pekteki, kurşun kaplama külahlıdır.

Dumanlı Cami

Minare kaidesinde: 1897'de Çerkeş'te kadılık yapan Tosyalı Vefa Efendi tarafından, Abdülmecid adına yaptırıldığı yazılıdır.

Dumanlı Cami

Giriş kapısı niş içinde ve dikdörtgen formludur. Doğu ve batı yönlerinde alt ve üst sıralarda üçer yuvarlak kemerli, güneyde üst ve alt sıralarda ikişer adet yuvarlak pencere yer alır.

KAPAKLI CAMİ

Kapaklı, Çankırı'ya 59 km. Kurşunlu'ya 13 km. uzaklıktadır. 1860 yılında Ahmet Bey tarafından yaptırılan eski caminin 1792 tarihli minaresinin yerine 1947 yılında inşa edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Banisi ve yapan hakkında bilgi yoktur.

Cami avlusu moloz taşlı ihata duvarla çevrilidir. Kare planlı olup beden duvarı moloz, köşeleri düzeltilmiş taştan yapılmıştır. Göbek sekizgenle çevrili on altı kollu yıldız ve bunlara bağlı süslemelerle zenginleştirilmiştir. Kuzeydoğuda yer alan minare ana yapıdan ayrıdır. Kaidesi kare şekilli 2.25x2.25 boyutunda, köşeleri düzgün diğer bölümler moloz taştan yapılmıştır.

Kuzey kapısında kabartma olarak 1793 tarihi ve yuvarlak kemer üstünde ibrik motifi bulunmaktadır. Pabuçlukta soğan başı şekilli bir sıra taş, iki sıra taş arasında ki bilezikten sonra on altı sıra taş dizisi yerleştirilmiştir.

Minare kısa görünlü olup 40 basamaklıdır. Silindirik kapılı olan şerefesi tek ve taş korkulukludur. Silindirik şekillidir. Altta bilezikten sonra külâh ve üstünde alem yer alır.

Kapaklı Cami

YEŞİLÖREN CAMİ

Yeşilören, Çankırı'ya 52, Kurşunlu'ya 11 km. uzaklıktadır. Kare planlı beden duvarları düzgün kesme taştandır.

Yeşilören Cami

Kırma çatılı olup ahşap üstü kiremit örtülüdür.

Yeşilören Cami

Beden duvarlarındaki alt pencereler yuvarlak kemerli, arka ve ön cephe beden duvarının üst kısmında ise yuvarlak pencere yer alır. Minaresi kesme taştan yapılmıştır. Mihrabı mermer ve sonradan ilave edilmiş ayakkabılık bölümü vardır.

TAŞKARACALAR ESKİ CAMİ

Taşkaracalar, Çankırı'ya 69, Kurşunlu'ya 20 km. uzaklıktadır Cami belediyenin mülkiyetindedir. Kitabe bilgilerine göre minaresi XVII. yüzyılda (1616) inşa edilmiştir. Şimdiki cami önceden var olan caminin yerine yapılmıştır. Gündük minaresi camiden ayrıdır. Minare girişine merdivenle çıkılmaktadır.

Taşkaracalar Eski Cami

Gövdesi oldukça kalın olan minare şerefesi korkulukları da taş olup üstte alem bulunur. Taş ihata duvarı içinde yer alan cami XIX. yüzyıl yapım özellikleri göstermektedir.

Kurşunlu-Taşkaracalar Cami

Taşkaracalar Cami

Taşkaracalar Cami

Tavan; muhtelif çıtakari desen, yaprak, çiçek ile bezenmiştir Tavan ceviz tahta kaplamalı ve altı kollu Mühr-ü Süleyman motiflidir. Güneyde alt sırada dikdörtgen iki adet ve üst sırada basık kemerli iki pencere, batıda ise üç adet dikdörtgen ve üç adette basık kemerli, kuzeyde üstte üç adet basık kemerli pencere yer alır. Merdivenle çıkılan kadınlar mahfili kuzey yönünde ahşap direk üzerine oturtulmuş balkon şeklindedir.

ESKİAHIR CAMI

(Yusuf Oğlu Hasan Ağa Cami)

Eskiahır, Çankırı'ya 67, Kurşunlu'ya 15 km. uzaklıktadır. Giriş kapısı üzerinde yer alan kitabeye göre 1862 yılında yapılmış, banisi Yusuf Oğlu Hasan Ağa'dır. Yapım tarihi H 1278 M 1861-1861 dir. Kitabe basık giriş kapısı üzerindedir. 10.45 x 11.37 m boyutunda kare planlı olan caminin doğu ve batısında yuvarlak kemerli ikişer adet pencere yer alır.

Kurşunlu-Taşkaracalar Cami Minaresi

Taşkaracalar Cami

6.50x 10.48 m. Boyutlarında dikdörtgen planlı olarak inşa edilmiştir. Çatı ahşap tavan üstü kiremit örtülüdür. Girişi doğu taraftaki basık kemerli kapıdandır. Burada aynı zamanda son cemaat yeri bulunur. Cami, ana mekan içinde köşe madalyonları, gülbezek ve dilimli bezemelerle tezyin edilmiştir Mihrabı taş, minberi ahşaptır.

Kurşunlu-Eskiahir Cami

Eskiahir Cami

Kurşunlu-Eskiahir Cami

Eskiahir Cami

Beden duvarları köşeleri kesme taştır. Yay kemerli olan mihrap çevresi çiçek, yıldız işlenerek bezenmiştir. Çatısı kırma ahşap üstü kiremit örtülüdür. Kitabesinde " levhaya "Sahibü'l-hayrat ve'l-hasenat Yusuf oğlu Hasan Ağa hayratı 1278" yazmaktadır. Ahşap olan minber ve mihrap değişik şekillerle beze- li, kürsü ise yalındır.

Kurşunlu-Eskiahir Cami

Eskiahir Cami

Minber ahşap desenli, tavan ise sekiz kollu yıldız ve diğer motiflerle süslenmiştir. Kadınlar mahfili ahşap direkler üzerine oturtulmuş bal- kon şeklindedir. Minare kuzeydoğu köşededir.

DEMİRCİÖREN CAMİ

Demirciören, Çankırı'ya 62 km, Kurşunlu'ya 16 km. uzaklıktadır. Mülkiyeti köy cami vakfi- na aittir. Kitabesi yoktur XIX. Yüzyılda yapılmış olabileceği tahmin olunmaktadır. Beden du- varları kalın ve kare planlı olarak yapılmış, ku- zey cephesi sağır tutulmuştur. Doğu yönünde basık ana girişi vardır.

Demirciören Cami

Aydınlatma pencereleri ise doğuda iki dik- dörtgen, üstte üç adet yuvarlak kemerli, batı tarafta bir adet dikdörtgen, güney tarafta alt tarafta demir parmaklı iki adet dikdörtgen, üst sırada yuvarlak kemerli iki adet pencere bu- lunmaktadır. Minber ve kürsüsü ahşaptır. Kür- sü sade, minber bitki desenli süslüdür. Mihrap taş, tavan ahşap ve göbeği yıldız motiflidir. Madolyon ve bitkisel motif yanında iç mekan duvarları bitki ve vazo formlu olup Dualar ve Halife isimleri ile bezenmiştir. Metruk durum- dadır. Alt zemin tahtaları bakımsızlıktan çürü- meye başlamıştır.

Demirciören Cami

HOCahasAN CAMİ

Hocahasan, Çankırı'ya 44, Kurşunlu'ya 10 km.

uzaklıktadır. Karacaoğlu Mehmet Camii Şerifi Vakfı Camisinin yapım tarihi 1320 H. /1902-03 M. dir. Avlu içinde bulunan caminin beden duvarları derzli yontma moloz taştan, köşeleri kesme taş örgülüdür. Cami girişi batıda bulunan yuvarlak kemerli kapıdandır.

1960 yılı yapımı olan tek şerefeli minaresi kuzeybatıdadır. Tavan bağdadi, sekizgen kasnaklı, ahşap üstü kiremit örtülüdür. Aydınlanma beden duvarında bulunan iki sıralı pencerelerden sağlanır. Alt sıra pencereler büyük, üst sıra pencereler küçük kemerlidir. Bunların dışında üst sırada ayrıca yuvarlak küçük pencere bulunur. Mihrabı fayans kaplı, yarım silindirik şekillidir.

Hocahasan Cami

Hocahasan Cami

Kadınlar mahfiline sol tarafta bulunan merdivenle ulaşılır. Arapça yazılar ve bitkisel motiflerle bezeme yapılmıştır. Minaresi tek şerefeli, külâhı çinko kaplıdır.

AĞİLÖZÜ CAMİ

Ağilözü, Çankırı'ya 66, Kurşunlu'ya 14 km.

uzaklıktadır. Camide bulunan kilit taşından 1903 yılında yaptırılmış olduğu anlaşılmaktadır. Kare planlı, taş örgülü ve duvarları sıvanmıştır.

Ağilözü Cami

Girişi batıda bulunan basık kemerli kapıdandır. Kuzeyi ve doğusu sağır tutulmuştur, pencere yoktur. Güney cephede bulunan iki ve giriş kapısının sağında bulunan birer adet dikdörtgen şekilli pencerelerden doğal aydınlanma sağlanır. Ahşap olan tavanda iç içe geçmiş daireler ve bunların içinde on iki kollu yıldız ve yaprak deseni ile süslenmiştir. Çatısı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Yerleşim yerinin yeni yere nakli nedeniyle caminin bulunduğu yer terk edilmiş durumdadır.

ÇATKESE CAMİ

Çatkese, Çankırı'ya 61, Kurşunlu'ya 9 km. uzaklıktadır. Kurşunlu-Bayramören yolu üzerindedir. Karabaşı Veliyullah Cami 1893 yılında tamir edilmiş ve 1951 depreminde yıkılmıştır. Depremde yıkılan caminin temel malzemeleri kullanılarak 1953 yılında şimdiki cami yaptırılmıştır. Eski camiden esinlenerek yapılmış olup, kubbeli ve süslü minarelidir.

Çatkese Cami Çeşmesi

MADENLİ CAMİ

Madenli, Çankırı'ya 64, Kurşunlu'ya 12 km. uzaklıktadır. Çolkazade Mehmet Efendi tarafından 1890 da Hüseyin Ustaya yaptırılmıştır. Depremlerden zarar görmüş değişik zamanlarda onarılmıştır.

Madenli Cami

ORTA CAMİLERİ

Ulaşım, Ankara 109 km, İstanbul 423 km/, Çankırı 67 km. km uzaklıktadır. Orta-Ankara düzenli otobüs seferleri vardır.

CAMBAZZADE AHMET EFENDİ CAMİ

Orta ilçe merkezi, Sultan Beyazıt Mahallesi, 1252 m. Rakımlı Cami Sokaktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan cami 1802 yılında Cambazzade Ahmet Efendi tarafından yaptırılmıştır. Genişçe avlu ve avlu içinde abdest alma. Oturma yerleri vardır.

Cambazzade Cami

Kare planlı ve sekizgen kasnak üzerine oturtulmuş ahşap tavanlıdır. Kadınlar mahfilinin bulunduğu kuzey cephesi sağır tutulmuştur. Sekizgen kasnağın bütün cephelerinde yuvarlak kemerli birer pencere bulunur.

Sekizgen kasnağın altında bütün duvarı ahşap korkuluklu balkon çevreler. Altta bulunan pencereler daha büyük ve yuvarlak kemerlidir. Çatısı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Duvar kalınlığı 0.61 cm.dir. Tek minareli ve tek şerefeli olan caminin üç cephesi açıktır ve sokağa bakmaktadır. Caminin boyutları 18.42 x 13.83 m. ve yüksekliği 8.41 m dir.

Camide yapılan onarımlar orijinal yapısını bozmuştur. Cami yetkilisi minberin orijinal olduğunu belirtmekle birlikte yazıların boyandığını belirtmiştir. Mihrap sade, Cami basit yapılı, tarihi ve özgün yerel yapı olması dışında mimari özelliği yoktur.

Cambazzade Cami

BÜĞDÜZ CAMİ

Büğdüz, Çankırı il merkezine 71 km. Orta ilçe merkezine 4 km. uzaklıkta yer alır Mevcut Cami, 1265 m. rakımlı H 1241/ M 1826 yapım tarihli yıkılan eski caminin yerine ve aynı mimari özellikte yapılmıştır.

Caminin benzeri ise Hasanlı köyü eski camisidir. Cami boyutları 7.37x 13.21 m ve yüksekliği 5.65 m. Caminin ana yapısı ve camiye bitişik olan minaresi kesme ve moloz taştan yapılmıştır. Ön girişte en sağda minarenin pabuçluğu, solunda cümle kapısı ve diğer kısımda dikdörtgen planlı üç pencere yer alır. Pencere üzerinde korkuluğu ve üç adet kare penceresi bulunan yarım balkon vardır.

Minaresi pabuçluktan külaha kadar taştır. Tek şerefeli, külâhı çinko kaplı ve üzerinde âlem yer alır. Kırmızı çatısı ahşap üstü Marsilya kiremit örtülüdür. İç kısımda girişin hemen sağından, dört ahşap direk bulunur.

Dikdörtgen planlı olan caminin dört cephesi de yola bakmaktadır. Doğu yönünde bulunan ön cephe yol kodundan faydalanılarak görevli lojmanı, abdest alma yeri olarak yapılmış ve üzeri cami avlusu olarak değerlendirilmiştir. Doğu cephesi hariç diğer cepheler yola sıfırdır. Avluya girmek için sağ tarafta merdiven bulunmaktadır. Dikdörtgen planlı caminin yapısında kesme ve moloz taş kullanılmıştır.

Orta-Büğdüz Cami

Büğdüz Cami

Minber ahşap motifli, tavan ve üzerine oturmuş yarım balkon şeklinde yapılan kadınlar mahfiline çıkılır. Kuzey cephe sağır tutulmuştur. Batı cephesinde üstte 3 küçük dikdörtgen pencere yer alır. Sadece bu kısım sıvalı, diğer kısımlar dıştan yontma taştır.

Güney cephede altı üstlü sıralanmış dikdörtgen ikişer pencere bulunmaktadır. Pencere

ahşap ve demir parmaklıklardır. Mihrap, alçı olup bitkisel motifli ve mukarnaslıdır. Duvarlar sade süslemelidir. Tavan düz ahşap olup baklava ve üçgen şekilli çıtalar ile süslenmiştir. Tavandaki göbek 12 kollu yıldız motiflidir. Ahşap tavan çıtakari tekniğinde baklava ve üçgen, mihrap alçı ve bitkisel motif bezemelidir.

Çift kanatlı kapıdan girilen son cemaat yerinde üç adet aydınlatma penceresi yer alır. Son cemaat yerinin üstü çatının devamı ile korunmuş açık balkon şeklindedir.

Büğdüz Cami

Büğdüz Cami

DODURGA CAMİ

Dodurga, Çankırı il merkezine 76 km Orta ilçe merkezine 9 km. uzaklıktadır. Yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Yanında bulunan çeşmenin kitabesine ve caminin mimari tarzına bakılarak XIX. Yüzyıl ortalarında (1854) yapılmış olduğu varsayılmaktadır.

Dodurga Cami

Duvarlar kesme taşlı, dikdörtgen planlı Caminin üstü, düz, ahşap çatı üzeri kiremitle örtülüdür. Ortada ahşap göbek ve tavanı dolaşan yazı şeridi yer alır. Tavan göbeği kare içine alınmış yuvarlak ağaç işlemelidir.

Yerel yapıdır, mimari özelliği bulunmamaktadır. 10.52 x 6.90 m. Boyutlarında, yüksekliği 16.11 m. dir. Caminin bulunduğu yerde rakım 1387 m. küçük bir avlusu ve şadırvanı bulunan cami ve minare taştan yapılmıştır.

Caminin içi tavan ve kadınlar mahfili ahşap, diğer kısımlar seramik kaplamadır. Tavanın etrafı çepeçevre Ayetler ile bezenmiştir. Tavan ahşap işlemesi ile dikkati çekmektedir. Eski cami iyi korunmuş, bakımlı durumdadır.

Dodurga Cami

Yeni yapılan bir cami daha bulunmaktadır. Yeni cami 8.00 x 10.30 m. boyutunda, duvar kalınlığı 0.84 m. ve yüksekliği 4.69 m. olan caminin

bulunduğu yerde rakım 1362 m. Camide alt sırada ve üst sırada olmak üzere nişli pencereler vardır. Kadınlar mahfili ahşap ve çıkma balkon şeklindedir.

Dodurga Cami

DOĞANLAR CAMİ

Doğanlar, Çankırı il merkezine 78, Orta ilçe merkezine 11 km. uzaklıktadır.

Doğanlar Cami

Çankırı Valiliğince Korunması Gereken Kültür varlığı olarak korumaya alınmıştır. Avlu içinde bulunan caminin duvar köşeleri kesme, diğer kısım devşirme moloz taştır. Minare pabuçluğu camiye bitişik, tek şerefeli, külah çinko kaplı ve üstünde âlem vardır. Caminin kırma çatısı düz ahşap üstü kiremit örtülüdür. Alt sırada dikdörtgen, üst sırada kemerli pencereleri yer alır.

Kitabesi ana giriş kapısı üzerindedir. Kemerli, dikdörtgen şekilli olan ana giriş kapısı iki kanatlı ve ahşaptır. Orijinal boyası üzerine yeşil bir boya sürülmüştür. Duvarlar ve tavan sade süslemesiz, altıgen olan göbek ahşap işlemelidir.

Doğanlar Cami

Kadınlar mahfili altı direk üzerine oturtulmuş yarım balkon şeklindedir. Ana giriş kapısının üstünde yer alan kadınlar mahfilinin penceresi yoktur. Kapının sağında ve solunda nişli, dikdörtgen birer pencere yer alır. Girişte sağ tarafta üç adet nişli, kare şekilli ve bunların üzerinde kemerli vitraylı küçük pencereler bulunur. Mihrabın sağında ve solunda nişli kare pencereler ve üzerlerinde kemerli, vitraylı küçük pencereler vardır. Sol tarafta pencere sayısı bakımından sağ tarafın aynısıdır. Minarenin onarım tarihi pabuçluğun üzerinde yazılıdır.

ELMALIK YUKARI CAMİ

Elmalık, Çankırı il merkezine 72 km. Orta ilçe merkezine 21 km. uzaklıktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan ve yapım kitabesi bulunmayan caminin, Geç Osmanlı Dönemi, XIX. yüzyılda yapıldığı tahmin olunmaktadır.

Yaklaşık kare planlı olup, duvarları taş üstü sıvadır. Giriş kapısı yoldan yüksekte olup merdivenle ulaşılır. Kalın taş duvarlar moloz, kesme taştan karışık olarak yapılmıştır. Ahşap tavanlı,

kırma ahşap çatılı ve kiremit örtülüdür. Merdivenle çıkılan girişi kuzeydoğudandır. Bu kısma sonradan eklenmiş bir eklenti vardır.

Taş kaideli olan minaresi, caminin güneydoğusunda, camiye bitişik, iki şerefeli, şerefeler bilezikli ve külah çinko kaplıdır. Pencereler, dıştan kemerli içten dikdörtgen görünümlüdür. Caminin kuzey yönü sağır tutulmuştur. Yarım çıkma balkon şeklinde kadınlar mahfili vardır. Girişte bulunan ahşap merdivenle çıkılır.

Mihrabı, yarım silindirik şekilli güneyde bulunan duvarın ortasına gömülüdür. Minber ise ahşap, sade ve külahı tavana değmektedir. Cami avlusunda şadırvan ve tuvaletler bulunur. Caminin giriş kapısı yuvarlak kemerli, fayans kaplamadır. Kapısı ahşap ve çift kanatlıdır. Tavana çita ile baklava şekilleri işlenmiştir.

Elmalık Cami

Merkezde on iki gen göbek olup dışta düz, içte ince testere dişli çitalardan oluşturulmuştur. Çokgenin içine; merkeze doğru sivrilen geometrik şekilli oklarla motife edilmiştir. Avlunun doğusunda 2003 yılında yapılmış olan betonarme çokgen şekilli şadırvanı ile bunun altında tuvaletler bulunmaktadır.

Elmalık Cami

Elmalık Cami

HASANHACI ESKİ CAMİ

Hasanhacı, Çankırı il merkezine 73 km, Orta ilçe merkezine 6 km. uzaklıktadır. Yapım tarihi H.1279-M.1862 dir. Kesme ve moloz taştan yapılmış 8.51 x 7.84 m. boyutunda kare planlı, çatısı kırma Marsilya tipi kiremit örtülüdür.

Yuvarlak taş kemerli olan cümle kapısı iki kanatlıdır. İç kısımda mihrabın sağında ve solunda dikdörtgen pencerelerin üstünde kare küçük pencereler ve minberin tam ortasında yuvarlak pencere vardır. Minber, tavan ve kürsü ahşaptır. Minber ile kadınlar mahfili arasında iki büyük dikdörtgen ve üzerlerinde iki küçük kare nişli pencere yer alır.

Kadınlar mahfili sekiz direk üzerine oturtulmuş yarım çıkma balkon şeklindedir. Yuvarlak şekilli basit yapıli mihrap kemerli niş şeklinde ve boya ile bezenmiştir. Tavan göbeği ise çok kollu yıldız motiflidir. Minber, tavan göbeği, köşeler ve tavanın kenar kısımları yeşil, mavi, kırmızı, sarı renklerde boya bezemelidir.

Minaresi sonradan yapılmış, camiye bitişik, taş kaideli tek şerefeli ve külahı çinkodur, üzerinde âlem vardır. Son cemaat yerinin üst katının ön cephesi açıktır.

Hasanhacı Cami

Cami mimari yönden Büğdüz köyü camisi ile benzerdir. Kare planlı olan cami, kesme ve moloz taştan yapılmıştır.

Orta-Hasanhacı Cami

Hasanhacı Cami

Basit yuvarlak kemerli bir niş şeklindeki mihrap ve çevresi boya bezemelidir. Duvarların tamamında ayetlerin yazılı olduğu hat işleri ile bitkisel bezemeler çok renkli olarak işlenmiştir. Giriş kapısı yuvarlak taş kemerli ve çift kanatlı ahşap kapılıdır. Kapı üzerinde her kanatta içinde çiçek olan saksı bezemesi kabartması vardır. Son cemaat yerinin üst katının ön cep-

hesi açıktır. Aydınlatma altta ve üstte üç cep-
hedeki dikdörtgen ahşap, çift kanatlı pencere-
lerle sağlanmıştır. Caminin tabanı ahşap döşe-
medir. Cami metruk durumda ve bakımsızdır.

Hasanlı Cami

KALFAT MEMİŞZADE ALİ EFENDİ CAMİSİ

Kalfat, Çankırı il merkezine 68 km, Orta ilçe
merkezine 4 km. uzaklıkta bulunan Kalfat'ta
Hatipler mahallesindedir. 1907-1910 tarihleri
arasında Hacı Memişzade Ali Efendi tarafın-
dan yaptırılmıştır.

Kalfat Hatipler Cami

Taş yapı olup son dönem Osmanlı eseridir.
Avlu içinde bulunan cami duvarla ve üç tarafı
yol ile çevrilidir. Kalfat'ta bulunan her iki cami-

nin duvarları incelendiğinde çok sayıda Roma,
Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemi mimari
taşlarına ve yazıtlarına rastlanır. Bu parçalar
aynı zamanda Kalfat tarihinin somut belgeleri-
dir. Cümle kapısı dikdörtgen kemer içine otur-
tutulmuş ahşap ve çift kanatlıdır. Kare tabana
oturtulmuş çok gen kubbe üzerinde nişli, taş
kemerli pencereler vardır.

Kapının üstünde ve orta kısmında kitabe yer
alır. Ahşap olan kapı çift kanatlı ve üzeri oyma
işlemelidir. Caminin içi pencere seviyesinde
lambri ile kaplıdır. Minber ve kürsü ahşaptır.
Mihrap sade, üstünde iki sıra yanlarda birer
levha vardır.

Kadınlar mahfili yarım çıkma balkon şeklinde
dört direk üzerine oturtulmuştur. Mahfilin ön
kısmı iç bükey şeklinde ve korkulukla çevrilidir.
Üst pencereler vitraylı ve güzel bir görünüme
sahiptir. Caminin kubbe kısmı hariç diğer kı-
sımlar sade görünümlüdür.

Özetle caminin ana yapısı ve minaresi karak-
teristiktir. Minare pabuçluğu kesme taştan ve
kare şeklindedir. Konum olarak camiye bitişik
değil ve hafif çapraz yapılmıştır. Pabuçluktan
sonra taş halkalar üzerinde minare gövdesi
yükselebilir.

Otya-Kalfat-Hatipler Mahallesi Cami

Kalfat Cami

Caminin bahçesinde kabirler vardır. Kare planlı olan cami dıştan çok gen kasnaklı, içten kubbeli, taş duvar örgülü, tek minarelidir. Kare planlı harim beden duvarları yüksek çatı ortasında çokgen kasnaklı kuzey girişe sonradan yapılmış ayakkabılık eklentidir.

Son cemaat yeri giriş kapısı her iki yandan kemerli pencereler taş söveli olup en üstte kasnağı destekleyen dört köşe kare prizma şeklinde üstünde âlemi olan taş ağırlık kuleleri yer alır. Harim ve kasnağın beden duvarların üstte dışa doğru kademeli olarak açılan saçaklar bulunur. Kasnak üstü kurşun çatıdır. Harim kapısı dikdörtgen taş söveli iki yandan kabartmalı silmeli dikdörtgen kaide, aynı formda yarım ince sütunlar çerçeve içinde iki silme vardır. Lentoda iri yapraklı rozet, uçları kıvrımlı motifler bulunmaktadır. Kapının üstünde ortada dikdörtgen taş çerçeve içinde kitabe yer alır. Kapının iki yanında taş söveli kemerli pencere bulunmaktadır. Harimin ahşap kapısı çift kanatlı ve orijinaldir. Harim duvarları 1 m kalınlıktadır.

Tavan kubbeli, kubbeler birbirine bağlı kemerler, köşelerde tromplar bulunmaktadır. Kemerler duvarlar üzerine taş konsolla oturulmuş, köşeler gergi demirleriyle desteklenmiştir. Kadınlar mahfili kuzeyde ahşap direklerle taşınmakta olup orta bölüm içe çekik olarak yapılmıştır. Mahfilin yanından son cemaat yerine ve harime açılan taş merdiven yapılmıştır. Harim duvarları taş, kubbe tuğla olup kubbedeki 8 pencere vitraylı ve sonradan yapılmıştır.

Minber ahşap yan aynalıkta dairesel motifler ve korkuluk dikdörtgen kare motifli panoludur. Kadınlar mahfilinin altında sağlı sollu müezzin mahfili yer alır. Harim her duvarda altta 2 büyük üstte 2 küçük kemerli pencereler ile aydınlatılmıştır. Taş mihrap dikdörtgen ve harime doğru taşkın, iki yanında dikdörtgen silme sütunlu olup nişi yarım silindirikdir. Üstte yatay dikdörtgen kornişli pano bulunmakta ve minare kuzeybatı köşede beden duvarlarından ayrı taş kaideli betonarme gövde üzerine oturtulmuş olup tek şerefelidir. Minare kaidesinin önceden var olan camiye ait olduğu belirtilmektedir. Cami avlusunda, minare tarafında H.Memişzade Ali Efendi kabri ile birlikte iki mezar bulunmaktadır.

Deprem sonrası yıkılan caminin onarılması ile inşa edilen caminin onarılan kısımları yontma taştır. Cami duvarlarında çok sayıda antik mimari parça kullanılmıştır. Yaklaşık kare şeklinde olan ana gövde üzerindeki kasnak üstünde kubbe yer alır. Kubbe üstü çinko ile örtülüdür.

Kalfat Camii

Çinko örtünün altını çepeçevre nişli sade kemerli pencereler çevreler. Ana yapıda alt sırada dikdörtgen ve demirli, üst sırada kemerli ve nişli pencereler sıralanır. Sonradan ilave edilen kısımda saçığın altında ve pencerelerin tam ortasında tek görünümlü üç bölümlü pencereler vardır. Ana yapıya eklemeler yapılmıştır.

KAYILAR ESKİ CAMİ

Kayılar, Çankırı il merkezine 79 km. Orta ilçe merkezine 12 km. uzaklıktadır. Yapım tarihi hakkında bilgi olmamakla beraber Selçuklu-Osmanlı dönemi yapısı olabileceği belirtilmektedir.

Yukarı Kayı Cami

Yaklaşık 11.00 X 7.00 m boyutunda 4.32 m. yüksekliğinde. Rakım 1283 m. Küçük bir avlusu olmakla beraber iki cephesi yola sıfırdır. Siva üstü beyaz badanalı olan dış cephenin güneyinde alta üç adet büyük pencerelerin üstünde küçük pencere bulunur. Minaresi yoktur.

ŞABANÖZÜ CAMİLERİ

Ulaşım: Çankırı-Eldivan üzerinden yaklaşık bir saat, Ankara Çubuk üzerinden bir buçuk saatte ulaşılır. Ulaşım sorunu yoktur. İstanbul yönünden gelecekler Çerkeş-Saçak-Orta yolunu takip ederek gelebilirler.

MERKEZ PAŞA SULTAN CAMİ (ULU- YUKARI CAMİ)

Ulu cami: Şabanözü ilçe merkezinde, Sağlık Mahallesindedir. Cami ilçe merkezine hakim bir tepede inşa edilmiştir.

Ulu Cami

Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne aittir. ULU (Paşasultan) Cami, Şabanözü ilçe merkezinde Yukarı Cami olarak da bilinir. Cami XIII.

Yüzyılda yapılan Beylikler Dönemi ahşap direkli camiler grubundandır. Etrafı taş duvarla çevrilmiş avlu içinde bulunan camiye kuzey giriş cephenin yer aldığı avlu bölümü ne yoldan merdivenle girilir.

Camiye farklı zamanlarda eklemeler yapıldığı anlaşılmaktadır. Son cemaat yerinin XIX. yüzyılda ilave edildiği tahmin olunmaktadır. Caminin ana bölümüne giriş için ayakkabılıktan sonra yer alan taş kemerli kapıdandır. Asıl mekana yuvarlak kemerli ikinci bir kapıdan sonra girilmektedir.

Ulu Cami

Mihrap nişli olup beden duvarı kalındır. Cami uzunlamasına dikdörtgen planlı, üç sahnıdır.

Ulu Cami

Orta sahnın diğer sahnılardan daha yüksektir. Ahşap tavanı direklere bağlı olan üç adet ahşap direk ve kirişler taşır. Kuzey güney yönünde atılmış ikişerli kirişler mihrap yönüne dik, her biride iki sıra ahşap sütun tarafından taşınır. Kirişler üzerinde konsollar yer alır. Konsollar üzerinde yer alan kirişler üzerinde ise doğu-batı yönünde atılmış ahşap direkler tavanı meydana getirir.

Cami içinde herhangi bir bezeme bulunmamakta ve mimari bir özellik taşımamaktadır. 1977'de Camiye ikinci bir ibadet yeri eklenmiştir. Çatısı kırma ve ahşap üstü kiremit örtülüdür. Minaresi caminin kuzeybatısında yer alır, taş kaide üzerine oturtulmuş silindirik gövdelidir. Kadınlar mahfelinin bir kısmını minarenin pabuçluğunu kaplar.

BAKIRLI CAMİ

Bakırlı, Çankırı'ya 33, Şabanözü'ne 12 km. uzaklıktadır. 1904 yılında Hüseyin Çavuş tarafından yapılmıştır. Camiye ilaveler yapılmış ve 1999 yılında restore edilmiştir. Taş yapı olup, kuzeyden girilen son cemaat yerinden sonra batıya açılan kapıdan caminin ana girişine ulaşılır. 214 metrekare genişliğindeki caminin kapasitesi 320 kişidir. Ana taş duvar üzerine iki küçük kubbe ve büyük kubbe inşa edilmiştir. Kubbeler çinko kaplıdır. Küçük kubbelerde nişli ve küçük kemerli, büyük kubbeye 16 pencere bulunur. İç mekan pencereleri nişli, kemerli renkli camlıdır (vitray).

Şabanözü-Bakırlı Cami

Bakırlı Cami

İçi çini kaplı olan cami ferahlığı, tavan göbeği ve süslemeleri ile dikkati çekmektedir. Duvar kalınlığı 0.60 m. dir. Merdivenle çıkılan kadınlar mahfeli iki ahşap direk üzerine oturtulmuş, arka tarafında ise pencereler bulunmaktadır. Göbekte iç içe daireler ve bu dairelerin içi de Ayetlerle bezenmiştir. Cami avlusunun batısında sekiz direk üzerine oturtulmuş, kubbeli şadırvan bulunmaktadır.

Bakırlı Cami

Şabanözü-Bakırlı Cami

Bakırlı Cami

ÇERÇİ CAMİ

Çerçi, Çankırı'ya 49, Şanaözü'ne 9 km. uzaklıktadır. 1949 yapımı olan caminin meyilli arazide inşa edilen cami avlusuna dört basamaklı merdivenle giriş yapılır. Köşelerdeki taşıyıcıları yontma taş olup, dikdörtgen şekilli kesme ve moloz taş malzeme ile yapılmıştır. Çatısı, ahşap üstü kiremit örtülüdür. Dış kısımda çiçek motifleri bulunmaktadır. Ana mekana ahşap kapıdan girilir.

Çerçi Cami

Girişin sağında bulunan merdivenle kadınlar mahfeline çıkılır.

Çerçi Cami

Sekizgen olan tavan göbeği, merkezden çevreye yayılan çok kollu yıldız motiflidir. Tavan etrafı alçı ile çevrili ve üzeri eski yazı ile bezenmiştir. Çitakari tekniğinde geometrik desenle süslenmiştir. Mihrabın her iki yanında bulunan pencerelerin üzerinde yuvarlak küçük pencere, batı duvarında bir adet büyük pencere bulunmaktadır. Mihrap, baklava, gülbezek, bitkisel ve geometrik desenlerle süslenmiştir.

GÜRPINAR CAMİ

Gürpınar, Çankırı'ya 45, Şabanözü'ne 4 km. uzaklıktadır. Eski caminin yapım tarihi tespit edilemedi. Ahşap dolgu malzemeden yapılan cami dikdörtgen planlıdır. Duvar kalınlığı 70 cm dir. Çatısı kırma çatı, ahşap üstü kiremit örtülüdür. Son cemaat yeri sonradan eklenmiştir, ahşap minare bu bölümün çatısı içindedir. Tavan, çitakari tekniğinde bitkisel motiflidir. Göbek altıgen, mihrap mukarnaslı, bitkisel motif işlenmiştir. Her iki tarafında nişli birer pencere bulunur. Minberi ahşap bezemelidir. Minare kaidesi kare şekilli ve taştan yapılmış, şerefesi ağaç oyma süslü ve külah çinko kaplıdır. Sonradan yapılan mahfil, ikisi duvarlara bitişik, diğer ikisi ortada olan direkler üzerinde oturtulmuştur. Ana girişin solunda bulunan ahşap merdivenle mahfile çıkılır.

Gürpınar Cami

Gürpınar Cami

Mahfilde kemerli ve nişli iki pencere, bir kapı bulunmaktadır.

MART CAMİ

Mart, Çankırı'ya 53, Şabanözü ilçe merkezine 12 km uzaklıktadır. Caminin yapımı XX. Yüzyıl başıdır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan cami, kare planlı, beden kalınlığı 120, duvar kalınlığı 80 cm olup kerpiç ve moloz taştan yapılmış ahşap yapıdır. Minare külahı çinko ve üzerinde alem yer alır. Minare kapısı camiye bitişik ve çıkış kapısı kadınlar mahfilindedir. Camiye sonradan eklentiler ilave edilmiştir. Duvarlar yalın ve sade bezemelidir. Dört adet ahşap direk üzerine oturtulmuş 6.5x7.5 m boyutunda çatısı kırma çatı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Eğimli arazide kısmen toprağa gömülü olan caminin kuzey cephesi sağır tutulmuştur. Caminin düz ahşap tavanı, işlemeli, oymalı ve ışınsal formlu, yıldızlı kalem işidir.

Mart Cami

Mart Cami

Kürsü ahşap olup sadedir. Minber kahverengi mermerden yapılmıştır. Minaresi Mahfilin kuzeydoğudadır. Kare olan kadınlar mahfiline girişin sağında bulunan ahşap merdivenle çıkılır. Tam ortasında balkon çıkıntısı vardır.

Cami pencereleri: Alt sırada minberin her iki tarafında, üst sırada mihrabın üstüne küçük boyutlu dikdörtgen, nişli pencereler bulunmaktadır. Sol tarafta alt ve üst sıralarda ikişer adet nişli ve dikdörtgen formlu pencere bulunmaktadır. Doğu ve güney duvarlarda üst sırada küçük, alt sırada büyük ikişer pencere yer alır. Kaidesi taş ve üstü tuğla, silindirik formlu, tek şerefelidir.

CEM-CEMEVİ VE DEDE (LER)

DEDE: Bugünkü Çankırı halkı, Sünni-Hanefi Müslüman dır . Bilindiği gibi Dedelik ve Babalık geleneği genelde Alevilerde olan bir gelenektir. Alevilik de bir tür Türk Müslümanlığı'dır. Yani Türklerin İslam yorumudur. Böyle olunca Dede geleneğinin, Alevilikten Sünniliğe geçtiği kabul edilebilir. Ortak payda Türk veya Türkmen Kültürü olunca, Dede kültürünün hem Alevi Türkler/Türkmenler, hem de Sünni Türkler/Türkmenler arasında yaygınlaşma-

sı doğaldır ve mümkündür. Ya da Bölgedeki Sünni Türkler/Türkmenler, Dede kültürünü Alevi soydaşlarından almış olabilecekleri gibi, bölgedeki insanların aslında Alevi kültürüne mensup olmakla zaman içinde Sünnileştiği de düşünülebilir. Bununla birlikte, Dede adı verilen bazı türbeler dışında, bugün için bölgedeki Türkler-Türkmenler arasında Dedelik, Babalık ve Dedebabalık gibi bir gelenek ve uygulama yoktur. Çünkü bölgedeki insanlar tamamıyla Sünni Müslüman Türklerden oluşur. Bunun yanında, Cumhuriyet döneminde doğu ve güneydoğuda çıkan isyanlar sonucunda zorunlu iskâna tabi tutulan insanlardan gelip yakın çevreye (Irmak Bucağı denilen Kızılırmak havzasına) yerleştirilen Alevi Kürtler de bulunmaktadır. Bu yatırların geçmişi çok önceki tarihe dayanmaktadır. (Ö.Sağlam)

ALEVİ İNANCINDA DEDELER:

Dede unvanını almak için dünya işlerinden uzaklaşıp 40 gün bir eve kapanması ve arınması gereken kişidir. Cem'lerde dedeye sırt çevrilmez. Semah esnasında da buna özen gösterilir. Müslümanlığın bir kolu olan alevi mezhebinde din büyüğü olan kişi. Aleviliğin yazılı değil de daha çok sözlü kültür olmasının nedenleridir. Yobaz değil, dindardır, insanlara Allah korkusu değil Allah sevgisi aşılar. Yani Alevilik anlayışını yansıtır. İnsanın kendi dedesi gibi sıcakkanlıdır. Korkutmazlar, inançtan soğutmazlar, inanmaya zorunlu hissettirmezler, kişi kendiliğinden, içinden geldiği için bazı şeylere inanır. (<http://www.uludagsozluk.com/k/alevi-dedesi>)

CEM: toplu halde edilen ibadetin adıdır. Kavram olarak Cem Arapça bir kelime olup toplanma, birikme, bir araya gelme manasına gelmektedir. Türk Alevilerinde cemde bulunan bir kişi başka bir kişiye darginsa, bu iki kişinin dargınlıkları giderilmeden, barışmaları sağlanmadan Cem'e başlanmaz.Alevilerin toplu anlamda temel ibadeti olan Cem, bir Dedenin gözetiminde, önderliğinde yerine getirilir.

ŞABANÖZÜ KARAHACI CEM EVİ

Karahacı, Çankırı'ya 56, Şabanözü'ne 15 km. uzaklıktadır. CEMEVI: Alevilerin ibadet ettiği yere "toplanma" anlamında "Cem evi" denir; bir olma, bütünleşme yeri, Yaratana bir

olma, bütünleşme anlamındadır. Cem herhangi bir yerde yapılabilir. Evde ya da temiz olan her yerde yapılabilir.

Karahacı Cemevi

<http://alevilikvebektasilik.blogcu.com/cem-ve-cemevi-nedir/7781381>

Karahacı Cemevi

Önemli olan Allah'a sığınmak ve ibadet etmektir. Cemevi ise sadece ibadet amaçlı kullanılmıyor. Cemevleri, salt tapınma maksadı ile kullanılmamış ve kullanılmamaktadır. Türk Alevi topluluğunun tapınma gereksinimi dışında toplumsal, bireysel sorunların çözüme kavuşturulduğu bir meclis işlevi de görmüş ve görmektedir.

YAPRAKLI CAMİLERİ

Ulaşım: Çankırı-Yapraklı arası 28 km. Ankara-Yapraklı 162 km. İstanbul-Yapraklı 501 km olup, Yapraklı ulaşımı Çankırı merkez üzerindedir. Çankırı-Yapraklı arası ulaşım sıkıntısı çekilmez. Ankara, İstanbul ulaşımı ise: Çankırı otobüs terminalinden sağlanır. Köylere gidecekler: Yapraklı ilçe merkezinde ikmal yapımaları, yanlarında harita bulundurmaları tavsiye olunur.

HACI MUSTAFA EFENDİ CAMİ

Yapraklı ilçe merkezinin içindedir. 1905 Yılında yapılmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan caminin su basmanı kesme taş üzeri ahşap çatıdır. Ahşap çatı tuğla ve taşla doldurulmuş, üzeri kırma çatı üstü kiremitle örtülmüştür. Çift sıralı olan pencereler alt sırada dikdörtgen, üst sırada yuvarlak kemerlidir. Son zamanlarda vakıflar tarafından onarılmış olup cami iyi durumdadır.

H. Mustafa Efendi Cami

H. Mustafa Efendi Cami

BUGAY CAMİ

Buğay, Yapraklı ilçe merkezine 17, Çankırı'ya 25 km. uzaklıktadır. Caminin kesin yapım tarihi bilinmiyor, 1923 sonrası yapıldığı tahmin olunmaktadır. Cami, köy tüzel kişiliğinin mülkiyetindedir. Minaresi ahşap olup, metal saçla kaplı ve tek şerefelidir. Kare plan oturtulmuş sekizgen kasknaklı olup, kasknak üzerinde aydınlatma pencereleri bulunur. Cephelerde bulunan ikişer adet pencereler dikdörtgen şekillidir. Çatı kubbe şekilli, kırma çatılı ve kiremit

örtülüdür. Kubbenin ortasında çok renkli bitkisel bezeme vardır. Aynı şekilde mihrap alçı ve bitkisel bezemelidir.

Bugay Cami

Bugay Cami

Bugay Cami

MÜSELLİM CAMİ

Müsellim, Yapraklı ilçe merkezine 31 , Çankırı'ya 49 km. uzaklıktadır. Caminin yapım tarihi bilinmiyor. Ahşap malzemeden yapılmış olan cami 9.90 m x 7.80 boyutundadır. Beden duvarı kalınlığı 90 cm. Cami içi dini motifli yazı

ve resimlerle süslenmiştir. Ana mekan içinde baş kısımları süslemeli tahta direkler bulunur.

SAZCAĞIZ-ŞEYH İSMAİL RUMİ VE SAZCAĞIZ (Yeşildirek) TEKKESİ

Sazcağız, Çankırı'ya 24, Yapraklı'ya 7 km. uzaklıktadır. Kesin yapım tarihi bilinmemekle beraber XVI. yüzyılda yapılmış olabileceği tahmin olunmaktadır.

Rivayet odur ki: İsmail Rumi, Yapraklı'nın Yukarıöz, başka bir anlatıda İkizören beldesinde doğmuştur. Bazı kaynaklarda ise İkizören'de doğduğu Yukarıöz'de yaşadığı ifade edilmekle beraber sağlıklı bilgi yoktur. Uzun süre çobanlık yapmış, ilk tahsilini Tosya'da sonrada İstanbul'a giderek Halveti tarikatına girmiştir. Bir gece rüyasında gördüğü "Sen Bağdat'a gidip Abdülkadir Geylani'ye avdet edeceksin" şeklindeki sözler nedeniyle Kadiri tarikatına bağlandı. Bağdat'a gitti. Tasavvuf yolunda ilerleyip, Evliyalık derecesine ulaştı. Anadolu ve Rumeli'yi gezerek, gittiği yerlerde insanlara Müslümanlığı anlattı. Doğum tarihi XVI. yy ortaları tahmin olunan: Şeyh İsmail Rumi İstanbul'da 1631 yılında vefat etti. Kabri, Tophane'de Kadiriye denilen dergâhın yanındadır.

Kızını, Bağdat'ta bulunan Abdülkadir Geylani Hazretleri'nin Dergâhının Şeyhi Seyit Feyzullah Efendi'nin Oğlu Şerif Şeyh Halil Efendi ile evlendirdi. Damadı da Şeyh Rumi'nin ihtiyarlığı sırasında vekili oldu Kadiriye Yolunun İsmailiye Kolu olan yolu son devreye kadar devam etti.

Şeyh İsmail Rumi Sazcağız'da yaşadığı dönemde cami ve hamam yaptırmaya karar verir. Köy halkından yardım ister. Köylüler hiç oralı olmaz. Bütün bunlara rağmen cami ve hamam yapma arzusunu ısrarla köylülere belirtir. Bunun üzerine köylüler köyün dışında kuru ve çorak bir yer gösterirler. Şeyh Rumi burada cami yapmak için işe koyulur. Şimdiki tekkenin olduğu yerde inşaata başlar. Köylüler yardım etmezler, inşaat hızlı bir şekilde devam eder. İnşaatın hızlı bir şekilde devam etmesi ve büyük ağaçların kullanılması köylülerin dikkatini çeker. Kendisinden şüphelenirler. Geceleri

Şeyh Rumi'nin ahırlardan hayvanları çaldığını ve ağaçları taşıdığını kendi aralarında konuşmaya başlarlar. Bunun üzerine Şeyh Rumi'yi takip etmek üzere gece gözcüler koyarlar. Gözcüler gecenin bir saatinde Şeyh İsmail Rumi'yi ağaçları geyiklere yüklemiş ve yılanları da urgan gibi ağaçların üzerine dolanmış olarak görürler.

Yapraklı-Sazcağız Yeşil Direk Tekkesi

Yeşildirek Tekkesi

Şaşkınlık içinde saklandıkları yerden çıkarak hayvanların ürkmesine ve geyiklerden birinin de ayağının zedelenmesine neden olurlar. Tekke inşaatı kısa bir zamanda biter. Hiç su olmayan çorak yerden sular fışkırmaya başlar. Bir anlatıya göre Yapraklı Namazgâh tepeden attığı asası Sazcağıza düşmüş ve buradan su fışkırmıştır. Asa suyu adı verilen suyun kutsal olduğuna inanılır. Hastalar bu sudan içerek veya banyo yaparak hastalıklardan kurtulacakları inancını taşırlar.

Bir anlatıya göre de köylülerin iftirasına çok üzülen Şeyh Rumi: İnşallah 29 haneniz 30 olmaz diyerek beddua etmiş ve köyden ayrılmış. Sazcağız köyünün 30 haneyi geçmemesi bu bedduaya bağlıdır.

İSMAİL RUMİ TEKKESİ

Sazcağız köyünün karşısında Yapraklı'ya giden yolun sol tarafında, hafif meyilli bir arazide kurulmuştur. Oldukça bakımlı bir binadır. İçerde binanın kuzey tarafında yer alan yarım asma katta değişik boyutlarda küçük çilehaneler yer alır.

Yapraklı-Sazcağız Yeşil Direk Tekkesi

Yeşildirek Tekkesi

Giriş kapısı binanın doğusunda, uzunlamasına doğu-batı yönünde dikdörtgen planlıdır. Çatı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Duvarlarının kalınlığı bir metreye yaklaşan binanın kuzey ve batı duvarları kapalıdır. Doğu taraftaki kapı girişinde küçük cam sundurma vardır. Ana girişin sağında bulunan ahşap merdivenlerden küçük ve dar hücrelere çıkılır. Zeminde ise kadınlar mahfili bulunur. Mahfil, ana bölümden ahşap parmaklıklarla ayrılmış ve dar ortada "Kucaklama Direği" olarak bilinen kalın ahşap bir direk yer alır. Tavan kalın ağaçlarla kaplıdır. Işıklandırma zayıf olup binanın içi loş görünümündedir. Köy halkı Bayram, Teravi ve Cuma namazlarını tekkede kılmaktadır.

Yapraklı-Sazcağız-Yeşil Direk Tekkesi

Yeşildirek Tekkesi

Yeşildirek Tekkesi

Halk inancı: Rivayet odur ki, Niyet eden kişi tekkenin içinde bulunan yeşil boyalı "Kucaklama Direği'ne" sarılır ve elleri kavuşursa niyeti olacak demektir, kavuşmazsa niyeti olmayacaktır. Bina avlusu duvarla çevrili olup WC ve abdest alma yeri mevcuttur. Ş.İsmail Rumi'nin Yukarıöz'de yaşadığına inanılan evi yıkılmış ve yerine 1994'de iki katlı ufak bir tekke yaptırılmıştır.

TATLIPINAR CAMİ

Tatlıpınar, Yapraklı ilçe merkezine 18, Çankırı'ya 29 km. uzaklıktadır.

Tatlıpınar Cami

Yapım tarihi; H.1301, M.1884 olup ayrıca caminin dışında, cami duvarına yerleştirilen mermerde ise 1301 tarihi kayıtlıdır. Yanında yeni yapılan cami bulunmakta ve eski cami metruk haldedir.

Etrafı 60 cm. taş duvarla çevrilmiş avlu içindedir. Yeni yapılan cami ile arasında çok dar bir alan vardır ve cami kapısı bu dar alana açılır. Yeni cami yapıldığı için kullanılmamakta harap

vaziyettedir. Kare planlı olan cami, duvarlar üzerine sekizgen kasnak oturtulmuştur. Çatı kiremit örtülüdür

Tatlıpınar Cami

Kasnak üzerinde bulunan kubbe kemerli aydınlatma pencereleri yer alır. Duvar pencereleri dikdörtgen, giriş kapısı ahşaptır. Duvarlarında tezyinat bulunmamaktadır. Kürsü, minber alçıdan olup, mihrap mukarnaslı alçı, tezyinatlıdır. Kadınlar mahfili ve taban kısmı ahşaptır. Minaresi ise şerefeye kadar tuğla, sonrası ahşap ve külah kısmı metaldir.

Tatlıpınar Cami

Tatlıpınar Cami

YENİCE CAMİ

Yenice, Çankırı'ya 27, Yapraklı'ya 15 km uzaklıktadır. Caminin yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. 1952 ve 1976 yıllarında onarım görmüş şu an bakımsızdır. Köy tüzel kişiliğinin mülkiyetinde olan cami 12.20x8.50 m boyutunda, 3.60 m. yükseklikte ve yaklaşık alanı 103 metre karedir.

Minaresi batı yönünde, giriş kapısının sağında camiye bitişiktir. Temelde, su basmanda kireçtaşı, üst kısımda hatıl arası kerpiç dolgu kullanılmıştır. Pencereler örme taş duvar içinde küçük boyutlu, dikdörtgen formludur. Cami girişi kuzeyden tek kanatlı kapıdandır.

Yenice Cami

Kadınlar mahfili kuzey yönünde ahşap direkler üzerine inşa edilmiştir. 1.80x1.80 m. boyutundaki mihrap alçı ve basit nişlidir. Minberi sekiz basamaklı ve sadedir. Tavanda altıgen göbek yer alır, başka süsleme bulunmaz.

SARIKAYA CAMİ

Sarıkaya Cami

TÜRBELER

Her canlı ölümü tadacaktır. (Ankebut 57)

HAK DİNİ-HALK DİNİ (YAŞAYAN DİN)

Sibirya'nın Tayga ormanlarından çıkarak Orta Asya bozkırlarına oradan da Hazar'ın kuzeyinden ve güneyinden Anadolu'ya gelen Türkler, kültür değerlerini de beraberinde getirdiler. Çeşitli kavimler ve kültürlerle karşılaşan Türk toplulukları, değişik kültürlerin etkisinde kaldığı gibi, bu kültürleri de etkiledi. Türklerin en büyük kültür değişimi İslamiyet'i kabulleri ile gerçekleşti. Şamanizm'in Taygalarda ve Orta Asya'da hâkim olduğu dönemde tek ve çok tanrılı, örneğin Şamanizm, Manheizm, Budizm ve başka dinlerde vardı. Türk toplulukları bütün bu dinlerden etkilendi. M.Ö. 1500'lü yıllarda Türkler Orta Asya'da iken Anadolu'da Bin Tanrılı Hititler yaşıyordu. İslamiyet'i kabulleri sonrası Anadolu'ya gelen Türkler Bin Tanrılı Hitit, Anadolu'da var olan Roma, Bizans ve Hıristiyanlık kültürlerinden etkilendi, etkileşime girdi.

Günümüzde yaşayan kültürümüz içinde Şamanizm, Manheizim, Hıristiyanlık, Arap, Acem ve hatta Hitit kültürlerinden, çok tanrılı dinlerden, tek tanrılı semavi dinleri de içine alan izler bulunmaktadır. Yükseklerle çıkmak ve dua etmek gibi Şaman gelenekleri bugünde Anadolu'da yaşamaktadır. Hıristiyanlıkta

uygulanan mum yakma, idol, ikona, şifalı su ve benzeri gelenekler Türk kültürü içinde İslamiyet'in emrettikleri ile çelişmekte ve farklı uygulamalar ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birisi halkın geçmişten gelen inançları (Halk dini) diğeri ise Kur'an hükümleridir (Hak dini- Kitabî din). Halk dini, Hak dininin yasaklarına rağmen yaşamakta ve yaşatılmaktadır.

TÜRKLERDE GÖK TANRI İNANCI

Tarih öncesi dönemlerde Asya'nın değişik yerlerinde hayat süren Türkler değişik dinlere veya kendilerince oluşturdukları kutsala inandılar. Doğada var olan varlıklar ve var olduğuna inanılan gizli güçler ve ata kültü bunların başında gelir. Kimi Türk toplulukları dağ, tepe, göl, ağaç, deniz gibi doğal varlıkların, Hunlar ay, güneş, yıldızların, Göktürkler ise yer ve suların kutsallığına inanmışlardır. Bütün Türk topluluklarının tanrısı Gök Tanrı'ydı. Gök Tanrı'nın; insana hayat verdiği, sürü ve hayvanların beslenmesi için doğayı yeşerttiği, yağmur yağdırdığı, Güneş'i ve Ay'ı yarattığı, rüzgârı estirdiği gibi doğal olayların yaratıcısı ve sahibiydi. Gök Tanrı hiçbir varlığa benzetilemediği için resim olarak betimlenmemiştir. Bunun sonucu olarak Türklerde putperestlik yoktur. Gök Tanrı din adamlarına kam denilmiş ve toplum içinde ayrıcalıksız saygın kişiler olmuşlardır. Yılın belirli dönemlerinde Gök Tanrı'ya adanan kurban kesme, yüğ törenleri ve diğeri ibadetlerde kamlar görev alırdı. Gök Tanrı dini inancına göre öldükten sonrada yaşamın devam ettiğine inanılırdı. Gök Tanrı için yılın belirli dönemlerinde kurban kesilir, oruç tutulurdu. Gök Tanrı'dan başka tanrının olmadığı inancı hâkimdi. Tek tanrı anlayışının varlığı Türklerin İslamiyet'i kolay ve çabuk kabul etmelerinin de nedeni olmuştur. Gök Tanrı inancı ile İslamiyet paralellik göstermektedir. Bu gerçeği Hac Suresi 26, Bakara Suresi 138, Meryem Suresi 30-31. ve Müddesir Suresi 4. Ayetlerinden anlamaktayız.

Türkler ile Müslüman Araplar arasında 751 yılında yapılan Talas Savaşı ve Müslüman tüccarlarında etkisiyle Türkler; VIII-IX. Yüzyıllarda Müslümanlıkla tanıştılar. Türklerin inanç sistemini İslamiyet öncesi ve sonrası olarak algılamakta fayda var. Türkler, Orta Asya'daki inanç

sistemlerinin bir kısmını İslâmiyet'e aktarmışlar, geliş yolları üzerindeki kültürlerden etkilanmışlardır. Anadolu'ya gelerek yurt tutanlar, buna Anadolu'da var olan Helen kültürünü de katmış oldular. Helen kültüründen alınan ve uygulama alanı bulunan ritüeller vardır. Örneğin Hıristiyanlarca kutsanmış Azizeler ile Velilerin yatmakta olduğu türbelerdeki ritüellerde benzerlik görülür.

ORTA ASYA'DAN ANADOLU'YA

751 yılından sonra Türklerin Müslüman olma süreci başladı. Sosyal ve ekonomik hayatları İslami esaslara göre şekillendi. Maverâünnehir, Horasan bölgeleri Müslüman Türklerin İslami kültürü geliştirdikleri yerler oldu. Örneğin Ahmet Yesevi'nin kurmuş olduğu Yesevîlik tarikatı bu bölgelerde doğdu, taraftar buldu, yayıldı. Türkler, İslamiyet'i kabul etmeleri ile birlikte Orta Asya'da edindikleri inanış, örf ve âdetlerinin bir kısmını İslam kültürü ile birleştirdiler. Yüzlerce yıl süren Orta Asya Anadolu yolculuğu ve göçleri sırasında yolları üzerinde bulunan halkların kültüründen etkilendiler. Örneğin İran kültürü gibi. Anadolu'ya gelmeleri ile birlikte Helen ve Hıristiyan kültürünü de kendi kültür potaları içine dâhil ettiler. Ortodoks Hıristiyanların Ayazma-Kutsal su inanışları Müslüman Türklerde de Asa Suyu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kutsal su kilise içinde veya yakınında bulunur. Bu su şifa niyetine içilir veya deva bulmak için yıkanılır. Aynı uygulamalar Müslüman Türklerde de vardır. Türbelerin yakınında bulunan sular şifa niyetine içilir, kutsal sayılır. Dertlere şifa olacağına inanılır. Özetle türbelere şifa, kısmet ve derman bulmak amacıyla gidilmektedir.

Orta Asya kökenli ritüellerin günümüzde de geçerliliğini koruduğu görülmektedir. Gelecekte haber verme, ateşe hükmetme, felaketleri önleme, hastaları iyileştirme şaman kültüründen günümüze gelmiş uygulamalara örnek olarak gösterilebilir. Ölümünden sonra hayatın var olduğu, ölen atalara kurban kesme, mezarlara saygı duyulması eski Türk gelenekleri arasındadır. Bu bağlamda, Orta Asya'dan getirilen animizmi, atalara tapınma, ölümler kültü, tabiat kültü (dağ, ağaç, su), ateş kültü, bereket ve yeniden doğuş kültüne ait unsurları,

mistik ve büyüsel kalıntıları görebiliriz. (Tanyu 2007:325)

TARİKAT, ŞEYHLİK, İNANÇ

"İslam dini birlik, bütünlük, uyum ister, toplumu ayakta tutan direkler arasında bağlantının gereğini vurgular. Tanrı "Bir"dir, yalnız o "Kutsal" dir. (Eyüboğlu 7) Bu bağlamda Allah ile kul arasına Hıristiyanlıkta papazlar, Müslümanlıkta hocalar ve tasavvufta şeyhler araya girmekte ve yukarıda konu ettiğimiz Hak dini, Halk dini ayrışması ortaya çıkmaktadır. Hak dininde Allah ile kul arasına kimse giremezken, Halk (popüler din) dininde şeyhlerin, hocaların araya girdiği ve halkı yönlendirdiği de bir gerçektir. Allah'la kul arasına Allah'ın elçisi bile, Allah'ın buyruğu dışında giremez, kulun gönlünü sadece ve sadece Allah bilir. Sünni tarikatların kurucuları, İslami inançlar dışına çıkarak kendilerine tanrısal nitelikler verilerek, ermiş durumuna getirildiler. Hak dini "İslam'da şeyhlik, ermişlik yoktur, şeriatın getirdiği koşullar vardır" (Eyüboğlu 11) derken: Halk dininde Şeyhlerin ölümleri dirilttiği, hastaları sağlıklarına kavuşturdukları, Allah'la yüz yüze konuştukları, Cuma namazını aynı anda farklı yerlerde kıldıkları ve benzer kerametlerinin olduğuna inanılır. İnanç böyle olunca şeyhin kabrinde toprağa kapanılır, şifa olsun diye toprağı yutulur, ondan yardım dilenilir, ona sığınılır, şefaet beklenir.

İnanç, insan yaşamı ile aynı yaşadadır. İnsanoğlu inancını kendi yaratır ve yaratılan inançta nesiller boyu devam eder gider. Yaratılan inanç insanın kendisini ve çevresini düzenlerken, düzenlenen çevreyi kendine veya kendini düzenlenmiş çevreye uydurur. Özetle inançlar, insanoğlunun geçmişte yaşadıkları toplumun, toplumsal yapısına göre üretmiş oldukları bir nevi ihtiyaçtan doğan düşünce ürünleridir. Halk (Popüler) dini inançlarının çoğunun akıl süzgecinden geçtiği söylenemez ve akla uzak kalır. Kendi düşüncesi dışındaki inançları kabul etmez ve geçersiz sayar. Buna bağlı olarak da engel ve yasaklar geliştirerek inancın yasallaşmasının yolu açılmış olur.

Tarikatların doğuş nedenleri bunalmış, sıkıntı ve darlığa düşmüş insanların tutunacak bir dal aramalarından kaynaklandığı gibi, Allah'a yak-

laşmanın ve kulluk etmenin tarikatlar yoluyla olacağı inancına dayanmaktadır. İlerde göreceğimiz gibi Popüler Dinin temel kaynakları hastalıklara, sıkıntılara, zorluklara çare aramaktan geçmektedir.

XI. Yüzyıldan itibaren Anadolu'da Müslümanlığın yayılması Alperenler ve Ahiler eliyle gerçekleşirken, Moğol saldırıları sırasında Anadolu halkı yoksullaşmış, kargaşa nedeniyle çaresiz kalmıştır. XII-XIII-XIV. yüzyıllarda Orta Asya'dan gelen Horasan Erenleri'nin Müslümanlığı yayma çalışmaları bu dönemlerde hız kazandı. Buna bağlı olarak da çok sayıda tarikat Anadolu'da kendine taraftar ve yer buldu. Alperenlerin, Horasan Erenlerinin manevi güçleri olduğuna inanılması halk tarafından itibar görmeleri ve sevimlerinin de nedeni oldu. Bu sevgi seli ve inanış, onların ölümlerinden sonra halk tarafından kabirlerinin türbeleşmesini sağladı.

VELİ-KERAMET-MENKİBE-TÜRBE

VELİ (Çoğulu Evliya) Allah'a inananların dostu anlamına gelir. Allah aşkını yoğun olarak yaşayan velilere Allah tarafından çeşitli SIR ve KERAMETLER ihsan edilir. Halk arasında velilerin yaşadıkları süre içinde ve öldükten sonrada keramet gösterdiklerine inanılır. Kerametleri anlatan efsanevi hikayelere de MENKİBE, Velilerin yattığı kabirlere de TÜRBE (Yatır) adı verilir. Ermiş, Eren, Abdal, Pir, Dede, Baba, Ana, Ebe gibi isimler Veli yerine kullanılmaktadır. Türklerde ve İslâm âleminde türbe inşa etmek o kişiye olan saygı ve hürmetin bir eseri olarak ortaya çıkmıştır. Bir mezarın üzerine türbenin yapılması o kişinin hayatında yaptıklarının gelecek nesillere de aktarılmasında önemli rol oynamıştır. Türbeler gerek mütevazi üstü açık, gerekse de devasa şaheserler olarak inşa edilmiş, mimarlık tarihimizin yapı taşlarındandır. (Tanyu) Memleketimizin çoğu yöresinde olduğu gibi Çankırı'da da dini inançların yanlış yorumlanmasından ileri gelen bir takım yanlış itikatların (hurafelerin) olduğu gerçektir. Gelişen teknoloji ve bilim ile zaman içerisinde bu boş inançlar git gide kaybolmakta veya niteliksel değişime uğrayarak, halk hekimliği yönünden etkinliğini korurken bazıları da folklorik özellikler haline gelmektedir.

HORASAN ERENLERİ

Araştırmalarımız sırasında Çankırı ilçe ve köylerinde çok sayıda türbe ziyareti gerçekleştirildi. Yerleşim yerinin içinde olan türbeler yanında, dışında ve çok uzağında dağ başında var olan türbelere rastlandı. Bu türbelerde yatanların tamamına yakını hakkında bilgi yoktur. Halka sorduğumuzda "Horasan Ereni" ve Horasan Ereni olmasının halk tarafından bir gurur vesilesi olduğu tespitini yaptık. Hal böyle olunca da Horasan Erenlerinden konu edilmeden yazımıza devam etmemiz olmazdı. Horasan Erenleri kimlerdir? Horasan Ereni sözcüğü Yeseviliğin kurucusu olan Hoca Ahmed Yesevi bağlıları için kullanılır. Yesevi topluluğu: XIII. Yüzyılda Anadolu Selçuklu Devleti döneminde kendisinden en çok söz edilen topluluktur. Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâm'ın yayılmasında rol almışlardır. Moğol istilası sırasında Anadolu'ya geldiler.

Horasan Erenlerinin çoğu dergah sahibi idi ve bu dergahlar bir bakıma sivil toplum kuruluşları gibi bir tür örgütlenme ve örgütlenme merkeziydi. (Alşan2006: 13) Ahilik, Bektaşilik, Bayramilik ve Mevlevilik Horasaniliğin önemli türrevleri olduğunu da belirtelim. Nakşiler'de ve Bektaşiler'de Yesevi geleneği günümüzde de işlevselliğini sürdürmektedir.

TÜRBELER VE UYGULAMALAR (RİTÜELLER)

Ziyaret ya da ziyaretgâhlar, ilahi yardım, destek aranan ortak kutsal yerlerdir. Tarihi veya dini yönden önem taşıdığı düşünülen kişilerin yüzyıllar öncesinin mezarları olabileceği gibi, şifalı su kaynağı, kutsanmış ağaç, mukaddes iz taşıdığına inanılan taş da olabilmektedir. Gerek hayattayken gerekse öldükten sonra keramet gösterdiğine inanılan, haklarında menkıbeler üretilen insanların yattıkları, kutsal mekânlara türbe diyoruz. (Köse 2010: 21) Anadolu'nun çoğu yüksek yerlerinde türbelere rastlanır. Türbelerin içinde yatanlar arasında gerçek veliler yanında hayali velilerde vardır. Türbede yatanın gerçek veya hayali veli olmasının önemi yoktur. Çünkü halk yatan zatın kutsallığına inanmış ve onu öyle kabullemiştir. Tartışması dahi yapılamaz. Türbeler kutsal ve mahrem yerlerdir. Türbede yatana ait kişisel eşyalar çok iyi bir şekilde korunur. Türbe ile birlikte çevresinde bulunan su, ağaç, taş ve benzerleri de kutsanmıştır. Bu nedendir ki türbenin etrafında dolaşılır, kalınır, gecelenir, hayvanlar hastalıktan kurtulması için etrafında dolandırılır.

Türbe yanında ağaç, kutsal su çoğu türbelerde bir arada bulunur. Kutsal olduğuna inanılan ağacın yanına türbe yapıldığı gibi, türbenin yanındaki ağaç kutsal olarak kabul edilir. Türbe yakınında bulunan su ise kutsal kabul edilerek şifa kaynağı olduğuna inanılır. Türbeyi ziyaret edenler yakında bulunan ağaca çaput bağlamayı ihmal etmezler. Ağaca elbise bırakanlar olduğu gibi, hasta çocukları ağacın altından geçirme uygulamaları da vardır. Türbe yakınındaki sudan içme, abdest alarak namaz kılma, suyu eve götürerek banyo yapma uygulamalarına sık rastlanmaktadır. Türbelerde mum yakma âdeti de İslamiyet öncesi ateş kültüründen gelmektedir. Aynı uygulama Hıristiyanlıkta da yaşatılmaktadır.

Doğum, ölüm, sünnet, evlenme durumlarında kutsal mekânlar ziyaret edilir, türbelerin etrafında dolandırılır. Türbeler bir dilek ve yakarı yeri olduğu kadar, aynı zamanda şifa ve huzur bulma yeri olarak da halk tarafından ziyaret edilir. Derdine çare arayanlar, dileği olanlar, manevi olarak doyuma ulaşmak isteyenler türbeleri ziyaret etmektedir. Bunlara kurban kesme,

yağmur duası gibi uygulamaları da eklememiz gerekir. Özetle ziyaretgâhlar; ibadet, yağmur duası, kısmet bulup evlenmek, çocuk sahibi olmak, hastalığa şifa, derde derman bulmak, amacıyla ziyaret edilmektedir. Görüldüğü gibi türbeler hem bireysel ve hem de toplumsal şifa tapınaklarıdır.

Popüler din anlayışına göre türbeler: Halk tarafından kutsanmış, manevi tatmin kaynağı, sorunlara çare, hastalıklara şifa olacak yerler olarak kabul görmektedir. Türbe ziyaretlerinde, türbede yatan zatın şefaati ve yardımları için değişik ritüellere başvurulur. Ritüellerin bir kısmı geçmiş din ve kültürlerden günümüze kadar gelmiş ve uygulama alanı bulmuş bakiyelerdir. İnanç ve ritüellere bakıldığında Çok Tanrı inancından başlayarak kitabi dinlerin ve halkın hayal gücünden kaynaklandığı da bir gerçektir.

Kitabi Din'in yurdumuzdaki uygulayıcısı ve sorumlusu olan Diyanet İşleri Başkanlığı, müftülükler kanalıyla türbelerde aşağıdaki uyarıya yer vermektedir.

ZİYARETÇİLERİN DİKKATİNE İSLAM DİNİNE GÖRE; TÜRBE VE YATIRLARA,

Adak adanmaz, Kurban kesilmez, Mum yakılmaz, Bez, çaput bağlanmaz, Taş, para yapıştırılmaz, Eğilerek ve emekleyerek girilmez, Para atılmaz, Yenilecek şeyler bırakılmaz. El, yüz sürülmez, Türbe ve yatırlardan medet, şifa umulmaz, Türbe ve yatırların etrafında dönülmez, Türbelerin içinde yatılmaz, Bu ve benzeri bid'at ve hurafeler dinimizce kesinlikle yasaklanmıştır. (Diyanet İşleri Başkanlığı. (*) LEVHA: Karatekin Türbesi , 30 Aralık 2009)

Özetle Hak dininin (Kitabi) yasakladığı Halk dini (Geleneksel) tarafından yok sayılmaktadır. Büyü ve tılsıma inanma. Evliya, Ermiş inancı. Bazı kimselerin kerametine inanma. Tanrıya rüşvet kurbanı kesme. Kutsal ziyaret yeri sayılan yerlere gitmekten hayır umma, ölü için aş, lokma, helva vb. dağıtmak. Çaput bağlamak. Bazı pınarların, ağaçların kutsal sayılması. Türbede mum yakmak. Bir dileğin olması için horoz kesmek. Kesilen kurban etini yemek. Müslümanlıkla bağdaşmayan uygulamalar olarak belirtilmektedir.(Umar 331-359)

ZİYARETÇİLERİN DİKKATİNE

Aziz Müslüman kardeşim, Türbe diye bir yeri ziyaret ettiğinde, Oraya bağladığın paçavralar, yaktığın mumlar, adadığın ve kestiğin horozlar, yazdırdığın muskalar, yaptırdığın büyüler, sana hiç mi hiçbir fayda vermediği gibi üstelik senin o saf ve tertemiz olan imanını da lekeler. Eğer bunlardan bir yardım umarsan beklediğin eşref saatine hiçbir zaman nail olamazsın. Fala bakmak, üfürükçülük yapmak, kehanette bulunmak, suretiyle imanını satanlara sakın yaklaşma ve aldanma. Onlara yaklaşmanın onlardan yardım beklemenin haram olduğunu iyi bil.

Her türlü yardımı Allah'tan (C.C) bekle. Her türlü belanın defii için yine Allah'a (C.C) sığın her türlü arzunun tahakkukunu ondan iste. Cenabı Hak "Biz insana şah damarından daha yakınız" Buyuruyor. Sana şah damarından daha yakın olan Allah'a (CC) ellerini, kalbini aç, ne istersen ondan iste. Nitekim Cenabı hak bir Hadisi Kudsisi'nde şöyle buyuruyor: "Mümin kulum bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşırım. Bana bir arşın yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. Yürüyerek bana gelirse ben ona koşarak gelirim" O HALDE

Allah (C.C) ve Resûlu'nun rızasına uymayan her türlü hurafelerden, bâtil itikatlardan, falcılardan ve üfürükçülerden şiddetle sakınıp, onların şerlerinden yine Allah'a sığınalım. (*)

(LEVHA: Türkiye Diyanet Vakfı-Atkaracalar Hoş İslâmlar Türbesi 02.04.2009)

NEZİR: ADAK (*)

Nezir, Yüce Allah'a saygı için yasak olmayan bir işin yapılmasını üzerine alıp yüklenmektir. Böyle bir işin yapılmasını kendine vacip kılmaktır. Nezrin Türkçesi adaktır.

"Yüce Allah'ın rızası için kurban keseyim " veya Nezrim olsun kurban kesip etini fakirlere sadaka vereyim" diye yapılan bir nezir geçerlidir. Fakat " Şu hastalıktan iyi olursam, bir koyun keseyim" veya "Falan türbe için bir kurban keseyim" gibi nezirler, söz vermeler bir nezir hükmü taşımaz. Allah'ın rızasından başka bir kimse adına kurban kesilmesi caiz değildir.

"Falan kimseye şu kadar para adadım, falan türbeye şu kadar mum adadım, falan zatın

gelmesi için kurban keseceğim "gibi sözler caiz değildir. Hele bir ölü hakkında " Ey mübarek zat: Sen benim bu işimi yoluna koyarsan, şu hastama şifa verirsen, şu kayıp malımı bana geri çevirirsen. Senin türbeye şu kadar şey harcayacağım" şeklindeki adaklar batıldır, haramdır. Belki: "Allah rızası için şu fakire şu kadar para vermek adağım olsun, Allah Teala hastama şifa verirse, şu kayıp malı bana döndürürse, Hak rızası için sadaka vereyim, kurban kesip etini sadaka vereyim, onların mescitlerine hasır ve zeytinyağı alayım" şeklinde bir adak yapılabilir.

Adak kurbanının etini nezreden kişi yiyemeyeceği gibi, zevcesi ile usul ve furuu (Baba, babanın babası, evlat ve evlatlarının çocukları) da yiyemezler. Bunu fakirlere sadaka olarak dağıtmak gerekir. Eğer yiyecek olursa yediklerinin kıymetini fakirlere dağıtmak gerekir.

Bilmen, Ömer Nasuhi- Büyük İslâm İlmihali-305-306, sahifeler. (*)

KURBAN KESİMİ UYGULAMALARI

Kurban kesilmeden önce derin bir çukur açılır. Kurban gözleri tülbentle örtülü olarak çukurun başına yatırılır. Kurbanı kesecek olan kurban kanının etrafa sıçramamasına ve çukura akmasına dikkat eder. Eğer etrafa sıçramışsa kan sıçrayan toprak çukura aktarılır. Kurbanın hiçbir parçası açıkta bırakılmaz, kemikleri kırılmaz, köpeklere verilmez, iç organları dışarıda bırakılmaz hepsi çukura gömülür. Hayvanların eşeleyip kurban parçalarına ulaşmamamsı için üzeri toprak ve taşla iyice kapatılır.

KABİR ZİYARETİNİN ADABI

Kabirleri haftada bir gün, özellikle Cuma ve Cumartesi günleri ziyaret etmek erkekler için menduptur. Salih kimselerin kabirleri teber-rük için ziyaret edilir. Uzak bir yerde bulunmuş olsalar dahi, bu yolculuğa katlanmak mendup-tur.

Yaşlı kadınlarda ibret almak için, teberrükte bulunmak için mezarları ziyaret edebilirler. Bunda bir sakınca yoktur. Bir fitne korkusu ha-linde ziyaretleri doğru olmaz. Ziyaretçi ayakta kıbleye doğru veya ölünün yüzüne karşı dura-rak dua etmeli ve şöyle demelidir:

Esselâmü aleyküm , ey mü'minler yurdunun sakinleri ! Bizler de inşallah size kavuşacağız. Yüce Allah'tan bizim ve sizin için afiyet (Her türlü kederden selamet) dilerim.

(Bilmen, Ömer Nasuhi- Büyük İslâm İlmihali.

(*) Cahit Eroğlu. Atkaracalar Müftüsü. 10 Eylül 1996. Bu yazı Atkaracalar İlçe Müdürlüğüne hazırlanmıştır.)

ÇANKIRI TÜRBELERİNDE YATANLAR

Derviş, Şeyh, Dede, Baba, Gazi, Hacı, Hoca, Ahi, Çelebi, Efendi, Paşa, Bey, Emir, Hatun gibi isimlerle anılmaktadır. Bu bağlamda Çankırı türbelerinde: 1.Çankırı'nın fethinde görev alan kumandan ve kahramanlar, 2.Zamanın yöneticileri, 3.Horasan Erenleri, 4.Ahi Şeyhle-ri, 5. Şeyhler, Şihlar, Dervişler, Tarikat erbap-ları, 6.Şehitlikler. 7. Bunlardan başka, Kadiri, Melami, Nakşi, Gümüşhanevi, Bayrami ve di-ğer tarikat önderleri başta olmak üzere de-ğişik yerlerde kabirler vardır.

Gerçek türbeler yanında, türbe olduğundan şüphe edilen yalancı türbelerde bulunmakta-dır. Diğer taraftan Alevi-Bektaşî kültürü mü-barek şahsiyetleri hakkında ise bilgi çok azdır. Tespit edebildiğimiz Alevi-Bektaşî kültürü mü-barek şahsiyetleri (Dedeleri) hakkında ki bilgi-leri ilgili bölümlerde bulacaksınız. Bu bağlam-da: Bilim adamının ve araştırmacının en büyük özelliği tarafsız olması, tarafsız bilgi aktarma-sıdır. Araştırmacılardan da bu beklenmelidir. YAĞMUR DUASI GELENEĞİ

Yağmur yağması için topluca yapılan bir dua şeklidir. Yatırlara veya Kutsal sayılan mekânlara gidilerek topluca dualar edilir, kurbanlar kesilir. Bazı yerlerde geçmişte yüksek tepelere

muska gömme gibi bir geleneğin de olduğu anlatılmaktadır. Geçmişten günümüze kadar gelen "Yağmur Duası'nın" temeli insanların doğa ile barışık olma isteğine dayanır. Aç kalma korkusuyla insanların Allah'a yalvarması olarak özetleyebiliriz. Duaların uygulanışında farklılıklar bulunmasına rağmen özde Allah'a yakarma ve Allah'tan yağmur ihsan etmesini dua ederek dilemektir.

Toplu Yağmur Duası

Yağmur Duası'nın Çankırı'da uygulanış biçimi: Sadece yağmur duası için ziyaret edilen yatırlar olduğu gibi her zaman gidilen yatırlarda-türbelerde de yağmur duası yapılmaktadır. Genelde yüksek yerlerde bulunan ve kutsal sayılan yerlere çıkılır. Özetleyecek olursak: Dua'da kesilecek kurban için para toplanır, kurban temin edilir. Yemek için yiyecek kap-ları hazırlanır. Kazanlar kurulur imamın önde, halkın arkadan gittiği topluluk Dua yapılacak türbeye Dua edilerek gelinir, türbe başında topluca Dua edilir, kurban kesilir. Sonrada pişen et, pilav ve diğer yiyecekler topluca bir arada yenilir. Çoğu zaman Dua sonrası yağ-murun yağdığı ifade olunmaktadır.

MERKEZDE BULUNAN TÜRBELER

EMİR KARATEKİN TÜRBESİ

Türbenin ilk yapılışı Danişmendliler döneminde XIII. yüzyılın başlarına rastlar. Bazı yayınlarda Selçuklu tarzında olduğu belirtilse de o tarza özgü yapısal kalıntılardan eser yoktur. Kare planlı, düz kırma çatı üstü

kiremit örtülüdür. Ahşap tavanlı, saçakları dışarıya taşkın, beden duvarları belirli bir seviyeye kadar takviye edilmiş, yapı malzemesi olarak moloz taş ve balıksırtı örgülü tuğla kullanılmıştır. Doğu cephesi düz olup saçak altında mazgal pencere vardır.

Karatekin Türbesi

Karatekin Türbesi

Aydınlatma, üç cephede bulunan mazgal pencerelerinden sağlanır. Doğu ve batı mazgal pencereleri aynıdır. Güney cephesinin üst ortadaki pencere doğu ve batı cephesindeki pencerelere göre daha büyüktür. Kuzey cephenin kuzeydoğu köşesinde yuvarlak kemerli niş yer alır. Aynı nişin benzeri ve daha büyüğü iç içe iki yuvarlak kemerlisi türbenin batı köşesindeki giriş kapısının güney tarafındadır. Güney cephe dışarıdan düz görünmekle birlikte içerden iç içe iki yuvarlak kemerlidir. Giriş kuzeybatı köşedeki yuvarlak kemerli ahşap kapıdandır. 1980'lerde türbenin tüm cepheleri sıvanmıştır.

Karatekin Türbesi

Kapının içten kuzeybatı köşesinde yuvarlak kemerli yere yakın niş bulunur. İçerde güneyde iki büyük, kuzeyde iki küçük sanduka yer alır. Emir Kara Tekin'in sandukası türbenin güneydoğu köşesinde bulunmaktadır.

ÇANKIRI TARİHİ VE EMİR KARATEKİN GAZİ

Türkler: Anadolu'ya Kavimler Kapısı adını verdiğimiz Ural Dağları-Hazar Denizi'nin kuzeyini takip ederek gelmişlerdir.

Hazar Denizi'nin güneyinden Anadolu'ya ve Mezopotamya'ya gelenler oldu. Bu iki göç yolu dışında kuzeyden Balkanlara ve Balkanlar üzerinden Anadolu'ya üçüncü bir göç yolu vardır. Nitekim Balkanlar üzerinden Anadolu'ya gerçekleşen göçte gelenler 1071 Malazgirt Zaferi'nin kazanılmasında büyük yararlar sağladılar. Malazgirt Savaşı çok öncesinde bazı kaynaklara göre 300'lü yıllarda Türklerin Çankırı Bölgesine geldikleri kaydedilmektedir. Emeviler ve Abbasiler dönemlerinde Çankırı bölgesi Müslüman Araplar tarafından düzenlenen seferler sahne oldu.

Karatekin Gazi'yi, Malazgirt Savaşı komutanları arasında göremiyoruz. Ayrıca Alp Arslan'ın Anadolu'yu fethetme memurları arasında Karatekin Gazi bulunmamaktadır. Bu bağlamda Karatekin oymağının Kavimler Kapısı yoluyla Gürcis-

tan, buradan da Çankırı bölgesinde yerleşmiş oldukları düşünülebilir. Nitekim Prof. Dr. Osman Turan. Emir Gazi Karatekin'in Selçuklulardan önce Anadolu'ya geldiğini Karadeniz sahillerini fethettiğini belirtir. Emir Karatekin'in ismindeki Tekin adının Kıpçak, Karahanlı, Uygur Türkleri tarafından kullanıldığı, Oğuzlarda Tekin adına çok az rastlanması nedeniyle Kıpçak veya bazı kaynaklarda Karahanlı prensi olduğu belirtilmektedir. Prof. Dr. Zeki Velidi Togan ise Çankırı, Sinop ve Kastamonu taraflarını fethedenlerin Oğuz dışı Türklerin olabileceğini ifade etmektedir. Prof. Dr. Ali Sevim ve Prof. Dr. Osman Turan: Karatekin Gazi'nin Selçuklu valisi ve komutan olduğunu belirtirler. Selçukluların Anadolu'ya gelmeleri üzerine Karatekin Gazi, Selçuklulara bağlanmış ve 1071'den önce Çankırı ve Kastamonu'yu Türk topraklarına katmış, Süleyman Şah'ın Antakya'yı fethi sırasında, 1085'te de Sinop'u fethetmiştir. Fetihler sonrası hatırı sayılır miktarda altın ve Bizans imparatorluk hazinesi Karatekin'in eline geçmiştir. Ereğli ve Amasra çevresinin de Karatekin tarafından fethedildiği tahmin edilmektedir. Daha öncesinden Menkuriye'yi (İskilip) ele geçirmiştir. (Ekim-Kasım-Aralık 1075), Çankırı'yı Bizans ordusunun elinden alarak, Çankırı fatihi diye ün yapmıştır. (Şölen3-s327)

Emir Karatekin: Anadolu'nun fethi sırasında Çankırı, Kastamonu, Sinop, Zonguldak yöresini fethetmekle görevlendirilmiş bir Alp-Gazi/Derviş Gazi olup Selçuklu kumandanıdır. Alp Eren olarak savaşa giden, fütühat ehlidir ve bahadır ruhlu bir komutandır. Taç, kılıç, tuğ ve âleme sahip olması gerekir. Doğum yeri ve tarihi hakkında bilgi yoktur. "Bu Karatekin'in hanlar neslinden bir beğ, herhalde bir Karahanlı prensi olduğu anlaşılmaktadır." (Togan 192-197) 1074'de Çankırı kalesini ve 1084'de kendisine verilen beyliğin tamamını fethetmiş olduğu belirtilmesine rağmen, fethin 1082-1083

yılında gerçekleştiği belirtilmektedir. (Şölen3: Kankal 185). Emir Karatekin, Çankırı'yı merkez yapmış ve ölünceye kadar Çankırı merkez olmak üzere Kastamonu, Sinop, Zonguldak çevresini içine alan, kendi adıyla anılan beyliği yönetmiştir. Çankırı'ya yapılan Haçlı seferleri sırasında hayatını kaybettiği ve kalede bulunan türbesinin bulunduğu yere defnedildiği anlatılmaktadır. Emir Karatekin'in ölüm tarihi 1090 olarak (Gündoğdu 220) belirtilmiş olup Emir Bozan'ın Çankırı kalesi üzerine yürüdüğü ve 1091 yılında kaleyi Emir Karatekin'in geri aldığı yönünde bilgiler vardır. Bizans kaynaklarında Karatekin'in ölümü 1090 olarak geçmektedir. Karatekin'in Malazgirt Savaşı'nda bulunmadığı ve Kıpçak Türklerinden olduğu belirtilmektedir. (Demir 12)

Hacışeyhoğlu A. Kemal, Çankırı kalesinin fethini 1074 ve Karatekin beyin ölümünü 1106 olarak belirtir. Karatekin Gazi, Çankırı'da ölmüş ve Çankırı Kalesi'nin içerisinde bir türbe yapılarak gömülmüştür. Bizans kaynakları Kara Tekin'in Sinop'tan geri çekildikten sonra (1090'da?) öldüğünü, ölümünün kiliselere tecavüz ettiğinden dolayı ilâhî bir ceza olduğunu yazmaktadırlar. (Necati DEMİR) Karatekin Gazi'nin Haçlıların yapmış olduğu saldırıların birinde şehit düştüğü görüşü yanında, ölüm tarihinde çelişkilidir.

Emir Karatekin Gazi:

Malazgirt Savaşı sonrası, 1074'den sonra (1074-1075 ?) muhtemelen 1082-1085'de de Çankırı' da ki beyliğe dahil diğer bölgelerin fethini gerçekleştirdi. Kendisine kılıç hakkı olarak verilen Çankırı'yı, kendi adıyla bilinen Karatekin Beyliği'nin merkezi yaptı. Doğum tarihi bilinmemektedir. 1085 veya 1090 yılında öldüğü, başka bir kayıтта da 1106 (*) yılında Haçlılarla yaptığı savaşta şehit olduğu kaydedilmiştir.

KARATEKİN TÜRBESİ

Türbede kullanılmış olan yapı malzemelerinden yola çıkarak Selçuklu, (Karahanlı) mezar geleneğinde (ÇK-71) Danişmentliler döneminde (1085-1178), vakıf kayıtlarında XII. Yüzyılın başlarında yapıldığı şeklinde bilgiler vardır. Üç tarafı dik meyilli yaklaşık 100x200 m boyutunda kurulu olan kalenin sur bakiyelerinden Roma-Bizans dönemi yapısı olduğuna hükmedilmektedir. Türbe'nin etrafında türbeye ve türbedara ait bazı yapıların olduğu temel kalıntılarından anlaşılmaktadır. Sultan Selim Vakfı'na ait bir caminin bulunması, 1830'da yaşamın var olduğu, 1847'de kolera salgını nedeniyle boşaldığı ve 1893'de harap vaziyette olduğu kayıtlarda yer almaktadır.

Karatekin Türbesi

Bektaşî tarikatı etkileri uhdesinde (1590-1826) olabileceği, XVIII. Yüzyılda örneklerinden yola çıkarak kubbesinin var olduğu tahmin olunmaktadır. (ÇK-60) 1837-1838 'de Nakşibendi tarikatına mensup bir türbedarın atanmış olduğu vakıf kayıtlarından belirtilmektedir. (ÇK-70). XX. Yüzyılın ilk yarısında kalede mevcut olan yıkık bir minarenin mevcudiyeti bilinmektedir.

Çankırı Fatihî Emir Karatekin, eşi ve iki çocuğunun sandukasının bulunduğu türbe yaklaşık 5.00x5.00 m. boyutunda ve kare planlıdır. Geçmişte giriş kapısının kuzeyde, orta yerde ve kubbesinin olduğu belirtilmektedir. 1902, 1938, 1944 yıllarında meydana gelen yıkıcı depremler ve 1926-

1927 yılında yapılan onarımlar sonucu orijinal yapı büyük ölçüde değişime uğramıştır. Birinci Cihan Savaşı sırasında esaslı bir onarım görmüş, onarımlar zaman içinde devam etmiş, tüm cephelerinin sıvası yenilenmiş ve boyanmıştır.

Türbenin içinde güney bölümünde iki adet büyük, kuzey bölümünde ise iki adet küçük sanduka yer alır. Sandukalardan ikisi alçıdan yapılmış üzerlerine tahta sanduka konmuştur. Diğer sandukalar tuğla ve kireç harcıyla yapılmıştır. Türbeye giriş batı yönünde sonradan açılan ahşap kapıdan yapılır. (Türbenin fiziki yapısı için Bkz. Çakmaköğlü)

Karatekin Türbesi

Eşinin adı Meryem'dir. Kendisi Çankırı kalesinde yüksek kubbeli büyük bir türbe inşa ettirmiştir (?). Günümüzde bu türbeden eser kalmamıştır. Türbede bahçe duvarında Danişmentli dönemine ait altı köşeli haç ile birde koyun başını resmeden ve Selçuklular dönemine ait kenarlarında iki tane Çark-ı felek ve ortasında besmele yazan taş bulunmuştur. Günümüzde yer almayan külliye şeklinde cami, imaret ve tekke gibi bölümlerin, Tekkeşinleri Nakşibendiye tarikatından, Dümeli-Eldivan-Sarayköy başta olmak üzere çok sayıda vakfiyesinin bulunduğu belirtilmektedir. (Şölen3-s328) (*) Çankırı'nın fethi ve Emir Karatekin'in ölüm tarihleri hakkında değişik tarihler ileri sürülmektedir. (Bu konuda kaynakçaya göndermelerine başvurunuz. ÇTCE-S-28:1083-1084, Çii-S 105 Karatekin Beyin Çankırı'ya gelişi 1082, ÇT-S 101,122. XIX.Ç-9; 1082, BL: 1082, XVI.Ç-S-6: 1082-1083, HŞ: 1074, ÇKD-S12:1071. GGÇ-S-327: 1075. ÇGR-S-28:1074 . ÇTKT-237: 1083-1106)

NOT: 1071-1075 tarihleri genel kabullerin dışında kalmaktadır. 1082-1085 tarih aralığı daha çok kabul görmektedir. Kaynaklardan elde edilen bilgilere göre: Çankırı bölgesinin fethi ile kalenin fethi farklı tarihleri içermektedir. Çankırı bölgesine 1071'de gelinmiş ve fethi başlanmış olabilir, ancak kale, sağlam korunan kalelerden olup, birkaç kez kuşatma veya el değiştirme sonrası kesin olarak fethedilebilmiştir. 1082'de Çankırı bölgesinin, daha sonrada kalenin fethi ve kesin hâkimiyetinde 1084-1085 olduğu yaklaşımı daha mantıklı gelmektedir

Kale-Mescit

Emir Karatekin: 1106'ya kadar Çankırı Emirliği yapmış (ÇTCE s 28) , Çankırı'yı beyliğin yönetim merkezi yapmış ve kendi adıyla anılan beyliğin yönetimini elinde tutmuştur. (çii s 105) Kaynaklarda Karatekin Gazi için değişik ölüm tarihleri verilmekte ise de 1106 tarihi genelde sıkça vurgulanmaktadır. Nitekim Karatekin türbe bahçesinde ki levhada vefat tarihi 1091-1097 olarak kaydedilmiştir. Türbenin batı yönündeki dış duvarda yazılı olan 1106 tarihi arasında çelişki vardır. Yukarda ki bilgilerden hareketle, kaynakların bazılarında kalenin fethi ve Emir Karatekin'in vefat tarihlerinin kesin olarak tarihlenemediği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında kalenin fethi ve Emir Karatekin'in vefat tarihlerine itiyatlı yaklaşılmaması gerektiği görüşündeyiz. (YN)

ÇANKIRI KALESİNİN TARİHÇESİ

Kalenin yapılışı İ.Ö. yıllara kadar uzanırsa da yörenin tarihine ilişkin çıkarılan bazı eserler ve

yazıtlara göre: İÖ 1200 yıllarında kavimler göçünün etkisiyle Hitit Devletinin yıkılmasından sonra yöreye Paflagonya Devleti egemen olmuştur. Kale: İ.Ö. 104 tarihinde Bitinya Kralları ile Pontus Kralı VI.ncı Mitridates arasındaki mücadelelerde İ.Ö. 104 senesinde Mitridates tarafından yapılmıştır (?) İ.Ö. 64'de Romalılarca fethedilerek Galatyalılara bırakılmıştır. Roma İmparatoru Sezar'ın öldürülmesinden sonra Deitoros. Trokmu ve Tolistobok Galatlarından oluşan bileşik bir Galatya kurdu ve Gangra'yı (Çankırı) başkent yaptı.

Çankırı Kalesi

Bizans yönetimi sırasında bölgede Piloimenes Teması adıyla yerel bir yönetim birimi oluşturuldu. 700 lü yıllarda Emeviler üç kez kaleyi zapt etmek isteseler de alamadılar. Kale 1082 yılına kadar Bizanslıların elinde kaldı. Danişment name bu fetihlerin Danişmentliler adına yapıldığını söylerse de, Bizans kaynaklarıyla, başka kaynaklar Emir Karatekin'i Süleyman Şaha bağlı bir komutan olarak gösterir . Nitekim Büyük Selçuklu Sultanı Melih Şah başta olmak üzere Anadolu'da kendine karşı bağımsız bir güç oluşturan bu beylere karşı 1087 de Porsuk Bey,1091'de Emir Bozan komutasında ordular gönderdi. Bu anlamda o da Melikşah'ın gazabına uğramış olabilir (Şölen 3-s219) Emir Karatekin'de bu ordularla çarpıştı ve savunmasını güçlendirmek için Sinop yöresine çekildi ve sonradan Gangra'ya (Çankırı) geldi. Burada vefat etti. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmeyen Emir Karatekin'in, bilinen bir gerçek varsa kalenin I. Haçlı Seferlerine kadar Türklerin elinde kaldığıdır. Bu varsayımına dayanarak Emir Karatekin'in 1091 ile 1097

tarihleri arasında vefat ettiği tahmin edilmektedir. Kale duvarları hiç tamir görmediğinden çeşitli istilaların darbelerine, deprem etkisine dayanamayarak tamamen yıkılmıştır. Yalnız kalenin doğusunda bulunan Bey kapısının bir kısım duvarları kalenin varlığını göstermektedir. Türbeyi XIV. ncü yüzyılda Alaaddin Keykubat lalası Atabey Cemalettin Ferruh Gangra'ya (Çankırı) vali atandığında yaptırmıştır. Daha sonra çeşitli felaketlere uğrayan türbe değişik kişiler tarafından onarılmıştır. (YN)Taraftmdan metin üzerinde yazım düzeltmesi ve kısaltma yapılmıştır) -*Levha

KALE GEZMESİ: ilkbaharda, erguvan çiçeklerinin açtığı ilk Cuma günü kadınlar ve erkekler en yeni giysilerini giyerler ve Emir Karatekin Türbesini ziyaret ederdi. (KU:6) Yâran ekibi de Kale ziyaretinde bulunurdu. Eskilerin büyük kumandanlara evliya ve şeyh vasfı vermelerinden dolayı kale gezmesinin "Yarı Hac sevabı" kazandırdığına inanılırdı.

Kalede sur kalıntısı

Gezi sonbahar aylarında da tekrarlanır, sabahın erken saatinde genç, ihtiyar, erkek ve kadınlar kuşluk vakti açılan türbede ilahiler söyler, dualar okurdu. Sonra akşama kadar eğlenilir, yenilir, içilir, piknik yapılır ve akşam eve dönülür(dü). Emir Karatekin Gazi: Destansı kumandandır, halk tarafından evliya ve şeyh olarak kabul edilir, manevi değeri vardır. Çankırı'da önde gelen kutsal mekanlardan, ziyaret edilen önemli yerlerden biridir. Türbe yakınında ibadet edecekler için mescit vardır. Dini inançlar doğrutusunda türbeye gelen-

ler dilek, şifa, mutluluk konularında yakarıda bulunurlar. Kale gezmesi, hem dini bir görev, hem baharı kutlama ve hem de sosyal birlikteliği canlı tutmak için yapılan bir gezidir.

DANIŞMEND-NÂME'DE KARATEKİN GAZİ, MERYEM HATUN VE ÇANKIRI

Danişmendliler'den Arthui'nin eşi Efrumiye bir savaş sırasında esir düşmüş ve Çankırı Kalesi'ne hapsedilmiştir.

-Erguvanlar açtığında Kale Gezmesi Yapılır.

Arthui, Efrumiye'yi kurtarmak için Mankuriyye'ye (Çankırı ?) gitmektedir. Yolda Hz. Peygamber tarafından Arthui'ye yardım etmek için görevlendirilmiş Karatekin isimli biriyle karşılaşır. Bu şahsın babası çok önceleri Çankırı yöresine gelip yerleşmiş bir Müslüman'dır. Arthui ve Karatekin, Çankırı yakınlarındaki Tamasun köyünde buluşurlar, birlikte yola düşüp akşama yakın Çankırı'ya ulaşırlar, Şehir halkı, Danişmendlilerin Çankırı Kalesi'ni fethetmek için hazırlık yaptığını duyup kaleye çekilmiştir. Arthui ve Karatekin şehirde biraz dolaşırlar, bir kadın ve iki erkeğe rastlarlar. Erkekleri öldürürler. Kadın ise Hz. Peygamber tarafından Arthui ve Karatekin'e yardımla görevlendirilmiş Meryem Hatun'dur. Meryem Hatun onları yanına alıp hile ile kaleye sokar ve gece yarısı Efrumiye'ye ulaştırır. Çankırı kalesinde bulunan Efrumiye'yi ve diğer esir Müslümanları kurtarırlar. Kalenin deposundan silahları alırlar. Kaleyi ateşe verirler,

bir yandan da savaşmaya başlarlar. Kale beyi Emiran/Amiran başta olmak üzere çok kâfir öldürürler. Kaledeki kâfirlerin bir kısmı yangını söndürmeye uğraştıkları için gazilerin işi daha da kolaylaşır.

Sonunda kâfirler teslim olur, yangında söner. Çankırı fethedildikten ve şehir sakinleştikten sonra Arthui, Karatekin ve Meryem Hatun' u evlendirir. Karatekin'i kale beyi olarak Çankırı Kalesi'nde bırakır. Emiran/Amiran'ın sarayını da mescit haline getirirler. Kalede imam, hatip, kâtip ve kadı görevlendirir. Arthui ve Efrumiye, yanlarına yüz kişi ve ganimet malların bir kısmını alıp Niksar'a gitmek üzere yola çıkar. (ÇKD: 12) Emir Karatekin Gazi'nin halk tarafından evliya, şeyh, derviş, kumandan olarak kabullenilmesi yukarıda ki anlatıda gizlidir. İnançlar dışında Emir Karatekin Gazi'nin sadece bir komutan olduğu unutulmamalıdır.

(Yn)

İnanç ve uygulamalar: Eskiden çocuğu olmayan kadınların Emir Karatekin'in Türbesi'nde yaptıkları uygulamayı Hacışeyhoğlu Hasan Üçok şu şekilde anlatmaktadır: "Kadın, kaleye götürülerek Danişmend umerasından kalede metfun Karatekin'in merkadindeki kayış kemeri boğazına takılarak yedi defa merkat dolaştırıldıktan sonra kadın makberin başucuna bağlanırdı. Kadın, bir çeyrek saat kadar ayakta başını merkata dayayarak mütevekkilâne durur 'Eğer çocuğum olursa bir kurban keserim' diye nezirde bulunur, çocuk olur ise kurban behemehâl kesilirdi." (Üçok 2002: 168) Günümüzde de her ne kadar açık olmasa da çocuğu olmayan kadınlar, bir çocuk dilemek için türbeye gelirler ve çeşitli sureleri okuyarak dilekte bulunurlar. Dilek tutanlar ıslattıkları küçük taşları türbe duvarına yapıştırmayı denerler. Taş duvara yapışırsa dileklerinin olacağına inanırlar.

ÇANKIRI KENT MERKEZİNDE BULUNAN TÜRBELER

Kaleden Çankırı-Büyük Cami

Cemalettin Ferruh. Çare Baba, Emir Karatekin, Hatun Şeyh türbeleri, Sarı (Yanık) Baba, Şeyh, Bahaeddin (?), Şeyh Mehdi (Billur Bey), Toprak Baba, Yeşil Türbe, Üç Kızlar, Şih Kasım (Mimar Sinan mah) Cingen Tekkesi ve diğerleri...

BİLLUR BEY (Şeyh Mehdi)

İl merkezinin kuzeybatısında Karataş mahallesi, Kayabaşı sokaktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olup, XII. Yüzyıldan kaldığı tahmin olunmakla birlikte, mevcut yapının yapım tarihi kesin olarak belli değildir. Yapının herhangi bir mimari ve sanatsal özelliği yoktur. Özel mülkiyete ait bahçe içerisinde olup, Billur Baba Tekkesi olarak bilinen yapı topluluğunun bir parçasıdır. Türbe ve mescit hariç topluluk yapıları günümüzde mevcut değildir.

Dernek tarafından türbenin bitişiğinde cami yaptırılmaktadır. Dikdörtgen şekilli olan türbenin su basmanı moloz taş ve üzeri ahşap arası kerpiç dolgudur. Dış duvarlar sıva üstü badanadır. Tavanı düz, üstü kiremit örtülü sundurma çatıdır. Giriş doğu yönünde bulunan ahşap kapıdandır. Sol duvarda dört, diğer duvarlarda birer pencere açıklığı bulunur. Türbe içindeki sanduka sayısı dördür. Billur Baba'nın, Çankırı'yı ilk fetheden, Çankırı kalesinin bir ve ikinci kuşatmasında komutan olarak görev yapmış olduğu ve türbenin bulunduğu yerde kendi adıyla anılan bir tekkenin var olduğu anlatılmaktadır. Asıl adı Şabanogulları'ndan Hamit oğlu Mehdi'dir. Halk arasında Billur Bey olarak bilinir. Vakfiye bilgilerine dayanılarak

ölüm tarihinin 1154 olduğu, doğum tarihi hakkında kesin bilgi yoktur.

Billur Bey Türbesi

Emir Karatekin ile birlikte kalenin birinci ve ikinci alınışında görev almış komutanlardan olduğu belirtilmektedir. Vakfiye bilgilerinden türbenin Şeyh Mehdi'nin ölümünden sonra 1272 de yapıldığı veya onarım gördüğü anlaşılmakla birlikte, XII. Yüzyılda Türkmen türbe mimarisi tarzında inşa edildiği söylenmekte olup, günümüzde Türkmen mimarisi özelliğini taşıyan, çağrıştıran bir durum yoktur. Billur Bey'in Cemaleddin Ferruh'un kardeşi olduğuna dair rivayet olmakla birlikte gerek Cemaleddin Ferruh ve gerekse Billur Bey'in yaşamış olduğu dönemlerde çelişki vardır. (YN)

İnanış ve uygulamalar: Billur Bey ve Şeyh Mehdi aynı kişiler mi, yoksa farklı kişiler mi olduğu konusunda açık bilgi edinilemedi. Billur Baba hakkında geçmişten günümüze gelen ve anlatılan rivayetler vardır. Bir anlatıya göre: Çankırı'nın fethi sırasında yerli Hıristiyanları katliamdan koruduğu, kan dökülmesini istemediği, askerlerin yaralı olan esirleri öldürecekleri sırada "Gavurcukları öldürmeyin" diyerek öldürülmelerine mani olduğu ve bu nedenle de Hıristiyan halk tarafından da sevildiği ve türbesinin ziyaret edildiği anlatılır. (KU:7) Başka bir anlatıda da (M.Durlanık) Şeyh Mehdi vasiyeti üzerine Çankırı'da bulunan Hıristiyan cemaatinin sayıp, sevdiği İbadiyos adlı saygın kişinin mezarının bulunduğu yere gömülmeyi vasiyet etmiş. Burada bulunan bir kayanın ve Hıristiyan Azizin mezarının her

yıl Hazreti İsa'nın göğe çıkma yıldönümünden bir hafta önce Rum cemaati tarafından ziyaret edilmesi ve Şeyh Mehdi'nin türbesinin bulunması gerek Hıristiyanlar ve gerekse Müslümanlar tarafından ziyaret edilmesi burayı kutsallaştırmıştır. Şeyh Mehdi'nin esirleri korumuş olması ve kan dökülmesini önlemesi bakımından Hıristiyanların sempati ve saygınlığını da kazanmış olması buna etkindir. (YN)

Başka bir anlatıda da: Savaş sırasında öldürülen annenin kucağında bulunan çocuk yaşamaktadır. Çankırı'da bulunan Çingene inancıya göre Çingeneler bu çocuktan çoğalmıştır. Bu bağlamda türbe Çingeneler tarafından da kutsal sayılmakta ve ziyaret edilmektedir. Türbe-Cami dernek başkanı Şeyh Mehdi'ye ait giysileri Çankırı Araştırmaları Merkezine verdiklerini belirtmiştir. Yün kaftan ve başlıktan oluşan giysiler 10.5 kg ağırlığında 150-160 cm boyunda ve kepenek benzeri başlığın 70-80 cm. genişliğinde olduğu ifade olunmuştur.

Billur Bey Türbesi

İnanış ve uygulamalar: Eskiden Çankırı'da çocuğu olmayan kadınlar, türbeyi ziyaret ederek Billur Bey'e ait olduğuna inanılan hırkayı giyip çocuklarının olması için dua ederlermiş. (Üçok 2002: 68) Dilek ve adak türbesidir. Çocuk dileyen bayanlar, kısmet arayan kızlar, iş ve tahsil hayatında başarılı olmak isteyenler, ekonomik sıkıntısı olanlar tarafından türbe ziyaret edilmekte, dilek tutulmakta, adak adanmaktadır. Yedi gün üst üste gidildiğinde tutulan dileğin gerçekleşeceğine inanılır.

SARI (YANIK) BABA

Sarı Baba olarak bilinen Saruhan Emir Karatekin ile birlikte Çankırı'yı fetheden komutanlardan biri olarak bilinir.

Sarı Baba Türbesi

Kabri, Sarı Baba Mezarlığının batı kapısında Yapraklı yolu ile Kırklar caddesinin kesiştiği noktadadır. Zaviyesi vardır. Derviş, gazi veya ahi olabileceği üzerinde durulmaktadır. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında kesin bilgi yoktur. (ÇKU:7) Boyu 2.5 m. olan kabrin etrafı bir metre yüksekliğinde koruma duvarı ile çevrilidir. Baş ve ayak uçlarında Roma dönemi sütunu bulunur. Baş ucu şahidesinde: Selçuklu komutanı Karatekin Bey emrinde Çankırı kalesini fethetmek ve şehit olmak için gelen 40 veliden biridir. Şehit arkadaşları Kırklar mevkinde yatmaktadır. Miladi XI-XII yüzyılda yaşamış olan Sarı baba'nın doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.

ÇARE BABA

Çare Baba'nın kim olduğu, doğum ve vefat tarihleri hakkında bilgi yoktur. Çankırı kent merkezinde, Yenimahalle semtinde Hacı Demir sokağında bulunan İmraniye camisinin karşısında ve yakınındadır. Mermerden yapılmış olan kabirlerden Çare Baba'nın kabri büyük ve yanında iki küçük kabir daha vardır.

Çare Baba Türbesi

İnanış ve uygulamalar: Çare Baba'nın Amme Suresi'ni çok sevdiği anlatılmaktadır. Dileği olanlar türbeye gelmeden önce 39 defa Amma Suresi'ni okur ve kırkıncısını türbede okur. Böylece dileğin olacağına inanılır.

ŞEYH HACI BHAEDDİN

Şeyh Hacı Bahaeddin'in Kabri: Çankırı İl Merkezinde Karataş mahallesi, Kuşhane'de olduğu belirtilmektedir (?). Sofi Ahi Türkmen beyi olup XIV. Yüzyılda yaşamıştır. 1328 tarihli vakfiyesinden anlaşıldığı üzere: Ahi Derviş olup, Ahi Evran'ın hocası ve kayınpederi Evhaidin Kırmani'nin soyundandır. Kendisi debbağ olup, keçecilik ve çömlekçilik yapmıştır. Çarşıda dükkânlar yaptırdığı, şehirde bağ, bahçe, tarlalarının olduğu ayrıca Eldivan ilçesinde 6 köyü ve Çiftlik köyünün Kozdiken bağlarını vakfettiği kayıtlarda vardır. Cami, mescit, tekke, zaviye, imaret, çeşme, suyolu yaptırmışsa da eserleri günümüze ulaşmamıştır. 1281 tarihini taşıyan bir vakfiyede ise Çankırı kalesi içerisinde bulunan büyük bir cami, bir mescit, bir imaret ve bir kuş evinin vakfedildiğine dair bilgi bulunmaktadır. (ÇAD-2: 160) Şeyh Hacı Bahaeddin'in Ahi Derviş ve reisi olması nedeniyle Çankırı Yaren Geleneği içinde önemli bir yeri vardır. Yarenlerinde piri sayılır. Şeyh H. Bahaeddin Vakfiyesi: 21 Eylül 1281 tarihini taşıyan bu vakfiyeden Şeyh Bahaeddin'in adının El-Hac Bahaeddin ve babasının adının Ebu Bekir Aytakin olduğunu öğreniyoruz.

TOPRAK BABA

Karataş mahallesinde türbesi bulunan, Toprak Baba'nın kim olduğu, doğum ve vefat tarihleri hakkında bilgi yoktur. Anlatılanlara göre Çankırı Fatihî Emir Karatekin'in damadıdır. Çankırı'nın fethi sırasında kumandanlık yapmıştır. 4.29x2.21 boyutunda ve 1.99 m yüksekliğinde olan türbe üç bölümden oluşan basit bir yapıdır.

İnanış ve rivayetlere göre: Tekke ve zaviyelerin kapatıldığı yıllarda, belediye türbenin olduğu yerde yol geçirme çalışmasına başlamış, yol yapımı sırasında işçilerin başına türlü kazalar gelince yol yapımı durdurulmuş. Başka bir anlatıda da türbe yıkılmış ve bir hayırsever tarafından onarılmış. İşin sonuna doğru gelindiğinde hayır sahibi maddi sıkıntıya girmiş.

Toprak Baba Türbesi

Toprak Baba Türbesi

Bütün parasını harcamış inşaat malzemesi alamayacak duruma düşmüş. Türbeyi yapan usta alçıya ihtiyacı olduğunu söylemiş. Bunun üzerine ne yapacağını şaşırان hayırsever türbenin başına giderek "Ya mübarek alçıyı da mı bula-

mıyorsun, ben bu kadar yapabildim" diyerek serzenişte bulunmuş ve türbeden ayrılmış. Yolda alçı taşıyan bir araba ile karşılaşmış. Arabacı " Sana alçı gönderdiler, gel yardım ette beraber indirelim" demiş. Hayırsever merakla alçıyı kimin gönderdiğini sormuş. Arabacının verdiği isimi bütün aramaları rağmen bulamamış.

İnanç ve uygulamalar: Kadınlar tarafından rağbet edilen dilek türbesidir. Türbenin müdavimleri genelde kadınlardır. Dilek diler, dua eder ve namaz kılarak manevi hazza ulaşırlar.

TAŞ MESCİT TÜRBESİ

Taş Mescit Gezmesi: İlbaharda yapılan kale gezmesi sonrası ilk cumartesi ve takiben üç cumartesi devam ederdi. Kadınların fazlaca rağbet ettiği gezi bir defile yerini andırır, sık sık elbise değiştirilir, gösteriş yapılırdı. Evli kadınlar en güzel elbiselerini en son giyer ve eşlerine güzel görünmeye çalışırdı.(ÖZ-82)

İnanış ve uygulamalar: Hasta çocuklar, Anneleri tarafından Cuma günleri selâ verilirken Taş Mescit'e getirilir Cemaleddin Ferruh'un türbesini ziyaret edilirdi. Hasta çocuk seccade veya benzeri bez içine konur ve kibleye doğru sallanır, çocukların iyileşmesi için dua edilir. Dilek ve dua için gelenler türbeyi ziyaret eder, namaz kılar. Türbede gündüz saatleri sürekli olarak türbedar bulunmaktadır. (Taş Mescit Türbesi için Camiler bölümüne bakınız.)

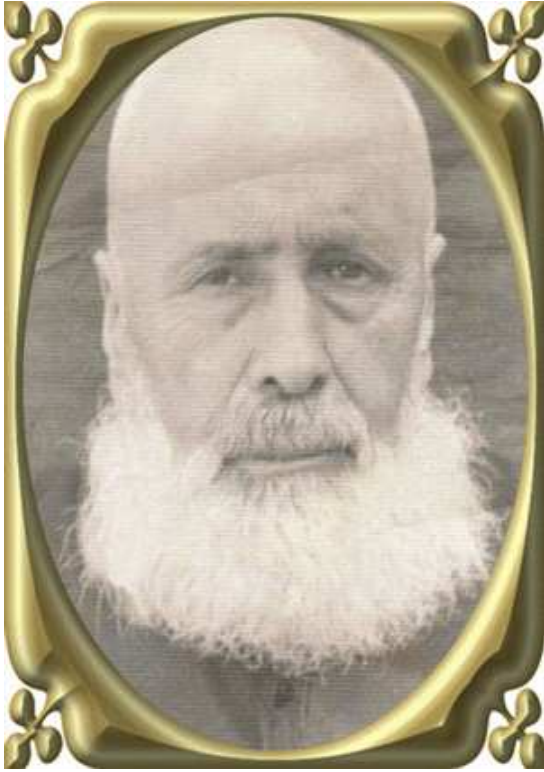

Taş Mescit Türbesi

ASTARLIZADE ŞEYH MEHMET HİLMİ EFENDİ

(1876- 17 Şubat 1962) Çankırı'da yetişmiş

mürşid-i kamillerden biridir. Nakşibendiyye Tarikatı'nın Halidiyye kolu şeyhlerinden olup, Büyük cami etrafındaki medreselerle Mecbur Efendi Medresesi'ne devam etmiştir. Ayrıca kendisi bir hattat olup güzel yazı yazardı. Nakşi Şeyhi Seydişehirli Hacı Abdullah Efendi'den el almış, Seyyid Muhammed bin Ali Dergahı'na teslim olmuştur. Dergahı üç kattan oluşup, en alt katta post vardır. Bu postta devamlı iki diz üzerinde otururdu. Orta katta mescit ve odalar, üst katta ise erzak deposu bulunurdu. Üç katlı olan bu bina bir bahçe içerisinde olup Büyük Cami'nin doğu kapısı tarafındadır. Dergahın gelirleri; Paşa Köyü'ndeki tarla ve ağaçlardan, Çankırı'daki bir manifaturacı dükkanından ve kiraya verilen bir evden ibaretti. Hiçbir zaman tarikat propagandası yapmamışlar ve hiç kimsenin ayağına gitmemişlerdir.

Astarlızade Şeyh Mehmet Hilmi Efendi

Kerametleri: Şifa arayan bir çok kimse dergahına gelirdi. Samimi bir kalple gelenlerin çok defa iyileştiği canlı şahitlerle sabittir. "İnsan-ı Kamil Tercümesi", "Mevlüt", "Münacaat", "Her Şeyin Özeti". Ayrıca çeşitli dua kitapla-

rının arasında ve sayfa kenarlarında yazılmış şerhler (açıklamalar) da mevcuttur. (www.rahi-ask.com)

DİĞER TÜRBELER: ŞEYH SULTAN TÜRBELERİ

Bazı kayıtlarda adları bulunmakla beraber, haklarında bilgi olmayan hatun şeyhlere ait türbelerin varlığından bahsedilmektedir. Şeyh Şazi Sultan (Eski Halilağa mahallesinde), Şemseddin Sultan (Hafızade tekkesinde), Veli Dede Sultan (Çırcır'da), Şeyh Sultan (Kayabaşı'nda), Örseng Sultan (Dikici bahçesinde), Şehibeddin Sultan'ın (Hacettepe'de), yatmakta oldukları belirtilmektedir. (HMV:83) Diğer taraftan Alevi-Bektaşî kültürü mübarek şahsiyetleri ile halk edebiyatının Alevi-Bektaşî kökenli şairlerine yer verilmediği de bir gerçektir. Tespit edebildiğimiz Alevi-Bektaşî kültürü mübarek şahsiyetleri (Dedeleri) hakkında ki bilgileri ilgili bölümlerde bulacaksınız.

Üç Kızlar Türbesi, Cingen Tekkesi , Üçkızlar Türbesi bunlardan başka, Melami, Nakşi, Gümüşhanevi, Bayrami, tarikatları başta olmak üzere, son dönem tarikat önderlerinin türbeleri bulunmaktadır.

Veli Dede Türbesi

YEŞİL TÜRBE

Çankırı merkez, Mimar Sinan mahallesindedir. Üç kabir vardır, kim olduklarına dair bilgi yoktur.

İnanış ve uygulamalar: Türbenin içinde bulunan "Karataş" ın ağrıyan, sızlayan yerlere sürüldüğünde hastanın iyi olacağına, ağrı ve sızının geçeceğine inanılır. Şifa türbesidir.

MEZARLIKLAR

Sarıbaba - Müslüman, Kayabaşı - Gayrimüslim mezarlığı (İdi)

AKKIZ SULTAN- AKKIZ ÇALISI MEZARLIĞI

Çankırı merkezde, İncili Çeşme Mahallesi, Akkız Çalısı sokaktadır.

Akkız Çalısı

Girişi Akkız Çalısı Sokağı tarafındandır. İçinde beş adet 30 cm yükseklikte duvarla çevrilidir. Mezarların birinde H.1290 (M.1873) tarihi okunmaktadır. İnanış ve uygulamalar: Halk arasında Akkız Sultan'ın keramet sahibi olduğuna inanılmaktadır. Akkız hakkında başka bilgi yoktur.

Akkız Çalısı Türbesi

İnanış ve uygulamalar: Ellerinde veya vücudunun herhangi bir yerinde siğili olanlar abdestli olarak türbeye girerler. Orada bulunan çalılardan küçük bir dalı hafifçe kırdıktan sonra siğilin geçmesi için üç İhlâs, bir Fatih okur ve çıkarlar. Dal kuruyup düşünce siğilinde yok olacağına inanılır.

HACI MUSTAFA KABRİ

Çankırı merkezde, Karataş mahallesi, Çeşme Sokakta bulunan mezarlık 1333 H.(1914) tarihini taşımaktadır. Doğu ve batı yönünde sivri tepeli baş ve ayakucu şahideleri bulunur. Şahidenin birinde altı sıralı Osmanlıca yazı şeridi yer alır.

TAHTA KÖPRÜ MEZARLIĞI

Son Osmanlı dönemine ait olan mezarlık, Çankırı merkezde. Mimar Sinan Mah. Büyük Cami Sokağı'nın doğu kenarındadır. Güney cephesi evle bitişik diğer cepheler 1,5 metre yüksekliğinde duvar ile çevrilidir. İçerisinde dört adet mezar bulunmaktadır. Mezarların birinde H.1244 (M.1829) tarihi okunmaktadır. Girişi kuzeyde bulunan demir kapıdandır.

Tahta Köprü Mezarlığı

İMARET MEZARLIĞI

Çankırı merkezde, Kayabaşı Caddesi ile Hammam Sokağın kesiştiği noktadadır. Üç adet kabir bulunmaktadır. Yatanlar hakkında bilgi yoktur.

İmaret Mezarlığı

SARIBABA MEZARLIĞI

İncili Çeşme Mahallesinde Yapraklı karayolunun kuzeyi ile Kırklar Caddesi'nin kuzeydoğusundadır. Oldukça geniş bir alanı kaplar. Osmanlılardan bu tarafa günümüzde de kullanılmaktadır.

Sarı Baba Mezarlığı

Mezarlığa adını veren Sarı Baba'nın mezarı, Çankırı- Yapraklı karayolu ile Kırklar Caddesinin kesişim yerinin güneybatısında bir parkın içinde yer almaktadır. Mezarın etrafı bir metre yüksekliğinde koruma duvarı ile çevrilidir. Duvarın batı kesimi üçgen alınlıklıdır. Girişi güneyde bulunan mezarın boyu 2.5 metre uzunluğunda olup, baş ve ayak ucu şahidelerinde Roma Dönemi sütun vardır.

ŞEHİTLİK: GARNİZON ŞEHİTLİĞİ

Çankırı il merkezinde, Kastamonu yolu üzerinde, Kirkevler mahallesindedir. Etrafı taş du-

varla çevrilmiş iki bölüm ve bin metrekarelik bir alanı kaplar. Birinci bölümde Kore ve Kıbrıs şehitleri anısına üç basamakla çıkılan zemin ve kare şeklindeki kaide üzerinde, geometrik formlu üç betonarme blok yer alır. Bloklardan, Kore şehitlerine ait olanın üzerindeki mermer levhada: Çankırı Merkezden dokuz, Eldivan'dan üç, Yapraklı'dan bir, Ilgaz'dan iki, Şabanözü'nden beş, Orta'dan bir şehidin isimleri, rütbeleri ve doğum tarihleri yazılıdır.

Garnizon Şehitliği

Şehitliğin doğu yönündeki bölümde teröre kurban gitmiş askerlerimizin kabirleri bulunmaktadır.

KUTSAL SAYILAN DİĞER OBJELER KUCAKLAMA TAŞI

İl merkezinde Atatürk Caddesi ile Yapraklı yolu kavşağındadır.

İnanış ve uygulamalar: Niyet edilip taş kucaklandığında parmaklar birbirine değerse niyetin olacağına inanılır.

Kucaklama Taşı

TEK ÇAM

Çankırı merkezde Yenimahalle’de cadde ortasında kurumuş ve etrafı muhafaza altına alınmış çam bulunur.

İnanış ve uygulamalar: Çamın kesilmesi durumunda uğursuzluk geleceğine ve geceleri ışık saçtığına inanılır. Yol çalışmaları sırasında çama yaklaşıldığında makinelerin arızalandığı ve çamın öylece bırakıldığı anlatılmaktadır.

Tek Çam

MERKEZE İLÇE TÜRBELERİ

Ağzıbüyük- Sayılmaz Türbesi. Aşağıpelitözü Mahmut Şah Dede, Ocak Evi, Aşağıyanlar –Karaman Dede Türbesi. Bayındır-Bekyatan Türbesi. Dedeköy-Mahmut Şah Dede, Ocak Evi. Dereçatı-Handırı-Hatçe Sultan (Hacı Muradı Veli’nin annesi), Germece-Karatepe Türbesi, Erenler ve Sarı Osman Türbeleri. İnanç-Tekke Yatırı. Konak, Ünür-Sayılmaz Ziyareti ve diğerleri. Hemen hemen her köyde bir veya birden fazla türbe bulunmaktadır.

Bu türbelerin bir kısmı kendi haline bırakılmış, bir kısmı da bakımlı durumdadır.

KONAK (Karaşih)- ŞEYH KARAMUSTAFA TÜRBESİ

Konak, Çankırı-Ankara karayolu üzerinde kentte 28 km. uzaklıktadır. Türbe yığma taş olup, kubbeli bir mescidi vardır. Şeyh Karamustafa ululardan kabul edildiği için ziyaret edilmektedir. İstanbul’un Fethinden sonra Anadolu’ya yayılan din âlimlerindedir. Dinin Anadolu’da yayılmasında çok emeği geçmiştir. “Ahmet Yesevi Talebelerindedir” (Ahmet Yesevinin din anlayışını benimsemiş Fatih dönemi Horasan Erlerindedir.(Y.K.)

Karaşeyh, burada zaviye kurmuş, halkı aydınlatmıştır. Köy arazisi içinde ve köy dışında başka yerlerde vakfiyeleri vardır. 1447 tarihli vakfiyeden, Beyazıt Oğlu Şeyh Kara Mustafa’nın Türkistan’dan geldiği, tahsilini İstanbul’da yaptığı ve Konak köyüne gelerek zaviye kurduğu, halkı aydınlattığı anlaşılmaktadır.

Karaşeyh Türbesi

Köyde kurmuş olduğu tekkeye Karayazı-Hisar-cıkkayı köyleri arasındaki arazi ve başka yerlerdeki taşınmazları vakfetmiştir. Türbesi, köyün batısında bulunan höyüğün tepesindedir.

XVII. yüzyılda Evliya çelebi, Vardar Ali paşa ile Konak (Karaşeyh) köyüne gelmiştir. Köy hakkında " Bu köy Çankırı sancağındadır. Yüz haneli büyük bir köydür. Ziyaretgah Mustafa Şah adlı camisi vardır. Burası bir tekke olup gece ve gündüz, zengin, fakir demeden yemek verilmektedir. Her yıl tekke şeyhi kendi atlarından birini keser ve tekke civarındaki kartallara ziyafet çekerdi" demektedir. Köyün batısında bulunan höyüğün tepesindeki türbe 1990 öncesi üstü açık vaziyette ve bakımsızdı. O zaman köyü ziyaret ettiğimizde türbenin bakımsızlığı söz konusu olmuş ve muhtar " Türbenin üzerini kapatamıyoruz, kapandığı zaman yıkılıyor, mübarek üstünün kapanmasını istemiyor" demişti. Geçen zaman içinde türbenin üzeri kapatıldı, yol yapıldı, çevresi düzenlendi ve ne hikmetse türbenin çatısı yıkılmadı. Burada şunu anlatmak istiyorum: Halkımızda öyle batıl inançlar var ki bunları yıkmak, kökünden atıp sökmek imkânsız gözükmeyle beraber başarılacak işlerde değildir.

Karaşeyh Türbesi

Vakfiye tarihi 1447 olarak belirtilmiş ve Karaşeyh'in tahsilini İstanbul'da yaptığı vurgulanmıştır. İstanbul'un alınışı 1453'tür. Bu tarihten önce İstanbul'da tahsil yapmak mümkün görülmemektedir. Çünkü İstanbul Türklerin elinde değildir. Verilen bilgilerden şu sonuca gitmek mümkün olabilir. Karaşeyh'in Konak

köyüne yerleştiği ve 1447 tarihinde vakfiyesini yazdığı, 1453 sonrası İstanbul'a gittiği ve tahsilini tamamlayıp Konak köyüne döndüğü, orada vefat ettiği şeklinde bir açıklama bir nebze de olsa verilen bilgileri doğrulayabilmektedir. Sıkça belirttiğimiz gibi yazılı belgelerin olmaması, verilen bilgileri de tartışmalı hale getirmektedir. İlerde yapılacak araştırmalar ile daha sağlıklı bilgilere ulaşılabilecektir.

İnanç ve uygulamalar: Türbeye iyileşmek, hastalığına deva bulmak için gelenler kurban keser ve etini orada dağıtır. Ayrıca şifalı olduklarına inandıkları suyun sıtma, romatizma, siğil, nuzul (inme) iyi geldiğine inanılmaktadır. Siğil için dal kırılır ve okunur, dal kurduğunda da siğilin geçeceğine inanılır. Köyde hırsızlık, adam öldürme, uygunsuzluk olmaz. Dışarıdan gelerek hırsızlık yapanlar, çaldıkları eşyaları köy dışına çıkaramaz, bırakıp giderler. Karaşeyh'in köyü kazadan, beladan ve afetlerden koruduğuna inanılmaktadır.

HATÇE SULTAN TÜRBESİ (DEREÇATI - Ahlat)

Hatçe Sultan Türbesi

Dereçati, (Ahlat) : Çankırı'ya 22-24 km. uzaklıkta olan Hatçe Sultan Türbesi Dereçati arazisi içinde yer alan Dereçati veya Ahlat Dağı üzerinde, Dereçati köyünün en yüksek tepesindedir. Türbe, açık alanda etrafı demir parmaklıklarla çevrilerek koruma altına alınmıştır. Halk arasındaki inanışa göre türbede yatan Hatçe Sultan, Eldivan Seydi köyde yatan Hacı Murad-ı Veli'nin annesidir.

İnanç ve uygulamalar: Yağmur duası burada yapılmaktadır. Çeşitli sıkıntılardan kurtulmak ve dileklerde bulunmak için yöre halkı tarafından ziyaret edilen türbe dilek türbesidir. Define avcıları amaçlarına ulaşmak için türbenin bulunduğu yerde gerekli tahribatı yapmışlar, türbenin altını hazine bulmak amacıyla oymuşlardır. Oyuk yerler ziyarete gidenler tarafından görüldüğünde kapatılmaktadır.

Hatçe Sultan Türbesi

AŞAĞIYANLAR KARAMAN DEDE TÜRBESİ

Aşağıyanlar, Çankırı-Eldivan yolu üzerinde ve kente 9 km. uzaklıktadır. Türbede yata-
nın geçmişi ve kimliği hakkında bilgi yoktur. Karaman'dan gelerek buraya yerleştiğine inanılıyor. Her yıl 8-15 Mayıs tarihlerinde Yağmur duası burada yapılmaktadır.

Karaman Dede Türbesi

Basit durumda olan türbe aynı zamanda da bakımsızdır. Türbe yakında kurban kesme ve pişirme yerleri yapılmaktadır.

BAYINDIR-BEK YATAN TÜRBESİ

Bayındır, Çankırı'ya 23 km uzaklıktadır. Bayındır'ın güneybatısında, dere içinde bulunan eski yerleşim yeri olan 781 m. rakımlı İmircik'de dir. Türbeye inen yol çok kötü durumdadır.

İnanış ve uygulamalar: Adak kurbanı kesilir. Kesilen kurban orada pişirilerek yenir, yiyen olmazsa, et kurda kuşa bırakılır.

Bekyatan Türbesi

Bekyatan Türbesi

İnanış ve uygulamalar: Çocuğu olmayan kadınlara at yuları takılır ve " Bir at getirdim satmaya, ardına godak (çocuk) satmaya" diyerek türbe etrafında dolaştırılır.

AŞAĞIPELİTÖZÜ-NACAK DEDE-OCAK EVİ

Aşağıpelitözü, Çankırı-Ankara karayolu üzerinde 16 km. uzaklıktadır. Türbe mezarlıkta olup Nacak Dede'nin Merkeze bağlı Konak, Eldivan'a bağlı Seydiköy'de akrabalarının bulunduğu ifade olunuyor.

İnanış ve uygulamalar: Geçmişte var olan tek-

keden gelme nacak, oklava, bikleğec suda ıslanır, dua edilir. Yağmur Duası yapılır. Türbenin yel, akıl hastası ve romatizmaya iyi geldiğine inanılır. Ocak uygulaması: Ocağa mensup olana/olanlara ocak deniyor. Rahatsızlığı olanlar ocağa gelerek, ocak mensubu tarafından sıvama, sağma ile hastalığının geçtiğine inanılıyor. Özellikle felçli hastaların iyileştiği söyleniyor.

DEDEKÖY- MAHMUT ŞAH DEDE TÜRBESİ

Dedeköy, Çankırı kent merkezine 29 km. uzaklıkta Çankırı-Kızılırmak yolu üzerinde bulunan Dedeköy'dedir. Kimliği, doğum ve ölüm tarihleri hakkında bilgi bulunmuyor. Yağmur Duası burada yapılmaktadır.

GERMECE-DURALİ TÜRBESİ

Germece, Kente 25 km uzaklıktadır. Türbede yatan zat hakkında bilgi yoktur. Yağmur Duaları bu türbede yapılmaktadır.

İNANÇ- ŞİH İSMAİL TÜRBESİ

İnanç, Çankırı il merkezine 9 km. uzaklıkta, 794 m. Rakımlı Eski Dedeköy'ün yerleşim alanı içindedir. Türbe 8x8 m. boyutunda ve 2.80 m. yüksekliktedir.

Şih İsmail Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Dilek türbesidir. Çocuğu olmayan kadınlar tarafından ziyaret edilir. Yağmur duası burada yapılır. Şih İsmail hakkında bilgi yoktur.

Şih İsmail Türbesi

OVACIK TÜRBELERİ-MEHMET HOCA EFENDİ TÜRBESİ

Çankırı-Ovacık yolu üzerinde sağ taraftadır. Türbe üzerinde: Mehmet Hoca Efendi 1450-1530 Horasan Evliyalarından Nakşi tarikatından. Keşfeden Sadık Efendi Tarih 2010. Yazılıdır.

Mehmet Hoca Efendi Türbesi

Çankırı'da rüyada görülüp, türbesi yapılan ermişler! bulunmaktadır. Burada gerçekten bir ermiş yatmakta mıdır? Yoksa tarikat mensubu vatandaş kendi hayalinde böyle ermiş mi yaratmıştır ?. Gerçek türbemidir yoksa yalancı türbemidir. Gerçek türbe ise saygıyla karşılarız, yalancı ve halkın dini duygularını istismara yönelik ise bunun da vebali vardır. Halkımızın bu konuda dikkatli olması gerekiyor. Bu tip örnekler maalesef vardır. Ovacık'ta başka bir türbe daha vardır. Almanya'dan kesin dönüş yapan köylülerden biri mandıra yapıyor. Hayvanların gözü kör oluyor, çocuğu ölüyor ve köyü terk ediyor. Başka biride mandıraya sa-

man koymuş, samanı yiyen hayvanların gözü kör olmuş. Tosya'dan gelen biri mandıranın olduğu yerde Horasan Eren'i var demiş ve oraya türbe yaptırmış. Türbenin geceleri ışık saçtığı anlatılıyor. Yağmur Duası burada yapılıyor.

ATKARACALAR TÜRBELERİ **ŞEYH HAMZA PİR SULTAN TÜRBESİ** **(1420-1500)**

Hoşislamlar Türbesi

Atkaracalar ilçe merkezinin güneyinde, Atkaracalar-Orta ham karayolunun üzerinde ve üç km. uzağındadır. Dumanlı dağının kuzeye bakan yamacında, Elmaçukuru-Çankaya yaylaları arasındaki düzlükte bulunan arazide: Türbe, mescit ve müstemilatı bulunmaktadır. Bahçe içinde yatacak yer, mutfak, abdestlik, tuvalet, çeşme vardır. Hoşislamlar türbesi kubbeli, çok genlidir. Pencere şeklen oval ve nişlidir. Üstte ana kubbe etrafında yarım kubbe yer alır. Türbe girişi doğu yönünde olup cami ile bitişiktir. Sanduka ve iç duvarlar beyaz fayansla kaplı, üzeri yeşil örtülüdür. İçerde seccade, tespih ve yatmak için örtü bulunmaktadır.

Türbedeki bilgi levhalarında: Horasan Erenlerinden Seyyid Yahya Efendi'nin müridi olan Şeyh Hamza Pir Sultan'ın Horasan Eren'i olduğu, Karacalar Köyü, Hoşislamlar bölgesine gelerek yerleştiği, tahminen 1450-1460 yılları arasında çevrede dağınık halde bulunan Müslümanların ortak ve merkezi bir yerde toplanmalarını, Cuma namazını birlikte kılmalarını sağlamak amacıyla ilçe merkezinde bulunan Hamza Sultan Camisinin bulunduğu yere mes-

cit ve medrese yaptırarak Atkaracalar'da toplanma ve nüfus yoğunluğunu sağlamıştır. Şeyh Hamza Sultan'ın bir ismi de "makamı yüksek, en büyük zat" anlamına gelen "Gulbi Sultan-ı Pir" dir. Şekak-i Numaniye ve Sicil-i Osmaniye kayıtlarına göre Fatih Sultan Mehmet Han zamanında yaşayan Şeyh Seyyid Yahya'nın müritlerinden olduğu bilinmektedir.Şey Hamza: Kâdiri tarikatı mensubudur, müridi olan Habib-i Karamani'nin mezarı Yediler olarak bilinir ve ilçe merkezinde ki Caminin içinde bulunan ayrı bir bölmededir. Burada yatan zatların (Yedilerin) Habib-i Karamani'nin müritleri olduğu kabul edilmektedir. Evliya Çelebi ise Bayrami Tarikatına mensup olduğunu yazar. (*) Hamza Pir Sultan Hazretleri'nin Fatih Sultan Mehmet döneminde (1432-1481) yaşamış ve Atkaracalar'da halkı irşat etmiştir. Cami 1960'lı yıllara kadar ayakta idi, bu yıldan sonra yıkıldı ve yerine bugünkü cami yaptırıldı.

Kadiri tarikatı sancağını tarikatı devam ettirmesi için, Hamza Pir Sultan manevi kardeşi olan Ilgaz'ın Yerkuyu köyünde türbesi bulunan Şeyh Efendi'ye Kadiri tarikatının sancağını teslim etmiştir. Son olarak Şeyh Mehmet Nuri Efendi'nin 1925 senesine kadar tarikatı devam ettirmek için Atkaracalar'a geldiği bilinmektedir Şeyh Mehmet Nuri Efendi, kırk günlük halvet ve ibadet tertip ederek piri olan Şeyh Hamza Sultan'ın türbesinin yakınlarında, tarikat ehli kişileri topladığı ve ibadet ettiği rivayeten anlatılmaktadır. 40 günlük Halvet boyunca ibadet edilir, şeyh tarafından vakit namazları kıldırılırdı. Tuzsuz çorba içilir, sürenin bittiğinde helalleşerek ayrılırlardı. Müritler de zaman zaman Yerkuyu köyüne şeyhin ziyaretine giderdi. Kendisini bir din âlimi olarak yetiştiren Hamza Sultan bunu yeterli görmeyerek tıp, matematik gibi müspet ilimleri de tahsil etmiş ve bu konularda kendisini âlim seviyesinde yetiştirmiştir. Tahsil ettiği ilmi kendisine saklamayan ilmini ve bildiklerini başkalarına yaymayı amaçlayan Şeyh Hacı Hamza Sultan Atkaracalar'ın çarşı merkezinde bulunan ve kendi adıyla anılan caminin tam karşısında da bir medresenin yapılmasını temin etmiştir.

Atkaracalar-Hoşislamlar Türbesi

Hoşislamlar Türbesi

Caminin içinde Hamza Sultan Hazretlerinin talebeleri olarak bilinen Habib-i Karamani ve altı arkadaşının türbeleri vardır. Bu türbe civarda "YEDİLER" adıyla tanınmaktadır. Cami ile birlikte inşa ettiği medresenin 30 kişilik yatakhane ve büyük bir dershanesi bulunmakta ve gündüz bu dershanede talebelerine müspet ilim dersleri veren Hacı Hamza Sultan geceleri de medresenin alt katında tarikat çalışmaları yapmaktaydı. Dışarıdan gelen talebelerin tüm ihtiyaçları Atkaracalarlı hayırseverler tarafından karşılanırdı.

Şeyh Hacı Hamza Sultan Hazretleri medresede bu çalışmaları yaparken bugünkü Hoşislamlar'da akıl hastalarına müzikli tedavi yöntemi uygulamış ve bunda da başarılı olmuştur. Tüm bu çalışmalarının yanı sıra Hamza Sultan ilmini kitap haline getirmeye çalışmış ve çok sayıda dini ve ilmi eserler yazmıştır. Şeyh Hacı Hamza Sultan Hazretlerinin yazdığı tüm ilmi ve dini kitaplar Atkaracalar'daki medresesinde ve İstanbul Darülaceze Kütüphanesinde saklanmakta iken Darülaceze kütüphanesinde 1927'de çıkan yangınlarda tamamen yanmıştır. Bir örneği daha bulunmayan bu eserlerden bugün maalesef yararlına bilme imkânı yoktur. Hacı Hamza Sultan'a ait tarikat sancağı yöremizde Ilgaz Yerkuyu Şeyhi olarak tanınan zata devredilmiş ve onun müritlerince 1927 yılına kadar muhafaza edilmiştir. Hamza Sultan Hazretlerinin Atkaracalar Dumanlı Dağları eteklerinde Hoşislamlar mevkiinde bulunan türbesi her gün yüzlerce kişi tarafından ziyaret edilmekte ve her yıl Haziran ayının son

haftasında adına Geleneksel Hoşislamlar Şöleni düzenlenmektedir. Levha (1)

HOŞISLAMLAR TÜRBESİ DİYE MARUF OLAN ŞEYH HACI HAMZA SULTAN-PIR HZ.NİN TARİHÇESİ

Atkaracalar-Hacı Hamza Pir Sultan Hoşislamlar Türbesi

Hoşislamlar Türbesi

Fatih Sultan Mehmet Han asrında yaşamıştır. İstanbul Dolmabahçe sarayı karşısında ziyaretgâhı olan Şeyh Seyyid Yahya Efendinin halifesidir. Kadiri Tarikatına bağlıdır. Bu tarihi bilgi: Sicilli Osmanî kitabının cilt 1 sahife 222 de kayıtlıdır. Ayrıca Evliya Çelebi seyahatnamesi cilt 2 sahife 177 dede kayıtlıdır. Evliya Çelebi buraya gelmiş ziyaretgâh diye methüsenâ etmiştir.

NOT: Hamza Sultan Camii içerisinde metfun bulunan Habibi Karamani Hz ve tarikat arkadaşlarının türbeleri ziyarete açıktır. Mevla şefaattenme nail etsin. (Levha 2) Habibi Karamani konusundaki bilgi yanlıştır.

HABİB-İ KARAMÂNÎ TÜRBESİ

Amasya'da Mehmet Paşa Camii'nin doğu tarafında bahçede özel bir bölümdedir. (Levha 3) (Erişim 24.12.2010 <http://amasya-abdulhalim.blogspot.com/2007/12/habib-karamani.html>)

HABİBİ KARAMANİ (*)

Habibi Karamani'nin Atkaracalar'da bulunduğu, Hacı Bayram Veli'nin halifesi olduğu, Fatih Sultan Mehmet döneminde Atkaracalar'da

görev yaptığı ve 1521’de Atkaracalar’da vefat ettiği yönünde bilgiler varsa da sağlıklı değildir. Hem Bayrami ve Kadiri tarikatına mensubiyeti, türbesinin Atkaracalar’da olduğu, dikkatli değerlendirilmesi gerekir.

Habibi Karamani’nin Atkaracalar’da yaşadığı ve türbesinin Hamza Sultan Camisi içinde olduğu hakkında yukarıda ki paragrafta yazılanların yanlışlığı konusunda bilgiler ortaya çıkmıştır. Şimdiye kadar verilen bilgilerle uyuşmamaktadır. Edinilen son bilgilere göre: Karamani, İskilip’te Şeyh Yavsi Efendi’nin kızı ve Ebusuud Efendi’nin kız kardeşi Rukiye Hatun ile evlenir. Bu arada İskilip’te Cami, medrese, zaviye ve kütüphane gibi birçok vakıf kurmuştur.

Habib Karamani İskilip’ten ayrıldıktan sonra geldiği Amasya’da bir zaviye kurarak ibadet ve ilimle meşgul olur ve 1496 (H.902) senesinde Amasya’da vefat eder. Mehmet Paşa Camisinin batı tarafında Nezir Mehmet Paşa ile oğlunun kabirleri arasına defnedilir. Burada, İskilip’in o zamanlar Çankırı’ya bağlı olduğunu ve Şeyh Yavsi’nin Yapraklı’da yaşamakta olduğunu belirtmek isteriz. Habibi Karamani, İskilip’te Şeyh Yavsi Efendi’nin kızı ve Ebusuud Efendi’nin kız kardeşi Rukiye Hatun ile evlenir. Sözleri bizi başka tarihi gerçeklere de götürmektedir. (Yapraklı ilçesi bölümünde bu konuya tekrar değinilecektir.) 1521 de Niğde Ortaköy’de dünyaya geldiği ve yanlış ifade olarak 1521 de Atkaracalar’da vefat ettiğini belirten kaynaklarda tutarsızlık vardır. Hamza Pir Sultan’ın 1450-1460 yıllarında Atkaracalar’a gelip yerleştiği ve Habibi Karamani’nin müridi olduğu ifadesine açıklık getirecek olursak; 1450-1460 da Habibi Karamani’nin 31-41 yaşları arasında olması, 1496 da Amasya’da vefat etmesi geçmişte Hamza Pir Sultan’ın müridi olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. *

İnanış ve uygulamalar: Şeyh Hamza, burada müzikle akıl hastalarını tedavi eder, geceleri de medresede tarikat çalışmalarını gerçekleştirirdi. Şeyh Hamza Sultan’ın akıl hastalıklarını çeşitli özel yöntemlerle tedavi ettiğine inanılır. Sara hastaları, aklî dengesi bozuk hastalar şifa bulmaları için türbeye getirilir. Hastanın doğrudan veli ile ilişki kuracağı inancıyla, hasta türbede yatırılır, uyutulur, iyileşmesi için dua edilir. Dilek dilenir. Çocuk sahibi olmayan ka-

dınlar çocuk olması için dilekte bulunur, yakındaki ağaca çul çaput bağlar. Hastanın veliyle doğrudan ilişki kuracağı inancıyla türbede yatırılır. Bu uygulamaya satılmak adı verilir. Türbede deliler, tekbirlerle üç defa tespihten geçirilir. Çamur cöferi (türbe toprağı) parmakla, hastanın alınına, yanaklarına ve çenesine sürülür, kuru cöferden yutturulur. Gerekliğinde hastalar bir iki gece türbede yatırılır ve iyi olacağına inanılır. Hastanın türbede yatırılması uygulaması güncelliğini korumaktadır. Çankırı’da ruhsal hastalıkların tedavisi için gidilen önemli türbelerden biridir.

Hoşlamlar (Hoşislâmlar, Hoşnamlar, Hoşlambur, Hoşnanlar): Her yıl Hoşlamlar Şöleni tertip edilmekte, adak kurbanları kesilmekte, ibadet edilmekte ve Atkaracalar halkının tanışması, kaynaşması sağlanmaktadır. Adak kurbanını, adak sahibi yemez. İlginç bir yönde, eğlenceden hoşlandığına inanılan Hamza Pir Sultan’ın türbesi yakınında gençler def çalıp, kaşık oynayıp, türkü söyler eğlenirler. Şenliklerde eğlenceler, halk oyunları ve çeşitli spor dallarında yarışmalar tertip edilir.

YEDİLER TÜRBESİ

Yedi Uyurlar, İlçe merkezinde bulunan Hamza Sultan camisine bitişik bölmede yedi adet sanduka bulunmaktadır. İnanca göre bunlar Şeyh Hamza Sultan’ın müritleridir.

Yöre halkı Cuma günleri türbeyi ziyaret eder ve Cuma namazından çıkanlar türbede yatanlar için dua ederler. Dilek dilemek ve Dua etmek için Hoşlamlar’a gelenler Yediler türbesine de uğrayarak, Yedilerin ruhları için dua ederler.

Yediler Türbesi

ÇAMDİBİ DEDE TÜRBESİ

Atkaracalar ilçe merkezindedir. Horasan'ın Kayı Boyu Türklerinden Şeyh Muharrem Mahmut'a ait olduğu rivayeten anlatılmaktadır. Ilgaz Kayı köyünde ki camiyi yapan Şeyhlerden biri olduğu ve vasiyeti üzerine Ilgaz Kayı köyüne gömülmesini istemediği, Hamza Sultan Camisinde yatan Yedilerin şeyhin tabutunu alarak Çam dibine getirip defnettiklerine inanılmaktadır. Çevrede "Çamdibi Dede" olarak anılır. Tamamen betonla kaplanmış türbenin üst kısmı ters üçgen olarak betonla kaplıdır.

Çamdibi Dede Türbesi

Yeşil boyalı olup, şahide sinde " Çam dede Türbesi Horasan'ın Kayı Boyu Türklerinden Şeyh Muharrem Mahmut" yazılıdır.

İnanç ve uygulamalar: Geçmişte her yıl Ilgaz Kayı köyünden bir ineğin türbeye geldiği ve bağırmaya başlaması üzerine, gelen inek Çam Dede için kurban edilir ve eti halka dağıtılmış. İçki içilmesi, türbeye saygı gösterilmesi üzerine kurbanlık olarak gelen hayvanda gelmez olmuş.

ÇARDAKLI ŞEYH SİNANLAR TÜRBESİ

Çardaklı, ilçe merkezinin güneydoğusunda, Dumanlı dağının kuzey eteğinde Atkaracalar'ın 5, Çankırı'nın 64 km uzağında bulunmaktadır. Şeyh Sinanlar olarak bilinen türbede Şeyh Sinan (Şih Sinan Ümmi), Es Şeyh Kenfin ve Kemal efendilerin türbeleri vardır.

Türbe yakınında şimdi yıkılmış olan cami bulunmakta imiş. Bu durumda geçmişte şeyhe bağlı tarikat yapılarının olduğu söylenebilir. Yatanlar hakkında belde halkından edinilen bilgilere göre El Şeyh Sinan 850 (Hicri olması gerekir) , El Şeyh Kenfin 1282 tarihleri verilmektedir. Tarihlerin ne ile ilgili olduğu hakkında bilgi yoktur. Türbede yatanların Horasan Erenlerinden ve Ilgaz Kayı'da yatanlarla akraba oldukları kabul edilmektedir. Türbeyi ziyaretimiz sırasında inşaat halinde bulunmaktaydı. Hemen yanında yeni yapılan bir cami vardır. Türbenin etrafında yapılan kazılarda iskelet çıktığı ve mezarlık olduğu sakinlerce belirtilmiştir.

İnanç ve uygulamalar: Ilgaz'ın Kayı köyünde yatan zatlarla Çardaklı türbesinde yatanların akraba oldukları, geçmişte etraftaki yedi köyden gelenlerle Cuma namazı kılındığı anlatılmaktadır.1980 yılında türbe kapısını kapattıran subayın o gece uyuyamadığı ve ertesi günün kapiyi tekrar açtırdığı ifade olunmaktadır.

Şeyh Sinanlar Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Sara hastalığına iyi geldiğine inanılan türbeye gelenler, bir saat kadar türbede yatıp, dua ederse hastalığının iyileşeceğine inanılıyor. Türbe inşaat halinde olduğu için uygulamalarla ilgili objelere rastlanmadı. Yağmur Duası için yükseklerle çıktığı ve dua edildiği belirtilmiştir.

HÜYÜK TÜRBESİ

Hüyük, Çankırı'ya 74 km. Atkaracalar'a 6 km uzaklıktadır. İlçe merkezinin kuzeyinde 1182

m. rakımlı tepede yer alan Hüyük türbesinde yatan zat hakkında bilgi yoktur. Türbe, Köyün yakınında ve 1182 m. rakımlı bir tepe üzerindedir. Betondan yapılmış sanduka şekli verilmiş ve yeşile boyanmıştır.

Atkaracalar- Hüyük Türbesi

Hüyük Türbesi

Baş tarafında taş yazılmış 5.31.Y 1992 tarihi okunmaktadır

İnanç ve uygulamalar: Halk arasındaki inanca göre savaşlara katıldığına inanılıyor. Erenlerden olduğu kabul ediliyor. Yağmur Duası burada yapılıyor.

ASKER BALIKLAR

Ilıpınar, Atkaracalar ilçe merkezine 6 km. uzaklıktadır. İki bölümden oluşan sığ havuzda asker balıklar yaşar.

Asker Balıklar

İnanç ve uygulamalar: Bu balıkların savaşlara katıldığına, savaş sonrası tekrar havuza döndüklerine inanılır. Savaş zamanlarında balık sayısında azalma olduğu ifade olunuyor. Ba-

lıklar yenmez, ölen balıklar havuzdan alınıp toprağa gömülür. Tutup yiyen olursa mutlaka başına kötü iş geleceği inancı vardır.

Diğer Türbeler: Yakalı Evren Dede, Budakpınarı Elicek türbeleri, Yağmur Duası yapılan türbelerdir.

DEMİRLİ TÜRBESİ

Demirli, Atkaracalar ilçe merkezine 3 km uzaklıktadır. Köy mezarlığı içindedir. Yağmur duası ve dilek türbesidir. Bayramlarda türbe ziyaret edilmektedir.

BAYRAMÖREN TÜRBELERİ

BAYRAMÖREN MEZARLIĞI

ilçe merkezinin içindedir. Osmanlı döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında mezarlık olarak kullanılmıştır. Mezarlıktaki baş ve ayakcu taşlarının işçiliği dikkati çekmektedir. Tarihi değeri olan bu taşlar sanat ve işçilik yönünden bitkisel bezemeleri ile de dikkati çekmektedir.

Bayramören Mezarlığı

AŞIK HASAN TÜRBESİ

Bayramören ilçe merkezindedir. Âşık Hasan'ın kimliği hakkında bilgi yoktur. Rivayeten anlatılanlara göre: Hak yolunda ve keramet sahibi olduğu, Pir elinden bade içtiği, saz çaldığı duymalara dayanılarak nakledilmektedir. Türbede dört adet sanduka bulunmaktadır. Bunlardan biri Aşık Hasan'a diğerleri evladına ve ikisinin de müritlere ait olduğuna inanılıyor. Üzeri ahşap üstü kiremit örtülü, yalın tavanlı, duvarların alt kısmı taş örmelidir. Tahta sandukanın etrafı beton çevril olup baş ve ayak ucunda şahide taşları bulunur. Sandukanın üstü örtülü, yerlerde halı, kilim bulunmaktadır.

Aşık Hasan Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Çocuğu olmayan kadınlar, Hacca ve askere gidecekler türbeye önceden gelip dilek tutanlar ve dileği olanlar tarafından tekrar ziyaret edilir.

Türbe içinde dilek sahipleri tarafından bırakılan, seccade, namazlık, tülbent gibi ibadet sırasında ihtiyaç duyulan malzemeler bulunur. Önceden gelerek adak kurbanı adayanlar, adakları olduktan sonra türbeye gelerek adak kurbanını keser ve halka dağıtır. Yağmur duası da bu türbede gerçekleştirilir.

Âşık Hasan'ın kerametleri hakkında rivayet ve anlatılanlar: Âşık Hasan, namaz kılariken onunla beraber kavak ağaçları secdeye gelirmiş. Halk ise buna inanmamış ve Âşık Hasan'dan kerametini göstermesini istemişler. Bunun üzerine Âşık Hasan: Yatsı namazını kılariken secdeye gelen kavak ağacının birisinin ucuna sarığının kumaşından bir parça bağlamış. Halk sabahleyin kumaş parçasını kavağın

tepesinde dalgalanırken görmüş ve böylece Âşık Hasan'ın kerametine inanmışlar. Başka bir anlatıda, Âşık Hasan'ın ermişliğinden halk şüphe etmiş ve Âşık Hasan'a "Mademki ermişsin o halde bize Hızır Aleyhisselam'ı göster" Âşık Hasan; bu söz üzerine kerameti görmek isteyenlere, "Benim tarlayı sürün, size Hızır'ı göstereceğim" demiş, başlamışlar. Yemek molası verdiklerinde yanlarına fakir giysili bir Tanrı misafiri yaklaşmış. Tarlayı sürmekte olanlar fakir Tanrı misafirine "Nereden gelir, nereye gidersin" diye sormuşlar. O'da cevap olarak "Sabah namazımı Mağrip'te kıldım, ikindiye kılmak için Maşriğa gidiyorum" diyerek yanlarından ayrılmış. Anlatımda bir eksiklik var. Şöyle ki bu Tanrı misafirini mutlaka sofralarına buyur etmiş olmalılar.(YN) Fakir Tanrı misafiri yanlarından ayrıldıktan sonra Âşık Hasan gelmiş ve ona Hızır'ı sorduklarında, O'da "Sizin yanınıza gelen fakir Tanrı misafiri değil Hızır Aleyhisselam'dır" yanıtını vermiş.

BAYRAMÖREN-YUKARI TÜRBE

Bayramören ilçe merkezinde olup, türbede yatan zat hakkında bilgi yoktur. Kimliği bilinmeyen bu zatın türbesinin ziyareti ile dileklerin olduğuna inanılır.

İnanç ve uygulamalar: Halk inanışlarına göre, Türbe ziyaretinin çeşitli çocuk hastalıklarına iyi geldiğine ve şifa verdiğiğine inanılır. Şifa bulmak amacıyla türbeye getirilen hasta çocuklar, türbede kibleye doğru bir müddet sallanır ve uyutulur. Bu uygulama sonrası çocuğun iyileşeceğine inanılır.

AMBAR DEVİREN TÜRBESİ

Ambar Deviren Türbesi

Ambar Deviren Türbesi: Türbede yatan zat hakkında bilgi yoktur. Basit yapılı tek bölümlü türbe içinde bir adet sanduka bulunmaktadır. Türbe içinde seccade, başörtüsü, tülbent gibi ibadet gereçleri bulunur.

İnanç ve uygulamalar: İnanca göre çocuğu olmayan kadınlar türbeye gelerek çocuğunun olması için dua eder, dilek ve adakta bulunur.

AKSEKİ-BALI BABA (Dede) TÜRBESİ

Akseki, Çankırı il merkezine 146, Bayramören ilçe merkezine 11 km. uzaklıktadır. Balı Dede hakkında rivayetin anlatılanların dışında başka bilgi bulunmamaktadır. Âşık Hasan'ın oğlu ve Horasan erenlerinden olduğuna inanılmaktadır.

İnanç ve uygulamalar: Halktan derlenen bilgilere göre, namaz vakti köye doğru gelmekte olan Balı Dede, namazını kılabilmek amacıyla abdest almak için su aramaya başlamış. Su bulamayınca elindeki esasını toprağa vurmuş ve oradan su fıskırmış. Çıkan su ile abdestini almış ve namazını eda etmiş.

Bu kaynak suyuna halk "Asa suyu" adını verilmektedir. Asa suyunu: İnsanlar şifa niyetine içmekte ve sedef hastalığına iyi geldiği anlatılmaktadır. Balı Baba'ya yağmur duası ve küçük çocukların göz rahatsızlıkları için gidilir. Dileği olanlar tarafından ziyaret edilir, yakarıda bulunulur.

Başka bir anlatıda da, geçmek zorunda olduğu köprü paralı olduğundan, parası olmadığı için geçememiş, dua ederek akan suyu durdurup geçmiştir. Bir inanışa göre köyde yaşanan heyelanın Balı Baba türbesinin üzeri kapandıktan sonra durduğu söylenmektedir.

DOLAŞLAR TÜRBESİ

Dolaşlar, Çankırı il merkezine 121 km. Bayramören ilçe merkezine 4 km. uzaklıktadır. Halktan aldığımız bilgiler, bir biri ile çelişmekle birlikte üç türbenin var olduğunu tespit ettik. Taşoluğu türbesinin, Atkaracalar'da türbesi bulunan Hamza Pir Sultan ile bağlantılı olduğu ifade edilmiştir. Cami yanında bulunan türbede yatan hakkında bilgi olmayıp, sadece evliya

olduğu belirtilmiştir. Yayılda da bir türbe bulunmaktadır.

İnanış ve uygulamalar: Bu türbeler hakkındaki inanışlar ve uygulamalar ise değişiklik göstermektedir. Yayılda bulunan türbenin çocuğu olmayan ve sütü gelmeyen kadınlar tarafından ziyaret edildiği anlatılmaktadır. Türbelerde yatanların kimlikleri hakkında bilgi bulunmamaktadır. Hasta çocukların türbede uyutulması durumunda, çocuğun iyileşeceği inancı vardır.

Bayramören-Dolaşlar Türbe ve Cami

Dolaşlar Türbesi

Dolaşlar camisinin güneydoğu ucunda ve bitişindedir. Türbede yatan zat hakkında bilgi yoktur. Türbe etrafı yaklaşık yarım metrelik basit taş duvar ve örgü telle çevrilidir.

Rivayet odur ki: Çocuklarıyla birlikte türbe yakınından geçmekte olan iki kadın, yağmura ve arkasından da fırtınaya yakalanmışlar. Fırtınadan türbe yakınındaki ağaç devrilmiş, kadın çocuklarıyla yağmurun dinmesini beklerken hepside uyuya kalmışlar. Rüyalarında beyaz saçlı bir ihtiyar dede görmüşler. Yağmur dinmiş, gökyüzü açmış uyuyanlar uyanmışlar. Uyandıklarında fırtınanın kendi taraflarında devirdiği ağacı yolun karşı tarafına götürülmüş olduğunu görünce bunun, türbede yatan zatın kerameti olduğuna ve rüyalarında gördükleri beyaz sakallı dedenin türbede yatan dede olduğuna hüküm vermişler.

Dolaşlar'da anlatılanlara göre: Köy Camisi yapılırken, köy halkı cami inşaatından dolayı türbede yatan zatın rahatsız olup olmayacağını tartışmaya başlamışlar. Köy halkından biri gece rüyasında yağmur yağdığını ve kendini yağmurdan korunmak için türbe yakınında bir yere sığınmış olarak görür. Bu sırada türbede

yattığına inandığı zat " Evladım, Camiyi buraya yapın" der. Rüyasını köylülere anlatması üzerine Caminin yeri konusundaki tartışmalarda sona erer. Köydeki inanişe göre zeminin kible si düzgün olmamış ve bir gece türbede yatan zat keramet göstererek caminin temellerini kible yönüne çevirmiştir.

Halk inanışları ve uygulamaları: Sıtma, felç hastaları, yürüyemeyen çocuklar veya vücudunun herhangi bir yerinde ağrısı bulunanlar, rahatsızlık hissettikleri bölgeye türbenin toprağını sürerler veya bu toprak, suyla karıştırılarak içilir. Çocuğu olmayan kadınlar yakarı için dua ederler. Gelişmesi zayıf, hasta, sürekli ateşlenen çocukların bir müddet türbenin yanında uyutulması ile iyileşeceklerine inanılır.

ÜÇGAZİ (ÜÇGAZİLER) TÜRBESİ

Üçgazi, Çankırı il merkezine 90 km, Bayramören ilçe merkezine 13 km. uzaklıktadır. Bayramören ilçesinden çıkılarak Yurtpınar- Erenler köylerini takiben 1153 m. rakımlı Üçgazi'ye ulaşılır. Atkaracalar-Hüyük-Kükürt köyleri üzerinden de ulaşım vardır. Yol durumu iyi değildir. Kış ayları gidilmesi tavsiye edilmez. Türbede yatan zatın, Horasan Eren'i olduğu söylenmekle birlikte türbede yatan/yatanların kim oldukları hakkında bilgi yoktur. (Horasan Erenleri bölümüne bakınız). Köyün içinden geçilerek gidilen türbe köyün alt kısmında ve biraz dışında, üstü açık ve etrafı taş duvarla çevrilidir. Ayrıca türbenin bulunduğu yer demir parmaklıkla çevrilmiştir. Türbenin ortasında kutsallığına inanılan büyük bir ağaç bulunur. 2007 yılında Çardaklı Hafızoğlu Mustafa Işık tarafından onarılmıştır.

Üçgazi Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Türbe toprağı fare ve köstebek gelmesini önüyor. Bahçe ve tarlasında fare ve köstebek olanlar bu amaçla türbeden toprak alıp götürülenler var.

Halk hekimliğı yönünden de inanişe göre türbe toprağı elenip sahana konuyor, sabaha kadar sahanda bekletiliyor, sabahleyin toprak yalanıyor ve hasta iyileşiyor. Türbe içinde bulunan ağaçtan dal koparılıp eve götürülürse sabaha kadar dal yanıyor. Dalı götüreren korkudan geri getirip bırakıyor. Türbede iki önemli öge; türbe toprağı ve yanan ağaçtır.

ERENLER (DOLAP)-BEŞİROĞLU (ŞEYH ÖMER) TÜRBESİ

Erenler, Çankırı il merkezine 86 km, Bayramören ilçe merkezine 9 km. uzaklıktadır. Şeyh Ömer hakkında anlatılan kerametlerin ve söylencelerin dışında fazla bilgi yoktur. Tek bölümlü olan yapı 5.60x4.20 boyutunda, 2 m. yüksekliğinde, üzeri ahşap üstü kiremit örtülüdür. Zemin fayans, tavan, pencere pc kapıdır. Başucu yuvarlak, ayakucu köşeli olan şahidesi vardır. Kuzeydoğu tarafında çeşme yer alır. Türbenin etrafındaki küçük boşlukta, Beşiroğlu sülalesine ait mezarlar bulunmaktadır.

İnanç ve uygulamalar: Para ve taş koyma âdeti vardır. Kabrin üzerine seccade, başörtü ve tespihler bulunur. Şeyh Ömer'in sulanmış, çamurlu tarladan geçtiğı halde ayak izlerinin bulunamadığı rivayeten anlatılmaktadır.

Başka bir anlatımda askere giden bir genç ile ilgili olanıdır. Askere gitmekten korkan bir gence Şeyh Ömer " Oğlum korkma, darda kaldığında, sıkıntıya düştüğünde beni düşün" demiş. Genç askere gitmiş ve bir gün düşmanla çatışmaya girmiş.

Şeyh Ömer Türbesi

Bir tarafta düşman askerleri diğer tarafta büyük bir akarsu varmış. Bu tarafa kaçsa düşman askeri tarafından öldürülecek, diğer tarafa kaçsa coşkun sulara boğulacak, canını kurtarmayı düşünürken Şeyh Ömer'in dedikleri aklına gelmiş. Çaresizlik içinde gözlerini kapatmış ve Şeyh Ömer'i düşünmeye başlamış. Biraz sonra gözlerini açtığı anda karşısında Şeyh Ömer'i görmüş. Şeyh Ömer'de onu alıp ırmağın karşısına geçirmiş ve hayatını kurtarmış. Askerlik dönüşü köye dönen genç doğrudan Şeyh Ömer'in evine gitmiş ve hayatını kurtardığı için ellerine kapanmış. Minnet duygularını belirtmiş. Bunun üzerine Şeyh Ömer "Benden değil, Allah'tan bil demiş".

Başka bir anlatıda da: Şeyh Ömer'in evine konuklar gelmiş. Gelen konuklar aralarında yüzük oyunu oynarlarken, şeyh Ömer'de elindeki sopa ile ocağın külünü eşeliyor ve bir taraftan da kendi kendine gülüyormuş. Oyun oynamakta olan konuklar Şeyh Ömer'in kendi kendine gülmesi üzerine galiba delirdi, gülüp duruyor demişler. Bu konuşma olurken yanmakta olan ocağın bacasından toprak inmiş. Oyun oynamakta olan konuklar korkarak kaçışmaya başlamışlar. Bunun üzerine Şeyh Ömer'de " Korkmayın, kaçmayın Çatkes'e de ki şeyhim tarlasını suluyordu bende onun suyunu kesmeye çalışıyordum. Bana kızdı ve bacadan toprak attı. Bacadan inen toprak o topraktır. Bizler aramızda zaman zaman böyle şakalaşırız demiş.

Halk inançları ve uygulamalar: Çocuk hastalıklarına iyi geldiğine şifa verdiği inanan türbede çocuklar bir müddet uyutulur. Kibleye doğru sallanır. Çocuğu olmayan kadınların, çocuk dilemek için geldiği türbe aynı zamanda Hacca ve askere gideceklerinde son uğrak yeridir. Düğünlerde kız evinden çıkarılan gelin üç sefer türbe etrafında dolandırıldıktan sonra oğlan evine götürülür. Halk yağmur duasını da burada yapmaktadır. Kurban adayanlar, dilekleri gerçekleşince türbe yakınında kestikleri kurbanın etini halka dağıtırlar.

ÇERKEŞ TÜRBELERİ

PIR-i SANİ TÜRBESİ

Kurtlar Mahallesi, Osman paşa Caddesi üzerinde Kadınşah (Pir-i Sani) Cami avlusunda , caminin doğu tarafında ve camiye bitişiktir. Yapım tarihi H 1209-M 1794 Halvetiye Derghahı Şeylerinden Hacı Mustafa Efendi için yaptırılmıştır. Türbe ve cami bir aradadır. Pir-i Sani Türbesi: Hakkında en fazla bilgi bulunan türbelerden biridir. 1743 Çerkeş doğumlu ve Halvetiye tarikatının Şabaniye kolunun ikinci pîri olan Şeyh El Hac Mustafa Çerkeş-i'nin türbesi buradadır. Türbe: 5x5 m. kare planlı, moloz taştan yapılmış, zemini ve çatısı ahşap üstü kiremit örtülüdür.

Piri Sani Türbesi

XVIII. Yüzyıl yapımı olup sanduka ve etrafını çevreleyen demir parmaklık vardır. Kitabesi üzerinde: Düştü bir tarih âkif bendesinin kalbine, Hü deyip Firdevs-i vusla erdi Prim Mustafa yazılıdır. Tarikat ve tarikat mensuplarının durumunu bildiren Türkçe basılmış risalesi vardır. Tarikatın esas kurucusu Şeyh Şaban Veli, Pir-i Sani ise yayıcısıdır.

Ailesinden birçok bilim adamı çıkmıştır. Ölüm tarihi (1209 H). 1794, bazı kayıtlarda 1813 tür. Ünlü âlimlerden Kuşadalı İbrahim Efendi'nin hocasının hocası olduğu, 1813 yılında Çerkeş'te vefat ettiği, Şabaniye Kolu'nun büyüğü Kastamonu'da medfun bulunan Şeyh Şaban-ı Veli'den sonra geldiği için Pir-i Sani olarak anıldığı bilinmektedir.

Türbe içinde yer alan levhada, üst solda "HZ. PİR-İ SÂNİ ŞEYH SEYYİD HACI MUSTAFA ÇERKEŞİ" başlığı altında, Pir-i San-i Hacı Mustafa Efendi hakkında şu bilgiler verilmektedir:

1743 yılında Çerkeş'te doğmuştur. Babasının adı Hacı Ali, dedesinin adı Vehbi Sultan'dır. Vehbi Sultan'ın Horasan'dan gelip, Çerkeş'e yerleştiği rivayet edilmiştir. Gerek babasının, gerek dedesinin Evliyullah'tan olduğu bilinmektedir. Vehbi Sultan'ın Çerkeş yakınlarındaki mezarlıkta türbesi vardır. Karabük'e bağlı Zora köyünde (Kaleköy) yetişen Halveti-Şaban-î şeyhlerinden Hacı Mehmet Zoravi'ye intisap etmiş ve ondan hilâfet almıştır. Devrin padişahı tarafından yöneltilen sorulara cevap olarak yazdığı "Risâle fi tahkiki't tasavvuf" adlı meşhur eserinden (dolayısı) Çerkeşli Mustafa Efendi'nin şöhretinin İstanbul'da saraya kadar ulaştığı anlaşılmaktadır. Risale'de söz konusu hünkâr Osmanlı Padişahı II.Mahmud'dur.

Mensubu olduğu Halveti-Şaban-i tarikatındaki yirmi şartı üç şarta indirmesi, "Tarikatımız üç şart ile meşruttur" buyurdularından dolayı Şabanî'ye tarikatında "Pir-i Sân-i" (ikinci pir) olarak kabul edilmiş mümtaz bir mutasavvıftır. 1785-1789 yılları arasında Hac'ca gitmiş ve 7 yılını Hicaz'da ibadetle geçirmiştir. Hicaz'dan doğruca (manevî emirle) Kırım'a giderek Müftü İsa Efendi ile görüşmüş ve Müftü ile birlikte Çerkeş'e dönerek hayatının kalan yıllarını Çerkeş'te irşat ile geçirmiştir. Halifelerinden olan, Geredeli Halil Efendi ve Beypazar'lı Ali efendi silsilesi ile kendisinden sonra tarikat devam etmiştir .Hz. Pir'in oğulları Mehmed, Mesud ve Osman Vehbi Efendi de irşat faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

1814 yılında 73 yaşında vefat etmiştir. Hz.Pir'in müridi olduğu tespit edilen Akif Paşa yazdığı mersiyede vefat tarihini bildirir. Allah (c.c) sırrını yüceltsin.

Şeyh Mustafa Çerkeşî'yi anlamak için mensubu olduğu tarikatı ve kurmuş olduğu tarikatın prensiplerini bilmek gerekir. Prensipileri bilinmeden yapılan bir anlatım çok yavan kalır ve biyografiden öte gidemez. Öncelikle Şeyh El Hac Mustafa Çerkeş-i Hazretleri'nin hayat hi-

kayesine göz atalım. Babası: Abdulkadi Ceylani Hazretlerinin halifelerinden olan Hacı Ali ve Dedesi Vehbi Sultan'dır. Rivayeten anlatıldığına göre Vehbi Sultan Horasan'dan gelerek Çerkeş'e yerleşen Horasan Erenlerindendir. Vehbi Sultan'ın kabri Çerkeş'tedir. Pir-i San-i başlangıçta dedesi ve babası tarafından eğitildikten sonra Hacı Mehmet Zaravi'den feyz almış, kemale ermiştir.

Pir-i San-i 1743 yılında dünyaya geldi ve 1814 yılında Hakkın rahmetine kavuştu. Çerkeş ilçesinde bulunan Kadınşah Camisi bitişiğindeki türbede yatmaktadır.

Pir dünyaya geldiğinde dedesi Vehbi Sultan'ın kucağına verilir. Torununu koklayıp, okşayan Vehbi Sultan , Pir'in kulağına ağzını yaklaştırır "Bu çocuk Halveti, Halveti diyor. İnşallah Halvetiye şeyhlerinin büyüklerinden olacaktır", diye buyurur.

Çerkeş-Pir-i Sani Türbesi

Piri Sani Türbesi

Pir, müritlik yıllarından önce bir mürşide intisap eder ve 2. Esmaya kadar manevi seyrini ilerletir. Şeyhi "Senin kabiliyetin fazladır. Sen Zoralı Mehmet Efendi'ye gitmelisin" diye tavsiye ve telkinde bulunur.

Mürşidinin tavsiyesi üzerine Pir'imiz Zoralı Mehmet efendiye gitmek üzere yola çıkar. Ağır kış şartlarında, fırtına ve tipiye rağmen yoluna devam eder. Kar ve tipinin yoğunluğundan dolayı Comçalı bölgesinde yolunu kaybeder. Evinde oturmakta olan Zoralı Mehmet efendi hanımına "Bizim deli yolunu kaybetti, bir çorba pişir de götürelim " der. Bu sözün üzerine

Şeyhin hanımı "Efendi bu kış kıyamette çorba nasıl gider" diyerek cevap verir, Şeyhte "Öyle ise çorbayı pişir, gelsin de burada yesin". Zorlu Mehmet efendi, yolunu kaybeden Pir'imizin elinden tutarak evine getirir. Müritliğini ve tarikata girişini kabul eder.

Pirimiz çok sayıda hak dostu yetiştirmiş 18 kişiyi de hilafet ve irşadla görevlendirmiştir. Şeyh Ankaralı Hüseyin, Damadı İbrahim, Mustafa, İsa, Mehmet, Hacı Halil, İbrahim, Ali Beypazari, Kadı, Mustafa Safiyüddin, Kara İbrahim, Murteza (Aliözlü), Mehmet, Hacı Hafız, Çankırlı Hacı Hasan, İsmail, Hafız Abdulkadir Efendiler yetiştirmiş olduğu halifelerdir. 1785-1789 yılları arası Hac'ca giderek 7 yıl kalmış ve hayatını ibadetle geçirmiştir. Çerkeş'te kurmuş olduğu dergahı ölümünden bir müddet sonra yıkılmış ve yıkılma nedeni bilinmemektedir. Hayirsever biri olan Kadınşah, mescit yaptırmış ve Pir'in kabrini de onarmıştır.

Piri Sani Türbesi

Türbenin onarım işini o zamanlar Çerkeş'te vaizlik yapmakta olan Bahri beyin kayınpederi gerçekleştirmiştir. Çerkeşi tarikatı Batı Karadeniz, Ankara ve çevresi, Orta Anadolu illeri, İstanbul ve Balkanlarda taraftar bulmuş, yayılmıştır. Pir-i Sâ-nî Mustafa Çerkeşi'nin vefat tarihi bazı kaynaklarda 1813 olarak geçmektedir. Nitekim Pir-i Sâ-nî Mustafa Çerkeşi hakkında araştırma yapan Abdülkerim Abdulkadir oğlu ölüm tarihini Hicri 1229/Miladi 1813 olarak belirtir. Pir-i Sâ-nî Mustafa Çerkeşi'nin müridlerinden olan Akif Paşa, yazmış olduğu mersiyede tarih düşmüş ve bu tarihi (1229 H) 1814 olarak belirtmektedir.

PIR-İ SAN-İ'NİN ÇOCUKLARI VE TORUNLARI

Büyük Deli Şeyh adı ile bilinen Şeyh Mehmet Efendi birinci postnişindir. Tahir, Cüneyt, Mustafa, Muhyiddin adlarında 4 oğlu vardır. 5.postnişin Mustafa'nın oğlu Mehmet olmuştur. Mustafa'nın kızı Zehra'dan doğan Şeyh Hüseyin Peykarcıoğlu son postnişindir. Pir-i Sani'nin en küçük oğlu ikinci postnişin Şeyh Hacı Mesud Efendidir, annesi Sultan Mahmud Adli'nin bağışladığı cariye-dir. Küçük Deli Şeyh adı ile anılan Şeyh Mehmet adında bir oğlu vardır. Şeyh Mehmet Hac sırasında Mekke'den Medine'ye giderken Rabig'de vefat etmiştir. Osman Efendi ise Ankara'da yaşamış ve Ankara müftülüğü görevinde bulunmuştur. Ahmet Refi ve Mehmet Tevfik adında iki oğlu vardır. Pir-i San-i'nin kızı olan Emine hanım; Pir-i San-i'nin halifesi ve dergahın da imamı olan Buhara'lı Şeyh İbrahim ile evlenmiş Hacı Mustafa Efendi dünyaya gelmiştir. Hacı Mustafa Efendi Çerkeş müftülüğü görevinde bulunmuş olup kabri Aksaray yakınlarında Sofular cami haziresindedir.

Pir-i Sâ-nî Mustafa Çerkeşi'nin vefatından sonra oğulları irşad faaliyetini sürdürdüler, mürid ve halife yetiştirdiler. İstanbul'da, oğlu Osman Vehbi soyundan gelen Çerkeşizadeler adı ile bir ulema sınıfı meydana gelmiştir. Pir-i Sâ-nî Mustafa Çerkeşi'nin soyundan çok sayıda münevver ve meslek sahibi yetişmiştir. Çankırı milletvekilliği yapan Asım Emren ve Necmettin Şeyhoğlu'da bu soydandır. Ayrıca Halil Halid Bey gibi önemli şahsiyetler yetişmiştir. İstanbul Fatih Sofular mahallesinde bulunan Sofular tekkesinde Pir-i Sâ-nî Mustafa Çerkeşi'nin torunları yatmaktadır.

ÇERKEŞİ ZADELER VE KÜÇÜK HÜSEYİN EFENDİ

Çok yakın geçmişte, İstanbul'un tanınmış simalarının kabrini ziyaret ettiği ve ulusal basında söz edilen Küçük Hüseyin Efendi'den bahsederek konumuzu bitirelim. Beyaz Müslümanların Büyük Sırrı kitabının yazarı Soner Yalçın: Koç Holdingin eski yöneticilerinden Can Kırac'ın eşi Nazlı (İnci) Kırac'ın Nakşi Şeyhi Küçük Hüseyin Efendinin akrabası olduğunu

yazmaktadır. Buna karşılık Pir-i San-i'nin İnci Kıraç'ın büyük dedesi olduğu belirtilmektedir. **İnanç ve uygulamalar:** Kadınşah Cami (mescidi) ile bitişik olan türbe halk tarafından ziyaret edilen yerler arasındadır. Pir-i San-i'nin müridlerinden olan Mahmut "Efendim, Hızır AS bir görebilsem" diye şeyhine yalvarır durmuş. Pir-i San-i'de pek oralı olmazmış. Bir gün sabah namazını kıldıran Pir-i San-i, cemaat içinde yabancı birinin olduğunu görür ve ona hoş geldin diyerek "Ey Mübarek, Yatsı namazını nerede kıldın?" diye sorar. Misafirde cevaben "Bağdat'ta kıldım, Cuma namazını da Kâbe'de kılacağım inşallah" der. Konuşma bitince misafir gitmek istediğini söyler ve müridi Mahmut efendiye "Misafirimizi yolcu et" diye buyurur. Misafiri yolcu eden Mahmut efendi misafire "Efendimize bir diyeceğiniz var mı? Diye sorar. Misafirde "Şeyhine selam söyle daha bahçesinin meyveleri olgunlaşmamış" der. Mahmut efendi misafirin söylediklerini iletme üzere Pir-San-i'nin huzuruna çıkar daha söze başlamadan Pir-i San-i "Oğlum misafirimiz sana ne söyledi" diye sorar. Mahmut efendi de misafirin söylediklerini aktarır. Bunun üzerine Pir-i San-i "Evladım O misafir Hızır'dı (AS), olgunlaşmamış meyvede sizlersiniz" buyurur. Pir'in, Aliözü köyünde ikamet etmekte olan halifesi Şeyh Mustafa Efendi bahçesini sulamakta olduğu bir anda dervişleri ile dergahın kapısı önünde oturmakta olan Pir, elindeki sopayı sanki bir şeyi karıştırıyormuş gibi hareket ettiriyormuş. Bu sırada dervişlerine içeri kaçmalarını söylemiş. Bunun üzerine dervişler içeriye girerken, havadan büyükçe bir çamur parçası gelerek dergahın duvarına yapışmış. Bunun üzerine Pir dervişlere: Şeyh kardeşim Mustafa bahçe suluyordu, bende asa ile su yollarını bozuyordum. Birkaç defa yapmamam için seslendi. Ben su yollarını bozmaya devam edince bir kürek çamur attı. Duvara yapışan çamur Şeyh kardeşimin kürekle attığı çamurdur. Kardeşler arasında bu tür latifeler olur. Aliözlü Şeyh Mustafa efendi zaman zaman köyünden Çerkeş'e gelir ve Pir'i ziyaret edermiş. Gene bir gün Pir'i ziyarete geldiğinde Pir'in Ankara'da okuyan oğlu Osman efendi ile karşılaşmış. Osman efendi Aliözlü Şeyh Mus-

tafa efendiyi görünce "Babasının bir köy şeyhi ile bu kadar derin konuşabileceğini küçümseyerek içinden geçirmiş". Pir, Osman efendiye bir soru sorar ve Osman efendi soruya cevap veremez. Bunun üzerine Pir oğluna "Evladım daha olmamışsın git tahsiline devam et" der. Osman efendi Ankara'ya gelir ve tahsili bitince Ankara müftüsü olur.

Kırım müftüsü olan İsa Efendi'de "Celal sıfatı" belirmiş ve rastlayanlar cansız olarak yere yatmaya başlamış. Müftü İsa Efendinin bu halden kurtarılması için Pir-i Sani'ye manen emir buyurulur. Hicaz'da kaldığı 7. yılın sonuna doğru Kırım'a giden Pir-i San-i müftü İsa efendiyi bulur. İsa efendi, Pir-i San-i'nin eserlerinden etkilenmesi üzerine ellerine sarılır ve bu halden kurtarılmasını diler. Pir-i San-i'nin himmet ve duaları ile bu halden kurtulan müftü İsa efendi Pir-i San-i ile birlikte Çerkeş'e gelmiş ve Pir-i San-i'ye bağlanmış. Hayatının sonuna kadar Çerkeş'te yaşayan Müftü İsa efendinin cenaze namazını Pir-i San-i kıldırması ve Çerkeş mezarlığına defnetmiştir. *Celâl sıfatı: Allah'ın Büyüklük ve Yücelik Feyzinin dayanılmaz haldeki eseri.

Pir-i San-i, sabah namazı öncesi kapının önüne gelen bir geyiğe binerek kaybolur, namaz vaktinde Camide hazır bulunmuş. Eve geldiğinde ayakkabısının içinde kum olduğunu gören eşi onun Mekke'ye gittiğini anlamış ve ayakkabının içindeki kumları bir torbada biriktirmiş. Pir-i San-i ilerleyen yaşında eşini yanına çağırarak ve "Bizim şimdiye kadar ne gibi hallerimizden ve sırlarımızdan haberdar oldun" diye sormuş. Eşi de kendisinden gizlice sakladığı ve bir torbada biriktirdiği kumları getirerek "Bu torbada bulunan kumlar, Sabahları gittiğiniz Mekke seferinde ayakkabınıza dolan kumlardır" demiş. Eşinin inancından ve anlayışından hoşnut olan Pir-i San-i ona dua etmiş.

Çerkeş yakınlarında bulunan değirmene giderken Pir'i arkasından hizmetçisi Mahmut takip etmektedir. Pir, yolu üstünde rastladığı köstebeklerin çıkarmış oldukları toprağı eşelemektedir. Her eşelediğinde de altın çıkarmış. Mahmut'ta topraktan çıkan bu altınları gizlice cebine doldurur, dönüşte Pir: Mahmut'a "Altını neden çok seviyorsun, toprakları altın

diye cebine doldurdun, bak ceplerinde ne var? "Mahmut ceplerine baktığında toprak ile dolu olduğunu görür. Bunun üzerine Pir-i San-i "Oğlum Dünyalık isteyenlere altınlar toprak olur, istemeyenlere de topraklar altın olur" buyurmuş.

Caminin müezzini, bir gün sabah ezanını okumak üzere kalktığında ortalığın biraz aydınlanmış olduğunu görür. Acele ile abdestini alır, dışarı çıkar. Çıktığında etraftan zikir seslerinin gelmekte olduğunu duyar ve sesin gelmekte olduğu Küçük çayır denilen dereye varır. Tanımadığı bir çok kişi zikir etmektedir, yanlarına gider. Zikredenlerden biri müezzinin tedirgin olduğunu görür "Gel sen de bizdensin "der. Aralarına alırlar, yer gösterirler ve zikre devam ederler. Bir müddet sonra zikredenler aniden ortadan kaybolur, müezzin tek başına kalır. Tek başına kalan müezzin sabah namazı vaktinin yeni geldiğini anlayınca Camiye gider ve ezanı okur. Daha sonra Pir-i San-i ile karşılaşır ve Pir-i San-i müezzine "Oğlum o gördüğün cin tائفesi idi, sana yer gösterdiler ve seni içlerine aldılar. Bunların hepsi bizim kardeşlerimizdir, sabah vakti olunca dağıldılar" der.

Kutsal günlerde yöre halkı tarafından ziyaret edilen türbe baba evinden çıkan gelin tarafından ziyaret edildikten sonra oğlan evine gider. Evliliğinin hayırlı, uğurlu olması için yakarır. Başta akıl hastaları ve saralı hastalar olmak üzere rahatsızlığı olanlar tarafından ziyaret edilir, iyileşmeleri için dualar edilir. Yağmur duaları da türbede yapılır. Pir-i Sani Çerkeşi Hacı Mustafa Efendi türbesi, ruhsal hastalıkların tedavisinde şifa bulmak için gidilen türbelerdendir. Akıl hastaları türbede bir gece veya daha fazla uyutmak yöntemiyle tedavi edilir.

PİR-İ SAN-İ MUSTAFA ÇERKEŞİ'NİN YAŞADIĞI DÖNEM VE ÖNEMİ

Risale fi Tahkiki't- Tasavvuf adlı eseri ile padişahın dikkatini çekmiştir. Kuşadalı Sefine'nin beyanına göre Risaleyi II.Mahmut'un isteği üzerine yazdı. Hazretin türbesinin de içinde bulunduğu camide, 485x345 mm boyutunda levha halinde asılı metnin birkaç kez baskısının yapıldığı anlaşılmaktadır. II.Mahmut döneminde Bektaşî tekkeleri kapatılmış, Kastamonu bölgesinde Tahmiscioğlu isyanı çıkmıştır. II.Mahmut önemli bir Halvetî şeyhi olan Pir-i San-î Mustafa Çerkeşi'den yararlanmıştı. Pir-i San-î Mustafa Çerkeşi 'nin tasavvuf tarihi açısından önemli tespitleri vardır. Tarikat mensuplarının ulaşmaya çalıştıkları tasavvuf yolu fiil, sıfat zat tecellileri olarak tanımlanan üç halden ibarettir. Dinden ayrılmamak şartıyla üç hal ve makamın kendisi üzerindeki tecellilerden bahseden sufilerin sözleri ilahi sır ve kehanetten ibarettir. Olağanüstü haller ise keramettir. Ancak keramet göstermek Allahü Teala katında makbul değildir çünkü edebe aykırıdır. İslâmiyet'e aykırı en ufak bir harekette bulunan sufi sapıktır.

minde Bektaşî tekkeleri kapatılmış, Kastamonu bölgesinde Tahmiscioğlu isyanı çıkmıştır. II.Mahmut önemli bir Halvetî şeyhi olan Pir-i San-î Mustafa Çerkeşi'den yararlanmıştı.

Pir-i San-î Mustafa Çerkeşi 'nin tasavvuf tarihi açısından önemli tespitleri vardır. Tarikat mensuplarının ulaşmaya çalıştıkları tasavvuf yolu fiil, sıfat zat tecellileri olarak tanımlanan üç halden ibarettir. Dinden ayrılmamak şartıyla üç hal ve makamın kendisi üzerindeki tecellilerden bahseden sufilerin sözleri ilahi sır ve kehanetten ibarettir. Olağanüstü haller ise keramettir. Ancak keramet göstermek Allahü Teala katında makbul değildir çünkü edebe aykırıdır. İslâmiyet'e aykırı en ufak bir harekette bulunan sufi sapıktır.

TÜRBE VE CAMİ

1814 yılında Hakkın Rahmetine kavuşan Pir-i Sân-î Mustafa Çerkeşi dergahının bulunduğu yere defnedilmiştir. Daha sonra dergah yıkılmış ve yerine hayırsever Kadınşah tarafından cami/mescit yaptırılmıştır. Çerkeş ilçesi Kurtlar mahallesinde olan Pir-i Sâni Mustafa Çerkeşi türbesi yaklaşık 5x5 m boyutunda ve kare planlıdır. Kadınşah Camisi'nin bitişik ve doğu tarafında bağımsız bir bölümdür. Türbeye giriş, Cami hazire ve bahçesinden geçilerek güney tarafta bulunan kapıdan yapılmaktadır. Türbe, moloz taştan yapılmış, zemin ve çatı ahşap üzeri kiremit örtülüdür. XVIII. Yüzyıl eseridir. Türbeye girildiğinde Pir-i San-î Mustafa Çerkeşi'nin demir parmaklıklarla çevrili sandukası bulunur. Duvarlarda Pir-i San-î Mustafa Çerkeşi hakkında bilgi içeren levhalar, dualar ve batı tarafında küçük bir bölmede Pir-i San-î Mustafa Çerkeşi'nin cam muhafaza içinde giysileri yer alır.

Camiye batı yönünde bulunan kapıdan girilmekte, türbeye ise güney yönünde bulunan bahçeye açılan kapılardan girilerek, hazireyi geçtikten sonra ulaşılmaktadır. Güneye açılan türbenin girişinde sol kısımda Pir-i San-i Hacı Mustafa Efendi'nin demirle çevrilmiş, üzerinde yeşil çuha örtüsü bulunan ahşap sandukası yer alır. Etrafı duvarla çevrili bahçenin sol kısmı boşluk, sağ tarafında tarikat mensubu

ve soyundan olanların kabirleri vardır. Cami bahçesinin doğusunda ve bahçeye bitişik Piri-Sani dernek binası bulunmaktadır.

HALVETİLİK, Kurucusu Ömer Halveti'dir. Halvetiliğin 40 kadar değişik kolu vardır. Piri Sani Çerkeşi ile ilgisi olması bakımından Halvetili'DEN-Sümbüliye-Şabaniye-Assaliye-Bahşiye kolları doğdu. Şabaniye'nin Karabaşiyeye ve ondan gelen kolları arasında Nasuhiye-Çerkeşiye-Kuşadaviyye kolları dikkati çekmektedir.

ÇERKEŞİYE-ÇERKEŞİLİK

Kurucusu Şeyh Mustafa Çerkeş'tir. Çerkeş ilçesinde doğduğundan bu sanı almıştır.1814'te orada ölen Şeyh Mustafa'nın bu tarikatı Nasuhilik'in bir koludur. (Eyüboğlu 192)

TEKELİ TÜRBESİ

Çerkeş, Karalar mahallesinde bulunan Büyük Mezarlığın batısında, Sırakavaklar sokağın köşesinde. Osmanlı dönemine aittir. 6.0x6 .0 m boyutlarında kare planlı, duvar ve demir parmaklıkla çevrilmiş alanın içindedir. Beş kabir bir arada bulunmaktadır.

Tekeli Türbesi

ŞEYH VELED TÜRBESİ

Sağlık merkezi yanındadır. Osmanlı Dönemine aittir. Halk tarafından Şeyh Veled olarak bilinen zatın XVI.yy da yaşamış olabileceği tahmin olunmakla birlikte Şeyh Veled hakkında bilgi yoktur.

Yaklaşık bir metre yükseklikte, yirmi santim kalınlıkta bir duvarla çevrilidir. Çevrili alan içinde tek bir kabir vardır. Şahide taşı kavuk şekli

üzerine yuvarlak taş yerleştirilmiştir. Ayakucu taşı ise bezemesiz ve silindiriktir.

Şeyh Veled Türbesi

HAYDAR TÜRBESİ VE CAMİSİ

Çerkeş ilçe merkezinde, Karalar Mahallesi, Haydar Sokak 36 dadır.Tek kabirden oluşan türbe hakkında bilgi yoktur.

Haydar Türbesi

Cami, türbe, çamaşırhane ve çeşme bir arada bulunmaktadır. Cami içinde demir parmaklıklarla ayrılmış. Cami ve müştemilatının bir arada olması ve türbenin de burada olması tarikat lideri olduğu ihtimalini dikkate almamızı gerektiriyor.

İnanç ve uygulamalar: Cami içinde asılı vaziyette tahteravan bulunmaktadır. Anlatılanlara göre, burada yatan zat sağlığında bu tahteravanı kullandığı söyleniyor.

DEMİRCİ ŞEYH (TİMURİ) TÜRBESİ VE CAMİSİ Kurtlar Mah. Osman Paşa Cad. No: 40 bitişğinde, 1734 tarihlidir. Türbenin, Demirci Şeyh (Timur) veya Demirci Şeyh Mustafa olarak anılan zata ait olduğu belirtilmektedir.

Demirci Şeyh Timur Cami ve Türbesi

Etrafı ferforje demirle çevrili olan türbe Demirci Şeyh (Timuri) Camisinin bitişiğindeki basit bölümdedir.

Çerkeş-Demirci Şeyh (Timur) Türbesi

Demirci Şeyh Timur Türbesi

VEHBI SULTAN TÜRBESİ

Çerkeş mezarlığı içinde etrafı tel örgü ile çevrili türbede altı kabir bir arada bulunmaktadır. Vehbi Sultan'ın Pir-i Sani'nin dedesi olduğu söylenmektedir.

Anlatılanlara göre Vehbi Sultan, Horasan'dan gelerek Çerkeş'e yerleşmiştir. Pir-i Sani'nin vefat tarihi 1814 olduğuna göre Vehbi Sultan'ın da 18. Yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. Yüzyılın başlangıcında yaşamış olduğu söylenebilir. Horasan Erenleri'nin Anadolu'ya gelişi fütihat ve Moğol istilası sırasında gerçekleştiği, XVIII. Yüzyılda ise bu göçlerin azaldığı veya olmadığı dikkate alınmalıdır. (yn)

MAHMUT BEY (AĞAGİL) MEZARLIĞI

Çerkeş ilçe merkezinde, Kararalar mahallesi, Sırakavaklar caddesi üzerinde Mahmut Bey veya Ağagil Mezarlığı olarak bilinen kabirler bulunmaktadır.

Mezarlık çevresi 1.5 m yüksekliği bulunan taş ihata duvarı ile çevrilidir. Yaklaşık 60 kabrin bulunduğu alan 225 metrekare olup özel mezarlıktır. Kimlere ait olduğu hakkında bilgi edinilemedi.

Ağagil Mezarlığı

ŞEHİTLER (GARİPLER) MEZARLIĞI

Şehitlik, Çerkeş-Kurşunlu karayolunun kenarında, Karalar mahallesinde mezarlığın doğu kenarındadır. 1944 yılında tesis edilen şehitlik adı geçen yılda meydana gelen depremde ölenlerin anısı için tesis edilmiştir. Mezarlıkta bulunan anıtta depremde şehit olanların anısına yaptırıldığı yazılıdır.

Garipler Mezarlığı

AĞACA TÜRBESİ

Ağaca, Çankırı'ya 96, Çerkeş ilçe merkezine 11 km. dir. Caminin bitişiğinde bulunmaktadır. Dikdörtgen planlı, moloz taş duvarlı, üstü kapalı basit bir yapıdır

Ağaca Türbesi

Burada yatan zatın hakkında bilgi bulunmamakta ve halk tarafından kutsanmış türbe olarak kabul edilmekte, ziyarette bulunmaktadır

KISAÇ TÜRBELERİ

Kısaç, Çankırı'ya 101, Çerkeş ilçe merkezine 16 km. uzaklıktadır. Kısaç türbelerinin kim, nereden geldiği, doğum ve ölüm tarihleri hakkında bilgi yoktur. Aşağı türbe köyünde tek odalı ve içinde tek sanduka bulunur.

Kısaç Türbesi

Yukarı türbe köy mezarlığındadır. İçinde üç adet sanduka yer alır.

İnanç ve uygulamalar: Halk inanışlarına göre, türbelerde keramet sahibi kişilerin yattığına

ve evliyalara karşı saygısızlık ve hata yaptıklarında cezalandırılacaklarına inanmaktadır. Yukarı Türbede yatan zatın yakınındaki ağaç kesildiğinde, ağaçtan dal alındığında yatırın çok sinirlendiği, ağacı kesen veya dalı alanın hastalıkla cezalandırılacağı inancı vardır.

Halk hekimliği yönünden türbeler: Sıtma, felç hastalıkların, yürüyemeyen çocuklar, vücudunun herhangi bir yerinde ağrısı bulunanlara iyi geldiğine inanılır. Rahatsızlık hissedilen bölgeye türbenin toprağı sürülür, toprak, suyla karıştırılıp içilir. Yağmur duası için türbelerde yakarılır.

HALKAOĞLU-YEL TÜRBESİ

Halkaoğlu, Çankırı'ya 92, Çerkeş ilçe merkezine 7 km.uzaklıktadır. Türbe köyünde meydana, etrafı taşla çevrilidir. Türbede kimin yattığı, ne zaman yaşadığı bilinmemektedir.

İnanç ve uygulamalar: Halk inanışlarına göre türbe: Romatizma, siğil, sıtma, felç, vücut ağrısı, yürümeyen çocuklara iyi gelmektedir. Türbe toprağı, ağrı, siğil olan yerlere sürüldüğünde geçeceğine inanılır.

Yel Türbesi

KİREMITÇİ –SITMA TÜRBESİ

Kiremitçi, Çankırı'ya 89, Çerkeş ilçe merkezine

4 km uzaklıktadır. Şahidesinde , “Sahibul Hayrat Ruhuna Fatıha” yazılıdır. Türbede yatan zat hakkında bilgi yoktur. Tek odalı basit bir yapıdır.

İnanç ve uygulamalar: Geçmişte sıtmaya iyi geldiği için ziyaret edilirmiş. Sıtma, felç hastaları, yürüyemeyen çocuklar vücudunda ağrısı olanların türbeye giderek şifa bulduklarına inanılır. Rahatsızlık duyulan yerlere türbenin toprağı sürülür. İyileşmek için dua edilir.

Isıtma Türbesi

Yürümeye başlayan çocuklar türbeye getirilir. Çocuğun hayatta sağlıklı ve başarılı olması için dua edilir. Bunların dışında mübarek günlerde ve yağmur duası için türbe, köy halkı tarafından ziyaret edilmektedir.

AYDINLAR-ÇOBAN DEDE TÜRBESİ

Aydınlar, Çankırı'y 87, Çerkeş ilçe merkezine 2 km uzaklıktadır. Çoban Dede türbesi Aydınlar köyü girişinde olup etrafı taş ve tel ile çevrilidir. Çoban Dede hakkında bilgi yoktur.

İnanç ve uygulamalar: Köy halkının inancına göre: Köye gelerek yerleşen Çoban dede huzur ve bereket getirmiş, köye hırsızlar yaklaşmamış. Hayvan hastalıklarına şifa bulmak için; hastalanan hayvanlar veya hasta olmaması için sürüler türbenin çevresinde dolaştırılır, hayvanların hastalıklı yerlerine türbenin toprağı sürülür ve şifa verdiğine inanılan sudan hayvanlara içirilir.

Çoban Dede Türbesi

Geçmişte dilek için çaput bağlama âdeti günümüzde uygulanmamaktadır. Bayram sabahları halk türbeye gelerek bayramlaşırlar. Yağmur duası da bu türbede yapılır.

ŞEYDOĞAN-TÜRBELERİ

Şeydoğan, Çankırı il merkezine 88, Çerkeş ilçe merkezine 3 km. uzaklıktadır. Köyün içinde olan Şeyh Kutbiddin, Kabal Dede, Kara Abdullah ve Sarı Kız'a ait olmak üzere dört türbe bulunmaktadır. Kabal Dede ve Sarıkız Türbeleri: Köyün dışında olup türbeler hakkında rivayeten Sarıkız'ın geyiğe binerek Kabal Dede türbesini ziyarete gitmesi anlatılmaktadır. Türbelerin kime ait olduğu, doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir

Şeydoğan Türbeleri

İnanç ve uygulamalar: Halk hekimliği yönünden, Kabal Dede Türbesi; sıtma, felç hastaları, yürüyemeyen çocuklar veya vücudunun herhangi bir yerinde ağrısı bulunanlar rahatsızlık hissettikleri bölgeye türbenin toprağını sürerler veya bu toprak suyla karıştırıp içilir.

Pîr-i Sanî Çerkeşî Hacı Mustafa Efendi'nin Mür-

şidi olan Şeyh Kudbiddin Türbesi, köyün içinde etrafı duvarlarla çevrilidir. Mübarek günlerde ve dileği olanlar tarafından ziyaret edilir. Hacca ve askere gidecek olanlar türbeyi ziyaret sonrası yola çıkarlar. Yağmur duası içinde Kara Abdullah Türbesi ziyaret edilir. Edinilen bilgiye göre Abdullah Şeyh'in 1530 yılları öncesi yaşadığı tahmin olunmaktadır.

ALİÖZÜ-ALİÖZÜ ŞEYHI TÜRBESİ

Aliözü; Çankırı'ya 83, Çerkeş'e 5 km. uzaklıktadır. Şeyh Murtaza Efendi, Pîr-i Sâni Hazretleri'nin yetiştirdiği on sekiz halifeden biridir. Aliözü köyünde irşat görevini yapan Çerkeşli Şeyh Recep Efendi: Vefatına yakın Bozoğlu köyünde bulunan bir Horasan şeyhinden halkı irşat ettirmesi için köye bir şeyh göndermesini ister. Bunun üzerine Murtaza Efendi Aliözü köyüne gelir. Irşat görevi, Şeyh Recep Efendi'den sonra Murtaza Efendi sülalesine geçer.

Yöredeki inanişaya göre manevi mertebe olarak, Şeyh Mustafa Efendi, babası Şeyh Murtaza Efendi'den daha yüksektir. Aliözü'nde türbesi bulunan Tek odalı, kubbeli, yeşil boyalı olan türbede; kapının yanında Murtaza Efendi, yan yana bulunan üç kabir Murtaza Efendi'nin oğlu Mustafa Efendi, torunu Murtaza Efendi ve Murtaza Efendi'nin oğlu Mehmet Efendi'ye aittir.

Aliözü Türbesi

Yeni türbede ise Murtaza Efendi'nin oğulları ve torunları bulunmaktadır.

Aliözü Türbesi

Şeyhlere ait 4 asa, geyik postu ve seccade köy camisinde muhafaza edilmektedir. Köyde başka türbelerde vardır. Köy mezarlığında demir parmaklıklarla koruma altına alınmış Recep Efendi, köyün yüksek bir yerinde türbesinin uzunluğu 15 m olan Uzun Dede, Sinan Dede türbeleri bulunmaktadır. Tek odalı basit bir yapıdır.

İnanç ve uygulamalar: Sinan Dede türbesi yanında köylülerce Baş Ağrısı çamı olarak bilinen çam ağacı vardır. Baş ağrıyanlar buraya gider, dua okur ve ağrının geçeceğine inanılır.

KADIÖZÜ-SARI KIZ TÜRBESİ

Kadıözü, Çankırı'ya 81, Çerkeş'e 7 km. uzaklıktadır. Türbede yatan Sarı Kız hakkında bilgi yoktur.

İnanç ve uygulamalar: Yeni evliler oğlan evine girmeden önce gelip mutlulukları için dua ediyorlar. Türbede dilek ve şifa kurbanı kesiliyor, türbe toprağı şifa niyetine yalanıyor.

KARACAÖZÜ-DOKUZ KARDEŞLER ÇAMI

Karacaözü, Çerkeş'e 29, Çankırı'ya 119 km. uzaklıktadır. Çamın hemen dibinde olan türbe define avcıları tarafından tarumar edilmiştir.

İnanç ve uygulamalar: Türbenin baş ağrısına iyi geldiğine inanılıyor. Dilek için çaput bağlanıyor.

DIĞER TÜRBELER

Belkavak, Çerkeş'e 17 km. uzaklıktadır. Han Dede, Abizer Dağı Türbesi.

Afşar, Çerkeş'e 24 km. uzaklıktadır. Kolavlağı Türbesi.

Çakmak, Çerkeş'e 33 km. uzaklıktadır. Çalzirat Türbesi Bu türbelerde yağmur duası yapılmaktadır.

ELDİVAN TÜRBELERİ

SEYDİKÖY-HACI MURAD-I VELİ TÜRBESİ

İNSANOĞLU

Dünyada dost istersen Hazreti Allah yeter
Mürşidi Kamil istersen Hazreti Kur'an yeter
Meşgul olmak istersen ibadet yeter
İbret almak istersen ölüm yeter

Kader ne ise olur etme merak
Uyma kendi nefesine hakkın emrine bak
Altundan ağacın olsa zümrütten yaprak
Akıbet gözünü doyurur bir avuç toprak
Bul erbabını danış akıl dinlemek fırsattır
Zaman ahir zaman oldu
Zuhur eden alamettir
Havai nefesine uyma sabrın sonu selamettir
Ne aldandın be hey şaşkın
Bu can sana emanettir

*

Mal ve mülke mağrur olma
Deme var mı ben gibi
Bir muhalif rüzgar eser savurur
Harman gibi
Dünya malı elde iken düşmanların dost olur
Elde bir şey kalmayınca dost
Bile düşman olur
İbret gözüyle bakın dünyaya misafirhanedir
Bir mukim insan bulunmaz
Ne tuhaf bir hanedir
Bir kefendir en sonu zengin fakir sermayesi
Malına gururlanan aptal değil de ya nedir

Anonim

Pir-i Sani Türbesi (Levha) dan alınma-

Hacı Murad Veli Türbesi

(Kaddesallâhu esrârahu)

Hacı Murâd-ı Velî'den bahseden kaynaklar; babası Aliyyü'l Büka'nın XII. Yüzyılda Türkistan'da doğduğunu, aynı yüzyılın başında oradan ayrılarak Hac farızasını yerine getirmek için Hacc'a daha sonra Şam ve Urfa'ya gittiğini yazmaktadır. Aliyyül Bükâ Urfa'da Halilurrahman Cami-i şerifinde uzun yıllar kayyumluk yaptıktan sonra İç Anadolu bölgesine doğru yola çıkmış, Tosya-İlgaz bölgesine yerleşmiştir. Hacı Murâd-ı Velî'nin annesi Hatice Hanım'da Ahlat-Dereçatı köyü civarında Gürlek (Gürleyik) Tepe denilen mevkide medfundur.

Hacı Murâd-ı Velî'nin Türkistan'da doğduğu, doğum tarihi olarak da miladi 1117 yılı kabul edilmektedir. Babasıyla beraber Türkistan'dan yola çıkan Hacı Murâd-ı Velî, Hz. Muhammed'in (SAV) soyundan gelen bir seyyid olduğu için, köy ismini buradan almıştır. Seydi köyünde 1207 yılında vefat etmiştir. Hacı Murâd-ı Velî Horasan'dan Anadolu'ya İslâm'ı yaymak için gelen bir mürşid-i kâmilidir. Hoca Ahmet Yesevî'nin talebelerinden olduğu kabul edilmektedir. Hoca Ahmet Yesevî'nin milâdi 1160 yılından sonra vefat ettiği gerçeği, Hacı Murâd-ı Velî'nin Hoca Ahmet Yesevi tarafından yetiştirildiği ve Anadolu'ya gönderildiği görüşünü güçlendirmektedir.

Hacı Murâd-ı Velî'nin Hocası Ahmet Yesevî gibi, İslâm şeriatına ve Hz. Muhammed'in (SAV) sünnetine sıkı sıkıya bağlı olduğu hem tarihi kişiliğinden hem de yapmış olduğu hizmetlerden anlaşılmaktadır. Hacı Murâd-ı Velî, Anadolu'da "Veli" ünvanlı dört büyük zattan birisidir. Diğerleri ise Hacı Bektaş Velî,

Hacı Bayram Velî ve Şeyh Şaban Velî'dir. Hacı Murâd-ı Velî'nin ilâhi birçok ihسانlara nail olduğu ve manevi tasarrufunun halen devam ettiği kabul edilmektedir.

Eldivan-Seydi Köyü-Hacı Murad-ı Veli Türbesi

Hacı Murad Veli Türbesi

Eldivan-Seydi Köyü-Hacı Murad Veli Türbesi

Hacı Murad Veli Türbesi

Hacı Murâd-ı Velî'nin şimdiki bilgilerimize göre, Pir Ali Çelebi, Elvan Seydi ve Abdulgaffa Çelebi adında üç oğlu ve isimlerini bilemediğimiz iki kızı bulunmaktadır. Elvan Seydi, Orta ilçesinde Elmalı kasabasında medfundur. Kasabada, adına bir cami bulunmaktadır. Pir Ali çelebi Karabük'ün Eskipazar ilçesi Selek köyüne yerleşmiştir. Kabri Sele köyündedir. Abdulgaffar çelebi'nin kabri ise babasının türbesinin giriş kısmındadır.

Hacı Murâd-ı Velî'nin çocuklarının, babalarının vefatından sonra İç Anadolu bölgesinin İslâmlaşması ve Türkleşmesinin de Hacı Murad-ı Velî gibi, önemli işler yaptıkları, Çankırı'nın çeşitli bölgelerinde tebliğ ve irşad vazifelerini en güzel şekilde yerine getirdikleri anlaşılmaktadır. Allah; sırrını takdis makamını a'lâ eylesin.

(Levha. 2009) Gerçek isminin Turabi Baba olduğu söylenen Hacı Muradı Veli'nin babası, XII. Yüzyılda Türkistan'dan hareketle önce Hicaz sonrada Şanlıurfa üzerinden 1187'de (?) Çankırı'ya geldiği rivayeten anlatılan Alliyül Büka'dır. Hacı Muradı Veli Horasan'da 1117'de ? Sayram kasabasında dünyaya gelmiştir.

Alliyül Büka, uzun zaman Halilürrahman'da kapıcılık yapmış, buna dayanarak kendisinin Hazreti Ali'nin soyundan geldiği öne sürülmüştür. Seyyidlik buradan gelmektedir. Türbe içindeki cam bölmede, 93 Harbine katılan, savaş bitiminde biri dönmeyen, ikisi dönen taşlar, Horasani Börk şeklinde iki mezar taşı ve tespih bulunmaktadır.

Eldivan-Seydi Köyü-Hacı Murad Veli Türbesi

Hacı Murad Veli Türbesi

Orta, Elmalık kasabasında Himmetoğulları'dan Yusuf oğlu Hasan Doğan soyunda olduğu belirtilen şecereye göre Hacı Murad-ı Velî'nin XII. yüzyılda yaşadığı, muhitinde İslâmiyet'in yayılması için çalıştığı, arzu edenleri tenvir ve irşat ettiği kaydolunmakta ve hocalarının da Türkistan'da yetişmiş âlimler olduğu anlatılmaktadır.

Hacı Muradı Veli; Hacı Bektaş-i Velî'den hilafet alan, Bektaşî erenlerdendir. Zamanında Kalecik tekfurunun zulmüne uğramış ve 1187 de Kalecik Eskiköy'den Seydi köye gelerek yerleşmiştir. Seydi köye gelmeden önceki yerleştiği yerler hakkında bilgi yoktur. Seydi köyde 17 yıl süre ile ders verdiği ve halkı aydınlattığı anlatılır. 1207 (?) de vefat etmiş ve türbesinin bulunduğu yere defnedilmiştir.

Hacı Muradı Velî'nin Şeyh Şaban Veli ve Hacı Bektaş Veli ile kardeş oldukları söylenmekte-

dir. Çankırı merkeze bağlı Dereçatı (Handırı) köyünde medfun Hatçe sultan'ın Hacı Muradı Veli'nin annesi, Mart'ta türbesi bulunan Hacı Ali Turabi'nin öz dayısı olduğuna inanılır. Hacı Muradı Velinin oğulları Abdulgaffar Çelebi (Seydiköy'de babasının yanında) , Pir Ali Çelebi (Çubuk Selek köyü ?) ve Elvan Seydi (Orta-Elmalık'da) yatmaktadır. Oğulları da babaları gibi Müslümanlığı yaymak ve halkı Müslümanlığa davet etmek için çalışmışlardır. Ali Pir Çelebi'nin Eskipazar Sadeyaka köyüne giderek orada tekke kurduğu, oradan da Çubuk-Sele köyüne geldiği ve orada vefat ettiği (ÇKU:19) kaydedilmiş olup, Çubuk Sele köyünde yaptığımız araştırmada, geçmişte muhtarlıkta yapmış olan şahıstan aldığımız bilgiye göre; Ali Pir Çelebi adına herhangi bir yatırım olmadığı ifade edilmiştir.

Hacı Muradı Veli Camii

Babası Aliyyülbüka'nın Tosya bölgesinde şöhret kazanan bir zat olduğu ve kendisinin Yerkuyu köyü civarına yerleştiği, Annesi Hatice Hanım' da "Gürlek Tepe 'de" yattığı, her yıl Dereçatı Köyünde Hatçe Sultan Şenlikleri yapıldığı anlatılmaktadır.

Hacı Muradı Veli Camii

İnanç ve uygulamalar: Türbede kutsal olduğuna inanılan taşlar (göktaşı-yağmur taşı-yuda veya yada taşı) , türbede yatan veliye ait olduğuna inanılan eşyalar ve kesilen adak kurbanının yağı gibi maddeler tedavi için kullanılır.

İnanç ve uygulamalar: Türbelerin yakınlarında kutsal olduğuna inanılan sudan da hastalar ya bir miktar içerler ya da bu suyla yıkanılır. Çeşitli hastalıkları olanlar türbeye getirilir veya ziyaret ederler. Çocuğu olmayan kadınlar dua ederek "Satılma" adı verilen bir uygulama yaparlar. Türbeye gelen kadınlar, çocuğu olmayan kadının yemenisinden tutar ve yürütürler. " Bu kadını getirdim satmaya, ardına buzağısını katmaya" diyerek türbenin etrafında üç kez dolaşırlar. Yağmur duasının da yapıldığı türbe aynı zamanda adak yeridir ve adak kurbanı kesilerek orada pişirilir ve dağıtılır.

Hacı Muradı Veli'nin Sarıtaş'a binerek, türbenin olduğu yere geldiği rivayeten anlatılmaktadır.

ASA SUYU: Hacı Muradı Veli, namaz vakti geldiğinde abdest almak için su bulamayınca "Ya mübarek çık, ben abdest alacağım" diyerek esasını yere vurmuş ve oradan su çıkmış. Hacı Muradı Veli türbesinin çok yakınında olan bu kaynak suyu halk tarafından çeşitli hastalıklara iyi geldiği inancı ile içilmekte, kutsal sayılmaktadır. Başka bir anlatımda: Seydiköy'de çobanlık yapmakta olan Hacı Murad-ı Veli, koyunlarını sulamak için su bulamaz. Tekkesinin yakınlarında bulunan dere yatağına gelerek esasını yere vurur ve buradan su çıkar. Asa suyu adı verilen bu su ile koyunlarını sular.

GÖLEZ-ABDİ HOCA TÜRBEŞİ

Gölez: İl'e 17, ilçeye 7 km. uzaklıktadır. Hakında bilgi yoktur. Gölez mezarlığı içinde, ahşap üstü çatılı basit bir yapıdır.

İnanç ve uygulamalar: Türbe yakınında bulunan iğde ağacından koparılan dala okunduğunda sigile iyi geldiğine inanılıyor.

SARITARLA-HACI ZEKERİYA TÜRBEŞİ

Sarıtarla,, Çankırı'ya 25, Eldivan ilçe merkezine 10 km. uzaklıktadır. Hacı Zekeriya'nın ve oğlu Necip'in yattığına inanılır

Hacı Zekeriya Türbesi

Hacı Zekeriya'nın Eldivan Seydiköy'de yatmakta olan Hacı Murad-ı Veli'nin mürşidi olduğu anlatılmaktadır. Kerpiç bir yapıdır. Sonradan yapılan giriş bölümü ve iki pencere büyükçe odada tek bir sanduka vardır.

Hacı Zekeriya Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Yörede Hacı Zekeriya'nın, İslâm dinine uygun hareket etmeyenleri cezalandırdığına inanılır. Adamın biri dilekte bulunmuş ve dileği olursa "Hacı Zekeriya'ya helva götüreceğim" demiş. Adamın dileği gerçekleşmiş ama adağını yerine getirmemiş.

Bir gün Hacı Zekeriya ile karşılaşmış ve Hacı Zekeriya "Hani benim helvam" diye sorduğu rivayet edilmektedir. Başka bir rivayette : Türbenin yakınlarında bulunan bir evde kumar oynanırken ev üç kez sallanmış. Kumar oynayanlarda evin sallanmasını Hacı Zekeriya'nın bir uyarısı olarak kabul ederek, kumar oynamayı bırakmışlar. Yağmur duaları Hacı Zekeriya türbesinde yapılır.

Aşure ayında topluca yapılan aşure köy halkınca birlikte yenir ve Hacı Zekeriya türbesi ziyaret edilir.

HİSARCIKKAYI TÜRBELERİ

Hisarcikkayı, Çankırı'ya 41, Eldivan'a 31 km. uzaklıktadır. Ankara-Çankırı karayoluna yakındır. Heyelan nedeniyle, köy yeni yerleşim yerine taşınmaktadır. Konu edilen türbe eski yerleşim yerindedir.

KADİR ŞİH TÜRBESİ

(1860-1931) Yılları arası yaşamıştır.. Köy halından derlediğimiz bilgilere göre: Türbede yatan zat, Nurettin Oğullarından Nakşibendi Şeyhi Şeyh Abdulkadir Efendi'dir. İstiklal Savaşına katıldığı anlatılmaktadır.

Türbe, cami ile bitişiktir. Girişte sol taraftaki sandukada Şeyh Abdulkadir Karakaya, sağ taraftakinde oğlu Hüseyin Karakaya yatmaktadır : Türbe kare biçiminde 4.75x5.40 boyutunda 5.40 m yükseklikte ve camiye bitişik, üstü kubbeli olup yeni yapıdır. Kadir Şih, Nakşibendi tarikatı mensubu olup, Çankırı'da okumuş ve icazet almıştır.

Kadir Şih Türbesi

Kırıkkale, Karapazar (Orta) , Şabanözü bölgelerinde çok sayıda müridinin olduğu ifade edilmiştir.

PAZAR DURAN TÜRBESİ

Mart, Eldivan, Saray, Hisarcikkayı, Hisarcık köyleri Yağmur duası için buraya çıkarlar. Türbe Dede adıyla bilinmekle birlikte Türbenin bulunduğu yer Pazar Durağı, Çifte Pınarlar, Tek Çam adlarıyla da anılmaktadır.

İnanç ve uygulamalar: İnanışa göre, türbe üzeri örtüldüğünde örtüyü kabul etmemektedir. Yakınında bulunan çam ağacına çivi çakılır.

rak, çaput bağlayarak dilekte bulunulur. Dilek ve yağmur duası kurbanı kesilmektedir. Yağmur duasına çıkmadan önce taşlara okunur, asma fidanları taşlarla birlikte orada bulunan göletin suyuna batırılır, yağmur yağacağına inanılır.

SARIKIZ TÜRBESİ

Köyün batısında ve 2 km uzağındadır. Yakınında iri gövdeli bir ağaç vardır.

İnanç ve uygulamalar: Sarılık hastalığına yakalananlar buraya giderek, hastalıklarının geçmesi için dua eder ve dilekte bulunur, hastalığının iyileşeceğine inanır.

HİSARCİK- TÜRBE ÇAMI

Hisarcık, Çankırı'ya 46, Eldivan'a 36 km uzaklıkta bulunan çamın 550 yaşında olduğu tespiti yapılmıştır. Anıt ağaç halk arasında Türbe Çam'ı olarak adlandırılır. Çamın yakınlarında kimliği hakkında bilgi bulunmayan bir türbe vardır.

İnanç ve uygulamalar: Yerel inanca göre bu hat üzerinde yükseklerde başka türbelerde bulunmaktadır. Türbelerin, Ankara savaşında şehit düşenlere ait olduğu ve ebediyen yaşamaları için türbe yanına veya yakınına ağaç dikildiğine inanılmaktadır. Yüksek yerlerde tek başına bulunan bu tip ağaçlar kutsal sayılmakta, hiçbir şekilde kesilmemektedir. Hatta kuru dalları, kozalakları bile toplanmaz, yakılmaz. Aksi halde kesenin, yakanın, toplayanın başına kötü ve ölümcül işler geldiği anlatılmaktadır.

Türbe Çamı

KÜÇÜKHACIBEY-ŞEYH BEYAZIT TÜRBESİ

Küçükhacıbey, Çankırı'ya 27, Eldivan'a 19 km. uzaklıktadır. Küçükhacıbey'de bulunan Şeyh Beyazıt Türbesi Eldivan dağında 1309 m. rakımlı tepenin düzlüğündedir. Türbenin bulunduğu yer her tarafa hakim ve koordinatları 40° 27' 48'' K, 33° 20' 72'' D. Türbede yatmakta olan zatın ölüm tarihi 1459 olarak belirtilmiştir.

Beyazıt Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Kumandan olduğuna ve yapılan savaşta şehit düştüğüne inanılmaktadır. Türbenin bulunduğu yerde adak kurbanı kesmek, pişirmek için yerler ve tuvalet bulunmaktadır. Köy ile türbe arasındaki yol bozuktur. Yağmur duası için türbeye çıkılmakta kurban kesilmektedir. Türbenin çevresinde çok sayıda yaşlı çama rastlanır. İnanışa göre: Bu çamlar kutsal olup hiçbir şekilde kesilmez, kuruyan dalları yakılmaz. Çamların kesilmesi durumunda kesenin sakat kalacağına inanılıyor. Kuru dalları evine götürenler, ertesi günü mutlaka geri bırakmak zorunda kalıyor ve maddi kayba uğradıkları belirtiliyor.

MESKAVİ TÜRBESİ

Etrafı çevrili alan içinde basit bir yapıdır. Türbe yakınında 700 yıllık olduğu söylenen pelit ağacı vardır.

İnanç ve uygulamalar: Dilek türbesi olup, pelit ağacına çul çaput bağlama adeti varmış. Dileği olanlar burada kurban kesip etini köyde dağıtır. Yatan zat hakkında bilgi yoktur.

BEYLER MEZARLIĞI

Köy içinde bulunan mezarlığın, köyün kurucuları olduğuna inanılmaktadır.

AKBULUT-NAHNAZ ŞİH DEDE TÜRBESİ

Akbulut, Çankırı'ya 26, Eldivan'a 7 km. uzaklıktadır. Nahnaz'ın kuzeyinde, orman yolunun kenarındadır. 1246 rakımlı yüksekçe bir tepededir. Türbe küçük bir bahçe duvarıyla çevrilmiş, üstü açıktır. İçinde oldukça yaşlı bir ağaç bulunur. Şih dede'nin yedi kardeş olduğu ve Çankırı merkeze bağlı Konak köyünde türbesi bulunan Kara Şeyh ile kardeş olduğu belirtilmektedir.

Şih Dede Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Türbe etrafında çok sayıda yaşlı çam ağacı vardır. Bu çamlar kutsal sayılmaktadır, kesilmez. Türbenin yakınında kurban kesmek, ibadet etmek için küçük bir yer bulunmaktadır. Türbede bulunan meşe ağacına dilek için ip bağlanmaktadır. Yağmur duası bu türbede yapılmakta kurban kesilmektedir. Halkın inancına göre; sara, felç ve diğer hastalar ile çocuğu olmayan kadınlar türbeye gelerek kurban kesiyor ve türbede yatarak (Türbe yanında bulunan binada) şifa buluyor, dilekleri oluyor. Kesilen adak kurbanları köyde halka dağıtılıyor. Bir anlatıya göre de köyde çok kaza oluyormuş. Yaşlı bir kadın rüyasında Şih dede'yi görmüş. Şih dede " Türbe mi temiz tutun" demiş. Bunun üzerine türbe etrafı temizlenmiş ve türbe onarılmış, ondan sonrada kaza olmamış.

OĞLAKLI-TEKKE DEDE TÜRBESİ

Oğlaklı, Çankırı'ya 11, Eldivan'a 10 km. uzaklıktadır. İki tane türbe vardır. 1105 m. rakımlı Tekke (Dede) Türbesi. Yağmur duası için her sene türbe ziyaret edilir ve kurbanlar kesilir. Türbede yatanların Hacı Murad-ı Veli soyundan geldiklerine inanılmaktadır.

Halk inancına göre; türbenin aynı zamanda koruyucu olduğuna da inanılır. Türbe yakınında bulunan ağillara hırsızın yaklaşmadığı ve Dede'nin buradaki hayvanları koruduğu rivayeten anlatılmaktadır.

ÇİFTLİK-YAĞMUR BABA TÜRBESİ

Çankırı'ya 27, Eldivan'a 8 km uzaklıktadır. Çiftlik'in güneyinde yol kenarında 908 m. rakımlı küçük bir düzlük üzerindedir. Türbe hakkında bilgi yoktur.

Yağmur Baba Türbesi

SEYYİDLER KABRİ

Kabirde yatanın/yatanların hakkında bilgi yoktur. Sadece burada yatanların Seyyid olduğu inancı vardır.

Eldivan'da türbe olarak kabul görmüş meftalar ve başka türbelerde bulunmaktadır. Bu türbelerde yatanlar hakkında sağlıklı bilgi yoktur. Hemen hemen hepsinin Seyyid-Peygamber soyundan geldiği veya Horasan Eren'i olduğu kabullenilmesi vardır.

İlçe merkezinde ve çevresinde Kayış Kıran Baba, Yediler, Kirkerler Baba, Yunus Baba, Kuş Ahmet Baba. Gölez'de: Kefelon Hz, Deriş Mustafa Hz. Sultan Bedrettin, Yukarıyanlar

Hacı Baki Hz. Elmacı Seyyid Kazancı Baba. Sarayköy Beş Kardeşler. Türbeleri bulunmaktadır.

Seyyidler Kabri

ILGAZ TÜRBELERİ

AKÇAÖREN-ŞEYH ŞAKİR EFENDİ TÜRBESİ

Akçaören, Çankırı'ya 68, Ilgaz'a 15 km. uzaklıktadır. Nakşibendi tarikatı mensubu olan Şeyh Şakir Efendi'nin doğum ve ölüm tarihleri tespit edilemedi. 1301 m. rakımlı Akçaören Şeyh Şakir Efendi türbesi oldukça bakımlıdır. Türbenin hemen karşısındaki evde Şeyh Şakir Efendi'nin 77 (2009) yaşındaki torunu oturmakta ve türbeye bakmaktadır. 4.90x5.00 m boyutunda 2.40 m yükseklikte olan yapıya doğu yönündeki kapıdan girilir. Güneye yola bakan iki, batı ve doğuya bakan penceresi vardır. Türbeye bahçe kapısından girilir. Çatısı ahşap üstü kiremit örtülü, kapılar ve dış cephe yeşil boyalıdır.

İnanç ve uygulamalar: Hayatta iken zaman zaman görünmez olduğu rivayeten anlatılmaktadır. Kurtuluş Savaşı sırasında İslâm sancağını taşıdığına inanılır. Savaş sırasında Yunan

Şakir Efendi Türbesi

Şakir Efendi Türbesi

askerlerinin Ankara'ya kadar yaklaşması üzerine köy halkı telaşa düşer ve köyden göç etme hazırlığına başlar. Bunun üzerine Şeyh Şakir Efendi göç etmemelerini ve korkmamalarını, Yunan askerlerinin köye giremeyeceğini söyler. Ertesi sabah Yunan askerlerinin bozguna uğratıldığı halka davul zurna ile duyurulur.

Türbede yatan diğer kişinin şeyh Şakir efendinin kızı Adiviye hanım olduğu belirtilmektedir. Yukarıda ki anlatımlara bakılırsa Şeyh Şakir Efendi'nin 1920 ler de sağ olduğu anlaşılıyor. Yakın bir tarih olmasına rağmen sadece Akçaören'li olduğu dışında bilgi bulunmuyor. (yn)

Türbede Şeyh Şakir Efendi'ye ait olduğu söylenen tespih ve hırka vardır. Tavanı ahşap ve kerpiç yapı olan türbe içinde ahşap bölme ile ayrılmış iki sanduka bulunur.

Türbenin bulunduğu yer, eskiden şeyh Şakir Efendi'nin eviymiş. Felç ve Sara hastaları gelerek birkaç gün türbede kalarak dua ederler ve hastalıklarından kurtulacaklarına inanırlar. Türbede kutsal olduğuna inanılan objeler bulunur, adak kurbanı yağı vücuda sürülerek ruhsal hastalıklara iyi geldiğine inanılır. Ayrıca hastayı bir veya birkaç gece türbede uyutma uygulaması da vardır. Türbe; dileği olanların, askere gidenlerin, oğlan evine gidecek gelinlerin uğrak ve dua yeridir. Adak kurbanı kesilerek orada bulunan halka dağıtılır. Çocuğu olmayan kadınlar türbeye gelerek adak kurbanı keser ve etini halka dağıtır. Ayrıca değişik hastalıkları olanlar şifa bulmak için türbeye gelerek dua edenler vardır. Türbe bahçesinde bulunan dut ağacının Şeyhin her derdinin ilacı olduğu belirtiliyor.

ALIÇ TÜRBELERİ

Alıç, Çankırı'ya 72, Ilgaz'a 19 km. uzaklıktadır. Alıç türbeleri, köy mezarlığında ahşap bir yapı içinde olup içinde üç adet sanduka vardır. Yatan zatlardan Horasan Ereni ve kardeş olduğu anlatılmaktadır.

Foto: Alıç Türbeleri

Alıç Türbesi

Derlenen bilgilere göre: Çankırı bölgesine Horasan Eren'i on iki kardeş gelmiş. Gelenlerden üçü Alıç köyüne, Yedisi Atkaracalar ilçesine (Yediler türbesi), Şeyh Mahmut Kayı köyüne, birisinin nereye yerleştiği bilinmemektedir. Alıç türbesinde yatan zatlardan rüyalarında görenler onları uzun boylu ve genç olarak tarif etmektedirler. 3.56x6.78 m boyutunda 3.77 m yükseklikteki türbenin rakımı 1470 m.dir Cuma, bayram ve kandil namazları 1945 yılı yapımı camide kılınır. Yağmur duası burada yapılır.

İnanç ve uygulamalar: Türbede yatan merhumların içki içenleri, kumar oynayanları cezalandırdıklarına inanılır.

Ilgaz-Alıç Türbeleri

Alıç Türbesi

Davul çalan kişinin başına mutlaka bir felaket gelir inancı vardır. Rivayet odur ki; türbeye ziyarete gelenlerden biri, bir tespih çalmış. Tespihi çalan kişi türbede yatan merhumlardan biri tarafından çaldığı tespihi türbeye geri getirmesi için uyarılmış. Çalan kişi tespihi getirip türbeye geri bırakmış. Halk inancına göre, Türbe toprağını sıtma, felç, yürümeyen çocuklar veya başka rahatsızlıkları olanların vücutlarına, ağrıyan yerlerine sürdüklerinde geçeceği inancı vardır. Büyü yapılan kişiler buraya geldiklerinde büyüün bozulacağına inanır. Çocuğu olmayan kadınlar, sara hastaları, büyüden kurtulmak isteyenler, baba evinden çıkıp oğlan evine giden gelinler evliliklerinin mutlu olması için türbeye getirilir ve üç defa türbe etrafında dolaştırılır. Dilek ve şifa türbesidir, dileği olanlar kurban keser, etini köy halkına dağıtır.

Geçmişte kurban eti ile birlikte pilavda pişirilmiştir. Yağmur Duası da burada yapılır. Dilek tutanlar mum yakmaktadır. Mum yakma adeti vardır. Türbe içindeki seccade, tülbent ve diğer örtülerin çok sayıda olmaları ile dikkati çekmektedir.

KUTSAL ÇAM AĞACI: Türbe yakınında bulunan çam ağacının çirasının alevinin yeşil renkli olduğu söylenmektedir. Çıra sadece adak kurbanları pişirilirken ateş yakmada kullanılır. Ödemiş'ten biri çırayı alıp evine götürmüştü. Çıra gece sabaha kadar yanmış ve götüren kişi rahatsızlanmış ve ertesi günü çırayı geri getirmiş.

YUVA DEMİRCİLER-ŞEYH YAHYA TEKKE VE TÜRBESİ

Y.Demirciler, Çankırı'ya 69, Ilgaz'a 18 km. uzaklıktadır. Yuvademirciler'in batısında Şih Yahya türbesi bulunmaktadır. Taş yığını ile oluşturulmuş iki kabir vardır. Yuvademirciler halkı burayı Şeyh Yahya'nın türbesi olarak ziyaret etmektedir. Türbe yakınında tek başına taş ve tuğla dolgu malzemesiyle yapılmış harap bir ahşap yapı bulunmaktadır. Burası Şeyh Yahya Tekkesi olarak bilinmektedir.

Şeyh Yahya Türbesi

Şeyh Yahya Tekkesi

BELÖREN TÜRBESİ

Belören, Ilgaz ilçe merkezine 14 km, Çankırı'ya 67 km. uzaklıkta olan Türbede, Horasan Erenlerinden olduğu söylenen zat yatmaktadır, hakkında bilgi yoktur. 936 m. rakımlı hafif meyilli bir arazide olan türbenin yapım tarihi bilinmiyor, sonradan örtüldüğü belirtilmiştir. Yapı taş duvarla örülü, ahşap üstü kiremit örtülüdür. 6.80x4.70 m boyutunda ve 2.30 m. yükseklikindedir.

Belören Türbesi

Bina içinde iki büyük, bir Orta ve birde küçük boy dört adet sanduka vardır. Sandukaların bulunduğu kısım ahşap parmaklıkla ayrılmıştır.

Belören Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Düğünlerde, damat adayı ve gelin buraya getirilerek dua ettirilir. Çocuklar sünnet öncesi türbeye getirilir ve dua edilir. Çocuğu olmayanlar türbe etrafında yedi kere döndürülür ve çocuğunun olacağına inanılır.

Türbegil adlı sülalenin bu soydan geldiği söylenir. Kabirlerden birisinin sele kapılarak ölen bir geline diğer küçük olanında gelinin çocuğu olduğu anlatılmaktadır. Türbe düzenlemesi sırasında çocuğun olduğu mezar açılmış ve göğsünden Kur'an çıkmış. Keşkek duası türbede yapılmaktadır.

ERENLER TEPESİ

Belören'de yağmur duası için çıkılan Erenler tepesinde bir kabir bulunmaktadır.

İnanç ve uygulamalar: Belören halkı, yağmur duasını burada gerçekleştirmekte ve kurban kesmektedir. Türbe üstünü kapattırıyor. Toprağının egzama ve cilt hastalıklarına iyi geldiğine inanılıyor.

KAYI ŞEYH MUHARREM TÜRBESİ

Kayı, Çankırı'ya 77, Ilgaz'a 24 km. uzaklıktadır. Rivayeten anlatılanlardan anlaşıldığına göre XIV. yüzyılın sonlarında XV. yüzyılın ilk yarısında yaşamış oldukları tahmin olunabilir. Kayı-Şeyh Muharrem türbesi; 3.5x5.00 m boyutun-

da ve 2.00 m yüksekliktedir. 1061 m. rakımlı Kayı camisinin bahçesi içinde ve kuzeyindedir. Taş duvarlı, basit ahşap üstü kiremit çatılıdır. Güney yönüne açılan kapısı ve bir penceresi vardır. İçerde yeşil örtü ile kaplanmış bir adet sanduka bulunur.

Kayı girişinde bir türbe daha vardır. Türbe hakkında tek anlatılan türbenin, Şeyh Davut'un oğlu ve kızının olduğudur. Türbede ki levhada 1300 yılında yapıldığı belirtilmektedir.

Şeyh Muharrem Türbesi

İnanç ve uygulamalar: İstanbul'un fethinden öncü, ön bilgi edinmeleri için dervişler Bizans'a gönderilmiş. Arap ülkelerinden kal-karak İstanbul'a gidenlerin yolu Kayı köyünden geçmiştir. Şeyh Muharrem ve Mahmut'da 5-6 hanelik Kayı köyüne uğramışlar. Köyde cami bulunmuyormuş. Dervişlerde Müslüman bir köyde cami bulunmalı demişler. Köylülerde cemaatin azlığı nedeniyle Camiinin olmadığını ve yakında yapacaklarını ifade etmişler. İstanbul dönüşü köye uğrayan dervişler caminin yapılmadığını görmüşler. Köylülere nedenini sormuşlar ve cevap alamamışlar. Bunun üzerine dervişler topladıkları bilgileri götürülmek üzere diğer derviş arkadaşlarına vermişler ve camiyi yapmak üzere kayı köyünde kalmışlar. Cami yapımı için köylüyü ikna edememişler ve bunun üzerine cami yapımı için kolları sıvamışlar.

Köylüler bir sabah, Ilgaz dağlarından taş ve ke-reste taşımakta olan kağnı gıcırtıları ile uyanmışlar. Kağnıların geldiği tarafa baktıklarında Şeyh Muharrem ve Şeyh Mahmut kağnılarına geyikleri koşmuşlar köye doğru geliyorlar. Köylüler sadece seyretmiş ve dervişlere yardımcı olmamışlar. İki derviş kendi başlarına çalışarak Kayı köyü camisini bitirmişler. Hem mahcubi-

yet hem de köylere cami yaptıkları için iki derviş köylüler göndermek istememişler.

Şeyh Muharrem öldüğünde caminin yanına defnedilmiş. Şeyh Mahmut ise köylülerin kendilerine yardım etmemesi ve cami yapmalarını nedeniyle köye defnedilmemesini ve "Beni bu köye defnetmeyin, tabutumu köyün kenarına koyun" diye vasiyet eder. Köylülerin Cami inşası sırasında kendilerine karşı gösterdikleri davranışa üzülen şeyhlerden Şeyh Mahmut öldüğünde vasiyeti yerine getirilir. Köyün dışında bir taşın üzerine tabutu koyarlar. Ne yapacaklarını tartışmaya başlarlar ve şeyhin cenazesini köye defnetmeye karar verirler. Tabutu defin için taşın üzerinden kaldırmaya çalışırlar, bir türlü kaldıramazlar. Bu tartışma esnasında tabutu kaldırmaya çalışırken tabuttan şeyhin kolları dışarı çıkar. Taşı kucaklar ve parmakları taşa gömülür. Kucaklama taşı adı verilen bu taş üzerinde parmak izleri görülmektedir. Çaresiz kalan köylüler tabutu orada bırakarak köye dönerler. Yedi kişi gelir ve tabutu alıp götürürler ve şeyhi Atkaracalar'da Hoşamlara yakın bir yere defnederler. (Bakınız Atkaracalar türbeleri)

Başka bir anlatıda da: Şeyh Mehmet, öldüğünde Atkaracalar'dan üç kişinin geleceğini ve tabutu bu kişilere vermesini söylemiş. Şeyhin ölümü üzerine üç kişi cenazeyi götürmek üzere gelmişler. Köylülerde cenazeyi Atkaracalar'dan gelen bu üç kişiye teslim etmişler. Sonra pişmanlık duyup, cenazenin arkasından yetişerek kendilerine verilmesini istemişler. Aralarında kavga çıkmış. Kavgadan rahatsız olan Şeyh, canlanmış ve tabutundan çıkarak bir kayayı kucaklamış. Köylüler çok korkmuşlar ve tabutu gelen üç kişiye vermişler. Şeyh Mahmut'un kucakladığı taş "Kucaklama taşı" adı ile anılır. Şeyh Muharrem'i rüyasında görenlerin olduğu ve uzunca boylu, sarı saçlı, güzel sesi olan iri kıyım biri olduğu anlatılır.

İnanç ve uygulamalar: Kırışlar köyünden Hacı Sait, Şeyh Muharrem'in türbesini onardığı sırada bir Cuma günü işçilerin biri hariç hepsi Cuma namazı kılmak için camiye gitmiş. Cuma kılmak için camiye gitmeyen işçi, türbenin kapısına oturmuş ve sigara içmeye başlamış. Bu sırada türbeden sesler gelmeye başlamış ve

işçi çok korkmuş. Hacı Sait'e "Ben bu türbe-
de çalışmayacağım" diyerek işi bırakmış. Halk
bu olayı Cuma namazına gitmeyenleri Şeyh
Muharrem'in cezalandırdığı yönünde değer-
lendirmektedir.

Akıl hastalarının, türbede bir gece veya daha
fazla uyutularak iyileşeceklerine inanılır. Ço-
cuğu olmayan kadınlar, sara ve akıl hastaları
Şeyh Muharrem'in türbesine gelip bir müd-
det kalarak hastalıklarına çare aralar. Çocuğu
olmayan kadınlar camide bulunan direğe ça-
put bağlar ve dua eder. Günümüzde direk ka-
mufle edilmiştir. Akıl hastaları ise türbede bir
süre uyutulur. Yağmur Duası da burada yapılır,
kurban kesilir, pilav pişirilir. Dilekleri olanlar
dileklerinin gerçekleşmesi için dua ederler.
Kesilen adak kurbanları türbenin yakınlarında
kesilip köy halkına dağıtılır.

ESKİCE TÜRBELERİ

Eskice, Çankırı'ya 71, Ilgaz'a 18 km. uzaklıkta-
dır. Türbelerde yatanlar hakkında bilgi bulun-
mamaktadır

Eskice Türbesi

Eskice türbeleri, Türbenin biri Eskice'ye ha-
kim 1012m, diğeri 1036 m rakımlı yüksekçe
bir tepe üzerindeki tek odalı türbenin birinde
bir, diğesinde iki sanduka vardır. Son zaman-
larda yapılan her iki türbe ahşap çatı üstü ki-
remit örtülüdür.

Ilgaz-Eskice Türbeleri

Eskice Türbesi

Türbenin birinsin yakınında dış kısımda taş
sandukalı kabir vardır. Dilek için ziyaret edilir,
namaz kılınır ve dua edilir.

Ilgaz-Eskice Türbeleri

Eskice Türbesi

Türbede yatanlar hakkında bilgi yoktur. Tek
kabirli olan türbe 3.61x3.63 m boyutunda
kare şekilli ve 1.91 m. yüksekliktedir. Çift ka-
birli olan 6.68x3.58m boyutunda 1.60 m yük-
sekliktedir. Her iki türbede yeşil badanalı, çatı
ahşap üstü kiremit örtülü, kapı ve pencereler
PVC dir.

Ilgaz-Eskice Türbeleri

Eskice Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Köyden biri öldüğünde burnundan üç damla kan gelmesi durumunda türbenin yanına, gelmemesi durumunda köy mezarlığına defnedilmesini vasiyet etmiş. Öldüğünde burnundan üç damla kan gelmiş ve türbenin yanına defnedilmiş. Definden bir süre geçtikten sonra türbe duvarı yıkılmış, köylüler onarmışlar, yeniden yıkılmış. Bu durum köylülerce türbenin yanına defnedilmesini istemediği şeklinde yorumlanmış. Daha sonra türbeyi ve mezarı yeniden duvar içine alacak şekilde yapmışlar.

KAVAKLI YAĞLI DEDE TÜRBESİ

Kavaklı, Çankırı'ya 73, Ilgaz'a 20 km. uzaklıktadır. Türbede "Horasan Erenlerinden Hz. Mustafa Efendi" yazılı taş bulunuyor. Yerleşim yeri uzağında Ören Yeri adı verilen sit alanı içindedir. Kavaklı'nın dışında 1121 m. rakımlı harabelerin bulunduğu yerde, yola ham yolla bağlıdır. Yakınında çeşme ve ağaçlar bulunmaktadır.

İnanç ve uygulamalar: Kavaklı'da , Ören adı verilen bölgede etrafı taşlarla çevrili olan türbe içinde üstü oyuk dikili bir taş bulunur

Kavaklı-Yağlı Dede Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Yağmur Duasında kesilen kurbanın yağı, Dua okunarak kızartılır. Çeşmenin olduğu yerden itibaren dua okunarak türbeye getirilir. Türbe başında bulunan oyuk taşın üzerine dökülür.

Yağlı Dede Türbesi

Yağ ağrıyan, sızlayan yerlere sürülür ve iyi gelir, hasta şifa bulur. Türbeye gelenler dilek ve yakarı için gelip dua ederler. Yağmur duası da burada yapılır ve mutlaka yağmur yağarmış.

ASA SUYU: Türbe yakınındaki suya Asa Suyu deniliyor ve suyun Hac zamanı azaldığı, diğer zamanlar normal aktığı anlatılıyor. Anlatılanlara göre: Türbe çevresinden odun keserek evine götüren kişi, rahatsızlanıyor ve tekrar odunları kestiği yere getiriyor. Bir başka anlatıda da türbede bulunan alıç ağacının çalı çırpısını evine götüren bir kişi çalı çırpının ocakta yanarken yeşil alev çıkarması üzerine artan kısmı tekrar türbeye getirip bırakıyor. Türbenin taşı köye getiriliyor, ertesi gün türbe taşı kendiliğinden yerine geliyor. İkinci sefer tekrar taşı evine götüren kişi gece rahatsız ediliyor ve götürüp taşı yerine koyuyor.

ÖDEMiŞ-KARA DEDE TÜRBESİ

Ödemiş, Çankırı'ya 60, Ilgaz'a 7 km. uzaklıktadır. , Horasan Erenlerinden olduğu sanılan Karadede'nin türbesi vardır. Türbe köyün dışında, yolun kenarında ve 1003 m rakımlı küçük bir tepe üzerindedir. Türbede, mescit, mutfak, tuvalet ve oda gibi eklentiler bulunmaktadır. Kubbeli olan yapı 8.0x5.13m boyunda ve 5 m. yüksekliktedir.

Kara Dede Türbesi

Sanduka ise 3.40x0.85 m boyutunda ve 1.30 m. yüksekliktedir. Alt kısım beton üst kısım tahta sandukadır. Sandukanın etrafı ağaç parmaklıkla çevrilidir. Sarık rengi siyahtır.

Kara Dede Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Adak türbesidir. Çeşitli adağı ve dileği olanlar, hasta olup şifa arayanlar, türbeye gelerek niyaz ve adakta bulunmakta, kurban kesmekte, dilek için mum yakılmaktadır. Yağmur duası burada yapılmakta, kurban kesilmektedir. Türbe dışında, türbe duvarına bitişik kutsallığına inanılan kuru ağaç vardır. Etraftaki ağaçlarda kutsal sayılmaktadır.

ÇÖREKÇİLER-ÇÖREKÇİ BABA

Çörekçiler, Çankırı'ya 70, Ilgaz'a 17 km. uzaklıktadır. Çörekçiler'de bulunan Çörekçi Baba'nın, XV-XVI. yy'da Çörekçiler'de yaşadığı sanılmaktadır. Türbe camiyle bitişik olup, girişi cami avlusundaki batı yönünde olan yan kapıdandır. Düz damlı, küçük kubbelidir. Hakkında anlatılan menkıbelerde konu aynı tarih ve şahıslar ise farklıdır.

İnanç ve uygulamalar: Fatih Sultan Mehmet Otlukbeli seferine giderken ayrıca IV: Murat Bağdat seferine çıktığı zaman ordunun Çörekçiler köyünde konakladığı, Çörekçi Babanın çörekleri ile bütün orduyu doyurduğu yönünde aynı konu farklı zamanlı rivayeten anlatımlar vardır. Rivayete göre Çörekçi Baba'nın getirdiği çizme dolusu arpa hayvanlara, çizme dolusu buğday orduya yetmiş. IV. Murat'ın Devrez(s) üzerinde bir köprü ve köprü'nün başına çeşme yaptırdığı anlatılmaktadır.

Çörekçi Baba Türbesi

YERKUYU-YERKUYU ŞEYHİ ALÜYAL BUKA

Yerkuyu, Çankırı'ya 60, Ilgaz'a 15 km. uzaklıktadır. Yerkuyu'da yatmakta olan Yerkuyu Şeyhi Aliyel Buka, XII. yy'da Horasan'dan gelerek buraya yerleştiği, Horasan Erenlerinden olduğu, mezarının yapımında geyiklerin kereste taşıdığı rivayeten anlatılır.

Kabri cami ile bitişiktir. Eldivan ilçesi Seydiköy'de bulunan Caminin yazıtında Aliyel Buka'nın Hacı Murad-ı velinin babası olduğu ve Ilgaz –Tosya arasındaki Yerkuyu'da yattığı ifade edilmektedir. 6.08x6.97m boyutunda 4.96 m yükseklikte, 1025 m. Rakımlı, kubbesi olan türbede beş kabir bulunmaktadır. Yerkuyu tekkesine kırk yedi tekke bağlı imiş.

Şeyh Alüyal Buka Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Yüzyıllardır akıl hastalarına şifa dağıtan bu mahal, günümüzde bile bu özelliğini korumaktadır. Şeyhin çevredeki şeyhlerle aracısız konuştuğu, manevi olarak iki ayrı yerde bulunabildiği; kendisi köyde iken geceleri uzak diyarlardaki savaşlara katılıp sabah köyüne döndüğü anlatılan rivayetler ara-

sındadır. Köyde Nakşi tekkesi bulunmaktadır. Türbeye ziyarete gelenlerin sara, felç, akıl hastalıkları başta olmak üzere diğer rahatsızlıklara da iyi geldiğine inanılıyor. Ziyarete gelenler türbede yatıyor, dua ediyor ve kurban kesiyor. Gelen hastaların şifa bularak gittiklerine inanılıyor.

Şeyh Alüyal Buka Türbesi

YERKUYU ŞEYHİ

Abdulkadir Ceylani'nin yetiştirdiği ve Anadolu'yu irşadla görevlendirdiği kırk müridinden birinin de Yerkuyu Şeyhi olduğu sanılmaktadır. Horasan, Alp, Anadolu, Türkistan erenleri gibi değişik isimlerle anılan mübarek şahsiyetler Anadolu'ya geldiklerinde zaviyeler kurdular, öğrenciler yetiştirerek halkı irşad ettiler. Başka bir anlatımda da Ahmet Yesevi'nin hizmetinde bulunan Aliyül Buka, Hicaza giderek, hac farızasını yerine getirdikten sonra Şam'a gelmiştir. Şam'dan Urfa'ya geçen A. Buka Halilürrahman'da kapıcılık yapmış daha sonra Yerkuyu köyüne gelerek yerleşmiştir. Bilindiği gibi A. Buka, Eldivan ilçesi Seydiköy'de türbesi bulunan H. Murad-ı Veli'nin babasıdır. (Bkz. Eldivan H. Murad-ı Veli)

MENKİBELER: Yerkuyu'ya gelen Alüyal Buka köyde mescit yapmak ister ve kimse kendisine yardımcı olmak istemez. Mescit inşaatına başlar, inşaat hızlı bir şekilde devam eder. Durumu merak eden köylüler inşaatı izlemeye alırlar. Gündüzleri fazla bir faaliyetin olmadığı inşaat geceleri geyikler tarafından kereste taşındığını görürler. Horasan Erenleri geldikleri ve yerleştikleri yerlerde mescit, cami, tekke ve

benzeri sosyal dini tesisler yapardı. Buralarda hem dini eğitim yapar, talebe yetiştirir, gelen giden yolcuların yatacak yer ve işlerini sağlardı. Gece tekkede konaklayan yolcunun biri sabah kalktığı anda atını ahırda bulamaz. Durumu Yerkuyu Şeyhine ileten misafir, bir başka misafir tarafından götürülen atının aradan bir saat geçtikten sonra terli bir şekilde ahıra geldiği anlatılmaktadır.

Yerkuyu Şeyhi'nin kerametini görmek isteyenler "Şeyhim bize Hızır'ı göster" diyerek arzularını iletirlermiş. Bir gün köy halkı şeyhin bağına bellemeye gitmişler. Öğlen mola verilmiş ve yemeğe oturulmak üzere harekete geçilmiş. Bu sırada üstü başı yırtık, perişan bir yabancı gelmiş. Yemeğe oturmaya hazırlananlara selam vermiş. Şeyh selamı almış: "Nereden gelip nereye gidesin, buyurun yemek yiyelim" diyerek sofraya davet etmiş. Yabancıda "Mağripten geliyorum maşığıya gidiyorum, yolum uzak yemek yemeyim, sağ olun" der ve uzaklaşır. Akşam olur, köylüler Hızır'ı görme isteklerini Şeyhe tekrar iletirler. Bunun üzerine Şeyh " O bugün geldi gitti, siz onun sofraya oturup yemek yemesini bile istemediniz, sofraya oturmasın diye aklınızdan geçirdiniz, öğle yemek vakti gelen kişi Hızır'dı" diyerek isteklerine yanıt verir. Cuma günü bahçesini sulamaya giden Yerkuyu Şeyhi, sulama sırasında sık sık suyun kesildiğini görür. Mülayim köyünde bulunan hoca köy içinde yanında birkaç kişi ile otururken Yerkuyu Şeyhinin bahçesini sulamakta olduğu kendisine malum olur. Şeyhin suyunu kesmek amacıyla orada bulunan toprağı bastonu ile toplamaya başlar.

Şeyh Alüyal Buka Türbesi

Durumu fark eden Şeyh "Hocam Cuma namazına yetişeceğim, suyum kesme" demesine rağmen Mülayimli Hoca suyu kesmeye devam eder. Suyun tekrar kesilmesine kızan Yerkuyu Şeyhi küreğine çamur doldurur ve fırlatır. Yerkuyu'dan fırlatılan çamur Mülayim'de ki hocanın önüne düşer. Hoca ile birlikte oturanlar bu çamur nedir diye sorarlar. Hoca'da " Yerkuyu Şeyhi bahçe suluyordu, sulama suyunu kesmiştim O'da bana kızdı ve bu çamuru fırlattı" diyerek cevap verir.

Tekkeye yakın olan bir evde düğün yapılır. Davul zurna gece dahi çalınır. Türbede yatan zatlar sestem rahatsız olmuşlar çalgıcıları gece korkutmuşlar. Onlard'a gece yarısı kaçıp gitmişler. Çalgıcıları arayan düğün sahipleri onları Tosya'da bulmuşlar. Düğün sahipleri çalgıcılara neden bırakıp kaçtıklarını sorduklarında onlarda "Biz bir daha o köye gitmeyiz, o köyde davul zurna çalmayız, bizi sabaha kadar perişan ettiler" diye cevap vermiştir. Köyde düğünlerde sadece zurna çalınır, davul çalınmamaktadır. Ilgaz Yerkuyu Köyü Tarih ve Gelenekleri. Şerafettin Erdoğan-Çankırı 2010 (40-44)

CENDERE-KUŞÇU HACI EFENDİ

Cendere, Ilgaz ilçe merkezine 3 km, Çankırı'ya 51 km. mesafede Candere/Cendere'de Hacı Kuşçu Efendi'nin türbesi bulunmaktadır. XIX. yy'da yaşadığı tahmin olunmaktadır. Hakkında başka bilgi yoktur. Türbe, Cendere'ye hakim 901 m. rakımlı küçük bir tepe üzerinde bulunmaktadır. Basit bir yapının yanında ve kitabesi yoktur.

Kuşçu Hacı Efendi Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Türbenin hemen yanında gelip geçenlerin su içmesi için yapılmış içi oyulmuş ağzı kapaklı bir taş bulunmaktadır. Anlatılanlara göre, Ilgaz ve çevresini çekirge sürüsü istila eder.

Kuşçu Hacı Efendi Türbesi

Hacı Kuşçu efendi çekirgeleri uzaklaştırır ve bunun üzerine adı Hacı Kuşçu olarak anılmaya başlar.

CENDERE-HACI BABA TÜRBESİ

Şeyh Ahmet Abduşoğu (Hacı baba) 1890 yılında Hacı Mehmet Efendi'den olma Ayşe Hanım'dan doğmadır. İstanbul Fatih medresesinde tahsilini tamamlamış Cendere ve Aşağıdere'de imamlık yapmıştır. Nakşibendi Şeyhi olan Hacı Baba adliyede zabıt katibi olarak görev almış, Emekli olduktan sonra Cendere'de tarımla uğraşmıştır. Kabri köy mezarlığındadır. Anlatılanlara göre: İbrahim Derveci adlı kişi, ramazan günü oğluna Git Hacı Baba'yı al gel der. Hacı Baba'nın evine giden vatandaş, evde olmadığını ormanda olduğunu öğrenir.

Hacı Baba Türbesi

Ormanda odun kesmekte olan Hacı baba odun kesmeyi bırakır, kamyonu doldurmadan ve kendisini almaya gelenden haberi olmadan misafirlerim var diyerek evine döner.Halktan kendisine saygı ve hürmet duyan bir kişi iki kilo lokum alıp Hacı Baba'yı ziyaret etmek ister. Eşi karşı çıkar, bir kilo al der . İki kilo lokumla Hacı Baba'nın evine gelen kişiye "Evladım bunun için münakaşaya değmez, yarım kilo aslında olurdu" der.

ŞEYH YUNUS-ŞEYH YUNUS DEDE

Şeyh Yunus, Çankırı'ya 32, Ilgaz'a 24 km. uzaktır. Şeyhyunus'ta türbesi bulunan , Şeyh Yunus Dede, XII. yy'da Horasan'dan gelerek adını verdiği köye yerleşmiş Horasan Ereni'dir. Şeyh Yunus 1071 li yıllarda, Horasan'dan iki kardeşiyle beraber Çankırı bölgesine gelmiştir. Şeyh Yunus'un kardeşlerinden biri Korgun'a bağlı Şihlar köyüne, diğeri ise Eldivan Seydiköy'e (Hacı Murad-ı Veli) yerleşerek halkı irşad etmişlerdir. Şeyh Yunus ile birlikte bölgeyi irşad amacıyla gelenler arasında: Korgun –Alpsarı'da Ersarı Mehmet Dede, Kurşunlu-Çırdak'da Şeyh Ahmet, Orta-Sakaeli'nde Saka Baba, Şabanözü-Kutluşar'da Yahya Dede'nin buldukları rivayeten söylenmektedir. Bu anlatım çok önemli ipuçları vermektedir. Korgun, Orta, Şabanözü, Kurşunlu ilçeleri Şeyhyunus'a yakın bölgeler değildir. Yapılacak araştırmalar adı geçen ilçeler tarih ve kültürüne büyük katkı sağlayacaktır.(YN)

Şeyh Yunus Türbesi

Kabri, 1409 m rakımlı köyün kuzeyinde yüksek bir tepe üzerinde caminin hemen yakınındadır. Etrafı yığma taş duvarla çevrili ve bulunan mezar taşında "Ziyaretten murat duadır, bugün bana ise yarın sanadır, (H.700) yazılıdır.

Şeyhyunuslular her yıl yağmur duasına çıkar ve Şeyh Yunus Dede'yi dualarla yâd eder. Yakınında erkekler ve kadınlar için yapılmış mes-citdir.

İnanç ve uygulamalar: Rivayet odur ki: Şeyh Yunus'un köyde içki içen ve davul çalanları cezalandırdığına inanılmaktadır. Ayrıca 1950 li yıllarda meydana gelen bir depremde köy zarar görmemiş ve köyün Şeyh Yunus tarafından korunduğuna inanılmaktadır. Başka bir anlamda ise: Yedi yılda bir bir Şeyh Yunus Şenlikleri düzenlenir. Yedi adet büyükbaş hayvan kesilir, pilavlar pişirilir ve civar köylerden gelen misafirlerle topluca yenilir. Çocuğu olmayan kadınlar, çocuklarını düşüren kadınlar Şeyh Yunus'u aracı koyarak Allah'tan bir çocuk dilerler. Değişik dilekleri olan kişiler de türbeye gelip dua ederler. Horasan Erenlerinden Şeyh Yunus Hazretleri; Her yörenin bir manevi mimarı vardır. O yöre insanının toprağın üstündeki gönül sultanlarına olduğu gibi, toprağın altındaki bu mümtaz Hak dostlarına da sahip çıkması bir vecibedir. Bir zamanlar bu topraklarda yaşayıp buraları vatanımızın güzel bir parçası haline getiren ve insanlarımıza ölümsüz ilim, irfan, ahlak ve kardeşlik prensiplerini öğreten bu gönül erleridir.

Şeyh Yunus Türbesi

Anadolu'da Yunus Emre, Mevlânâ, Hacı Bayram-ı Veli, Aziz Mahmud Hüdâyi, Ümmi Sinan, Niyazi Mısrî, ve binlerce gönül sultanı...

Yakın çevremizde Kastamonu'da Şeyh Şaban-ı Veli, Çerkeş'te Pir-i Sâni, Karabük'te Bahaddin Gazi, Bolu'da Hayreddin Tokadi, Ilgaz'da şeyh Yunus Hazretleri.

ŞEYH YUNUS HAZRETLERİ

XII. yüzyılda Horasan'dan gelerek adının verildiği köye yerleşmiş bir alp erendir. Mezar taşında hicri 700 (Miladi 1300) olduğu düşünüldüğünde vefat tarihi olduğu tahmin edilmektedir. Bu taştaki şu beyit kabir ziyaretini ne güzel ifade etmektedir.

“ Ziyaretten murat duâdır. Bugün bana ise yarın sanadır”

Birlik, beraberlik ve kardeşlik timsali Şeyh Yunus Hazretleri güzel insanları uzaktan ve yakından bir araya getirerek halâ hizmetlerini devam ettirmektedir. Yedi yılda bir gerçekleştirilen “ geleneksel hâcât günü etkinlikleri” ile ülkemizin dört bir yanından gelen gönül dostları hem Şeyh Yunus Hazretlerini ziyaret etmekte, Fatihalar okumakta, hem sıla-i rahim yapmaktadır. Şeyh Yunus Hazretlerinin türbesi, Çankırı ili, Ilgaz ilçesinde kendi adının verildiği Şeyh Yunus köyünün kuzeyinde yüksek bir tepe üzerindedir. “Elâ inne evliyââllah Lâ havlün aleyhim ve lâ hümm yahzenûn “ (Al-i İmran suresi, 170. Âyet) “Onlar Allah'ın veli kullarıdır. Onlar için ne bir korku, ne bir hüzm vardır.” Allah (c.c.) sırrını yüceltsin. “ Horasan'dan gelen Alp Erenler, Anadolu'dan vefâ beklerler.” İnsanlığa hizmet Vakfı (Bilgi levhası)

KESE- ŞABAN DEDE TÜRBESİ

Kese, İlçeye 3, il'e 56 km. uzaklıktadır. Türbede yatan zatın, Horasan Erenlerinden olduğuna inanılmaktadır. Etrafı çevrili üzeri açık olan türbe; Arife ve bayram günleri ve yağmur duası için ziyaret edilir. Türbede beş kişinin daha kabri vardır. Bunlardan birisi Nakşibendi Şeyhi Hacı Hüseyin'dir.

KIZILİBRİK-HACI İLYAS (İLLAZ) ,KIZ VE YAĞLI DEDE TÜRBELERİ

Kızılıbrık, Çankırı'ya 70, Ilgaz'a 22 km. uzaklıktadır. Hacı İlyas, Kız ve Yağlı Dede türbeleri bulunmaktadır.

İnanç ve uygulamalar: Adak ve şifa türbeledir. Çeşitli dilek ve arzuları olanlar, değişik hastalığı olanlar türbeye gelerek yakarıda bulunur, kurban keserler. Halk hekimliği olarak yapılan uygulamada: Türbede kutsal olduğuna inanılan objeler ve türbede yatan veliye ait eşyalar ile kesilen adak kurbanı hastanın tedavisinde etkindir. Yağmur duası tepedeki Hacı İlyas türbesinin olduğu yerde yapılır. Dua günü mutlaka yağmur yağdığı ifade olunmaktadır.

MÜLAYİM- MÜLAYİM'LI ALİ EFENDİ TÜRBESİ

Mülayim, Ilgaz ilçe merkezine 15 km, 17 dakika uzaklıkta olan Mülayim'de: Devrez çayına hâkim bir tepe üzerinde yatmakta olan Ali Efendi için rivayeten, Balkan Savaşları sırasında kendisi köyde olduğu halde, savaştan dönenler tarafından cepheye görüldüğü söylenmiş.

Ali Efendi Türbesi

Köyde pilav pişiren bir annenin gönlüne oğlunun pilavdan yemesi düşmüş. Cepheden sağ olarak dönen oğlu annesine “ Ali Efendi ile gönderdiğin pilavın tadını hiç unutamam” demesi Ali Efendinin ermişliğine atfedilir.

SÖĞÜTÇÜK ERENLERİ

Söğütçük, Çankırı'ya 80, Ilgaz'a 30 km. uzaklıktadır. Horasan Erenlerinden olduğuna inanılan türbe niyet ve dilek türbesidir. Yağmur duası burada yapılır.

ŞIHLAR-KARAMANLI ŞEYH HACI BEY TÜRBESİ

Şıhlar, Ilgaz ilçe merkezine 9 km, 12 daika uzaklıkta olan Şıhlar'da, Karamanlı Şeyhi Hacı bey Çelebi yattığına inanılmaktadır. Şeyh Çelebi, Selçuklular döneminde gelmiş ve buraya yerleşmiş. Zaviye kurmuştur. Hakkında bilgi yoktur.

ŞIHLAR-ONAÇ ARASINDA OSMANCIK TÜRBESİ

Şıhlar-Onaç arasında yatmakta olan Osmancık, Ilgaz kalesini fetheden kumandan olarak bilinmektedir. Türbesi Şıhlar ve Onaç köyleri arasında bulunan Osman deresinin güneyindedir. Emir Karatekin'in Komutanlarından biri olduğu sanılmaktadır. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında bilgi yoktur.

ALPAGUT TÜRBESİ

Alpagut, Çankırı'ya 62, Ilgaz'a 9 km. uzaklıktadır. Erenler Diyarı adı verilen türbe yüksekte bir yerdedir. Taşla çevrili olup, yağmur duasına buraya çıkılmaktadır.

BOZATLI AMBARI

Bozatl, Ilgaz ilçe merkezine 5, Çankırı'ya 56 km. uzaklıktadır. Bozatl'da köy ortasında bulunan ambarın yapım tarihi bilinmemektedir. Ambar 5.00x5.00 m boyutunda kare planlıdır.

Ilgaz-Bozatl-Ambar

Bozatl Ambarı

Ambarın üzeri kırma çatı ile örtülü, etrafında balkon vardır. Sağ tarafta bulunan merdiven-

den balkona çıkarılır. Çivi kullanılmamış bağlan-tılar geçme olarak tamamen ahşaptan yapılmıştır. Geçmişte toplanan öşür vergisi karşılığı hububatın burada toplandığı ifade edilmektedir.

Ilgaz-Bozatl-Ambar

Bozatl Ambarı

İnanç ve uygulamalar : Çocuğu olmayan kadınların ambar etrafında yedi defa dolaşmaları halinde çocuk sahibi olacakları inancı vardır. Yağmur duaları tepede bulunan Hıdırellez Türbesinde yapılır.

ILGAZ'DA Kİ DİĞER TÜRBELER:

Kese'de Şaban Dede, Dere Kışla'da Hal Baba, Sekü'de Şeyh Bedrettin, Ilıslık'ta Mustafa Efendi, Ilgaz ilçe merkezinde Dokumacıoğlu Ali Efendi ve Tekke türbeleri bulunmaktadır.

DERBENT ŞEHİTLİK ANITI

ILGAZ JANDARMA ŞEHİTLİĞİ :

Derbent Şehitlik Anıtı: Ilgaz-Kastamonu yolu üzerinde Derbent mevkiindedir. Pontus eşkıyası tarafından şehit edilenlerin anısına 1957'de yaptırılmıştır.

İki dikdörtgen prizma şeklinde kaide ve bu kaidenin üzerinde yükselen prizma şeklindeki üst kısımdan ibarettir. Anıtın etrafı mermer ve araları mozaik doldurulmuştur. Köşelerde, üzerinde taş kürelerin bulunduğu kolonlar bulunur. Jandarma şehitliği 1336 yazısı bulunmaktadır. Kolonlar birbirlerine zincirlerle irtibatlıdır. Anıtın üst kısmında ay-yıldızlı arma ve hemen altında ana kitabe yer almaktadır.

Kitabe metni:

"1- Ilgaz'ın Kırışlar köyünden Onbaşı Memiş oğullarından Mustafa Oğlu Aziz 1310 doğumlu.

2- Ilgaz'ın Yeni Mahallesinden Ketküda Oğullarından Musa Oğlu Hakkı.

3- Çankırı'nın Yoğurtçu Mahallesi Tiftikçi Oğullarından eski duyun memuru M. Fahri Oğlu Sıra Çavuşu Hamit.

4- Çerkeş'in Karalar Mahallesinden Çavuşoğullarından Mehmet Oğlu 1316 doğumlu Osman

5- Kastamonu'nun Akaya köyünden Şevket.

Derbent Şehitlik Anıtı

HADİSE

Dokuz yüz yirmi bir yılı Nisan ayı içinde, Samsun'dan gelen çete, iki papaz peşinde seksen beş erkek ile bir kadın, bir de katır. Kiminde tüfek, bıçak, bazısında da satır. Pontuslulara ait bir Ermeni çetesi, melanet için gelmiş belli hain çehresi. Ilgaz dağının Derbent karakol mıntıkası, esasen karakolla fazla değil arası. Çayırılıkta yerleşmiş gözcü koyarak öne, bin macera karıştı, bahardaki bu güne. Çetenin tutulması için emir alınmış. Beş kişilik müfreze, peşlerine salınmış. Bunu gören çetenin gözcüleri o anda tırmanmışlar ağaca, gizlenmişler bir yanda. Erlerimiz geçerken ağaçlıktan ileri, atlamışlar üstüne, kan götürmüş bu yeri. Parça parça ederek her birini kaçmışlar, korkunç vakadan sonra dere, tepe aşmışlar. Arkadan çıkarılan vilayet müfrezesi, takip etmiş bunları. Merak sarmış herkesi. Bolu, Düzce arası peşlerine düşülmüş. Yakaladıkları an, hesapları görülmüş. Hak tecelli eylemiş, uzun zaman geçmeden kara topraklar olmuş onlara soğuk kefen. Ey mübarek şehitler, rahat uyuyun, şimdi gökten adlarınıza büyük mertebe indi. Bu sonsuz gecelerde, kabrinize nur dolsun, semada pervaz eden ruhlarınız şad olsun." Yazmaktadır.

KIZILIRMAK TÜRBELERİ

YENİ YAPAN TÜRBESİ

İnanç ve uygulamalar: Türbede Perşembe ve Cuma günleri ateş yanıyor. Yağmur Duası burada yapılıyor. Ağrısı, sızısı olanlar türbeye giderek türbede bulunan taşları ağrıyan, sızlayan yerlerine sürüyor. Böylece şifa bulacağına inanıyor.

HALLAÇLI TÜRBESİ:

Türbede yatan zat, Tariki Uşşaki Şeyhi 1929-1987 yılları arası yaşamış, tarikat şeyhidir.

KORGUN TÜRBELERİ

MİTİK TÜRBESİ

Korgun ilçe merkezindedir. Mitik Camisinin içindeki bölünmüş bölümde karşılıklı iki kabirde yatanların kim oldukları hakkında bilgi yoktur. Küçük oda şekilli türbede sandukalar cam bölme içerisindedir. Karı-koca oldukları söylenmektedir.

İnanç ve uygulamalar: Türbede yatan kişinin evliya olduğuna inanılır ve rivayeten: Evliyanın oğlu, bir gün babasından Hızır Aleyhisselam'ı göstermesini istemiş.

Mitik Türbesi

Bayram sabahı baba-oğul camiden çıkmışlar, üstü başı düzgün bir adamla selamlaşmışlar ve bayram namazını nerede kıldığını sormuşlar. Adam da Mekke'de kıldığını söy-

lemiştir. Bir zaman sonra oğlan, babasına Hızır Aleyhisselam'ı tekrar sormuş. Babası da: "Oğlum senin kalp gözün açılmamış" cevabını verdiği anlatılmaktadır.

Korgun-Merkez Mitik Türbesi

Mitik Türbesi

Mitik Türbesi

KUŞAKLI DEDE TÜRBESİ

Korgun ilçe merkezinde yüksekçe bir yerdedir. Doğal gaz çalışmaları sırasında türbeye zarar verilmiş ve Kuşaklı Dedenin'de türbeye zarar verenleri cezalandırmış olduğu söyleniyor. Kuşaklı Dede'nin kimliği hakkında bilgi yoktur. Kuraklık olduğunda, yağmur duası için gidilir. Adam da Mekke'de kıldığını söylemiş. Bir zaman sonra oğlan, babasına Hızır Aleyhisselam'ı tekrar sormuş. Babası da: "Oğlum senin kalp gözün açılmamış" cevabını verdiği anlatılmaktadır.

BİCEK TÜRBESİ

Korgun mezarlığında çevresi yığma taşla çevrili olup türbede yatan zat hakkında bilgi yoktur. **İnanç ve uygulamalar:** Türbenin Halk arasında "siğil" tedavi ettiğine inanılır. Bu amaçla tür-

benin çevresinde bulunan ağaçtan bir parça dal kırılır. Dal kuruyup düşünce siğilinde yok olacağına inanılır. Bunun içinde üç İhlas bir Fa-tiha suresi okunur.

ALPSARI-ERSARI MEHMET DEDE (ARSARI MEHMET DEDE)

Alpsarı, Korgun ilçe merkezine 8 km, uzaklıkta 944 m. rakımlı yüksekçe tepe üstündedir. XII-XIII Yüzyıllar arası yaşamış Horasan Erenlerindedir. Kabri Erenlerin Evi olarak adlandırılan yerdedir. Türbenin avlusunda "Sarı Kız" adına yapılmış kabir yer almaktadır.

Korgun-Alpsarı Türbesi

Ersarı Mehmet Dede Türbesi

İnanç ve uygulamalar: İnanışa göre Ahmet Yesevî'nin emriyle Horasan'dan bu yöreyi irşat etmek için gelmiştir. Oğuz boylarından Ensar boyundandır. Alpsarı köyünün kurucusudur. Rivayete göre; türbeden alınan odunların getirildiği evlerde geceleyin yandığı, oradan odun alan kimseler ertesi gün aldıkları odunu götürüp yerine koyarlarmış. Şimdiki türbe hayırsverler tarafından yaptırılmıştır. Bilhassa kıtlık senelerinde Yağmur Duası'na buraya çıkılır, kurbanlar kesilir, dualar edilir, beraberce etli bulgur pilavları yenir, sohbetler edilir.

Korgun-Alpsarı Türbesi

Ersarı Mehmet Dede Türbesi

Yedi (7) gün içinde de mutlaka yağmur yağar, inanın böyledir ve böylede olacağına inanılmaktadır.

KARATEPE-ŞIHLAR-BAYRAKTAR YATIRI- İMANLI DEDE

Karatepe, Korgun ilçe merkezine 6 km , Çankırı'ya 27 km. uzaklıktadır. Korgun-Çankırı yolundan ayrılan yol çok kötüdür. Köy içinden türbeye ve şifalı suya giden yol ise köy yolundan daha bozuktur ve sel yatağından geçmektedir. Yağışlı havalarda gidilmemesi önerilir.

Horasan Erenlerinden olduğuna inanılan İmanlı Dede'nin Emir Karatekin Gazi ile birlikte Çankırı'nın fethinde görev alan ve kaleye ilk bayrağı diken kumandan olduğu anlatılır. Türbe içinde iki büyük iki küçük sanduka bulunmaktadır. 1311 m. rakımlı yerde bulunan türbe ile ilgili vakfiye kayıtlarına göre; Çankırı'nın fethinde göstermiş olduğu yararlılıklardan dolayı kendisine Alemdar köyü arazisi tahsis edilmiş ve aynı adla köy kurulmuştur.

Köyün fiziki yapısının iskana elverişli olmaması nedeniyle, köy bugünkü yerine taşınmış ve Şeyhler köyü adını almıştır. Zaviye sahibi olan İmanlı Baba: Şeyh, emir, baba ve dede lakapları ile anılmaktadır. (KŞ-2-225). İmanlı Dede Mes-cidi Vakfiyesine dayanılarak Horasan Şeyhlerinden olduğu belirtilmektedir.

İnanç ve uygulamalar: Yaz aylarında türbe köylülere ziyaret edilir, dualar okunur, niyaz edilir. Türbe yakınında bulunan Nuzlu suyunun da nezleye iyi geldiğine, inanılır.

İmanlı Dede Türbesi

Hastalara su içirilir veya banyo yaptırılır. Dilek ve şifa türbesidir.

İmanlı Dede Türbesi

Dileği, Dünyevi isteği olanlar türbeye gelerek dua ederler, kurban keserler. Dileklerinin olacağına, hastanın şifa bulacağına inanılır.

İmanlı Dede Türbesi

İKİÇAM TÜRBESİ

İkiçam, Korgun ilçe merkezine 4 km uzaklıktadır. İkiçam'ın Erenler bölgesindeki tepede kimliği bilinmeyen iki adet kabir vardır. Köyün adının buradan aldığı söylenmektedir.

İnanç ve uygulamalar: Kabirlerde yatanların evliya olduğuna inanılır. Yağmur Duası burada yapılır. Doğalgaz çalışmaları sırasında buraya yaklaşan iş makinelerinin arızalandığı söylenmektedir.

KURŞUNLU TÜRBELERİ

MERKEZ-ÇAL TÜRBESİ

Türbede yatan zat hakkında Atkaracalar'da yatan şeyh Hamza Sultan soyundan geldiğine dair inanış vardır. Taş yapıdır. Türbe iki bölümdür. Girişin sol tarafında sanduka bulunan küçük bir odaya açılır. Bazı hastalıklara iyi geldiğine inanılır. Kandil günleri ve Ramazan aylarında ziyaret edilir.

İnanç ve uygulamalar: Türbeye gelen ve dua eden hastaların iyileştiğine inanılır. Türbeye genellikle felçli hastalar getirilir. Bu tür rahatsızlığı bulunan hastaların türbede bir müddet kalıp dua ettikten sonra iyileştikleri belirtilmektedir. Her gün türbeye bırakılan bir ibrik su ile burada yatan zatın abdest aldığına inanılır. Dilek ve şifa türbesidir.

Kurşunlu-Merkez- Çal Türbesi

Çal Türbesi

Çal Türbesi

ESKİAHIR – SEYYİD BABA TÜRBESİ

Eskiahır, Kurşunlu'ya 15 km. Çankırı'ya 67 km. uzaktadır. Seyyid Baba türbesi Kurşunlu-Göllüce yolu üzerinde küçük bir vadi içinde, dere yatağının kenarındadır. Yığma taşla örülmüş avlu içinde bulunan türbenin yapısı basit, ahşap üstü kiremit örtülüdür.

Kurşunlu-Eskiahır-Seyyid Baba Türbesi

Seyyid Baba Türbesi

Kurşunlu-Eskiahır-Seyyid Baba Türbesi

Seyyid Baba Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Köyde davul çaldırıyor, çalanın ağzının eğildiği söyleniyor. Türbede bulunan çınar ağacının kesilmesi durumunda kendiliğinden yandığı ifade olunuyor. Türbe aynı zamanda Göllüce'nin de türbesi konumundadır. Yağmur duası burada yapılmaktadır.

ÇIRDAK-ŞEYH AHMET TÜRBESİ

Çırdak, Çankırı'ya 63, Kurşunlu'ya 11 km uzaktadır. Köy mezarlığında tek odalı bir türbesi bulunan Şeyh Ahmet'in Horasan'dan geldiği(?), Çırdak köyünü kurmuş olduğu yöre halkı tarafından anlatılmaktadır. Doğum, ölüm tarihleri hakkında bilgi yoktur.

Şeyh Ahmet hayatı boyunca burada yaşamış, tarımla uğraşmış ve vefat etmiştir. Eşi ve çocukları da burada bulunmaktadır. Şeyh

Ahmet'in sandukası diğerlerinden daha yüksektir. 1475 m. rakımlı türbe 6.52x 7.52 m. boyutunda ve 2.68 m. yüksekliktedir.

Kurşunlu-Çırdak Türbesi ve Mezarlık
Şeyh Ahmet Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Cuma geceleri geyiklerin türbeyi ziyaret ettiklerine inanılmaktadır. Cuma günleri türbe ziyaret edilir.

Kurşunlu-Çırdak Türbesi
Şeyh Ahmet Türbesi

Kurşunlu-Çırdak Türbesi
Şeyh Ahmet Türbesi

Çocuk sahibi olmayan kadınlar, askere gidecek olan delikanlılar, baba evinden çıkıp oğlan evine gidecek olan gelinler ve hacı adayları türbede dua ederler. Geçmişte dilek için ağaca çaput bağlama geleneği günümüzde terk edilmiştir.

Köy halkı yağmur dualarını burada yapmaktadır. Halk arasında anlatılanlara ve inanca göre, Şeyh Ahmet'e saygısız davrananlara türlü cezalar verdiği dile getirilmektedir. İlçede görev yapan bir bölük komutanı türbeyi mühürlemek istemiş ve türbeyi ziyaret ettikleri için köy halkına hakaret etmiş. Köy haklıda bölük komutanının cezalandırılması için dua etmişler. Bölük komutanı köyden ayrılmadan yüzü felç olmuş, Kurşunlu'da doktor tedavisi görmüşse de iyileşememiş. Bölük komutanı bir gün Kurşunlu çarşısında gezerken bazı kişiler çıkmış ve kendisine Şeyh Ahmet'in türbesini ziyaret ederek tövbe etmesini, yüz felcinin geçeceğini söylemişler. Bunun üzerine türbeye giden, tövbe eden ve kurban kesen komutan iyileşmiş. Başka bir anlatımda, türbe yakınlarında tuvalet ihtiyacını giderenlerin bacaklarının çarpıldığı yönündedir.

Davul zurna çalarak ve alkol içerek köye gelmekte olan gelin alayından rahatsız olan Şeyh Ahmet, kabrinden çıkarak gelin alayının önünü keserek durmalarını söylemiş. Gelin alayı Şeyh Ahmet'i dinlememiş ve yoluna devam edecekleri sıra elini kaldırmış ve hepsi taş olmuşlar. Köy girişinde bulunan ve gelin alayı adı verilen sıra sıra kayalar oluşmuş. Bu inanca dayanarak düğünlerde davul, zurna çalınması hoş karşılanmaz. Yürüme zorluğu çeken, sürekli titreyen biri ancak eşeğinin kuyruğuna tutunarak yürüyebiliyormuş. Şeyh Ahmet'in türbesinin önünden geçerken iyileşmesi için dua etmiş ve şifa bularak normal yürümeye başlamış. Türbesinin bazı geceler "Allah Dostlar"ı tarafından ziyaret edildiğine inanılır. Şeyh Ahmet'in köyü çeşitli afetlerden, kötülüklerden koruduğuna inanılmaktadır. İnanışa göre bir hırsız Çırdak köyüne gelir ve bir şey çalarsa onu köyün sınırları dışına çıkaramaz daha doğrusu Şeyh Ahmet, çaldığı malı dışarıya çıkarmasına izin vermediğine inanılmaktadır.

KÖPÜRLÜ-ZEYVE TÜRRESİ-ŞEYH MEHMET TÜRRESİ

Köpürlü, Çankırı'ya 55, Kurşunlu'ya 9 km. uzaklıktadır. Şeyh Mehmet'in türbesi, köy

mezarlığında karşılıklı iki ayrı odadan oluşan türbede Horsan Erenlerinden olduğu söylenen, doğum ve ölüm tarihi bilinmeyen Şeyh Mehmet: Horasan'dan geldiğine ve yöreyi İslâmlaştırmak için şeyhi tarafından gönderildiğine inanılır. Horasan'da bulunan Şeyh Mehmet'in mürşidi bir ok atar ve Şeyh Mehmet'e oku bulduğu yerde yerleşmesini söyler.

Şeyh Mehmet Türbesi

Rivayeten anlatıldığına göre Şeyh Mehmet, kabri Çırdak köyünde bulunan Şeyh Ahmet ve kabri Atkaracalar'da bulunan Şeyh Hamza Sultan kardeşleriyle birlikte Müslümanlığı yaymak için Anadolu'ya gelir.

Şeyh Mehmet Türbesi

Şeyh Mehmet, mürşidinin attığı oku Köpür-lü köyünde bulur ve buraya yerleşir. Şeyh Mehmet'in bölgeye yerleşmesi üzerine o zamanlar oraların hakimi olan Hıristiyan olan Küpeli beyin adamları Şeyh Mehmet'e kim olduğunu sormuşlar. Şeyh Mehmet'te, şeyhinin emri üzerine oraya geldiğini ve keramet sahibi olduğunu anlatmış. Küpeli beyin adamları durumu beye anlatmışlar. Bunun üzerine Küpeli

bey Şeyh Mehmet'i getirmek üzere adamları ile at göndermiş ve yanına gelmesi için davet etmiş. Şeyh Mehmet, Küpeli beyin yanına geldiğinde Küpeli beyin hanımı ne erkek ve nede kıza benzemeyen bir çocuk doğurmuş. "Eğer sen keramet ehli biri isen bu doğan çocuğu düzelt, kız olursa senin, oğlan olursa benim" diyen Küpeli beyin teklifi üzerine Şeyh Mehmet, doğan çocuğu kız çocuğuna çevirmiş. Şeyh Mehmet'in kerameti karşısında minnet-tarlık duyan Küpeli bey, Zeyve bölgesini Şeyh Mehmet'e vakfetmiş. Daha sonraları Şeyh Mehmet, Küpeli beyin kızı ile evlenmiş.

İnanç ve uygulamalar: Yürüyemeyen biri, oğ-luna kendisini Zeyve türbesine götürmesini söyler Oğlu babasını sırtlayıp türbeye götürür. Babası, oğluna ikinci vakti gelip kendisini al-masını tembih eder.

Şeyh Mehmet Türbesi

Babasını türbeye bıraktığını ve ikinci vakti gi-dip alacağını unutan evladın, hava karamaya başlayınca babası aklına gelmiş. Zeyve tür-besine doğru yola koyulmuş. Birde bakmış ki babası kendisine doğru yürüyerek geliyor. Se-vinç ve şaşkınlık içindeki adam babasına nasıl iyileştiğini sormuş. Babası da Şeyh Mehmet'in şifa verdiğini söylemiş. Şeyh Mehmet'in köyü koruduğuna inanılmaktadır. Köyde Şeyh Mehmet'i rüyasında gören bir kişi, ellerini köye doğru uzattığını ve bu şekilde köyü koru-duğunu söylemektedir.

Türbede Şeyh Mehmet'in, oğlunun ve torunu-nun; diğerinde ise kızının ve hanımının yattığı-na inanılır. Ziyaretçilerin kullanması için türbe içinde seccade ve başörtüsü bulunur. Türbe ziyaret edilir, yakarıda bulunur ve bazı has-talıklara iyi geldiğine inanılır. Dileği ve hastalığı

olan kişi türbeye gelir dua eder, kabrin üzerindeki örtüye yüz sürer. Hastalar ağrıyan yerlerine türbeden aldıkları toprağı sürerler. Yağmur Duaları türbede yapılır.

Yöredeki inanışa göre türbeye sığınan yolcuların başına hiçbir felaket gelmez; mallarına canlarına Şeyh Mehmet sahip çıkar.

MADENLİ TÜRBESİ

Madenli, Çankırı'ya 64, Kurşunlu'ya 12 km. uzaklıktadır. Köyde bulunan türbelerden birisi: Yağmur Duası'nın yapıldığı Bunalmış Dede, diğeri de köyün kurucusu olarak bilinen Ramazan Dede'ye ait olduğu söyleniyor. Ramazan Dede'nin türbesi hemen köyün yakınında olup, yığma taş duvarla çevrilidir. Üzerini kattırmadığına inanılıyor.

Madenli Türbesi

Madenli Türbesi

İĞDİR-ZEYVE TÜRBESİ

İğdir, Çankırı'ya 49, Kurşunlu'ya 3 km uzaklıktadır. Bahçe içinde tek odalı olan yapıda sanduka bulunmaz.

İnanç ve uygulamalar: Zeyve türbesinde yat-

tığına inanılan zatlardan birinin, başının yuvarlanarak türbenin bulunduğu yere geldiği ve buraya bir türbe inşa edildiği anlatılmaktadır.

İğdir Türbesi

Türbenin bazı hastalıklara iyi geldiğine inanılır, toprağının çeşitli hastalıklar için şifalı olduğu söylenmektedir.

ÇATKİSE

Çatkise'de Hacı Bayram Veli müridlerinden Hacı Karabaşı Veli'nin çilehanesinin varlığından bahsedilmekte ise doğrulanamadı

YAMUKÖREN (Yeşilören)

Anlatılanlara göre Osmanlı İmparatorluğu döneminde erenlerden biri rüyasında Battal Gazi'yi görür. Rüyaya göre Battal Gazi'nin kabri Yamukören (Yeşilören) camisinin içinde bulunmaktadır. Bunun üzerine padişahında yardım etmesi sonucu cami kazılıyor ve kabir ortaya çıkarılıp başka yere kaldırılıyor.

ORTA TÜRBELERİ

OSMAN DEDE TÜRBESİ

Orta ilçe merkezi, İmam Hatip Lisesinin olduğu yerdedir. Osman Dede veya Hacı Osman ede'nin kimliği hakkında değişik söylemler vardır. Bu söylemlerden en fazla konu edinilen: Osman Dede'nin Cem Sultan'ın hocası olduğudur. Bunun dışında Anadolu'ya gelen ilk Alperenlerden olduğu, halkı ırşatla görev-

lendirildiği anlatılmaktadır. Cem Sultan camii yaptırıldıktan sonra buraya atayacağı imamın yakın köylerden olmasını istemiş ve Osman Dede'yi camiye imam olarak atamıştır. Anlatılanlarla hiç paralellik arz etmeyen bir anlatımda da 19. yüzyılda yaşadığı, Yaylakent'te bulunan türbelerde yatanların Osman Dede'nin kardeşi olduğu söylenmektedir. Türbeye gelen yol üzerinde Şeyh Osman Dede Türbesi, Türbenin levhasında Kutbul Evliya Hâce Muhammed Osman Kuddusi Sırruhu yazmaktadır. Osman Dede'nin hakkındaki bu çelişkili anlatımlardan sonra yorumu okuyucuya bırakalım ve konumuza dönelim.

Osman Dede Türbesi

Muhitinde çok sevilen bir âlim olduğu söylenen Hacı Osman Dede'nin doğum ve ölüm tarihi belli değildir. 15. yüzyılda öldüğü tahmin olunmaktadır. Türbesi Orta merkezi ile Kanlıca Mahallesi arasında, İmam Hatip Lisesinin yakınındadır. "1469'da Kastamonu'da kısa bir müddet valilik yapan Fatih Sultan Mehmed'in oğlu Cem Sultan, Orta- Kanlıca arasında büyük bir Cuma camii yaptırmış. Cami, Cumhuriyet devrine kadar ayakta kalmıştır. Caminin Cem Sultan'a ait olduğuna dair ferman, nahiyede eski bir aileden olan Börekçi oğlu merhum Yusuf hocanın elinde görülmüştür. Orta bucağında bölge okulu yapılırken bu caminin enkazından faydalanılmıştır."

Başka bir anlatıda da; Cem Sultan'ın Kastamonu'da görevi biter ve Kütahya'ya gitmek üzere maiyeti ile birlikte yola çıkar. Kanlıca'ya geldiğinde Devrez çayı kabarmıştır geçit vermez. Mecburen otağını Kanlıca'ya kurar ve Devrez'in geçit vermesini beklerler. Bir gün Cem Sultan, Devrez'i İstanbul boğazına benzetir, otağın bulunduğu tarafa Kanlıca,

karşı tarafa Ortaköy adını verir. Maiyetine de Devrez'in karşı tarafına bir cami yapılmasını ve İmamında hocası Osman Dede'nin olmasını emreder. Cami yapılır, Osman Dede'de imam olarak orada kalır, vefat edince şimdiki türbesinin olduğu yere defnedilir. Türbe basit bir yapı iken son yıllarda beton kubbeli olarak yeniden yapılmıştır.

Osman Dede Türbesi

Türbe yakınında bulunan caminin 1926 yılında harap bir vaziyette idi. 1953 yılında yıkıldığı bilinmektedir. Okul yapımı sırasında cami taşlarının büyük bir kısmı yeni yapılan okul inşaatı temelinde kullanılmıştır. Türbe; Çokgen, betonarme, çatısı kubbeli ve çinko kaplamadır. Ziyaretçilerin türbeye eğilerek girmeleri için kapı boyu kısa tutulmuştur içinde sadece Osman Dede'nin sandukası bulunmaktadır. Türbede yapısal olarak kapısının çok alçak yapılmış olması dikkati çekmektedir. İnanç gereği türbelere eğilerek girilmektedir. Kapının çok alçak yapılması ile türbeye girişte kişiler doğal olarak eğilmek zorundadırlar.

İnanç ve uygulamalar: Şehzade Cem Sultan (1459-1495), Kastamonu valiliği sırasında Osman Dede'nin türbesinin bulunduğu yerde cami, medrese özetle külliye yapılmasını emreder. Osman Dede camide imamlık yapar. Tayyip Başer yöre halkından birisi olduğunu aktarır. Caminin yapılış tarihi olarak 1492 telif edilmiştir. Etrafta yerleşik halkın Cuma namazlarını kılmaları için yapılan cami yanına birde külliye yapılmıştır. Medresede dini ilimler okutulur ve Kura'n okuma yarışmaları düzenlenmiştir. Bu nedenle buraya Kura'n-ı çok iyi okuyanlar anlamına gelen Kâri Pazar adı verilmiş.

“Hacı Osman Dede” hakkında bu civarda söylenen bir efsaneye göre: Hacı Osman Dede bir hasat mevsiminde köylülerle kırdı yemek yerken yanlarına bir fakir gelir. Üzeri başı eski ve yırtık olan bu fakiri de sofraya buyur ederler. Yemek arasında yolcuya, Hacı Osman tarafından yolculuk nereden nereye diye sorunca “Mekke’den İstanbul’a ”cevabını almış. Yemekte bulunan köylüler bundan bir şey anlamamışlar. Yolcu, Hacı Osman Dede ile helalleşip oradan ayrıldıktan sonra, Hacı Osman’ın köylülere “İşte Hızır Aleyhisselam ile bir yemek yedik” demek suretiyle yanlarına gelen fakirin Hızır Aleyhisselam olduğunu bildirdiği söylenir Türbe yanında kurban kesmek ve ibadet için yerler bulunmaktadır. Adak kurbanı kesilmekte ve halk tarafından ziyaret edilmektedir. Türbenin hemen yakınına yeni cami yapılmaktadır. Türbede deri üzerine yazılmış ve cam çerçeve içinde muhafaza edilen Ayetler dikkati çekmektedir. Türbeye ilgi fazladır. Almanya’da çalışan gurbetçilerin uğrak yeridir. Manevi olarak rahatlama, dilek, niyaz ve yakarı için türbeyi ziyaret ettiklerini söylemektedirler.

Türbe içinde Kura’n okunmakta, namaz kılınmaktadır. Türbeyi ziyarete gelenlerin sorulduğunda ritüeller hakkında bilgi vermedikleri gözlemlenmiştir.

HASAN HÜSEYİN TÜRBESİ

Merkez camisinin batısında ana yolu geçmez sokak içindedir. Betonarme çok gen şekilli üzeri çinko kaplamadır. Türbenin ne içinde ve nede dışında türbe hakkında herhangi bir bilgi levhası bulunmamaktadır.

H. Hüseyin Türbesi

Sadece adının Hasan Hüseyin olduğu öğrenilebilmiştir. Ön taraftan sokağa sıfır olan türbeye merdivenle çıkılır. Yan ve arka tarafında avlu vardır. Türbe girişine sonradan demir profilli cam bölme yapılmıştır. Türbe çok genli olup her duvarda kemerli pencere bulunur. Çatısı kubbeli ve çinko kaplıdır. Türbenin bakımı çevrede bulunan evlerde oturanlar tarafından yapılmaktadır

H. Hüseyin Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Bazı dertlere şifa olduğu anlatılmıştır. Çocuğu olmayan kadınların dilek ve yakarı için geldikleri, bazı hastalıklara iyi geldiği ifade olunmaktadır. Türbedeki düzenden anlaşıldığına göre türbede yatılmakta ve mum yakılmaktadır. Yakınında bir türbe daha bulunmakla birlikte özel mülkiyet içindedir. Her iki türbede yatan mevtalar hakkında bilgi yoktur. Ziyaretçiler türbede dua okumakta, yatmakta ve mum yakmaktadırlar.

PAŞA SULTAN YATIRI

Orta ilçe merkezine 14 km. uzaklıktadır. Sanı Dağı üzerinde, Kışla mevki denilen yerde 1440 m. rakımlı bir tepenin üzerindedir. Çevresinde hiçbir yerleşim yeri yoktur ve ulaşımı da oldukça zordur. Şabanözü tarafından geliştirilerek Sanı çayı vadisi takip edilerek ulaşılır. Orta üzerinden gidişte Sanı üzerinden Orta-Korgun yolundan gidilir. Ayrıca yenice ve Hüyük köylerinden de ulaşım vardır. Hangi yoldan gidilirse gidilsin yolu çok bozuk, bakımsız ham yoldur. Türbeyi ilginç kılan bir konuda Şabanözü, Gürpınar, Orta, Yenice, Hüyük, Karaağaç, Sakarcören köylerinin türbeye sahip çıkmasıdır.

Türbenin bulunduğu yerin kuzeydoğusu ve güneybatısı ise sarpıtır. Sarplık, kuzeydoğuda yürüyüşe bile engeldir. Kuzeybatı-Güneydoğu yönünde düzlük sayılabilecek, oldukça taşlık yerde olan türbeye zorlukla ulaşılmaktadır. Türbede yatan zat hakkında değişik bilgiler nakledilmektedir. 1402 yılında Timur ile Yıldırım Beyazıt arasında yapılan savaşta Osmanlı paşası olarak Timur'a karşı savaşırken şehit düşmüştür. Türbenin kuzeydoğusunda oldukça sarp arazinin dibinde kayalar arasından çıkan suya Ağlarkaya adı verilmektedir. Bu suyun savaşta şehit olan paşa ile kızının gözyaşlarından meydana geldiğine inanılmaktadır, şifa niyetine içilmektedir. Türbenin bitişiğinde bulunan kuyu suyunun ise hayvan hastalıklarına iyi geldiğine inanılmaktadır. Hasta olan hayvanlar türbeye getirilir ve türbe etrafında üç defa dolaştırılır. Sonra kuyudan çekilen su hayvanlara içirilir ve hayvanların iyi olacağına, hasta olmayacaklarına inanılır. Başka bir uygulamada kuyudan götürülen su tarlalara serpilir ve bu tarlalara çekirge gelmez şeklindedir.

Paşasultan Türbesi

Paşa Sultan hakkında kesin bilgi yoktur. Eldivan ilçesine bağlı Küçük Hacıbey köyünün kurucusunun çobanı olduğu, Hacı Bektaş Veli'nin kendisine hasta olan hayvanları iyileştirilmesi için el verdiği anlatılanlar arasındadır. Türbedeki fiziki durum tespitlerimizde, türbede yatıldığı, mum yakıldığı ve bozuk para bırakıldığı gözlemlenmiştir. Türbenin yanında bulunan basit yapıda da yorgan ve battaniyeler bulunmaktadır. Altıgen ve üstü kubbeli, çinko kaplamalı olan türbe 7.24 x 7.35 m. ebadında 6.50 m. yüksekliktedir. Altıgen duvarların birinde giriş kapısı, diğerlerinde pencere bulunur. Sandukanın boyu 4.00 m. eni 0.88 m.

dır. Türbenin batı cephesinde ve bitişiğinde ağız genişliği 1.60 x 2.30 m olan ağız açık ve içine inilmek için basamaklar yapılmış bir kuyu bulunur. Kuyunun ağızdan itibaren 1.25 m. sinde su yoktur, ondan sonraki kısımda 2.12 m. derinlikte su vardır. Kuyunun toplam derinliği 3.37 m.dir. Batı cephesinden bakıldığında sol tarafta ağıl benzeri, kapısız, üstü kiremitli ve içinde ocak bulunan basit yapı vardır. Sağ tarafta ise bir metreye yakın duvarla çevrili dikdörtgen bir kısım olup, bina temeli olarak hazırlanmıştır. Bunun yanında iki göz odalı olan çatılı bir bina bulunmaktadır. Kuzeydoğu kısmında ise kurban eti pişirmek için ocaklar bulunmaktadır.

İnanç ve uygulamalar: Anlaşıldığına göre türbede yatma âdeti çok yoğun olmalı ki sığmayanlar bu basit yapıda yatmaktadırlar. Bazı hastalıklara iyi geldiği, çocuğu yaşamayanların buraya geldiği yönünde bilgiler verilmiştir. Farklı inanışlar vardır. Bunların arasında türbe yakınında bulunan taşlar üzerinde Paşa Sultan'ın ayak izlerinin olduğu söylenmekte ise de ziyaretimiz sırasında tespit edemedik.

Paşa Sultan Türbesi(Kuyu)

Hastalıktan korunmaları için koyun sürüsü 7 defa türbe etrafında dolaştırılır. Bu dolaşma koyunlar tarafından doğal olarak gerçekleştirilir, sonrada üzerlerine kuyudan çekilen su serpilir. Böylece hasta olmayacaklarına inanılır. Hatta öyle ki yakın köylerden gelerek buradan su alıp götürülenler ve hasta hayvanlara içirenlerin olduğu söylenmektedir. Türbe etrafında dönen koyunlar sayılır. Kırkinci ve sekseninci gelen koyun veya koç kurban olarak ayrılır. Zekât olarak kurban edilir. Şabanözünden Tatarların gelmesi durumunda kuyunun su-

yunun çekildiği söylenmektedir. Türbe ile beraber Ağlarkaya, Türbenin yanında bulunan kuyunun suyu ve Kutsal çam ağacı ziyaret edilmektedir.

Yağmur Duası Geleneği: Etraf köyler yağmur duası için Paşa Sultan'a gitmekte, kurban kesmekte ve dua etmektedirler. Her ne kadar dua için gelirse de gençler eğlenmekte, tabanca, tüfek atarak şenlik havası yaratmaktadırlar

Paşasultan Çamı- Anıt ağaç olarak tescillenmiştir. Dal koparmanın, kuruyan dalları yakmanın uğursuzluk ve felaket getireceğine inanılmaktadır. Sonuçta kimse çama zarar vermemektedir. Oldukça meyilli bir yerde olan çamın gövdesi kalın, dalları (gölgelik) oldukça geniştir. Bu çamın Paşa Sultanın oğlu olduğu efsanesi dillendirilmektedir, Gövde çapı 4 m. Yüksekliği 15 m olan karaçam (Pinus niğra) ağacıdır. Topraktan 5 m yükseklikte 2 çatala ayrılmakta ve çatallar yere kadar sarkmaktadır. Çatallardan biri kırıktır. Yanlardan aşağıya doğru sarkan 8 dal sayılmıştır. Tahmini yaşı 400-500 yıl olarak ifade olunmaktadır. Anıt ağaç ve Kutsal çam olarak yapılacak olan bir değerlendirmede anlatılan efsaneye ters sonuçlar çıkmaktadır.

Paşasultan Çamı

Şöyle ki Ankara savaşı 1402 de olmuştur. Çam ağacının yaşı ise 400-500 yıl olarak tahmin olunmaktadır. 1467-1367 lerde çamın yeni fidan olması gerekir. Yani savaştan 65-165 yıl sonra çam yeni yeşermeye başlamıştır. Efsanede yer alan Paşa Sultan'ın oğlu olan çamın yeşermeye başladığı tarih ile Ankara savaşında şehit düştüğü tarih arasında uyumsuzluk vardır. Halkımızın efsane yaratmadaki hayal gücü ve becerisini simgeleyen bu anlatım, hu-

rafe ve batıl inançlar konusunda da bizlere bir fikir vermektedir. Paşasultan dışında Aşağıkayı ve Elden'de de kutsal çam inancı vardır. Çam kesilmez. Yağmur duası için çamın bulunduğu bölgeye gidilir.

BÜĞDÜZ - ÜÇ TÜRBELER VE HATUN TÜRBESİ

Bügdüz, Orta'ya 4, Çankırı'ya 72 km uzaklıktadır. ÜÇ TÜRBELER: Köy içinde caminin yakınında yol kenarında üç adet türbe vardır. Kimlikleri hakkında bilgi yoktur. Türbelerden birisi 16.07x3.00 m boyutunda olup oldukça büyüktür. Diğer iki tanesi daha küçüktür. Türbeler açıkta ve son yıllarda etrafları taşla çevrilmiştir.

Üç Türbeler

İnanç ve uygulamalar: Herhangi bir inanış ve uygulama yoktur. Türbe olarak bilinmekte ve korunmaktadır.

HATUN TÜRBESİ

Bügdüz içinde, hafif meyilli bir arazi üzerindedir. Türbede yatan hakkında bilgi yoktur. : İki tarafı açık, küçük bir bahçe içinde olan türbe basit yapılıdır.

Hatun Türbesi

Su basman yüksek tutulmuş, üzerine duvar örülmüş, ahşap üstü kiremit çatı ile kaplanmıştır. Güney doğuya bakan giriş kapısı ve kemerli iki aydınlatma penceresi vardır. Depremlerde hasar görmüş, binada çatlaklar oluşmuştur. Türbenin bakımı halk tarafından yapılmaktadır.

İnanış ve uygulamalar: Türbe düzenine bakıldığında hanımların rağbet ettiği anlaşılmaktadır. Yağmur duası ve dilek için türbe ziyareti yapılır.

DEREBAYINDIR- OSMAN DEDE TÜRBESİ

Eski Derebayındır Çankırı'ya 88, Orta ilçe merkezine 13 km uzaklıktadır. Osman Dede'nin kimliği, doğum ve ölüm tarihleri hakkında bilgi yoktur.

Osman Dede Türbesi

13x7 m boyutunda 4.88 m yükseklikte olan Osman Dede Türbesi, dikdörtgen şekilli, çatısı ahşap üstü kiremit kaplı basit yapı içindedir. Giriş kapısının hemen sağında büyük ve şahidenin üstünde küçük bir pencere bulunmaktadır. Zemin beton üstü halı ile kaplıdır.

Osman dede Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Türbede namaz kılınmakta, ibadet edilmektedir. Dilek ve şifa niyetiyle türbe ziyareti edilmektedir.

DODURGA- HASAN HÜSEYİN DEDE TÜRBESİ

Dodurga, Çankırı'ya 76, Orta'ya 9 km. uzaklıkta, Dodurga'nın batısında bulunan yüksekçe bir tepe üzerindedir. Mezar taşında Eba Müslim Torunlarından Hoş İslâm'ın Büyüğü Hasan Hüseyin Dede yazmaktadır. Kare planlı, üzeri beton kubbeli, giriş kapısının olduğu kısımda sundurma bulunmaktadır. Pencere seviyesine kadar fayans kaplıdır. Lahit fayans kaplı, üzeri yeşil örtülüdür. Baş ve ayak ucunda dikdörtgen üzeri ters V şeklinde kesilmiş mermer şahide taşları vardır. Baş ucunda bulunan şahide taşına sarık şekli verilmiştir.

H. Hüseyin Dede Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Türbede dua edilmekte namaz kılınmaktadır. Ayrıca kurban kesme, pişirme ve ibadet için mescitte vardır. Yağmur duası için türbeye geldiği ifade edilmişse, de müştemilata bakıldığında dilek içinde gelmekte ve kurban kesilmekte, türbede namaz kılınmakta, dua edilmektedir.

H. Hüseyin Dede Türbesi

Kabir taşında ki ifadeye göre Hoş İslam'ın büyüğü ifadesi ile Atkaracalar'da bulunan Hoş İslamlar türbesi ile bir bağlantısının olabileceği düşünülmüş ve yaşlılar tarafından bağlantının olduğu söylenmişse de tatmin edici bir yanıt alınamamıştır. Malazgirt gazilerinden olduğu inaniilmektedir.

MEHMET ABDAL DEDE VE TÜRBESİ

Doğanlar, Çankırı'ya 78, Orta'ya 11 km. uzaklıkta, Doğanların güney batısında meyilli arazinin düzlüğündedir. Köyden 27 m. daha yüksekte bir tepe üzerinde olan Türbe, her yıl ziyaret edilmekte, kurban kesilmektedir. Türbe yakınındaki taşın her yıl yönü değiştirilmektedir. 1389 m. rakımlı türbe etrafı taş duvarla çevrilmiş genişçe avlu içinde, üstü açıktır. Avlu içinde S.Mehmed Abdal Dede'nin mermer kaplı türbesi, ve türbenin kuzey kısmında Er-Taşı bulunmaktadır. Türbenin üstü açık, şahidesinde S.Mehmed Abdal Dede ile ilgili bilgiler vardır.

Abdal Dede Türbesi

MEHMED ABDAL DEDE: Babası Seyyid Hasan Gazi Hazretleri olup, Mehmet Abdal Dede Horasan erenlerindedir. Türkistan Piri Hoca Ahmet Yesevi'nin dervişleri köslerini atıp Anadolu'ya gelirlerken S. Mehmet Abdal, Caber Türk Aşireti'nin imami olarak Musahibi S. Cabbar Baba ile Anadolu'ya gelmişlerdir. Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin Anadolu'daki 66 halifesinden birisi de Seyyid Mehmet Abdal'dır. Çerkeş Tarihi isimli el yazması bir eserde, Mehmet Abdal'ın Çerkeş bölgesine irşat ile görevlendirildiği kayıtlıdır. Mehmet

Abdal Dede Anadolu'ya 1227 miladi yılında gelmiş ve Evratelin'e yaklaşık 1270'li yıllarda yerleşmiş ve 1287'de Hakk'a yürüyerek; köseğisi kabul edilen Er Taşı'nın kible yönünde yaklaşık elli metre uzağına defnedilmiştir.

S. Mehmet Abdal'ın eserlerine gelince, evlâtlarının elinde O'na ait 1224 tarihinde yazılmaya başlanan el yazması bir Buyruk bulunmaktadır. Bunun dışında yine el yazması.

S.Mehmet Abdal Dede Türbesi

Güvercin Gövsü adlı bir eser olduğu söylenmektedir. Mehmet Abdal Dede'nin kabri; evlâtları, talipleri ve sevenleri tarafından yüzyıllardır ziyaret edilmektedir. Burada hacette ve niyazda bulunanların dileklerinin yerine geldiğine inanılır. Kabir taşında " Nesli Resulullah Horasan Pirllerinden Alperen Seyyit Mehemmet Abdal 1200-1287" yazısı bulunmaktadır.

S. Mehmet Abdal Dede Türbesi

Kaynaklardan elde olunan bilgilere göre: Doğum tarihi bilinmemekle beraber Horasan (Azerbaycan) içinde kalan Hoy Kasabası'nda dünyaya gelmiştir. 'Hacı Bektaş Veli halifelerine bir gün, "Bana birer eşya veriniz, bu gece onları menzillerine göndereyim, ol yerler size yurtluk olsun" buyurmuştur. Sabah olunca Hacı Bektaş Veli "Hepiniz bana verdiğiniz eşyaların arkasından gidip oraya yerleşerek kendinize yurt, yuva kurunuz. Oraları ıslah edip İslâmî ve Türklüğü o bölgelere yayınız" diyerek her birini köşeği kabul edilen eşyaların arkasından göndermiştir. Mehmet Abdal Dede'nin verdiği Kara-cuk Dağı'nın cevheri olan taşı; Hacı Bektaş Veli, velilik gücüyle bugünkü ismi Orta ilçesinin Doğanlar köyüne (eski ismi Evrateli, göndermiştir. Mehmet Abdal Dede taşı söylenen yerde bularak oraya yerleşmiştir.

S.Mehmet Abdal Dede Türbesi

Kaynaklarda adı geçen Çerkeş Tarihi adlı kitabın nerede olduğu tespit edilememiştir.

S. Mehmet Abdal Dede'nin evlâtlarından O'nun 7. göbekten torunu Zeynel isimli masmus çocuğun pabucunun teki, Altındağ'a bağlı Karaköy'deki evlâtlarının elinde bulunmaktadır. Bu pabucun öteki eşi ise Çubuk ilçesine bağlı Kuyumcu köyünde Meslikler sülalesinin elindedir. Her iki pabucun da tüm felçli hastalıklara iyi geldiğine inanılmaktadır.

S. Mehmet Abdal Dede'nin evlâtlarından Karaköy'de S. Celal Güvençlerin evlerinde bir ulu direk vardır. Bu direğe üç ihlas ve bir Fatiha okunarak çivi çakılmakta ve bunun bütün yaralara iyi geldiğine inanılmaktadır. Bu yatırdaki ayrıca adak kurbanları kesilir ve yağmur duası yapılır. Doğanlar köyünde yaşayan Seyyid

Mehmet Abdal Dede'ye bağlı vatandaşların tamamı Ankara, Altındağ (Şimdi Pursaklara bağlı) ilçesi Karaköy'e gelerek yerleşmişlerdir.

İnanç ve uygulamalar: Senede bir sefer gelenen türbede kurban kesilir, pişirilir ve ziyarete gelenlerce yenir. Ayrıca kutsal sayılan taşın o seneki konumu değiştirilir, diğer tarafa yatırılır. Konum değiştirme işi her sene tekrarlanır. S. Mehmet Abdal Dede'nin yatırı ve kösesi kabul edilen Er Taş'ın etrafı 1996 yılının baharında evlâtlarının önderliğinde bu ocağın talipleince beton duvarlarla çevrilmiştir.

ELVAN SEYDİ TÜRBESİ

Türbe, mezarlıkta altıgen bir bina içindedir. 1970 erde eski türbe binası yıkılarak günümüzdeki bina yapılmıştır. Altıgen şekilli olan türbenin alt sırada dikdörtgen, üst sırada küçük ve kemerli pencereleri vardır. Çatı kubbe ve çinko kaplıdır. Tepe noktasında âlem vardır. İçte pencere seviyesinde lambri kaplı, pencere çevreleri, tavan süslüdür. Türbe içinde namaz kılınmakta, dua edilmektedir. Türbe dışında kurban kesme, pişirme, yemek yeme yerleri bulunur.

ELVAN SEYDİ HAZRETLERİ

Elmalık, Çankırı'ya 64, Orta'ya 13 km. uzaklıktaki Eldivan Seydiköy'de türbesi bulunan, Horasan Erenlerinden Hacı Muradı Veli'nin üç oğlundan birisi olan Elvan Seydi'nin Orta Elmalık'a ne zaman geldiği, doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.

Elvan Seydi Türbesi

Elmalık ta Himmetoğulları'ndan Yusuf oğlu Hasan Doğan sülalesinde var olduğu söylenen

secere kopyasına dayanılarak XIII. Yüzyılda Müslümanlığın yayılmasında ve halkın aydınlanmasında çalışmaları olduğu ifade olunmaktadır. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında bilgi olmamakla beraber XIII. Yüzyılın ilk yarısında yaşadığını söyleyebiliriz.

Elvan Seydi Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Çeşitli hastalıkların tedavisi, dileklerin gerçekleşmesi, türlü sıkıntılardan kurtulmak için ziyaret edilen türbede, gelenlerin ibadet etmeleri için seccadeler ve başörtüleri bulunur. Ayrıca türbede bulunan geyik boynuzuna çaput bağlayarak dileklerinin gerçekleşmesi için dua edilir ve ziyaretçilerin ağrıyan yerlerine sürüp şifa bulmak için kullandıkları "sıvama taşı" vardır. Türbe toprağından içen hastanın iyileşeceğine inanılır. Adak kurbanlarını kesip pişirmek için yemekhane mevcuttur. Dilek olduğunda kesilen kurbanlar orada dağıtılır.

Halkı irşad amacıyla, Elmalık' gelerek yerleşen Elvan Seydi, zaviye sahibidir. Eski Cami olarak bilinen yerde zaviye, mescit ve hayvanlar için ahır yaptırmıştır. Çobanoğulları Beyliği döneminde Mahmut bey kendine ait olan toprakları Elvan Seydi vakfına bağışlamıştır. 1298 tarihli "Elmalık Seyyid-i bin Musallih Seyidi Vakfiyesi" olarak bilinen bu belgenin Vakıflar Genel Müdürlüğü 1766 numaralı defterin 396 nolu sayfasında kayıtlı olduğu belirtilmektedir. Elvan Seydi'nin soyundan gelenlerin adı geçen zaviye ve vakfı XX. Yüzyılın başlarına kadar devam ettirdikleri ve şeyhliğini yaptıkları söylenmektedir.

Rivayet odur ki: Elvan Seydi davul çalınmasında hoşlanmaz. Bu nedenle düğün veya

herhangi bir nedenle davul çalınması halinde, davul çalan kişinin başına türlü felaketlerin geleceği inancı hakimdir. Türbe'nin sıtma ve felç olanlara, yürümeyen çocuklara şifa verdiğiğine inanılır.

Eldivan İlçesi, Seydi köyde türbesi bulunan Horasan Erenlerinden Hacı Muradı-ı Veli'nin üç oğlundan Seydi Hazretleri soyundan gelenler XIX. Yüzyıl sonlarına kadar zaviyenin şeyhliğini yürütmüşlerdir. Elvan Seydi Hazretlerinin soyundan, halen İstanbul'da yaşamakta olan Ethem Tunca'yı ziyaretim sırasında: Vakfiyede adı geçen arazilerin, vakfa tekrar kazandırılarak Elvan Seydi Hazretlerinin ve vakfiyesinin yaşatılması yönünde arzularının olduğunu, kendisine bu konuda yardımcı olunmasını beyan etmişlerdir. Bilindiği gibi tapulama çalışmaları sırasında adı geçen vakıf arazileri şahıslar üzerine kaydedilmiştir. Halk arasında anlatılan ve derlenen bilgilere göre: Elvan Seydi'nin yaşadığı dönemde av kuşlarına meraklı (Muhtemelen Elvan Seydi Vakfına Elmalık yöresindeki topraklarını bağışlayan, Ankara/Kalecik yöresinin Beyi, Mehmet Beyoğlu Mahmut Bey) olan bir bey vardır. Doğanı, yani atmacası kayıp olur. Bey avcılığa meraklı. Bu doğanla avlanmaktadır. Doğanın kaybolması Bey'in canını çok sıkır. Beyin doğanı bulunmazsa olmaz. Etrafa adamlar salınır. Aranır-taranır. Maalesef doğan bulunmaz. Bir gün bir ihtiyar kişi Beyin huzuruna çıkar: "Beyim kaybolan doğanınızı ancak Dere Seydi köyündeki Elvan Seyyid Hazretleri bulabilir. Gidip O'na sorun." der. Bu haber üzerine Bey üç atlı adamını Elvan Seyyid Hazretleri'ne gönderir. Bey'in adamları, yollarına devam ederken kalplerine şüpheler düşer: Bu ayağına gittiğimiz zat gerçek bir Allah dostumu yoksa bizi boş yere dağdan dağa koşturacak cahil bir insan mı? Bunu anlamak için bu zatı bir imtihana tabi tutalım, bir deneyelim. Bu imtihanı kazanır, başarırsa Bey'imizin doğanının yerini de doğru olarak bilebilir. Aksi takdirde dönüp gidelim. Derler. Ve şu karara varırlar: Birincisi derki; Ben hiçbir şey söylemeden bana buğusu üstünde tüten sıcak helva ikram etsin. İkincisi der ki bana da dalından yeni kopmuş kırmızı bir elma sunsun Üçüncüsü de

der ki Bana da aradığımız doğanın yerini söylesin. Kalplerindeki bu üç istek yerine getirilirse, Elvan Seyyid Hazretleri'nin gerçek bir Allah dostu olduğuna inanacaklar ve O'nun sözleri doğrultusunda kayıp doğanı aramaya devam edeceklerdir. Aksi takdirde dönüp memleketlerine gideceklerdir. Beyin adamları, kalplerindeki bu niyetleri ile Dere Seydi köyündeki Elvan Seyyid Hazretleri'nin tekesine gelip Şeyh'i sorarlar. Elvan Seyyid Hazretleri tekkede yoktur. Her zaman yaptığı gibi, bu gün Çamaşırılık Deresi olarak bilinen ve kendi esasının demiri ile çıkardığı ve Asa suyu olarak anılan çeşmeden abdestini almış; namazgâh, halvetgâh, inziva mekânı olarak kullandığı ve bugün Dokuz Çam tepesi dediğimiz tepedeki halen mevcut bulunan çamların altında ibadetle meşguldür. Tekkedekilerin beyanı üzerine Bey'in adamları Dokuzçam'da Şeyh'in huzuruna çıkarlar. Atlarını bağlamak için bir telasın içine girerler. Elvan Seyyid Hazretleri, atları serbest bırakmalarını kaçmayacaklarını söyler. Atlar sahipleri tarafından serbest bırakıldıkları halde kaçmamışlar ve sakin bir şekilde beklemişlerdir. Bu durum Seyh'in ilk keramet ifadesi olmuş ve Bey'in adamları şaşkın bir vaziyette huzura gelmişlerdir. Selamlaşma faslından sonra Elvan Seyyid Hazretleri "Siz uzun yoldan geldiniz, acıkmışsınızdır, sohbetten önce taam gerek" deyip, üzerinde

Oturmakta olduğu postunun çapını kaldırıp buradan çıkardığı bir tabak dolusu üzeri buram buram tüten sıcak helvayı birinci misafirine sunar. Sonra gölgesinde oturmakta olduğu çam ağacını hafifçe sallayarak; çam; ağacından dökülen kıpkırmızı elmalardan birkaç tanesini ikinci misafirine ikram eder. Daha sonra üçüncü misafirine dönüp; "Senin niyetin olan ve aramakta bulunduğunuz doğan, şu karşıda görülen dağın yamacındaki çeşmenin başında bulunan kuşburnu çalısına kanadı takılmış olarak duruyor. Gidip oradan da doğanınızı alabilirsiniz" der. Vaziyet karşısında şaşkına dönen Bey'in elçileri Elvan Seyyid Hazretleri'nin katıksız bir Allah dostu olduğunu anlarlar. Özürler, aflar dileyip, etek öperek huzurundan ayrı-

lırlar. Kendilerine tarif edilen çeşmenin başındaki çalının yanına vardıklarında da aradıkları doğanı, kanadı çalıya takılmış olarak bulurlar. Adı geçen çeşmenin ismi bugün bu olaya izafen Atmaca Pınarı'dır. Bey'in adamları, doğanı bulur ve Elvan Seyyid Hazretleri gibi bir zatla tanışmış olmanın sevinç ve heyecanı ile memleketlerine döner ve tüm bunları Beye anlatırlar. Bey duydukları karşısında hayretler içerisinde kalır. Böylesine kerametler gösteren ve çok sevdiği doğanın bulunmasını sağlayan Seyh'i taltif etmek, ödüllendirmek ister. Ayrıca Anadolu topraklarını vatanlaştırmak, Türkleştirmek ve İslamlaştırmak yolunda olan Elvan Seyyid Tekkesini maddi yönden güçlendirmeyi düşünür. Bunun için de kendi özel mülkü olan Dere Seydi Köyü arazilerini Elvan Seyyid Tekkesine vakfeder. Ayrıca bu bölgeden toplanacak olan öşür vergisinin de Elvan Seyyid Tekkesi çorbalığına verilmesini emreder. Keramette adı geçen yerlerin bugünkü durumu: Atmaca Pınarı: Elmalık Kasabası'nın tam doğusundadır. Elvan Seydi'nin tarifi ile beyin adamlarının, atmaca kuşunu buldukları yerdir. İsmi bu kerametten almıştır Balaban Tepesi: Elmalık Kasabası'nın güney doğusundadır. Elvan Seydi'nin tarif ettiği ve beyin adamlarının balaban kuşunu buldukları tepedir. İsmi bu kerametten almıştır. Dokuz Çam: Elmalık Kasabası'nın kuzey batısındadır. Elvan Seydi Hazretleri'nin, namazgâhı olarak bilinmektedir.

İnanç ve uygulamalar: Eski türbede var olan "Sıvama Taşı" günümüzde de vardır. Geyik boynuzlarına ise rastlanılmamıştır. Eski ahşap sanduka mermer olarak yeniden yapılmıştır. Sıvama Taşı, ağrısı, yeli olanlar, acı çekenler bu taşı vücutlarına sürdüklerinde iyi geleceğine inanırlar. Ritüellere gelince: Çeşitli hastalıklara tutulup şifa arayanlar, sıkıntı ve bunalım içinde olanlar, dileği olanlar türbeyi ziyarete gelirler. Sıvazlama taşını ağrıyan yerlere sürme, dilek dileme ve dileğin olması için dua etme, türbe toprağının hastaya içirilmesi sonucu iyileşeceğine inanma gibi ritüeller uygulanır. Dileği olanlar gelip türbede kurban keserler.

Kurban kesmek ve pişirmek için türbe yanında tesis bulunmaktadır.

DiĞER TÜRBELER: Yağmur duası ve kurban kesimi, adak için Dokuzçamlar, Bayraklı, Uzun Evliya türbeleri ziyaret edilmektedir.

OCAK İNANIŞI; Elvan Seydi Hazretleri'nin soyundan gelenler Ocak olarak kabul ediliyor. Hastalığı olanların Ocakta yatarak iyileşeceklerine inanılıyor. Çocuğu olmayanlar, ağrısı sızısı, yel ve romatizma rahatsızlığı olanlar, hasta olup rüyasında görerek buraya gelenlerin olduğu ve iyileştikleri anlatılmaktadır. Sülaleye mensup el almış kişilere gelinerek kurşun döktürülmektedir. Koltuk değneği ile gelip türbeyi ve ocağı ziyaretten sonra iyileşenlerin olduğu ve tekrar gelerek kurban kestikleri anlatılmıştır.

KALFAT ERENLER DEDE TÜRBESİ

Kalfat, Çankırı'ya 71, Orta'ya 4 km uzaklıkta bulunan Kalfat'ın içinde hafifçe yüksek bir tepede ve park içindedir. Erenler Dede hakkında bilgi yoktur. Türbe tek odalı moloz taştan yapılmıştır. Ters v şeklinde olan çatısının üzeri oluklu çinko ile kaplıdır. Doğu yönünde olan kapının karşısında sanduka yer alır. Beyaz renkli olan beton sanduka üzerinde kahverengi örtü vardır. Üzeri renkli yazmalar ve tespihle süslüdür. Duvarda Kâbe resmi ve cam çerçeve içinde Erenler Türbesi için yazılmış şiirler asılıdır. Türbeye gelenlerin dualarını yapabilmeleri, namazlarını kılabilmeleri için namaz örtüleri ve seccade bulunmaktadır.

Orta-Kalfat-Erenler Türbesi

Orta-Kalfat-Erenler Türbesi

Erenler Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Dileklerin gerçekleşmesi için mum yakılır. Türbede yağmur duası ritüelleri dışında hastalığı olanlar çare bulmak amacıyla ziyaret ederler. Dua edilir, dilekte bulunulur, adak adanır.

SİNAN HOCA TÜRBESİ

Kalfat çıkışında, etrafı duvarla çevrili olan kabir mermerden yapılmıştır. Mezar taşı mermer ve sırik motiflidir. Üzerinde Hoca Sinan Veli Hz. Yazılıdır.

İnanç ve uygulamalar: Dilek dilemek, Dua etmek için ziyaret edilir. Rivayet odur ki: Köy halkından biri Hoca Sinan'ın mezarını açmaya çalışmış. Rüyasında Hoca Sinan'ı gören adama, Hoca Sinan "Mezarımı kazıyorsun; ama başına gelecekleri düşün demiş. " Adam mezar kazmayı bırakmış ve Hoca Sinan'ın türbesinin çevresini yaptırmış.

HALVETİLİK: Osmanlı arşivlerinde Kalfat adı Halvet-Halveti olarak geçmektedir. Adının buradan geldiği ve Halveti tarikatının ileri gelenlerinden Dursun Fakih'in buraya gelerek yerleştiği, yaşadığı ve tarikatın merkezi yaptığı anlatılmaktadır. Tarikatın ileri gelenlerinden olması nedeniyle Halife Efendi,-Halveti efendi olarak ün salmıştır. Alperenlerin Anadolu akınları sırasında Dursun Fakih'de sülaleleri ile gelerek buraya yerleşmiş, kısa zamanda sevilen kişi olmuş ve çevre halkı Kalfat'ta toplamıştır. Özetle 1070 li yıllar sırasında Türk Akıncıların, Alperenlerin, Âlimlerin, Dervişlerin, Horasan Erenleri'nin Kalfat'ı yurt edinmiş oldukları ifade olunmaktadır.

YUKARIKAYI HACI KIZ TÜRBESİ

Kayılar, Çankırı'ya 76, Orta'ya 9 km uzaklıkta bulunan Yukarıkayı'dan Özlü'ye giden yolun güneyinde, dereye yakın bir yerdedir. Türbenin, şehit olan baba, kızına ait olduğu söylenmektedir. Beton çatılı olan türbe iki bölümdür. Duvarlar örme taş üzeri beton sıvadır. Üstü açık olan türbe 1994'de bir hayırsever tarafından yaptırılmıştır.

Hacı Kız Türbesi

İnanış ve uygulamalar: İlbahar'da suların çağladığı zaman yağmur duası için ziyaret edilir. Bunun dışında da dilek ziyaretleri yapılır.

SAKA BABA TÜRBESİ

Sakaeli, Çankırı il merkezine 72 km, Orta ilçe merkezine 9 km uzaklıkta bulunan Sakaeli'nde dir. Sakaeli'nin doğusunda oldukça dik kayalığın üzerindeki düzlüktedir. 2001 de yapılan türbe, köyün güneydoğusunda, köye hakim kayalıkların üzerindedir. Kubbeli ve tek odalıdır. Kabrin üzeri yeşil örtü ile örtülüdür. Geçmişte etrafı taşlarla çevrili ve açık alanda bulunan Türbeyi rüyasında gören bir hayırsever tarafından yaptırılmıştır. Sakaeli'nin kurucusu ve adını da askerlere su dağıttığı için aldığı söylenmektedir.

Saka Baba Türbesi

Saka Baba'nın adına izafeten Sakalin denmiş ve sonra Sakaeli olarak anılmaya başlanmıştır. Saka baba ile ilgili Horasan erenlerinden, Alperen olduğu yönünde bilgiler vardır. Rivayeten anlatılanlara göre: İlgaz Şeyhyunus köyünde Şeyh Yunus ve kardeşleri olan Korgun Şihlar köyünde, diğeri Eldivan Seydi köyünde Hacı Muradı Veli, Korgun Alpsarı köyünde Ersarı Mehmet dede, Kurşunlu Çırdak köyünde Şeyh Ahmet, Orta Sakaeli köyünde Saka Baba'nın Horasan'dan halkı irşad amacıyla Anadolu'ya gelen Horasan Erenleri olduklarına dair inanış vardır. Şabanözü Kutluşar'da türbesi bulunan Yahya Dede'nin (Kızıldeli olması gerekir) de bu grup içinde olduğu söylenmektedir.

Saka Baba Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Dileğin gerçekleşmesi için türbede kurban kesenler olmakta, dua edilmektedir.

Yağmur Duası Geleneği: Öz be öz Oğuz Türkleri'nin geleneklerinden olan, yükseklere çıkarak dua etme uygulaması yaşatılmaktadır.

Geleneksel olarak her yıl Dumanlı dağı üzerinde bulunan Karasivri tepesine gidilir dua edilir, kurban kesilir, yemek yenir. Aynı zamanda köylülerin bir arada olmasını, tanışma ve kaynaşmasını sağlayan Yağmur Duası geleneği çok önemsenmektedir.

YAYLAKENT DEDEOĞLU VE DESTURUN DEDE TÜRBELERİ

Yaylakent, Çankırı il merkezine 70, Orta ilçe merkezine 3 km uzaklıkta olan Yaylakent'tedir.

Dedeoğlu Türbesi

Osman Dede, Dedeoğlu ve Orta ilçesinde türbesi olan Osman Dede'nin akraba (kardeş) oldukları ifade edilmektedir.

Dedeoğlu Türbesi

Kare planlı, üzeri çinko kaplamadır. Tepesinde âlem vardır. içinde namaz kılmak için seccade, Kur'an ve Dua kitapları bulunmaktadır. Oldukça bakımlı durumdadır.

İnanç ve uygulamalar: Kaza geçirenler, nazara gelenler, dilek ve niyazı olanlar türbeye gelerek namaz kılar, dua eder, mum yakarlar.

DESTURAN DEDE TÜRBESİ

Desturan Dede türbesi, Yaylakent'in güneyinde rakımı 1428 m olan yüksek bir tepe üzerindedir.

Desturan Dede Türbesi

Yaylakent'e 156 m. yüksekten bakar, çevreye hâkimdir. Hakkında bilgi yoktur. Kare planlı ve beton kubbelidir. Türbe bakımsızdır. İçerde namaz kılmak için seccade, tülbent, yastık, minderler vardır. Pencerenin boşluğunda Kura'n ve Dua kitapları bulunmaktadır. Sandukanın başucunda beyaz bir havlu asılıdır. Bidonda su vardır.

Desturan Dede Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Türbedeki eşyalardan namaz kılmak, dua okuma yanında yatıldığı da anlaşılmaktadır.

DiĞER TÜRBELER

ELDEN: Yağmur Duası Evliya tepe de yapılıyor. Kutsal olarak bilinen çam ağacı bulunuyor.

İNCECİK: Yağmur Duası, Alaman Dede türbesinde gerçekleştiriliyor.

KÜÇÜKKAYI: Köyde kuzey doğu tarafında bulunan tepede kutsal çam bulunuyor.

KIRSAKAL: Kırsakal'da bulunan türbeye yılan, akrep sokmasına karşı dua etmek için gidiliyor.

TUTMAÇBAYINDIR: Çamların kesilmediği ve kutsal olarak kabul edildiği bölgede Yağmur Duası yapılıyor.

YENİCE: Evliyauallah Yatırı ve Hazreti Ali Yatağı adlı iki kutsal yer bulunuyor. Hazreti Ali Yatağında taş üzerinde izlerin olduğu belirtiliyor.

ŞABANÖZÜ TÜRBELERİ

GÜMERDİĞİN- ŞİH İBRAHİM TÜRBESİ

Gümerdiğin. Çankırı'ya 52, Şabanözü'ne 11 km. uzaklıktadır. Gümerdiğin'e yüksekçe bir tepeden bakan ahşap üstü kiremit örtülü basit bir yapıdır. Türbede bulunan sanduka normalden büyüktür. Şih İsmail'in komutan olduğu anlatılıyor. Bu bağlamda "Ya Rabbim eğer düşmanlara esir düşersem mezarım burada, askerlerim çam olsun" niyazında bulunuyor. Ölüncü oraya gömülmüş ve askerleri de çam olmuş.

Şabanözü-Gümerdiğin-Şih Sinan Türbesi

Şih İbrahim Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Türbe çevresinde bulunan çamları kesenlerin başına mutlaka felaket geliyor. Siğili olanlar, sara hastaları, çocuğu olmayan kadınlar türbeye gelerek yakarıda bulunuyor. Hastalıklarından kurtulmak ve dileklerinin olması için dua ediyor. Çamlara ip bağlanıyor. Siğil için dal kırılıyor, dal kurduğunda siğilin geçeceğine inanılıyor. Sarı Kız adıyla bilinen bir türbe daha varmış yıkılmış. Gürpınar: Şabanözü ilçe merkezine 4 km. Çankırı'ya 45 km. uzaklıktadır. Gürpınar-Paşasultan Türbesi, Yenice (Orta) sınırında Sanı'dadır. Gürpınar'a 14 km. uzaklıktadır. Yolu çok bozuk, tehlikeli olup, yolun dere yatağında olması nedeniyle yağışlı havalarda asla gidilmesi tavsiye olunur. Ayrıca gidiş yolunda türbenin bulunduğu yerde dahil hiçbir yerleşim yeri yoktur. Sağanak yağış ve bahar aylarında ani sel tehlikesi vardır. Kimliği hakkında bilgi yoktur. Savaşta şehit olan paşaya ait olduğuna inanılır. Çokgen şekilli kubbeli olup, alt yapısı yoktur.

İnanç ve uygulamalar: Gürpınar- Paşasultan Türbe toprağının ve türbe yakınındaki suyun hastalıklara iyi geleceğine inanılır. Bunun için dua okunarak türbe etrafında dolaşılır. İnsanın tedavisi yanında, hayvan hastalıklarını iyileştirdiğine inanılır. Çevrenin etrafında hayvan sürüleri dolaştırılır. Hayvanların hastalıklı yerlerine türbe toprağı sürülür, yakınındaki sudan içirilir. Çekirge istilası sırasında Paşasultan'dan getirilen sular tarlalara serpiştirilerek çekirgelerin gelmeyeceğine inanılmış. (Geniş bilgi için Bakınız Orta İlçesi).

ÖDEK-SARI KIZ TÜRBESİ

Ödek, Sarıkız Türbesi, Şabanözü ilçe merkezine 9 km. Çankırı'ya 50 km. uzaklıkta bulunan Ödek'te dir. Köyün batısında ve uzağında yüksekçe bir tepede yatmakta olan hatun hakkında bilgi yoktur. Taş mezar üstü sanduka 3x4 boyutunda basit, çatısı ahşap üstü kiremit örtülüdür. Sanduka taş mezar üstüne yapılmıştır. **İnanç ve uygulamalar:** Hakkında bilgi olmamakla beraber inanışlar ise kuvvetlidir. Türbe; felç, sarılık, göz, kadın hastalıkları olanlar tarafından ziyaret edilmekte adak kurbanı kesilmektedir. Türbe yakınında bulunan "Uyuz eşmesi" suyu kör kuyu şeklinde olup uyuz, iyileşmeyen yaralara, kaşıntıya iyi geldiği söylenmektedir. Bunların dışında çocuğu olmayan kadınlar, romatizması, yeli olanlar, ruh hastaları türbeye giderek veya götürülerek yakarıda bulunulur, adak kurbanı kesilir. Böylece hastanın iyileşeceğine veya muradına ereceğine inanılır.

BAKIRLI EVLİYA HACI ABDULLAH EFENDİ TÜRBESİ

H. Abdullah Efendi Türbesi

Bakırlı Şabanözü ilçe merkezine 12 km Çankırı'ya 33 km uzaklıktadır. Bakırlı türbesi evlerin arasında yer alan genişçe boşluktur. Kimliği hakkında bilgi yoktur. Yakınında bulunan ağaç kesilmemekte ve budanmamaktadır. Aksi durum uğursuzluk sayılır. Dilek türbesidir.

ÇAPAR -CABBAR DEDE TÜRBESİ

Cabbar Dede Türbesi

Çapar, Şabanözü'ne 14, Çankırı'ya 33 km. uzaklıkta bulunan Çapar türbesi, yerleşim yerinin uzağında, yüksekte ve ağaçlık bir alan içindedir. Yağmur duası yapılır.

KUTLUŞAR-KIZIL DELİ YAHYA TÜRBESİ

Kutluşar, Kızıldeli ve Yahya Dede Türbesi, Şabanözü ilçe merkezine 12 km uzaklıkta olan Kutluşar'a yakın bir yerdedir. Türbenin yakınından Ankara-Şabanözü karayolu geçer. Burada iki türbe vardır. Birisi yolun kenarında yeşil boyalı kubbeli Yahya Dede türbesi. Diğeri mevcut türbenin yukarısında dağda bulunan Kızıldelili türbesidir. Yahya dede'nin Mart'ta yatan H. Ali Turabi soyundan geldiği ifade edilmektedir. Kurban kesmek için ocak, masa, oturma yerleri bulunmaktadır.

İnanç ve uygulamalar: Türbe yakında kutsal suyu olduğuna inanılan bir kuyu bulunur. Kuyuda bulunan suyun çeşitli hastalıklara şifa verdiğiğine inanılmaktadır. Şifa bulmak için gelen hastalar, hastalıklardan kurtulmak için, türbeye gelen ziyaretçiler bu sudan içerler. Dilek için gelenler namaz kılip dua ederler Kuyunun yanında mum yakarlar, ağaçlara çaput bağlarlar. 500 yıllık olduğu tahmin edilen, Türbenin olduğu yerdeki meşe ağaçlar kutsal olarak kabul edilmekte ve kesilmemektedir. Adak türbesidir.

K. Deli Yahya Türbesi

KARAHACI-MEHMET DEDE TÜRBESİ

Karahacı, Mehmet Dede Türbesi, Şabanözü ilçe merkezine 15, Çankırı'ya 56 km. uzaklıkta olan Karahacı'da dır.

Mehmet Dede Türbesi

Mehmet Dede'nin Mart'ta yatan H.Ali Turabi'nin soyundan olduğu belirtilmektedir. Karahacı'ya hakim, basit ve küçük bir yapıdır. Türbe içinde yatan zatın kullandığı bazı eşyalar bulunmaktadır.Çatısı ahşap üstü şingil kaplamadır. 4.5x2.3 m boyutunda 2.25 m yüksekliktedir. Türbe içinde Mehmet dede'ye ait giysiler, tespih ve kim olduğunu belirten levha bulunur.

İnanç ve uygulamalar: Bayramlarda, özel günlerde ve yağmur duası için ziyaret edilmektedir. Baş ağrısı, romatizma rahatsızlığı olanların türbeyi ziyaret ettiklerinde geçeceğine inanılır.

Mehmet Dede Türbesi

Kaynak kişinin şahit olduğu ve anlattığı olayda; Mehmet Dede, kaynayan pilav kazanına elini soktuğu, pilavı karıştırdığı ve elinin yanmadığı ifade edilmiştir.

MART-S. ALİ TURABİ TÜRBESİ

Mart, S.Ali Turabi Türbesi, Şabanözü ilçe merkezine 12, Çankırı'ya 53 km uzaklıkta bulunan Mart'ta dır. Çevreye hakim bir tepe üzerinde ve mezarlık yakınındadır. Betondan yapılmış sekizgen şekilli, kubbesi çinko kaplıdır. Giriş güney yönünden, diğer yönlere açılan pencereleler vardır.

S. Ali Turabi Türbesi

Yapım tarihi 1997 dir. Altında yemekhane bulunan türbe girişinde 12 imamın resimleri asılıdır. Türbe giriş kapısı üzerinde : Hz. Muhammed Mustafa A.S neslinden Horasan Pirlinden Alperen Seyyid Hacı Ali Turabi Veli. D.Sayran H 551 M 1173, Hakka yürüyüş H 643 M. 1265 yazmaktadır

Mart köyü: Ahmet Yesevi'nin oğlu Kutbetin Haydar komutasında 1205'de Anadolu'ya

sonra misafirler gelir. Büyük kardeş İbrahim, “Bak Hacı Ali Türabi, biz Hac’ca ikinci defa gidiyoruz. Halbuki senin maddi durumun bizden iyidir, niçin Hac’ca gitmiyorsun, yoksa canın istemiyor mu?” der. Bunun üzerine Hacı Ali Türabi, “Nasip olursa Mekke ve Medine’ye gider, ceddime yüz sürer ve Hac farızasını yerine getiririm” der ve misafirlerini yolcu eder. İki kardeş Hac için kutsal topraklara giderler ve Arefe günü hacı adaylarının Mekke’de saf olduklarını ve onlara Hacı Ali Türabi’nin imamlık yaptığını görürler. Namazdan sonra Hacı Ali Türabi’yi sürekli aramalarına rağmen bir türlü bulamazlar ve dönüşte kendisinden özür dilerler. Hacı Ali Türabi onlara der ki: “Kul beşerdir bazen şaşar, önce içimizdeki şeytani öldürmeli, Hz. Muhammed bir hadisinde, “Benim neslimden birisini ziyaret eden gönüllerde hacıdır” buyurmuştur” diyerek onları köylerine uğurlar. Bu olaydan sonra Mart köyü halkı Hacı Ali Türabi’ye daha çok bağlanmış ve O’nu “Hacı” mahlası ile anmaya başlamıştır (a.g.e:18-19).

H.Ali Turabi’nin yaşamış olduğu ev harap bir vaziyette olup, evin içinde ki bir odada S.Ali Turabi hatrasına bir köşede geyik boynuzu, çöfer ve şekilli ağaç kütük bulunmaktadır.

S.Ali Turabi Evi

BULGURCU

Bulgurcu, Şabanözü’ne 8, Çankırı’ya 48 km. uzaklıktadır. Türbede yatan zatın Pir Sultan Abdal ve Hacı Murad-ı Veli’nin torunlarından olduğuna inanılıyor.

İnanç ve uygulamalar: Egzama, gözükara (sivilce), gibi rahatsızlıkları olanların ocaklarından su içtiklerinde iyileşeceklerine inanılıyor.

GÖLDAĞI

Göldağı, Şabanözü’ne 12, Çankırı’ya 53 km. uzaklıktadır. Üzerleri son zamanlarda kapatılmış Sarıkız ve Haydar türbeleri bulunmaktadır. Türbelerde yatanlar hakkında bilgi yoktur.

İnanç ve uygulamalar: Türbeye gelenler itikat kurbanı keserler. Yağmur Duası türbede yapılır. Bu amaçla Hıdırellez’de türbe topluca ziyaret edilir. Türbe toprağının yara ve ekzamaya iyi geldiğine inanılıyor.

ÖZBEK TEKKE TÜRBESİ

Özbek, Şabanözü’ne 17, Çankırı’ya 58 km. uzaklıktadır. 600 yıllık tarihi olan tekkeye gelenlerin sakatlığının geçtiğine, hasta ise şifa bulduğuna inanılıyor ve anlatılıyor. Tekkeye rahatsızlıklarına şifa bulmak amacıyla gelenler kurban keser ve etini orada dağıtırlar.

YAPRAKLI TÜRBELERİ

FETHİYE TÜRBESİ

Çankırı ilçe merkezine 28 km. uzaklıkta bulunan Yapraklı ilçe merkezinde Cami Kebir mahallesindedir. Türbede iki ayrı bölümde yatan zatlar, baba ve oğlu olan Ahmet ve Ali efendilerin olduğu, Horasan’dan geldikleri veya Yapraklı’nın yerlisi oldukları da söylenmektedir.

Fethiye Türbesi

Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün mülkiyetinde olan yapının, XVII. yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir. Türbe iki katlı ve kare planlıdır. Yol seviyesinin bir kat altında türbe, yol seviyesinde kalan kısımda da kütüphane vardır.

Türbeye ve kütüphaneye kuzey cephesindeki yoldan ve güneyde bulunan bahçeden girilir. Türbeye giriş sol taraftan alçak tavan ve dik bir merdivenle sağlanmaktadır. Kare planlı olan türbenin alt katında iki bölüm vardır. Duvarları devşirme taş ve moloz taşla örülmüştür. Türbenin üstü doğu-batı yönünde uzanan beşik tonozla örtülüdür. Türbe üzeri tromp geçişli ve tuğla kubbelidir. Kubbe dıştan sekizgen kasnaklı ve üzeri ahşap çatı üstü alaturka kiremit ile kaplıdır (Restorasyon öncesi).

Fethiye Türbesi

Türbe ve çevresi onarılarak inanç turizmine açılması için çalışmalar yapılmıştır. Son yenileme çalışmalarında türbe ve kütüphanenin aslına uygun yenilemesi yapılmıştır.

Fethiye Türbesi

İnanç ve uygulamalar: Sağlık, gelecek gibi konularda dilekte bulunanlar adak kurbanı keser. Türbede yatan zatlara ait olduğuna inanılan objelere dokunularak şifa bulunacağına inanılır, ağaçtan yapılmış tokmağın ağrıyan

yere sürülmesi halinde ağrıların geçeceğine inanılır.

Fethiye Türbesi

Rivayet odur ki: Türbede yatan kişiye ait olduğuna inanılan tespihi küçük bir çocuğun boynuna geçirmesi üzerine türbe kapılarının kapandığı, tespihi çıkarınca da açıldığı anlatılır. Tespihle ilgili başka bir anlatıda şöyledir: Tespihi biri alır ve Kâbe'ye götürür. Hacca giden Yapraklılı biride rüyasında tespihin Kâbe'de olduğunu görür ve bularak geri getirir. Sözü edilen tebrik binlik bir zikir tespihidir.

HACI MUSTAFA EFENDİ

(1870-1942) Hacı Mustafa Efendi'nin kabri. Hacı Mustafa Efendi 1870 Yapraklı doğumludur. Hacı Hafız Efendi ile akrabadır. İstanbul Fatih Medresesi'nde tahsilini tamamlayıp, müderris olarak Yapraklı'ya gelmiştir. Sülalesine ait olan Eşrefoğlu (Eşrefiye) Medresesi'nde müderris olarak talebe yetiştirmiştir. Nakşibendî tarikatı şeyhlerindendir Şeyhliğe yükselmesi de Hacı Merdan-ı Veli'nin vefatından sonra olmuş ve Nakşibendî tarikatının bu bölgedeki şeyhi durumuna yükselmiştir. Herhangi bir yazılı eseri mevcut değildir

1942 yılında vefat etmiş ve Yapraklı mezarlığına defnedilmiştir. Açık alanda bulunan türbenin etrafı duvarla çevrilidir. Yaklaşık 80 cm. yüksekliğinde olan mezarın etrafı ince beton duvarlı, üstü mozaik küpeşte ile koruma altına alınmıştır. Türbenin baş kısmında sarık motifli şahide vardır. Ayakucunda herhangi bir şahide bulunmamaktadır. Küpeşteden sonra düz

inşaat demirine şekil verilerek yarım silindirik kafesle korunmuştur.

Nakşibendî tarikatı mensupları, tarikat eğitimi veren medresede eğitilirdi. Müritler, eğitimleri sırasında çilehanelerde 40 gün boyunca çile doldururlardı. Bu süreye Çile adı verilir ve bu sabır eğitimi boyunca sade tuzsuz çorba ve ekmek yenir, vakit namazlarında dışarı çıkarlar diğer zamanlarda, çilehane adı verilen küçük odalarda dua ederek vakitlerini geçirirlerdi. İnanç ve uygulamalar: Etraf köylerde bulunan

Rivayet odur ki: Nakşibendî tarikatı mensupları, Şeyhlerine hediye göndermek istemişler. Köyden seçtikleri bir kişiye birkaç bakraç yığurtla bal verip Hacı Mustafa Efendi'nin evine göndermişler.

H. Mustafa Efendi Türbesi

Yapraklı'ya Şeyhe emanetleri getirmekte olan adam; hediyelerin bir kısmını kendine saklamış, geriye kalanını da Hacı Mustafa Efendi'ye vermiş. Hacı Mustafa Efendi: "Oğlum, o sakladığın şeyleri al, evine götür, çocuklarınla birlikte ye" demiş.

HACI HAFIZ EFENDİ

(Hasan Sarıkaya 1872-1970) Fatih Medresesinden icazet almış, sarayda özel imamlık yapmıştır. İkizören'de imamlık yapmış daha sonra Yapraklı'ya gelerek medrese eğitimi vermeye başlamıştır.

Rivayet odur ki: Gece tarla sulamaya giden iki kardeşten büyük olan çalışmamış. Sabah kardeşlerin yanına gelen Hacı Hafız Efendi, kardeşlerin yanında olmadığı halde "Oğlum gece boyu çalıştın, güzel bir kahvaltıyı hak ettin" demiş.

AKYAZI-BENLİ MUHİTTİ TÜRBESİ

Akyazı, Yapraklı ilçe merkezine 10 km, Çankırı'ya 29 km. uzaklıktadır. Türbe ve müştemilatı Akyazı'nın içerisinde ve diğer evlere nazaran biraz yüksekçe bir yerdedir. Mustafa Elimadioğlu Şeyh Mehmet Yavsi Muhittin olarak bilinen Benli Muhittin'in doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Hacı Bayram Veli'nin halifelerinden olan "Benli Muhiddin" XVI. yy. yaşamış olması muhtemeldir. Bayrami tarikatı şeyhidir. Rivayet olunur ki: Şeyhülislâm Ebusuut Efendi'nin babasıdır. XV. yüzyılda Yapraklı'nın 7 km doğusunda bulunan Akyazı köyüne geldiği ve yerleştiği kaydedilmektedir. Bazı kaynaklarda vefat tarihi olarak 1516 yılı belirtilmektedir. Habibi Karamani; (Bkz. Atkaracalar) Benli Muhiddin'in kızı, Şeyhülislâm Ebussuûd Efendi'nin 1490-1574 kız kardeşi Rukiye Hatun ile evlenmiştir. 1262 sayfalık 2 ciltten oluşan Tuhfe-i Naili adlı eseri olduğu söylenir. Eserleri hakkında bilgi edinilemedi.

Yapraklı-Akyazı Benli Muhittin Türbesi

Benli Muhittin Türbesi

Yapıların olduğu kısım taş duvarla çevrili ve duvar üstünde demir parmaklık bulunmaktadır. Cami ahşap üstü kiremit çatı kaplı ve tek minareli, tek şerefelidir. Türbeye ön kısımda bulunan ve etrafı yarım metrelik duvarla çevrili olan sundurmaya açılan kapıdan girilir. Türbe üstü kubbeli, kare planlı olan türbe pencereleri kemerlidir. Türbeye içindeki üç adet mermer kaplı sanduka zemin seviyesinden oldukça yüksek ve üzerleri yeşil örtü ile kaplıdır. Baş kısımlarında yeşil örtü ile örtülmüş şaideler vardır, ayaktaçlarında şahide bulunmamaktadır.

Yapraklı-Akyazı Benli Muhittin Türbesi

Benli Muhittin Türbesi

Türbe bahçesinde, Şeyh İsmail Efendi, Hasan Efendi Hazretleri ve başka kabirlerde bulunmaktadır. Türbe ve türbeye bağlı müstemilat son yıllarda yapılmıştır. Türbeden ayrı bir birim olarak, kurban kesme, pişirme gibi yerler, yemekhane ve türbeye gelen ziyaretçilerin yatabilmesi için yer vardır. İçerde mutfak, çok sayıda yatak bulunmaktadır. Dilek, adak, şifa bulmak için gelenler burada kurbanlarını kesmekte, pişirmekte ve gerektiğinde yatmaktadır.

BENLİ MUHİTTİN HZ. GEÇMİŞİ

Türbesi Çankırı halkı ve köyleri için ziyaretgâhtır. Ölüm tarihi belli değildir. 75 yazma eserden alınarak 1264 sahifeli 2 cilt yazma Tuhfeinaili (Naili hediyesinde) Yavsi Mehmet'in İskilip'li olduğu kaydedilmekte ise de İskilip'in o devirde Çankırı sancağına Yapraklı'nın ve Akyazı'nın da İskilip'e bağlı olması Benli Muhittin'in Akyazılı olduğunu açıkça göstermektedir. Ebu-Suut Mehmet Efendi (Hoca Çelebi) Şeyh Mehmet Yavsi Muhittin ve Benli Muhittin adı ile anılan Şeyh Mehmet Muhittin oğlu Ebu-Suut Mehmet Efendi 1490 tarihinde İstanbul civarında Müderris köyünde doğmuştur. Babasının İstanbul köyünde hocalık etmesi dolayısıyla orada doğmuş ilk ve orta tahsilini (Medrese) İstanbul ve Kütahya'da yaparak önce İnegöl medresesine tayin olmuş, daha sonra Bursa ve İstanbul'da mutasarrıf, 8 yılda Rumeli Kadı askerliğinde ve onu takiben Kanuni Sultan Süleyman tarafından Şeyhülislâmlığa getirilmiş olan (Şimdiki Diyanet İşleri Başkanlığı) bu değerli hemşerimiz imparatorluğun en parlak

devrinde Kanuni'nin ve oğlu II. Selim'in zamanında 30 yıl kadar bu vazifede çalışmıştır. İmparatorluk devrinde devlet idaresi daha çok Şeyhül İslâmların dini esaslara göre verdiği fetvalara dayanarak yürütüldüğü için Ebu-Suut Mehmet Efendi'nin 30 yıl Kanuni gibi bir imparatoru idare ettiğini kabul etmek lazımdır. Sessiz sakin tabiatlı çocuklara "Ebu-Suut Efendi'nin torunu musun" diye Çankırı'da öteden beri söylenmektedir ki buda Ebu-Suut'un uzun müddet Çankırı'da benimsendiğini göstermeye kâfidir. 1574 tarihinde vefat ederek Eyüp Sultan'a defnedilmiştir.

Peçevi tarihinde: O, vakte kadar hiçbir padişah zamanında yazılmamış olan bir Kur'an tefsiri yazarak Süleyman'a gönderen Ebu-Suut efendiye o zamana kadar yevmiyesi 300 akçe iken 200 akçe daha zam edildiği ve yevmiyesinin 500 akçe olduğu ve aynı zamanda uzun boylu halim selim bir zat olarak tanındığı kaydedilmektedir.

NOT: Yukarıda ki metin 28.10.2009 tarihinde türbede bulunan bilgilendirme levhasından alınmıştır. Metinden de anlaşılacağı üzere Benli Muhittin'den çok Ebu-Suut Efendi hakkında bilgi içermektedir. (YN) Ayrıca türbede: Horasan'dan gelme Benli Muhittin Arabî Hazretleri, Horasan'dan gelme Benli Muhittin irşadı gurbi ilahiye vasıl olanlar. İkinci Benli Muhittin'in irşadı ilahiye vasıl olanlar yazılı levhalar bulunmaktadır. Türbe bahçesinde Şeyh oğlu İsmail Efendi, Şeyh baba Hasan Efendi, Şeyh oğlu Hasan efendilerin kabirleri bulunmaktadır (YN)

Akyazı-Benli Muhittin Türbesi müstemilatı

Benli Muhittin Türbesi

İnanç ve uygulamalar: İnanışa göre Türbede Benli Muhiddin ve iki müridine ait üç sanduka yer almaktadır. Günümüzde odunluk olarak kullanılan yerde türbeye getirilen akıl ve sara hastaları burada bir müddet uyutulmuş. Çocukları sahibi olmayan kadınların türbeyi ziyaret edip adak adadıktan sonra çocuklarının olduğuna inanılır.

BULUCA-HATİP ALİ EFENDİ TÜRBESİ

Buluca, Yapraklı-Çankırı karayolu üzerinde, Yapraklı'ya 4 km. Çankırı'ya 27 km. mesafededir. Türbede Çankırı yönünde, köyün girişinde hemen sağ taraftadır. Hatip Ali Efendi (Dede)'nin Horasan Erenlerinden olduğu ve buraya yerleştiği söylenmektedir. Anadolu'nun Türkleşmesi sırasında mı yoksa Moğol istilası sırasında mı gelmiş olduğuna dair bilgi yoktur. Bir deyişe göre İstanbul'dan, başka bir deyişe göre de Horasandan gelerek Yapraklı'nın Buluca Köyü'ne yerleşmiştir. Doğumu ve ölümü hakkında bilgi yoktur.

Yapraklı-Buluca-Hatip Ali Efendi Türbesi

H.Ali Efendi Türbesi

Yalnız hayırsever bir kişi olduğu bilinmektedir. Köyün adını duyuran, dut ağaçlarını diken kişi olarak tanınmaktadır. Kabri dut ağaçlarının altında yüksekçe duvarla çevrili alan içindedir. Giriş kapısı demir parmaklıklı kapıdandır. İçinde küçük boylu ağaçlar bulunmaktadır. Mevcut kabrin şahide taşından 1987 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Hatip Ali Efendi kabri haricinde aynı bahçe içinde, adı bilinmeyen Horasan'dan geldiği ifade olunan bir kabir daha vardır Üstü açık olan türbe bakımsızdır.

İnanç ve uygulamalar: Bayramlarda, Camiden çıkan cemaat Hatip Ali Efendi'nin kabrini ziyaret etmekte ve dua okumaktadır.

Yapraklı-Buluca Türbeleri

H.Ali Efendi Türbesi

GÜRMEÇ ÇAM DEDE TÜRBESİ

Gürmeç, Çankırı il merkezine 54, Yapraklı'ya 40 km. uzaklıktadır. Bir tepenin başında yaklaşık bir dönümlük arazi üzerinde yan yana birkaç mezardan ibaret bir alandır. Duvarları o mevkide bulunan taşlarla gelişigüzel örülmüştür. "Çam Dede" mezar alanı, asırlık meşe ağaçlarıyla kaplıdır. Sadece bir tane de çam ağacı bulunmaktadır "Çam Dede" adı bu çamdan dolayı verilmiş olmalıdır. Çam Dede'nin Horasan Erenlerinden olduğu konusunda bazı bilgi kırıntıları varsa da bu kesin değildir. Çünkü ortada kitabe cinsinden herhangi bir kayıt yoktur. Yörede, "Çam Dede"nin erenlerden ve evliyalardan olduğuna, hatta bu yönüyle şifa dağıttığına inanılır. Eskiden sıtmanın yaygın olduğu tarihlerde sıtmaya yakalanan köylüler Çam Dede'ye giderler abdest alıp iki rekât namaz kıldıktan sonra uykuya dalarak şifa bulacaklarına inanırlarmış.

Gürmeç Köyü ve civarındaki tek dede "Çam Dede" de değildir. Bunun yanında "Aşağı Dede", "Ağız Dedesi" ve "Kara Dede" gibi isimlerle anılan bazı yatır ve türbe alanları da bulunmaktadır. DEDELER: Bugünkü Gürmeç halkı, Sünni-Hanefi Müslüman dır. Bilindiği gibi Dedelik ve Babalık geleneği genelde Alevilerde olan bir gelenektir.

Söylentiye göre; köylüler, dede tarafından çarpılmaktan ve bir belaya uğramaktan korkup çekindikleri için mevcut ağaçlara dokunamamaktadırlar. Yine rivayete göre; vaktiyle köylülerden birisi Dede'ye adını veren çamdan çıra yontmaya kalkışmış da sıçrayan bir kıymık adamın gözünün birisini kör etmiş, meşe ağaçlarından kesmiş olduğu odunları evine götürürken bir adam da odunların yanmadığını görünce bu odunları eşeğine yükleyip geri getirmiş ve mezarların bulunduğu alana bırakmak zorunda kalmıştır! İşte bu ve benzeri rivayetler sebebiyle mevcut tek çama ve meşe ağaçlarına dokunulamamaktadır. Hatta kurumaya yüz tutmuş meşe ağaçlarına, kuvvetlenmesi amacıyla budama dahi yapılamamaktadır. Yağmur Duası da bu alanda icra edilmektedir. (Ömer Sağlam)

KULLAR-KARA DEDE

Kullar, Yapraklı ilçe merkezine 20, Çankırı'ya 42 km uzaklıkta bulunan Kullar'ın Dedeyaka-sı bölgesinde bulunmaktadır. Kara Dede'nin kimliği ve nereden geldiği hakkında bilgi yoktur. Türbesinin yanında kime ait olduğu bilinmeyen iki kabir daha vardır

Karadede Türbesi

inanç ve uygulamalar: : Halk arasındaki inanca göre: Kara Dede, elindeki tahta kılıç ile İslâm ordusu içinde savaşmış bir kişidir. Karadede'nin, at sırtında tahta kılıç ile savaşlara katıldığı ve savaştığı rivayetin anlatılır. Yağmur Duası türbenin yanında yapılır.

Tahta Kılıç

Tahta Kılıç

TAHTA KILIÇ : Kullarda tek katlı küçük bir mescit içinde korunmakta olan Tahta Kılıcın Dedeyakası'nda türbesi bulunan Karadede'ye ait olduğu söylenmektedir. Kara Dede tarafından gazalarda kullanıldığına inanılan tahta kılıç meşe ağacından yapılmış yaklaşık bir metre uzunluktadır. Tahta Kılıç: Köyün güneyinde, doğu yönünde giriş kapısı olan mescit tarzı bir binanın içinde ve odanın tam ortasında tavana asılı vaziyette durmaktadır.

İnanç ve uygulamalar. Rivayet odur ki: Tahta kılıç hakkında değişik söylenceler ve inanışlar vardır. Tahta Kılıç'la birlikte yatan hastaların iyileştiği, çocuğu olmayanların çocuk sahibi olduğu, akli dengesi ve psikolojik rahatsızlıkları olanların iyileştiği anlatılmaktadır. Kurtuluş savaşı sırasında, köy halkından olan ve akli dengesi bozuk biri Tahta Kılıç'ı eline alarak, köy meydanında sanki savaşıyormuş gibi kılıcı sağa sol sallamaya başlamış. Savaş bitiminde köye dönenler kendilerini kılıç sallayan bu delinin kurtardığını söyledikleri rivayet edilir. Bir başka anlatıda da: Kore Savaşı'nda Tahta Kılıcın üzerinde kanlar belirmiş. Tahta Kılıç'ın başka bir kutsal özelliği de yağmur duası önceden halk tarafından kullanılmasıdır.

Kuraklık zamanlarında: Tahta Kılıç suya konarak ıslatılır. Topluca Dedeyakası'nda bulunan Kara Dede'nin türbesi ziyaret edilir ve sonrada yağmur duasına çıkılır. Dua bitiminde Tahta Kılıç tekrar yerine konur.

Tahta Kılıç'ın fiziki durumu: Yaklaşık bir metre uzunlukta meşe ağacından mamuldür. Sırt kısmı kalın ön kısım ince ve ucu sivri olup Tahta Kılıç üzerinde yol yol meşe ağacının damarları yer alır. Rengi grimsi-siyah görünümündedir. Defalarca ıslatılıp kurutulmasına rağmen çürüme ve çatlama gözükmemektedir.(YN) Kullar köyünde bulunan şifalı su, böbrek taşı rahatsızlıklarına iyi gelmektedir. Böbrek ve böbrek taşı rahatsızlığı olanlar köye gelerek bu sudan içmekte ve beraberlerinde götürmektedirler. Kur tedavisi sonucu iyileştikleri köy halkı tarafından ifade olunmaktadır.

TATLIPINAR-ŞEYH OSMAN TÜRBEŞİ

Tatlıpınar, Yapraklı ilçe merkezine 20, Çankırı'ya 29 km. uzaklıkta Tatlıpınar'da yerleşim yeri dışında bulunan mezarlıkta yüksek

bir tepe üzerindedir. Kabrin başında bulunan şahidesinde" Şeyh Osman Hz. Horasan Evliyalarından olup 1300'lü yıllarda yaşadığı sanılmaktadır. Allah kendisinden razı olsun. Ruhuna Fatıha" yazılıdır.

Yapraklı-Tatlıpınar Şeyh Osman Türbesi

Şih Osman Türbesi

Horasan Erenlerinden olup Anadolu'ya irşada görevi için gelenlerdendir. Hakkında bilgi yoktur. XIV-XV (?) . Yüzyılda yaşadığı tahmin olunmaktadır. Kendi adıyla anılan Şeyh Osman (Tatlıpınar) Köyü'nü kurmuş, burada halkı aydınlatarak, Müslümanlığın yayılmasına katkıda bulunmuştur, 1301 tarihini taşıyan Caminin varlığı ve köyün Şih Osman tarafından kurulduğu rivayetinden hareketle Moğol yayılması sırasında Anadolu'ya gelmiş olabileceği düşünülebilir. Köy mezarlığı ile bitişik olan türbenin yanında başka mezarlıklarda vardır. Tatlıpınar'ın karşısında bulunan mezarlık yolunun sağ tarafında dik bir tepe üzerindedir. Beton temel duvarla çevrilmiş ve üzerine yuvarlak demir kafes yapılmıştır. Mermer kaideli başucu şaidesinin üzerinde kavuk şekli verilmiş taş bulunmaktadır.

İnanç ve uygulamalar: Türbenin üzeri kapatıldığında çatının yıkılacağı inancı nedeniyle üstü açıktır, kapatılmaz.

Yapraklı-Tatlıpınar Şeyh Osman Türbesi

Şih Osman Türbesi

ŞIFALI SULAR

TÜNEY İÇMESİ : Tüney köyünde tren yolunun yakınındadır. 18 derece sıcaklıktaki su aç karına içilir, karaciğer, safra yolları hastalıkları, bağırsak bozukluklarına iyi gelir.

ATKARACALAR - KÜKÜRT KÖYÜ, KÜKÜRTLÜ SU : Atkaracalar ilçe merkezinin kuzeyinde, 14 km. uzaklıktadır. Kaynağında 19 derece sıcaklıkta saniyede yarım litre su çıkmaktadır. Karbondioksitçe zengindir. Sindirim sistemi ve deri rahatsızlıklarına, kuduz ve kaşıntıya iyi gelmekte olduğuna inanılmaktadır.

ATKARACALAR - ILIPINAR KÖYÜ, ASKER BALIKLAR : Atkaracalar'a 3 km. uzaklıkta bulunan şifalı suyun: Cilt hastalığı olanların suyla yıkanmaları durumunda, hastaya iyi geldiği ve hastalığın geçtiği belirtilmektedir.

BAYRAMÖREN (MELAN) İÇMESİ : Melan içmesi olarak da bilinen Bayramören içmesi, Melan çayı kenarında, Bayramören ilçe merkezine 4 km uzaklıkta, Dolaşlar köyü arazisi içindedir. Mide, karaciğer, safra kesesi, bağırsak hastalıklarına iyi gelir. Tedavi edici özelliği vardır Su soğuk, tuzlu, ekşimsi lezzettedir. Kükürt dioksit ve karbon dioksitçe zengindir. Kimyasal olarak alkali ve bikarbonatlı özellik gösterir. Debisi 0,1 litre/saniye ve kaynağında sıcaklığı 18 ° C dir.

BAYRAMÖREN - AKSEKİ ASA SUYU : Sedef hastalığına iyi geldiğine inanılır. Şifa niyetine içilir.

ÇERKEŞ : Hışıldayık, Kükürtlü Su, Akkaya ılıcası, Kös hamamı, Şerafettin içmesi, Bölme içmesi, Bedil ılıcası

ÇERKEŞ - AKKAYA : Hamamı ve içmesi : İmamlar köyü yakınındadır. Sıcaklık kaynağında 20 derecedir. Üst solunum yolları rahatsızlıklarına, kronik iltihaplanmalarına iyi gelir. Bazı romatizmal hastalıkların tedavisinde etkilidir.

ÇERKEŞ - BEDİL - KÖS HAMAMI : Çerkeş ilçe merkezine 5 km. uzaklıktadır. İlica olarak da bilinir. Renksiz, kokusuz, kalevi reaksiyonlu ve kükürtlü bir sudur. Mide, bağırsak, romatizma ve cilt hastalıklarına iyi gelir.

ÇERKEŞ - BAYINDIR - HIŞILDAYIK : Çerkeş ilçe merkezine 10 km. uzaklıktadır. Kükürtlü gaz çıkaran çukurlar vardır. Hemoroide iyi gelir. Su sıcaklığı 12 derecedir.

ÇERKEŞ - KÜKÜRTLÜ SU : Çerkeş ilçe merkezine 5 km. uzaklıktadır. Bol kükürtlü olup, cilt hastalıklarına iyi gelir.

ELDİVAN - SEYDİKÖY ASA SUYU : Kutsal olduğuna inanılan Asa suyu şifa niyetine içilir.

ILGAZ - ÖDEMİŞ KAPLICASI : Suları soğuk, bikarbonatlı, ekşimsi tatlıdır. Hazım bozuklukları, mide rahatsızlıkları gibi hastalıklara iyi gelir.

ILGAZ - BOZAN SUYU : 16 derece sıcaklıkta olan su, cilt hastalıklarına, romatizma ve kaşıntıya iyi gelir.

ILGAZ - KAZANCI İÇMESİ : Soğuk, ekşimsi ve bikarbonatlı sudur. Mide ve cilt hastalıklarına iyi gelir.

ILGAZ - ŞEYHLER MADEN SUYU : Ekşimsi ve soğuktur. Hazmı kolaylaştırır. Mide ve barsak hastalıklarına iyi gelir.

ILGAZ - ILISILIK İÇMESİ : Ilgaz ilçe merkezine 20 km. uzaklıktadır. Soğuk, kalevi özellikte, tadı ekşi özelliktedir. Hazmı kolaylaştırır. Midevidir. İçimi güzel, içinde bikarbonatlı çelik içerir. Karaciğer ve safra kesesi hastalıklarına iyi gelir.

KORGUN - KARATEPE : Karatepe (Şıhlar) maden suyu. Midevi özellikte hazımsızlık ve hazım bozukluklarına iyi gelir.

KURŞUNLU - ÇAVUNDUR : Çavundur hamamı. 54 derece sıcaklıktaki su, deri hastalıklarına, migren, bulantı, iştahsızlık, kabızlığa iyi gelir.

ORTA - BUĞÜÖREN : Maden suyu, asit karbonikçe zengin, acı lezzette soğuk bir sudur. Hazmı kolaylaştırır. Böbrek taşına iyi gelir.

ŞABANÖZÜ - ÇAPAR : Şabanözü ilçe merkezine 12.3 km 16 dakika uzaklıkta olan Çapar'da şifalı olduğuna inanılan karbonatlı içme suyu kaynağı vardır.

ŞABANÖZÜ - KUTLUŞAR : Şabanözü ilçe merkezine 13.8 km 17 dakika uzaklıkta olan Kutluşar'da bulunan kutsal suyun sıtma hastalığına iyi geldiğine inanılmaktadır.

ŞABANÖZÜ - KARAKOÇAŞ : Soda, kükürt karışımı su romatizma, uyuz ve kaşıntıya iyi gelmektedir.

YAPRAKLI - AKYAZI İÇMESİ : Yapraklı'ya 25 km.uzaklıkta bulunan Akyazı'da dir. Karbonatlı özellikte olan su kaynağı, hazma iyi gelmektedir.

YAPRAKLI - AŞAĞIÖZ İÇMESİ : Yapraklı ilçe merkezine 40 km uzaklıktaki Aşağıöz'de bulunmaktadır. Yel suyu adı verilen su romatizmaya iyi gelmektedir. Tuz oranı yüksektir.

YAPRAKLI - KAVAK İÇMESİ: Yapraklı ilçe merkezine 10 km uzaklıkta olan Kavak'ta dir. Suyu ekşimsi ve bikarbonatlıdır. Hazma iyi gelmektedir. Dalak suyu adlı içme bulunmaktadır.

YAPRAKLI - KULLAR İÇMESİ : Yapraklı ilçe merkezine 35 uzaklıkta bulunan Kullarda'dır. Sertlik derecesi sıfır olan su, böbrek taşı düşürmeye iyi gelmektedir. Kullara gelenler bidonlarla su götürmekte ve kur tedavisi uygulamaktadır.

YAPRAKLI - SAZCAĞIZ : Yapraklı ilçe merkezine 9 km. uzaklıkta bulunan Sazcağızda dir. Asa suyu olarak bilinen bu suyun şifalı olduğuna inanılmaktadır.

KAVRAM-TERİM-SÖZCÜK AÇIKLAMALARI

YAĞMUR DUASI - YAĞMUR TAŞI

Yağmur Taşı: Yada, Yuda, Yede, Yeda,Cada, Sata, Veda, Sat , Yat gibi adlarla bilinir. Türk topluluklarında gök-yer-su kültürüyle ilgili, rüzgar, kasırga, yağmur, kar yağdırmada Yada taşı inancı geçmişten günümüze etkinliğini korumuş bir uygulamadır. Dağ ve yer kültürüyle ilgili olan Yada taşı, gerektiğinde yağmur, kar yağdırmak, rüzgar estirmek için kullanıldığı bilinmektedir. Çankırı'da Eldivan ilçesi Seydi köyde yatan Hacı Murad-ı Veli türbesinde bulunan Yağmur Taşı, yağmur dualarında kullanılmaya başlanmıştır. Eski metinlerde yağmur Taşı ile ilgili çok sayıda mitolojik anlatımlı hikayelere rastlanır. İslami mitlere göre: Yağmur taşı üzerinde muhtemelen "Allah" sözü yazılıdır. Allah'ın Türklere Nuh ve Yafes Peygamberler aracılığıyla vermiş olduğu armağandır. (Çoruhlu 46) Çankırı'da Yağmur duasına çıkıldığında taşlara okuma ritüeli de Yağmur Taşı geleneğine dayanmaktadır.

Yağmurun yağmadığı, kuraklık dönemlerinde Allah'a, yağmur yağdırması için yapılan bir yakarıdır. Şamanik unsurlar taşıyan dinsel/büyüsel ritüellerin bütünüdür. İçinde kurban kesme, yükselme çıkma ve türbelerde dua etme uygulamaları gerçekleştirilir. Dua sırasında veya dua sonrası yağmurun yağacağına/yağdığına inanılır. Yağmur yağması için, küçük çakıl taşlarının toplanarak dua okunması sonrada akarsuya atılması gibi ritüellerde gözlemlenmektedir. At kafasına dua yazarak akarsuya atma, hayvan kesip (eşek) , kuşlara, kurtlara yem olması için araziye atmak, asma dalına kırk bir defa Yasin suresini okumak, kuzuları analarından ayırarak meletmek gibi uygulamalarda vardır. Kurban kesme, oruç tutma, namaz kılma da sıkça uygulanan ibadetler ve yakarılar arasındadır.

ÇANKIRI'DA YAĞMUR DUASI GELENEĞİ

Çankırı köylerinde, köy yakınında veya çok uzağında bulunan türbelere , yüksek dağ, tepelere çıkılarak Yağmur Duası ritüeli gerçek-

leşmektedir. Bazı türbeler sırf Yağmur Duası amacıyla ziyaret edilmekte, kurban kesilmekte, dua edilmekte, birlikte yemek yenmektedir. Yağmur Duası yapılmadan önce ön hazırlıklar yapılır. Yağmur Duası için gün tespit edilir. Duada kesilecek kurban ve yiyecek parası toplanır. Dua öncesi suya atmak için küçük taşlar toplanır, taşlara okunur. Bazı yerlerde duanın yapılacağı dağda gömmek için muska hazırlanır.

Yağmur Duasının gerçekleştirilmesinde farklı uygulamalar göze çarpmakla beraber genel olarak: Köy imamı önde olmak üzere halk imamın arkasından dua yapılacak olan türbeye gider. Yağmur Duası yapılacak yatırın yanına gelinir. İmam, Yağmur Duası'nı okur, Allah'tan rahmet diler. Dua sonrası herkes bildikleri duaları okur, yağmur yağması dileğini tekrarlar ve Amin diyerek türbeden ayrılarak kurban kesmeye gidilir. Kurban kesimi de salavat ve dualarla gerçekleştirilir. Kurban eti ile birlikte genelde pilav, salata, yoğurt, ayran hep birlikte yenilir ve içilir. Yemek sonrası dua edilerek sofradan kalkılır. Önce kurban kesilmesi, sonra dua için türbeye gidilmesi uygulamasına da rastlanır. Kurban etini ve yemekleri hazırlamak üzere halktan bir kısmı duaya gitmez, yemekleri pişirir, Böylece duadan dönenler yemeği hazır bulurlar.

Çankırı'da Şamanist inançlardan taş okunup suya atılması ve Tahta Kılıç örneği dikkati çekmektedir. Şamanların yağmur yağdırmayı, olağanüstü güçlere hükmetmesi inancı Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte Veliler bu inancın kaynağı olmuştur. Yağmur Duasında Velilerin kabirlerinin ziyaret ve dua edilmesi, onların mübarek şahsiyetler olması, öldükten sonra da keramet göstermeleri inancına dayanmaktadır. Çankırı, Yapraklı ilçesine bağlı Kullar köyünde Yağmur Duası için Tahta Kılıç suda ıslatılır. Yüksekte ve köyün dışında bulunan türbede dua edilir. (Bkz. Tahta Kılıç Efsanesi.)

Yağmur Duası'nın yükseklerde yapılması gelenekinin kaynağı Türklerin İslamiyet'i kabullerinden önceki dağ kültü inancı dönemlere dayanmaktadır. "Dağ kültü, çobanlar ve çiftçilerin ihtiyacı olan yağmur yüklü bulutların toplandığı dağ zirvelerinin tanrıların oturduğu

mekanlar ve ayrıca dağların göğe en yakın yerler olduğu şeklindeki eski tasavvurların etkisi altında teşekkül etmiştir." (Laypanov-Mizilev 79)

TÜRBE ZİYARETLERİNDEKİ UYGULAMALAR

Kitabi Dinin ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın türbe ve adak yerleri için yapmış olduğu uyarılar yanında , Resmi Kurumlarda "Velilerin, erenlerin türbelerini ziyaret sırasında mum yakılması, türbe parmaklıklarına bez bağlanması ve benzeri hareketler dinimizin kabul etmediği davranışlardır" demektedir. (Anonim) DİNLER: Türkler " Toprağa ilahi söylerler ve sadece göğü ve yeri yaratanın önünde boyun eğer ve O'na Tanrı derler. O'na at,sığır ve koyun kurban ederler. Din adamları olarak, onlara ne olacağı hakkında kehanette bulunma yeteneğini sergilediğini düşündükleri kimseler vardır".(Golden 175) Kehanet ile doğal güçlere ve çeşitli nesnelere tapma gibi yerel tapınmaların ve inançların olduğu düşünülebilir. Bu bağlamda çeşitli yerlerde ulu ve çok yaşlı ağaçlar yüceltilmektedir. (Frye 69)

Türkler'in bilinen ilk dinleri/ inanışları "Gök Tanrı İnancı" dır. Daha sonraları Budizm, Maniheizm, Totemcilik, Şamanizm, Yahudilik, Hristiyanlık ve son olarak İslamiyet'tir. Türk topluluklarının tamamı Müslüman değildir, başka dinlere mensup Türk toplulukları da bulunmaktadır.

ZİYARET/ZİYARETGÂH

Anadolu'da farklı mekanlarda çok sayıda ziyaret/ziyaregâh/ türbe bulunmaktadır.İnanç sahipleri buralara giderek, ziyarette bulunurlar. Kutsal saydıkları bu yerleri ziyaret ederek ilahi yardım ve destek ararlar. Ziyaret yerlerinde tarihi veya dini açıdan önem taşıdığı düşünülen veya kutsal olduğuna inanılan, çoğu ne zaman yapıldığı bilinmeyen kabirler bulunur.Sadece kabirler kutsanmamakta, şifalı olan bir su kaynağı örneğin asa suyu, kutsal kabul edilen bir ağaç veya kutsal bir iz taşıdığına inanılan bir taşta olabilir.

Ziyaretlere gidiş nedenleri faklılıklar göstermekle birlikte sonuçta ilahi yardım ve destek

ziyaretin amacı olmaktadır. Sadece ibadet amacıyla gidildiği gibi, hayırlı bir kısmet bulup evlenmek, çocuk sahibi olmak, hastalığa şifa, derde derman bulmak için ve başka değişik kişisel isteklerle ilgili olarak gidilmektedir. Askere ve Hacca gidecekler, yeni evlenen çiftler, sünnet ettirilecek çocuklarda ziyaretlere gitmekte, götürülmektedir. Yağmur duası için yapılan ziyaretler ve dualar toplumsal dilek ve talep amaçlıdır. Sadece kişisel değil toplumsal dilek ve istekler içinde ilahi yardım almak umuduyla da ziyaretgahlara gidilmektedir. Sonuç olarak inananlar dertlerine çare bulmak için ziyaretgahlara gidiyor, dua ediyor ve dilek tutuyorlar.

Haftanın belli günlerinde, kandillerde, dini bayramlarda yapılan ziyaretlerde, dileklerle ilahi bir düzlemde karşılık aramak, dileğin gerçekleşmesi durumunda adanacak adağın belirlenmesi de esastır. Adaksız dilek olmaz. Dilek gerçekleştiğinde ne adanmışsa o yerine getirilir. Bu durum vicdani bir sorumluluk olarak kabul edilir, adağın yerine getirilmemesi veya geç getirilmesi kişide rahatsızlık yaratır. Ziyaretlerden ilahi yardım ve destek almak İslamiyet'le bağdaşmakta mıdır ? Oldukça tartışmalı bir konu olmakla birlikte kitabi dine göre hiç bağdaşmamaktadır. Ne istenirse Allah'tan istenmeli, ziyaretgahlardan istenmemeli veya aracı konmamalıdır. Diğer taraftan halk (popüler) dininde ise ziyaretgahların kutsallığı ve saygınlığı tartışılmaz. Ziyaretgahlar dini kültür mirasıdır, ataların inancı nesiller boyu korunmuş ve korunmaktadır.

KÜLTÜRLERİN DOĞUŞU-GÖKTAŞI YAĞMURU

Günümüzde var olan çoğu inançların kaynağı geçmiş inançlar ve Türklerin değişik coğrafyalarda bulunan toplumlardan gelmektedir. Kadim Türk boylarının pagan dönemindeki inanç sistemi Totemizm, Kök-Tanrı inancı, Şamanizm, Çok Tanrılı ve Tek Tanrılı dinler olarak gelişme gösterir. İlk Türk toplulukları, boylarını koruyucusu olarak gördükleri toteme tapıyordu. Daha sonra totemin yerini şamanlar alıyor. Şamanlıkta, totemizm döneminden kalan unsurlar topluluğun zihinsel ve fiziksel varlığı

üzerinde etkili olmaya devam ediyor.

Türklerin Sibiry'a'da ki Tayga ormanlarındaki varlıkları daha sonra, tayga kuşağının altında yer alan bozkırda devam etmiştir. Asya şamanlığının izleri Sibiry avcılarında izlenir. Şamanizmde, baskı veya kam adı verilen ruhlarla ilişki kuran, bu yetenekleri nedeniyle insanları hastalıklardan arındıran, kurtaran şamanlar topluluk üzerinde etkin olan kişilerdir. Şamanlar işlevlerini belli dönemlerde topluluğun ihtiyacını kısa bir süreliğine karşılayan kişilerdir. Büyücülük, gelecekte haber verme, falcılık şamanizmden günümüze kadar gelebilen kültürel bakiyelerdir.

Doğa karşısında her zaman çaresiz kalan toplumlar, doğada kutsal saydıkları değerler için kurban adamışlardır. Bütün toplumların ilk dönemlerinde var olan bu adetleri günümüzde de varlığını devam ettirmektedir.

Göktaşı yağmuru-yıldız kayması sonucu meydana gelen ışınsal olaylar ve yeryüzüne düşen meteorolojik taşlar hep korku ve gizem kaynağı olmuştur. Her yıl 17 Temmuz-4 Ağustos tarihleri arası Swift-Tuttle kuyruklu yıldız Dünyanın yörüngesinden geçerken sürtünme nedeniyle ısınması sonucu ışık yayıyor. Göktaşı parçaları bu olay sırasında veya bakışa zamanlarda dünyaya düşüyor. Düşen bu taşlar yuda veya yada taşı olarak biliniyor ve insanlar tarafından kutsanıyor. Aynı şekilde yıldırım, gök gürültüsü ve diğer doğa üstü kuvvetlerden insanlar korkmuşlar ve bu olayları kutsamışlardır. Doğal olayları görsel mesaj olarak kabul eden insanoğlu: tanrılara şükranlarını sunmak, kurbanlarını sunmak için yüksek yerlere çıkıyordu. Nitekim günümüzde yapılan Yağmur Duaları yükseklerle çıkılarak yapılmaktadır. Özetle yağmur duası, doğal bir olay olan yağmur yağması için yapılmakta, yağmur yağması için Allah'a Dua edilmektedir.

ZİYARETGAH KÜLTÜNÜN NEDENLERİ VE GELİŞMESİ

Bir ihtiyaçtan doğan dileme ve dileme ile ilgili ritüeller farklılık ve değişkenlik göstermekle birlikte geçmişten günümüze kadar yaşamını devam ettirmiştir. Ziyaretgahlar tepelerde,

düzlükte nerelerde bulunursa bulunsun çoğunlukla yanlarında kutsal su kaynağı veya ağaç bulunur. Su ve ağaç ikilisi ölümden sonra dirilmenin , ölünün sonsuzluğunu gidermenin bir sembolüdür. Ölü defnedildikten sonra üzerine su dökülerek, ölünün susuzluğunu gidermeye yönelik çok eski bir ritüeldir. Bazı ziyaretgahların yanında bulunan suların yatan kişi tarafından çıkarıldığı ve Asa Suyu olarak kut-sandığı bilinmektedir. Bu suyun yatan kişinin tekrar dirilişini sağlayacağı inancı vardır. Ağaç kültü ise cennet imgesi olarak kabul edilir. Bu ağaçlar kuruması, çürümesi halinde bile dokunulmaz. Dokunulması, kırılması, yakılması halinde felaket geleceğine, kişinin zarar göreceğine inanılır. Ağaçların başka bir işlevi daha vardır. Dilek tutanlar bu ağaçlar üzerine çul, çaput bağlarlar. Çul, çaput bağlama İslamiyete başka kültürlerden, dinden girmiştir. Hıristiyan azizlerin bulunduğu yerlerde de aynı uygulamalara rastlanır. Çul, çaput bağlanır ve kutsal su Ayazma olarak adlandırılır.

ABDAL

Tasavvufta bir topluluğun adıdır. Abdallar: Kötü ruhlarını iyiye, maddelerini manaya, nefislerini ruha, geçici varlıklarını gerçek varlığa değiştirdikleri için bu adla anılmışlardır. Dünyevi değerlere önem vermedikleri için alık, meczup, safdil, dünya ile ilgisi olmayan anlamında da kullanılmıştır. Halk arasında Kırklar, Yediler, Evtâd, Ricalül Gayb adlarında abdalardan sayılır. Az yemek yemek, az uyumak, az konuşmak, halktan ayrı yaşamak, yardıma ihtiyacı olanların yardımına koşmak gibi özellikleri vardır. Anadolu'nun Türkleşmesinde görev alan derviş grupları arasında Abdalan-ı Rum, Anadolu Abdalları olarak bilinen tasavvuf zümresi vardır.

Dilenerek geçinen gezginci abdalların yurtdışındaki anlatımla ilgisi yoktur. Yarı çıplak gezen, saç, sakal, bıyıklarını tıraş ettirerek dolaşan bu zümrenin dini konulara kayıtsız kaldıkları, Haydari, Kalenderi, Babai, ve Alevi akımların mensubu oldukları anlatılırsa da çokta sağlıklı olmayan bir anlatımdır.

DERVİŞ

Şeyhin eğitim ve öğretimi altına giren insanlara derviş denmekle birlikte, tarikat mensubu, şeyh, müride de derviş adıyla anılır olmuştur. Tekkeden geçimini sağlayan pısrık dervişler olduğu gibi son derece aktif, savaşçı dervişlerde vardı. Yoksul ve dilenciler içinde derviş sözcüğü kullanılmıştır. Gerçek dervişler aç kalsalar bile halktan hiçbir şey istemezlerdi. Derviş olanın alçak gönüllü, hoş görülü, kapı eşigi gibi çığnense bile dayanma gücü göstermesi gibi özellikleri vardır.

ALP-ERENLER

Anadolu'nun fethinde, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda, Rumeli'nin alınışında Alp-Eren adı verilen savaşçı dervişlerin çok büyük katkıları ve hizmetleri oldu. Kolonizatör Türk Dervişleri adı verilen bu zümre: Ordunun gelmesinden önce sınır bölgelerine geldikleri, zaviyeler kurdukları, bağ bahçe işiyle meşgul oldukları, güçlerine göre savaşçı besledikleri, yolcuları misafir ettikleri ve bu yolla Anadolu'nun Türkleşmesine katkı sağladıkları bilinmektedir.

YESEVİLİK

Kurucusu Hoca Ahmet Yesevi'dir. Ahmet Yesevi'nin çevresinde Müslümanlığı yeni kabul etmiş çok sayıda göçebe Türk vardır. Göçebelere İslamiyeti ve tasavvufu onların anlayabileceği bir dille öğreten Hoca Ahmet Yesevi bağlıları, dervişleri Anadolu'nun Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında önemli hizmetleri oldu.

ALEVİLİK

Hazreti Ali'yi sevmek, saymak ve ona bağlı olmak anlamındadır. Hazreti Ali'yi seven, sayan ve ona bağlı olan kimseye Alevi denir. Bektaşilik bir Alevi tarikatıdır. Bektaşî tarikatına girmek için Alevi olmak gerekmez. Alevi olmak için mutlaka Alevi soydan, Alevi anne ve babadan dünyaya gelmiş olmak şarttır.

BAYRAMİLİK

Kurucusu Hacı Bayram Veli'dir. Sessiz zikri esas

alan Nakşilik ile sessiz zikri benimseyen Halvetiliğin sentezidir. Nakşilik etkisi daha azdır. Bayrami tarikatı dervişlerinde bir sanat ve işle meşgul olma mecburiyeti vardır. Sünni tarikat olup, sesli zikir yapılır

BEKTAŞİLİK

Kurucusu Hacı Bektaş Velidir. Hacı Bektaş Veli soyundan gelenlere Çelebi, tarikat mensubu olupta bu soydan gelmeyenlere Babalar kolu denir.Tarikat mensupları: Muhip, tarikata giren, el alan kişi. Derviş, muhibin işi becerebileceği anlaşıldıktan sonra geldiği makam. Baba, Halife tarafından ehil dervişlere verilen payedir. Babalar peygamber soyundan gelir başına yeşil sarık, aksi halde beyaz sarık sarırlar. Mücerred, evlenmemiş dervişlerden halifeliğe yakın olanına denir.Sağ kulağı delinerek mengüş adı verilen küpe takılır. Halife son makamdır.

ÇİLE

Tarikatlarda, dervişin nefsinin ve bedeni güçlerini kontrol altında tutma alışkanlığını sağlaması için belli bir süre تنها yerde disiplinli hayata sokması demektir. 40 gün süre ile . Kimsenin rahatsız etmeyeceği yerde az yiyecek zamanını ibadet, zikir ve tefekkürle geçirmektedir.

ÇİLEHANE

Tekkelerin karanlık odası, merdivenle inilen yeraltında bir hücre, bazen de dağ başları ve mağaralar olurdu.

DERGAH

Tarikatlarda şeyh ve dervişlerin ikamet ettiği tekkelere denir.Tekke, dergah, hankah, zaviye eş anlamlı kullanılmaktadır.

EVLİYA - VELİ

Veli sözcüğünün çoğulu Evliyadır. Tasavvuf-ta Veli, Allah'a yakınlık derecesi kazanmış ve O'nun dostu olmuş kimsedir.

HALVETİLİK

Kurucusu Ömer Halveti'dir.. Çerkeş'te türbesi

bulunan Pir-i Sani, Haalvetiliğin Çerkeşiye kolunun kurucusudur.

HIRKA

Tarikat mensuplarının giydikleri dikişli ve yamalı, vücudun üst tarafına giyilen elbisedir.

KERAMET

Sufilerin hayatta iken gösterdikleri olağanüstü hal ve hareketleridir. Keramet, Allah'ın sevdiği kullarına bir nevi ihsanı, ikramıdır.

MEVLEVİLİK

Kurucusu Mevlana Celaleddin Rumi'dir.Mevlevilik, sadece insan-Allah ilişkilerinde değil, insan-insan ilişkilerinde geniş bir alanda tesir icra etmiştir.

MÜRİD

İradesi olan bir şeyi isteyen demektir. Tasavvufta tarikata giren kişidir.

MÜRŞİD

Yol gösterici, irşad edici aydınlatıcı demektir.

NAKŞİLİK

Kurucusu Bahuddin Nakşibend'dir. Zikirleri sessizdir.

PİR

Yaşlı, ihtiyar anlamındadır. Tasavvufta Tarikat kurucusu mutasavvıfa verilen addır.

PİRİ SANİ

İkinci pir demektir. Bazı tarikatlarda yeni bir hamle yaparak hayatıyet kazandıran, yön veren şeyhlere verilen isimdir.

SUFİ

Yünlü elbise giyen kimse, tasavvufa intisap eden kimse anlamındadır.

ŞABANIYE

Hacı Şaban Veli tarafından kurulmuş Sünni tarikatıdır. Kolları Şabaniye, Karabaşiye. Karabaşiye kolu Nasuhiye ve Bekriye. Nasuhiye kolu

Çerkeşkiye, Çerkeşkiye koluda İbrahimiye, Haliliye kolları ile devam etmiştir.

ŞEYH

İhtiyar, tarikata giren müridleri, tarikatın seyri süluk esaslarına göre yetiştiren ve kontrol eden kimse.

TARİKAT

Kulu Allah'a ulaştırın irfan, aşk, cezbe, zevk ve neşve yoludur.

KAYNAKÇA VE GÖNDERMELER

KAYNAKÇA

Özellikle son on yıl içinde yayınlanan Çankırı konulu çalışmalar ve yerinde tespit ettiğim bilgileri esas aldım. Kaynakçayı fazla kabartmamak için yararlanılan eserleri ve gerekli olanların sayfalarını belirttim. Daha geniş bilgi edinmek isteyenler adı geçen kaynakçalara başvurabilir. Çankırı Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Belediyece yapılan çalışmalarda araştırmacıların tespitlerine aykırı düşmemek gayreti içinde oldum. Yerinde yaptığım tespitleri süzgeçten geçirdikten sonra yazıya döktüm. Rivayeten anlatılan bilgileri ise özellikle vurguladım. Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünün belge ve resim temininde göstermiş oldukları ilgi ve yardımı da ayrıca belirtmek isterim.

Abdulkadiroğlu, Abdulkerim. İki Vesika.AÜİFD. XXVIII. 1986

Altıntaş, E., 1991, "Çankırı Merkez ve İlçelerinde Yapılan Eski Eser Tesbit Çalışmaları 2", VIII. Vakıf Haftası Kitabı, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s: 141, 142, 143,

Ayhan, Bahattin. Çankırı Tarih Kültür Turizm. Ankara 2007

Bayhan,A.A., Salman, F. ve A. Çelik, 2007, *Tarihi ve Kültürel Değerleri ile Kurşunlu*, T.C. Kurşunlu Kaymakamlığı, Kayıkçı Matbaası, s: 17-27

ÇAKMAKOĞLU KURU Gazi University, Gazi Faculty of Education / ANKARA

Çam, İsmail.-İlgaz Kayı Camisi notları

Çankırı Valiliği, GGÇ-Geçmişten Geleceğe Çankırı. .Prof.Dr.Mehmet Akkuş s:21 Çankırı 2005

Çankırı Valiliği, GGÇ-Geçmişten Geleceğe Çankırı. Doç.Dr. Mustafa Aşkar S:155.Çankırı 2005
Çankırı Valiliği GGÇ-Geçmişten Geleceğe Çankırı. Doç. Dr. Mustafa Aşkar S:157 Çankırı 2005
Çankırı Valiliği GGÇ-Geçmişten Geleceğe Çankırı. Doç.Dr. Abdullah Gündoğdu. S:220 Çankırı 2005

Çankırı Valiliği GGÇ-Geçmişten Geleceğe Çankırı. Doç.Dr.Ahmet Atan. S:227. Çankırı 2005.
Çankırı Valiliği GGÇ-Geçmişten Geleceğe Çankırı. Yrd.Doç.Dr. Abdulkadir Dünder. S: 246-254 Çankırı 2005

Çankırı Valiliği GGÇ-Geçmişten Geleceğe Çankırı. Kamil Şahin. S: 327. Çankırı 2005
Çoruhlu, Yaşar: Erken Devir Türk Sanatı. İstanbul 2007

DEVELLİOĞLU, Ferit; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 2006

Demircioğlu,, M.Ziyaeddin. Kastamonu Evliaları.. Tarih yok

Demircioğlu, Ziya. Şeyh Şaban-ı Veli ve Postnisinleri. Kastamonu 1990

DEVELLİOĞLU, Ferit; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 2006

Dünder, A. 2005, "Çankırı'daki Türk İslam Yapıları", *Geçmişten Geleceğe Çankırı*, Çankırı Valiliği III. Çankırı Kültürü Bilgi Şöleni Bildirileri, Çankırı: 244-271

Elibol, Ahmet . XIX.yüzyıl başlarında Çankırı. Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları X. Mart 2008. Çankırı. Sayfa 119-137

Eyuboğlu, İsmet Zeki Bütün Yönleriyle Tasavvuf Tarikatlar Mezhepler Tarihi.İstanbul 1993
Goldrn, B. Peter: Türk Halkları Tarihine Giriş. Çorum 2006

Gülşeni, İ. Sezai Pir-i .A.Ü.İlahiyat Fakültesi Lisans Tezi

İhsan, Oğuz Muhammed . Hazret-i Şa'ban-ı Veli ve Mustafa Çerkeşi. İstanbul 1995 II. Baskı
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivi

İslâm Ansiklopedisi,

Kankal, Ahmet. Prof.Dr. XVI. YÜZYILDA ÇANKIRI. Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları. Çankırı 2009 Sayf 30, 174-202

Kolcu, B. 2007, *Çankırı Türbeleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı , Ankara (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 98-99.

Köse Ali, Ayten Ali. Türbeler Popüler Dindarlığın Durakları. İstanbul 2010

Lafçı, Ahmet. Notlar

Lapyanov, Miziyeve İsmail. Türk Halklarının Kökeni. İstanbul 2008

Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi, Öztürk, Yaşar Nuri Doç.Dr.. Büyük Tarikatlar.

Hürriyet Gazetesi eki. Tarih yok.

Sağlam, Ömer. Notlar

Şeker, Ercan. Resim

Şeyhoğlu, Necmettin Dr. Notlat

Softa, Sadık. Notlar

Tanıdık, Orhan. Resim

TEBEROĞLU, Haydar; Hacı Ali Turab-ı Velî Velayetnamesi, Ankara, 1999

Toruk, F. 2002, "Çankırı Darülhadisî" Vakıf ve Kültür Dergisi Yıl 5, Cilt 2, XIX. Vakıf Haftası Özel Sayısı: 77-81.

Topkaraoğlu, N., 1991, "Çankırı Merkez ve İlçelerinde Yapılan Eski Eser Tesbit Çalışmaları 3", VIII. Vakıf Haftası Kitabı, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s: 15-16, 18-20 155.:

Türkçe Sözlük, Ankara, TDK

Kısaltılmış Kaynakça gönderme ve alıntılar:

ÇTCE: Çankırı Tarih Coğrafya Ekonomi-Bahattin Ayhan-1984

Çİİ: Çankırı ili ve İlçeleri-Bahattin Ayhan-1988

ÇT: Çankırı Tarihi-Bahattin Ayhan-1998

ÇTKT: Çankırı Tarih Kültür Turizm-Bahattin Ayhan-2007

ÇGR; Çankırı Gezi Rehberi-Bahattin Ayhan-2009

GGÇ- Geçmişten Geleceğe Çankırı-III. Çankırı Kültürü Bilgi Şoleni Bildirileri

ÇKD: Çankırı Karatekin Dergisi-(Necati Demir makale)-2006

XVI.Ç: XVI.Yüzyılda Çankırı-Ahmet Elibol-2008

XIX C: XIX. Yüzyılda Başlarında Çankır-Prof. Dr.Ahmet Kankal-2009ı

HŞ: Hacı Şeyhoğlu- Çankırı Tarihi 1930

BL: Belediyece düzenlenen levha.Tespit Tarihi 2010

ÇK: Çankırı Fatihî Emir Karatekin'in Türbesi Doç.Dr. Alev

Yn: Yazarın notu

ÇKU: Karatekin Uluları. Tayyip Başer

HMV: Hacı Murad-ı Veli Seydi Köyü-Murat Karadut.Tarihsiz.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/773/9868.pdf>

<http://www.tumgazeteler.com/?a-1655143>
www.bisav.org.tr/admin/uploads/yayinlar/1halilhalid.doc

<http://www.halveti.net/yeni/Tasavvuf.asp?cid=68tsid=24>

<http://www.ilahiyatform.com/forum/archive/index.php/t-74324.html>

<http://pir-isanicerkesiye.org>

(<http://www.ortadogugazetesi.net/makale.php?yid=&makale=Habib+Karamani+kimdir&id=2263>. <http://www.atkaracalar.com/artic>

[le_read.asp?id=165](http://www.atkaracalar.com/artic))

<http://www.atkaracalarim.com/Default.asp?sayfalari=goster&sayfano=70>

<http://www.hisarcikkayikoyu.com/news.asp?Action=Print&hid=123>

<http://www.ilgazhacihan.com/content/ilgaz-il%C3%A7esinin tarihi#comment-920>

http://www.handiri.com/haci_murad

<http://www.bibilgi.com/Hac%C4%B1-Murad-%C4%B1-Veli>

<http://site.mynet.com/eldivanseydikoy/seydikoy/id1.htm>

www.elmalik.com)

<http://nedir.antoloji.com/cankiri-kursunlu-cirdak-koyu/>

http://www.hbektas.gazi.edu.tr/dergi_dosyalar/10-61-73.pdf

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/773/9868.pdf>

<http://www.halveti.net/yeni/Tasavvuf.asp?cid=68tsid=24>

<http://www.ilahiyatform.com/forum/archive/index.php/t-74324.html>

<http://www.cansaati.org>

RESİMLER

Bahattin Ayhan Arşivi

Mustafa Karatatar Arşivi- Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürü

Nusret Acar Arşivi- Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürü Turizm Şube Müdürü

INDEX

A

Abdal	161
Abdal Dede Türbesi	139
Ağaca Cami	33
Ağagil Mezarlığı	105
Ağilözü Cami	51
Akkız Çalısı Türbesi	85
Akören Cami	25
Alacamescit	21
Alanpınar Cami	29
Alevilik	161
Ali Bey Cami	10
Aliözü Türbesi	108
Alıç Türbesi	116
Alp-Erenler	161
Alpsarı Cami	44
Ambar Deviren Türbesi	96
Asker Balıklar	157
Asker Balıklar	95
Atkaracalar - Ilıpınar Köyü	157
Atkaracalar - Kükürt Köyü	157

B

Bakırlı Cami	60
Başegmez Cami	25
Bayramilik	161
Bayramören - Akseki Asa Suyu	157
Bayramören (Melan) İçmesi	157
Bektaşilik	162
Bekyatan Türbesi	89
Belkavak Cami	33
Belören Türbesi	117
Benli Muhittin Türbesi	152
Beyazıt Türbesi	113
Bicek Türbesi	128
Billur Bey (Şeyh Mehdi)	80
Billur Bey Türbesi	81
Bozatlı Ambarı	126
Bozkır Cami	26
Bugay Cami	64
Büğdüz Cami	53

C

Cabbar Dede Türbesi	147
Çal Türbesi	130
Cambazade Cami	52
Çamdibi Dede Türbesi	94
Çankırıda Yağmur Duası Geleneği	158
Çankırı Kalesinin Tarihçesi	78
Çankırı Türbelerinde Yatanlar	74
Çankırı Kalesi	78

Çankırı Ulu Cami	9
Çare Baba Türbesi	82
Çatkise Cami Çeşmesi	51
Cendere Cami	38
Çerçi Cami	60
Çerkeş	157
Çerkeş - Akkaya : Hamamı Ve İçmesi	157
Çerkeş - Bayındır - Hışıldayık	157
Çerkeş - Bedil - Kös Hamamı	157
Çerkeş - Kükürtlü Su	157
Çile	162
Çilehane	162
Çoban Dede Türbesi	107
Çörekçi Baba Türbesi	121

D

Dalkoz Eski Cami	29
Danışmend-Nâme'de Karatekin Gazi	79
Dedeoğlu Türbesi	145
Demirciören Cami	50
Demirci Şeyh Cami	31
Demirci Şeyh Timur Türbesi	105
Derbent Şehitlik Anıtı	127
Dergah	162
Derviş	161
Desturun Dede Türbesi	145
Dodurga Cami	54
Doğanlar Cami	54
Dumanlı Cami	47

E

Eldivan - Seydiköy Asa Suyu	157
Elmalık Cami	55
Elvan Seydi Türbesi	140
Erenler Cami	30
Erenler Türbesi	143
Ersarı Mehmet Dede Türbesi	128
Eskiahır Cami	49
Evliya - Veli	162

F

Fethiye Türbesi	150
-----------------	-----

G

Garipler Mezarlığı	105
Garnizon Şehitliği	86
Gaziler Cami	37
Göktaş Yağmuru	160
Gölez Cami	35
Gürpınar Cami	61
Güzelyurt Cami	34

H			
H.Abdullah Efendi Türbesi	147	Karatekin Türbesi	75
Hacı Baba Türbesi	123	Kayı Cami	38
Hacı Kız Türbesi	144	K.Deli Yahya Türbesi	148
Hacı Muradı Veli Cami	111	Keramet	162
Hacı Muradı Veli Türbesi	109	Kesecik Cami	45
Hacı Zekeriya Türbesi	112	Kısaç Türbesi	106
Hak Dini-Halk Dini (Yaşayan Din)	69	Kızılırmak Eski Cami	40
H.Ali Efendi Türbesi	154	Korgun - Karatepe Karatepe (Şıhlar) Maden Suyu	157
Halvetilik	162	Kucaklama Taşı	87
Hasanhacı Cami	56	Kükürtlü Su	157
Hatçe Sultan Türbesi	88	Kültlerin Doğuşu	160
Hatun Türbesi	137	Kurban Kesimi Uygulamaları	73
Haydar Cami	31	Kuşunlu - Çavundur Hamamı	158
Haydar Türbesi	104	Kuşçu Hacı Efendi Türbesi	123
H.Hüseyin Dede Türbesi	138	Kuşçu Hacı Efendi Türbesi	123
H.Hüseyin Türbesi	135	Kuytu Cami	43
Hırka	162	Kuzdere Aşağı Mahalle Cami	34
H. Murad-I Veli Cami	36		
H.Mustafa Efendi Cami	63	M	
H.Mustafa Efendi Türbesi	152	Madenli Cami	52
Hocahasan Cami	51	Madenli Türbesi	133
Horasan Erenleri	71	Mart Cami	62
Hoşisamlar Türbesi	91	Maruf Cami	46
Hüyük Türbesi	95	Mecbur Efendi Mescidi	21
		Mehmet Dede Türbesi	148
		Mehmet Hoca Efendi Türbesi	90
		Meryem Hatun Ve Çankırı	79
		Mevlevilik	162
		Mirahor Cami	18
		Mitik Türbesi	127
		Muradiye Cami	31
		Mürid	162
		Mürşid	162
		N	
		Nakşilik	162
		Nezir: Adak (*)	73
		O	
		Örenköy Cami	34
		Orta Asya'dan Anadolu'ya	70
		Orta - Buğuören : Maden Suyu	158
		Osman Dede Türbesi	134
		Ovacık Cami	27
		P	
		Paşasultan Çamı	137
		Paşasultan Türbesi	136
		Paşa Sultan Türbesi(Kuyu)	136
		Pazar Cami	46
		Pir	162
		Piri Sani	162
		Piri Sani Türbesi	99
		S	
		Şabaniye	162
		Şabanözü - Çapar	158
		Şabanözü - Karakoçuş : Soda	158
		Şabanözü - Kutluşar	158
I			
İğdir Türbesi	133		
İkiçam Türbesi	129		
Ilgaz - Bozan Suyu	157		
Ilgaz - Ilıslık İçmesi	157		
Ilgaz - Kazancı İçmesi	157		
Ilgaz - Ödemiş Kaplıcası	157		
Ilgaz - Şeyhler Maden Suyu	157		
İmanlı Dede Türbesi	129		
İmaret Cami	14		
İmaret Mezarlığı	86		
İmraniye Cami	16		
İnanç	70		
İplikpazarı Cami	17		
Isıtma Türbesi	107		
İslam Dinine Göre	72		
K			
Kabir Ziyaretinin Adabı	74		
Kadir Şih Türbesi	112		
Kadınsah Cami	32		
Kaledede Sur Kalıntısı	79		
Kale-Mescit	78		
Kalfat Cami	57		
Kalfat Hatipler Cami	57		
Kapaklı Cami	48		
Karadayı Cami	27		
Karadede Türbesi	155		
Kara Dede Türbesi	120		
Karallı Cami	41		
Karamürsel Cami	41		
Karaşeyh Türbesi	87		
Karataş Cami	17		

Saçak Cami	35	V	
Saka Baba Türbesi	144	Ve Gelişmesi	160
Sakarca Cami	42	Veli Dede Türbesi	84
Şakir Efendi Türbesi	115	Veli-Keramet-Menkıbe-Türbe	71
S. Ali Turabi Evi	150		
Sarı Baba Mezarlığı	86	Y	
Sarıkaya Cami	67	Yağlı Dede Türbesi	120
Şeyh	163	Yağmur Baba Türbesi	114
Şeyh Ahmet Türbesi	131	Yağmur Duası	158
Şeyh Alüyal Buka Türbesi	121	Yağmur Taşı	158
Şeyhdoğan Türbeleri	107	Yapraklı - Akyazı İçmesi	158
Şeyhlik	70	Yapraklı - Aşağıöz İçmesi	158
Şeyh Mehmet Türbesi	132	Yapraklı - Kavak İçmesi	158
Şeyh Muharrem Türbesi	118	Yapraklı - Kullar İçmesi	158
Şeyhoğlu Cami	19	Yapraklı - Sazcağız	158
Şeyh Ömer Türbesi	98	Yediler Türbesi	93
Şeyh Rumi Cami	20	Yel Türbesi	106
Şeyh Sinanlar Türbesi	94	Yeni Cami	20
Şeyh Veled Türbesi	104	Yenice Cami	67
Şeyh Yahya Tekkesi	117	Yerkuyu Eski Cami	36
Şeyh Yahya Türbesi	117	Yerkuyu Tekke Cami	37
Şeyh Yunus Türbesi	124	Yesevilik	161
Seyyid Baba Türbesi	130	Yeşildirek Tekkesi	65
Seyyidler Kabri	115	Yeşilören Cami	48
Şih Dede Türbesi	114	Yolkaya Cami	45
Şih İbrahim Türbesi	146	Yukarılagöz Cami	43
Şih İsmail Türbesi	90	Yukarı Kayı Cami	59
Şih Osman Türbesi	156		
Sufi	162	Z	
T		Ziyaretçilerin Dikkatine	72
Tahta Kılıç	155	Ziyaretgah Kültünün Nedenleri	160
Tahta Köprü Mezarlığı	85	Ziyaret/Ziyaretgâh	159
Tarikat	70		
Tarikat	163		
Taşkaracalar Cami	49		
Taşkaracalar Eski Cami	48		
Taş Mescit	22		
Taş Mescit Türbesi	83		
Tatlıpınar Cami	66		
Tek Çam	87		
Tekeli Türbesi	104		
Tımarlı Cami	42		
Toplu Yağmur Duası	74		
Toprak Baba Türbesi	83		
Tüney İçmesi	157		
Türbe Çamı	113		
Türbeler Ve Uygulamalar (Ritüeller)	72		
Türbe Ve Yatırlara	72		
Türbe Ziyaretlerindeki Uygulamalar	159		
Türklerde Gök Tanrı İnancı	69		
U			
Üç Kızlar Türbesi	84		
Üç Türbeler	137		
Uğdaypazarı Cami	11		
Ulu Cami	11, 59		
Ünür Eski Cami	28		

YAYINLAR

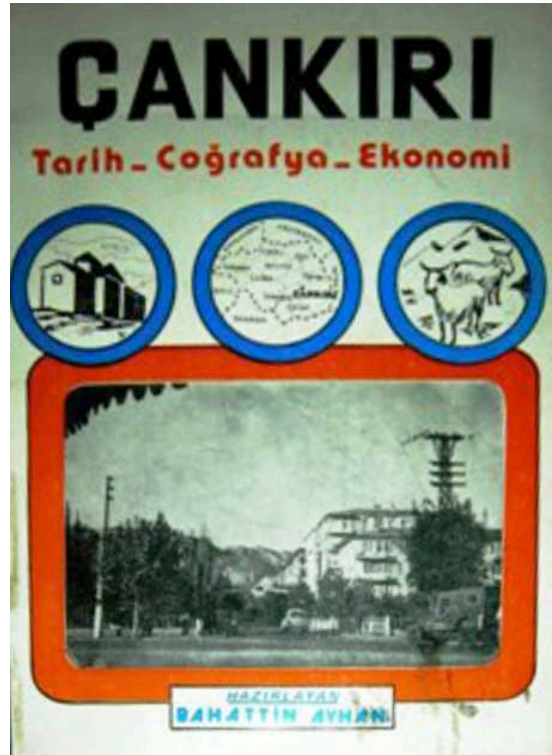
Çankırı 1926 (Dr.Raif), Ankara 1988

Çankırı Tarihi, Ankara 1988

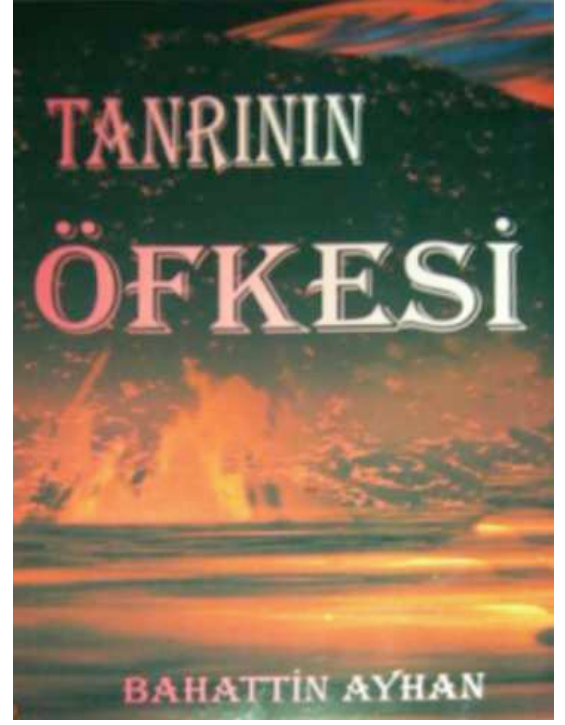
Çankırı ve İlçeleri, Ankara 1988

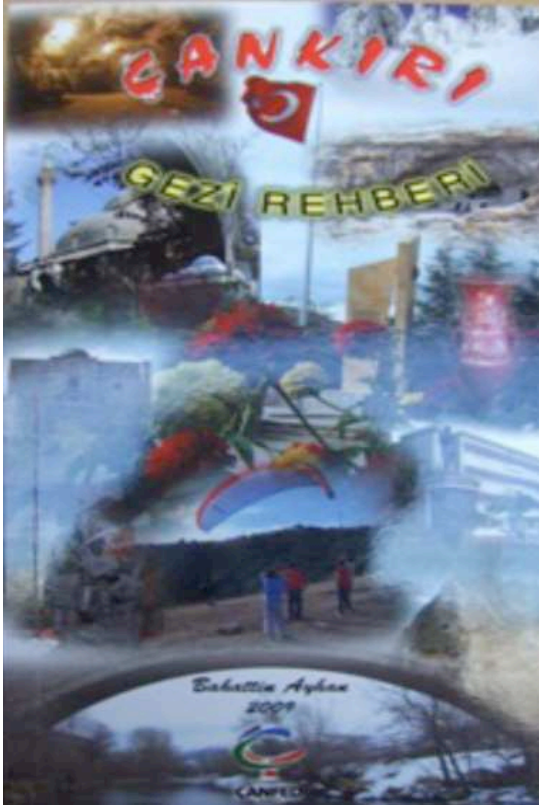
Çankırı Tarih Coğrafya Ekonomi. Ankara 1984

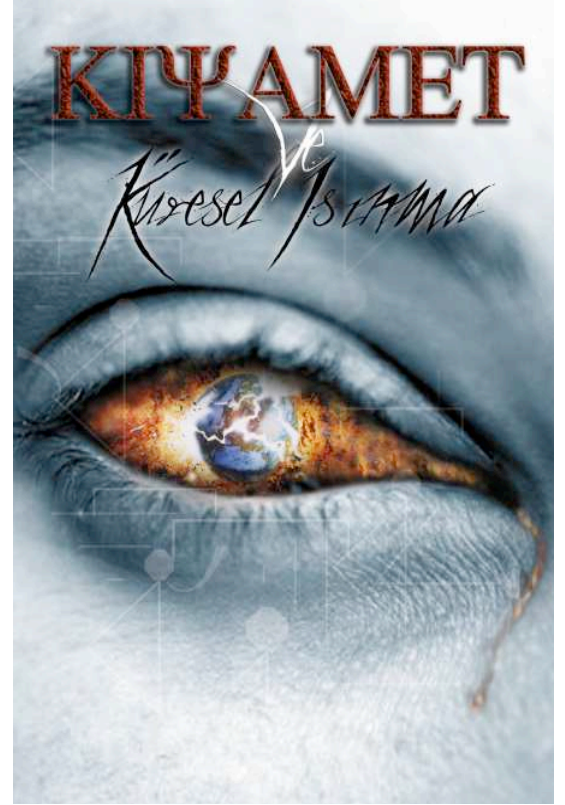
Çankırı Tarih Kültür Turizm, İstanbul 2008
(ikinci baskı)

Tanrının Öfkesi, Ankara 2005

Çankırı Gezi Rehberi, İstanbul 2009

Kıyamet ve Küresel Isınma, Ankara 2007

